

Årsrapport 2020

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

BARNE-, UNGDOMS-
OG FAMILIEDIREKTORATET

Postadresse:
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:
466 15 000

ISBN
978-82-8286-372-8

Design:
TIBE T Reklamebyrå

Forsidefoto:
Tine Poppe

Buudir.no

Innhold

1	Leders beretning	4
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	8
3	Mål og resultater	21
	3.1 Covid-19 – når alle tjenestene blir borte samtidig	22
	3.2 Familie og oppvekst	32
	3.2.1 Familievern	36
	3.2.2 Foreldrestøtte	44
	3.2.3 Hjelpetiltak i barnevernet	48
	3.2.4 Vold og seksuelle overgrep	56
	3.2.5 Adopsjon	61
	3.2.6 Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier	62
	3.2.7 Medvirkning og deltakelse	64
	3.3 Barnevern	68
	3.3.1 Rettssikkerhet	73
	3.3.2 Kommunal barnevernstjeneste	76
	3.3.3 Fosterhjem	80
	3.3.4 Institusjon	84
	3.3.5 Internasjonalt samarbeid	93
	3.4 Likestilling og ikke-diskriminering	96
	3.4.1 Deltagelse i utdanning og arbeidsliv	96
	3.4.2 Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP)	104
	3.4.3 Universell utforming	105
	3.4.4 Diskriminering, rasisme og hatefulle ytringer	106
	3.4.5 Likestilling i hele landet	112
	3.4.6 Internasjonalt arbeid	112
4	Styring og kontroll	114
5	Vurdering av fremtidsutsikter	140
6	Årsregnskap	146
7	Vedleggsoversikt	180

Del 1

Leders beretning

Buudir skal styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering. I annerledesåret 2020, hvor koronapandemien har gjort hverdagen mer krevende for utsatte barn og unge, har det blitt stilt ekstra krav til Buudir for å levere på dette samfunnsoppdraget.

Utgangspunktet for de aller fleste er heldigvis godt. Flesteparten av de vel 1,1 millioner barn og unge i Norge har det veldig bra. De har en trygg oppvekst med gode levekår og fremtidsutsikter, og de klarer overgangen til voksenlivet med utdanning og arbeid godt.

Koronapandemien har imidlertid gjort hverdagen mer krevende for barn og unge som allerede lever i utsatte familier eller har egne utfordringer. Stengte skoler og barnehager har ført til at barn og unge som har disse arenaene som fristed fra en krevende hjemmesituasjon, har fått ytterligere belastninger. Fritidsaktiviteter har vært stengt eller redusert grunnet smitteverntiltakene. Flere barn og unge opplever eller står i fare for å oppleve et utenforskap på grunn av situasjonen.

Utsatte barn og unge hardest rammet

Norge stengte ned 12. mars 2020 og alle sektorer ble rammet. Tiltakene hadde god effekt på smittespredningen, men også tilsvarende kraftfull effekt for de tjenestene som er til for de aller mest sårbare blant oss. Vi i Buudir så raskt hvordan barn og unge, og utsatte grupper som personer med nedsatt funksjonsevne, ble de som merket konsekvensene av stengte tilbud aller mest.

Derfor ble det satt kriseledelse 12. mars med egen ledelse av etaten. Fra Buudir ble det tidlig varslet om effekten av nedstengingen for barn, unge og utsatte grupper. Det første vi gjorde var å sørge for at barnevernet og krisesentrene ble klassifisert som samfunnskritiske tjenester. Vi har kontinuerlig vurdert hva som skulle til for å sikre tilgjengelige tjenester og utviklet derfor flere smitteveiledere, samt informerte ansatte

og brukere. Vårt mål var da, og er fremdeles, å sikre at disse tjenestene er åpne og tilgjengelige – også under pandemien.

Vi har også iverksatt flere viktige tiltak for å supplere det ordinære tilbudet. Eksempler på dette er utvidelse av tilbudet til alarmtelefonen og initiativ på ung.no og foreldrehverdag. Gjennom kampanjer og ulike medieutspill har vi også arbeidet for å nå ut til befolkningen med budskapet om at tjenestene er åpne.

Holde åpent - uansett

Buudir og Bufetats regioner har helt siden mars vært opptatt av at institusjonsbarnevernet måtte holde åpent – uansett. Det handler om å både beskytte ansatte og barn mot smitte, mens man samtidig evner å gi dem et forsvarlig tilbud. Gjennom å utvikle turnusordninger, interne rutiner, smittevernregler og ordninger knyttet til besøk har vi lykket med dette. I tillegg til de ordinære omsorgs- og behandlingsoppgavene måtte institusjonene også i større grad ivareta andre sektors ansvar for å kunne ivareta sårbare barn i en helt spesiell situasjon. Institusjonsbarnevernet har håndtert utfordringene pandemien bød på svært godt – de har holdt åpent og drevet sitt tilbud på en glimrende måte, under svært vanskelige forutsetninger. Smitte og karantene har blitt håndtert uten at dette har medført stengning eller utbrudd inne på institusjoner. Familieverntjenesten har også gjort et godt arbeid med å tilpasse seg nye rutiner for smittevern på kontorene. Veiledning over telefon, videokonsultasjoner og digitalt støttet meklings er gode tilbud til par og familier som ikke kan møte opp på et kontor. I en krevende situasjon er det positivt at barnevernet er blant de tjenestene som er mest tilgjengelige, noe som kommer til uttrykk i evalueringsrapporter fra KS og NOVA.

Samarbeid i krisetider

Jeg har vært stolt av arbeidet som er gjort i de ulike regionene for å holde tjenestene åpne, i tillegg til å legge gode planer for karantene og smitte på de ulike enhetene.

Særlig stolt er jeg av det gode samarbeidet vi har fått til med de tillitsvalgte. Vi hadde nok ikke klart å finne så gode løsninger for å sikre at våre tjenester hele tiden skulle være åpne og tilgjengelige, om det ikke var for dette samarbeidet. Vi har kommet frem til gode løsninger sammen med tillitsvalgte både for turnus og arbeidstidsordninger i krisetid og som følge av kontinuitetsplaner, og det har vært helt avgjørende for oss.

Nettopp et godt tverrsektorielt samarbeid er noe jeg mener har kjennetegnet 2020. I krisetider ser vi hvor viktig det er å finne gode løsninger på tvers av fagområder og forvaltningslinjer. Som leder i Bufdir har jeg følt et stort ansvar for at de andre tjenestene tenkte det samme. Sammen er vi ofte grunnplanken i mange barn og unges liv.

Vi har hatt et positivt og konstruktivt samarbeid med blant annet Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Utdanningsdirektoratet, men også Barneombudet og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Jeg opplever at erfaringene fra 2020 gir oss et godt, felles grunnlag for å se oppvekstfeltet i et bredere perspektiv fremover. I tillegg har samarbeidet med sivilt samfunn og profesjonsorganisasjonene vært viktig for oss.

Regjeringen oppnevnte koordineringsgruppen for sårbare barn og unge tidlig, og det har vært svært viktig for å overvåke tjenestene for denne gruppen. Her har samhandlingen mellom ulike sektorer tydeliggjort dette gode samarbeidet. Det blir viktig å fortsette samarbeidet med øvrige virksomheter i sektoren. Vi må fortsette å overvåke status for tilbudet til barn, unge og familier samt konsekvenser av koronapandemien for utsatte personer spesielt og for likestillingen i samfunnet generelt.

Opprettholde utviklingsarbeid

Selv om 2020 har stilt ekstra krav til oss alle, har sykefraværet vært stabilt og omfang av medarbeidere og ungdom som har vært smittet eller i karantene har vært minimal. Slik har tjenestene levert som normalt. Vi har jobbet videre med å finne gode digitale løsninger, omforme, utsette, og i noen tilfeller også avlyse planlagte aktiviteter. Til tross for den krevende situasjonen er jeg stolt av at vi har klart å holde planlagt progresjon på viktig utviklingsarbeid.

Arbeidet med fritidskortordningen er et eksempel på dette. Prøveprosjektet som ble startet opp av Bufdir i 2019, ble høsten 2020 utvidet fra to til ti kommuner. Bufdir har også utviklet et konsept for en digital løsning for fritidskortet som skal kunne benyttes av kommunene. Forsøket med fritidskortordning skal gi erfaringer og innspill til hvordan en nasjonal fritidskortordning kan innrettes. Samarbeid mellom kommunene og frivilligheten, og barn og unges medvirkning, er sentrale elementer for å lykkes med fritidskortordningen. Bufdir vil i løpet av 2021 gi sine anbefalinger for innretning av en nasjonal fritidskortordning til Barne- og familiedepartementet.

Jeg vil også fremheve arbeidet med Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP). Fra 1. januar 2020 har arbeidsgivere og offentlige myndigheter en styrket plikt til å arbeide med likestilling og ikke-diskriminering og redegjøre for dette arbeidet. Pliktene kalles gjerne likestillingens HMS-arbeid.

Bufdir har i 2020 samarbeidet med partene i arbeidslivet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, likestillingssentrene og andre aktører om å utarbeide veiledning og maler til ARP. Det har også blitt utviklet verktøy og veiledning til arbeidsgivere og lønssystemer som de kan bruke for å utarbeide rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene.

Utviklingsarbeidet i 2020 har også i stor grad vært knyttet til å forberede barnevernsreformen som trer i kraft i 2022. Reformen skal gi mer ansvar til kommunene. Forebyggende arbeid og tidlig innsats skal styrkes. Bufdirs oppgaver som fagdirektorat for det kommunale barnevernet blir derfor enda viktigere i årene som kommer. Utviklingen av tjenestekataloger har vært en sentral del av dette arbeidet. Tjenestekatalogene beskriver hvilke tjenester

Bufetat har på de ulike områdene og hva vi forventer av statlige, kommunale og private aktører.

Kvalitet i alt vi gjør skal være fundamentet i Bufdirs arbeid. Vi skal sikre at alle som trenger det, får likeverdige tjenester samme hvor i

landet de bor. Dette arbeidet har vært ekstra krevende i 2020. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle våre ansatte og samarbeidspartnere for deres ekstraordinære innsats i året som har gått.

Oslo, 15. mars 2021

Mari Trommald

direktør

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Del 2

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

2.1

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er underlagt Barne- og familiedepartementet (BFD). Bufdir ble i 2020 også styrt av Kulturdepartementet (KUD) på området likestilling- og ikke-diskriminering, av Kunnskapsdepartementet (KD) på integreringsoppgaver og av Justis- og beredskapsdepartementet (JD) på oppgaver knyttet til internasjonal barnebortføring.

Vårt samfunnsoppdrag

I tråd med menneskerettighetene skal Bufdir styrke enkeltmenneskets muligheter til mestring og utvikling gjennom å fremme en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, likestilling og ikke-diskriminering.

Bufdir ble etablert i 2004. Vi har over tid fått en bred oppgaveportefølje innen barnevern, familievern, oppvekst, vold og overgrep i nære relasjoner, likestilling og ikke-diskriminering. Bufdir fikk i 2013 rollen som fagdirektorat for likestillingsområdet og ble i 2014 fagdirektorat for hele barnevernsfeltet.

Som fagdirektorat har vi følgende roller:

- > **Faglig rådgiver** Bufdir er faglig rådgiver for departementene. Vi er også et kunnskaps- og kompetanseorgan på våre ansvarsområder og for sektoren, andre offentlige virksomheter, kommunale tjenester og allmennheten. Vi skal utarbeide og innhente relevant kunnskap, gi råd, informere og veilede. Dette gjør vi i tett dialog med brukerorganisasjoner, praksisfeltet og forskere.
- > **Iverksetter av vedtatt politikk** Bufdir iverksetter vedtatt politikk på fagområdene våre ved å utarbeide og gjennomføre ulike tiltak, prosjekter og handlingsplaner. Vi forvalter blant annet 24 ulike tilskuddsordninger til et bredt spekter av tilskuddsmottakere.
- > **Forvalter av lov og regelverk** Bufdir tolker og forvalter en rekke lover og regelverk, og vi behandler saker blant annet knyttet til barnevernloven, adopsjonsloven, barne- > loven, ekteskapsloven og rettfærdsvederlagsordningen på vegne av departementet.. Vi er også nasjonalt kontor for gjennomføringen av EU-programmet Erasmus+ og sentralmyndighet for barnevernsområdet internasjonalt.
- > **Etatsstyrer** Bufdir mottar fullmakter fra departementet på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av etaten. Direktoratet har ansvaret for at etaten tilbyr barnevernstjenester og familieverntjenester på statens vegne, samt drifter bo- og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

Samarbeid med andre

Vi har en svært sammensatt oppgaveportefølje. I tillegg til å samarbeide tett med departementer, statsforvaltere, kommuner, KS og andre statlige virksomheter er vi derfor også avhengige av et godt samarbeid med en rekke andre aktører for å løse samfunnsoppdraget vårt. Tjenestene i velferdssamfunnet er komplekse og sammensatte, og for å gi brukerne et best mulig tilbud må sektorer, etater og ikke minst direktorater samarbeide på tvers. På områder vi har sektoransvar for, er det ikke bare viktig, men nødvendig med samarbeid med andre.

Et viktig bidrag i å få til strategisk dialog uavhengig av fagfelt er Bufdirs relasjonsprogram, hvor vi tar initiativ

til kontaktmøter med viktige eksterne samarbeidspartnere. Noen av de viktigste samarbeidspartnere våre er Barneombudet, Ligestillings- og diskrimineringsombudet, Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Politidirektoratet, IMDi, Direktoratet for e-helse, ideelle organisasjoner og brukerorganisasjoner innen våre fagområder.

Strategi som setter retning for arbeidet vårt

Stadig nye krav til effektivisering, omstilling og utvikling av offentlig sektor påvirker måten vi jobber på. Bufdirs virksomhetsstrategi (2017-2021) skal sikre at vi kan møte utfordringene som står foran oss og løse samfunnsoppdraget vårt på en god måte.

Strategien har fire mål

- 1 Vi skaper positive endringer og kan dokumentere effekt av arbeidet vårt.
- 2 Vi har solid kunnskapsgrunnlag for alle beslutninger, råd og tiltak.
- 3 Vi samarbeider godt og bidrar til helhetlige løsninger.
- 4 Vi er effektive, nytenkende og har riktig kompetanse.

I tillegg til Bufdirs virksomhetsstrategi har vi en egen strategi for Bufetat for å sikre effekt helt ut til sluttbruker. For å forberede Bufetat på føringer og endringer i tråd med barnevernsreformen, og for at alle våre tjenester skal utvikles på en god måte, har direktoratet sett behovet for å operasjonalisere strategi, satsninger og politiske føringer i et lengre perspektiv. Bufetats langtidspan er et nytt styringsverktøy for Bufetat, som operasjonaliserer dette som vi har jobbet med i 2020. Langtidspanen dekker alle tjenestene innenfor Bufdirs sektor. Planen gjelder for tre år av gangen og vil oppdateres årlig.

For barnevernsområdet særskilt vil innføring av barnevernsreformen i 2022 påvirke barneverntjenester som Bufetat og kommunene skal levere. Bufdir har utarbeidet en situasjonsbeskrivelse med beskrivelse av utfordringer på alle områder som berøres av barnevernsreformen. Denne er et viktig grunnlag for arbeidet med mål og tiltak i langtidspanen. For tjenesteområdet fosterhjem vil det komme endringer som følge av ny strategi fra BFD og beslutning fra Regjeringen om bruk av private aktører.

Som ledd i dette arbeidet har Bufdir sett behovet for å tydeliggjøre tjenestene som skal leveres, gjennom tjenestekataloger. Formålet med tjenestekatalogene er å gi en samlet oversikt over hvilke tjenester som finnes på seks av våre viktigste tjenester for barn og familier.

Følgende tjenester har utarbeidet tjenestekatalog:

- institusjon
- familievern
- fosterhjem
- hjelpetiltak
- enslige mindreårige asylsøkere
- adopsjon

I tjenestekatalogen tydeliggjøres hvilke forventninger som stilles til statlige, kommunale og private aktører. Der det er relevant, tydeliggjøres også forventninger til befolkningen på dette området. For de områdene der Bufetat har bistandsplikt, operasjonaliseres dette i tjenestekatalogen. Likeverdige tjenester har lenge vært et viktig mål for Bufetats tjenestetilbud. Det gjelder også for den videre utviklingen av tjenestetilbudet, og et viktig prinsipp vil derfor være at de tjenestene vi utvikler, skal kunne tilbys over hele landet som et likeverdig tilbud.

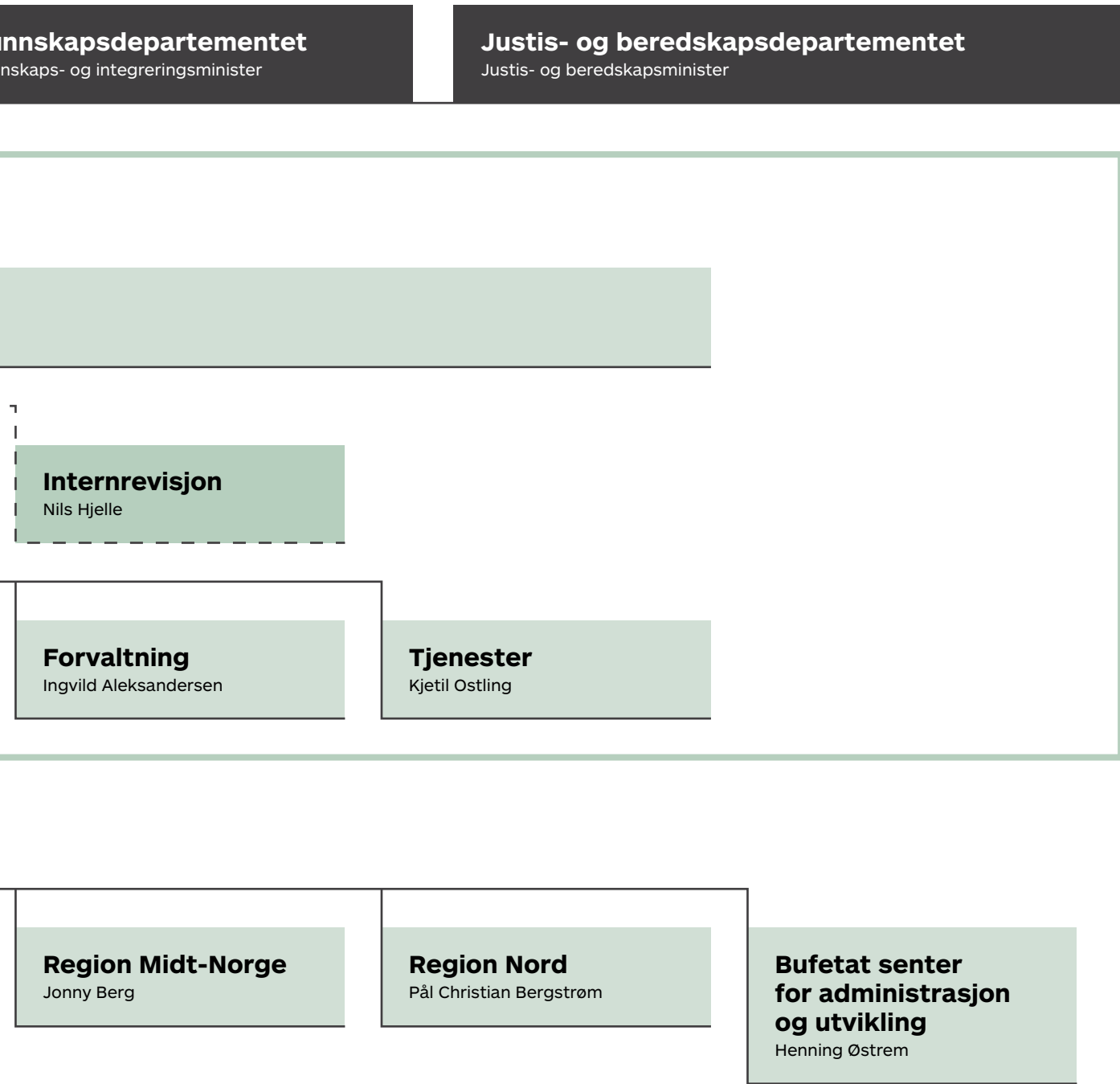
Tjenestekatalogene som er utarbeidet i 2020, beskriver tjenestene slik de er i dag og er normerende for tjenesteområdet. For mange av tjenestene skjer det større utviklingsarbeid, og all tjenesteutvikling som prioriteres innen de ulike tjenesteområdene, skal lukke gapet mellom dagens tjenestekatalog og ønsket tjenestekatalog for fremtiden. Fremtidige krav til tjenestene, f.eks. som følge av barnevernsreformen, vil innarbeides i tjenestekatalogene og tydeliggjøre roller og ansvar mellom stat og kommune i tjenestene.

2.2

Organisasjon og ledelse

Bufdir har om lag 300 ansatte fordelt på fem divisjoner, tre staber og en enhet for internrevisjon. Bufdir styrer Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), som har i underkant av 5 500 ansatte og består av fem regioner og Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA).

Direktøren i Bufdir er øverste leder også for Bufetat og har det overordnede ansvaret for all aktivitet i både Bufdir og Bufetat. Styringen skjer gjennom formelle linjer, men leder- og direktørmøter er viktige rådgivende organer. Lovpålagte råd og utvalg, som IDF og AMU, ivaretar ansattmedvirkningen, og en rekke eksterne samarbeidsarenaer gir Bufdir viktige innspill og råd fra brukere og andre.

Organisering av arbeidet i Bufetat

Direktøren i BSA har ansvar for administrative støttefunksjoner innen IKT, dokumentforvaltning, regnskap, lønn og HR, mens de fem regiondirektørene i Bufetat har ansvar for følgende tjenester i egne regioner:

- > familievern
- > adopsjon
- > barnevern
- > inntak
  - spesialiserte hjelpetiltak
  - sentre for foreldre og barn
  - fosterhjemstjenesten
  - barnevernsinstitusjoner
  - omsorgssentre for mindreårige asylsøkere

Hver region har i tillegg ansvar for å følge opp sine spisskompetansemiljøer. Nasjonalt inntaksteam for inntak til behandlingsinstitusjoner, lokalisert i Trondheim, og Enhet for inntaksstøtte (EIS), lokalisert i Lillestrøm, er også en del av Bufetat.

Bufdir har hovedkontor i Oslo, BSA i Tønsberg, og regionene har regionskontor i henholdsvis Lillestrøm, Tønsberg, Bergen, Trondheim og Alta. I tillegg har Bufetat ulike tjenestetilbud spredt ut over hele landet.

Organisering av arbeidet i Bufdir

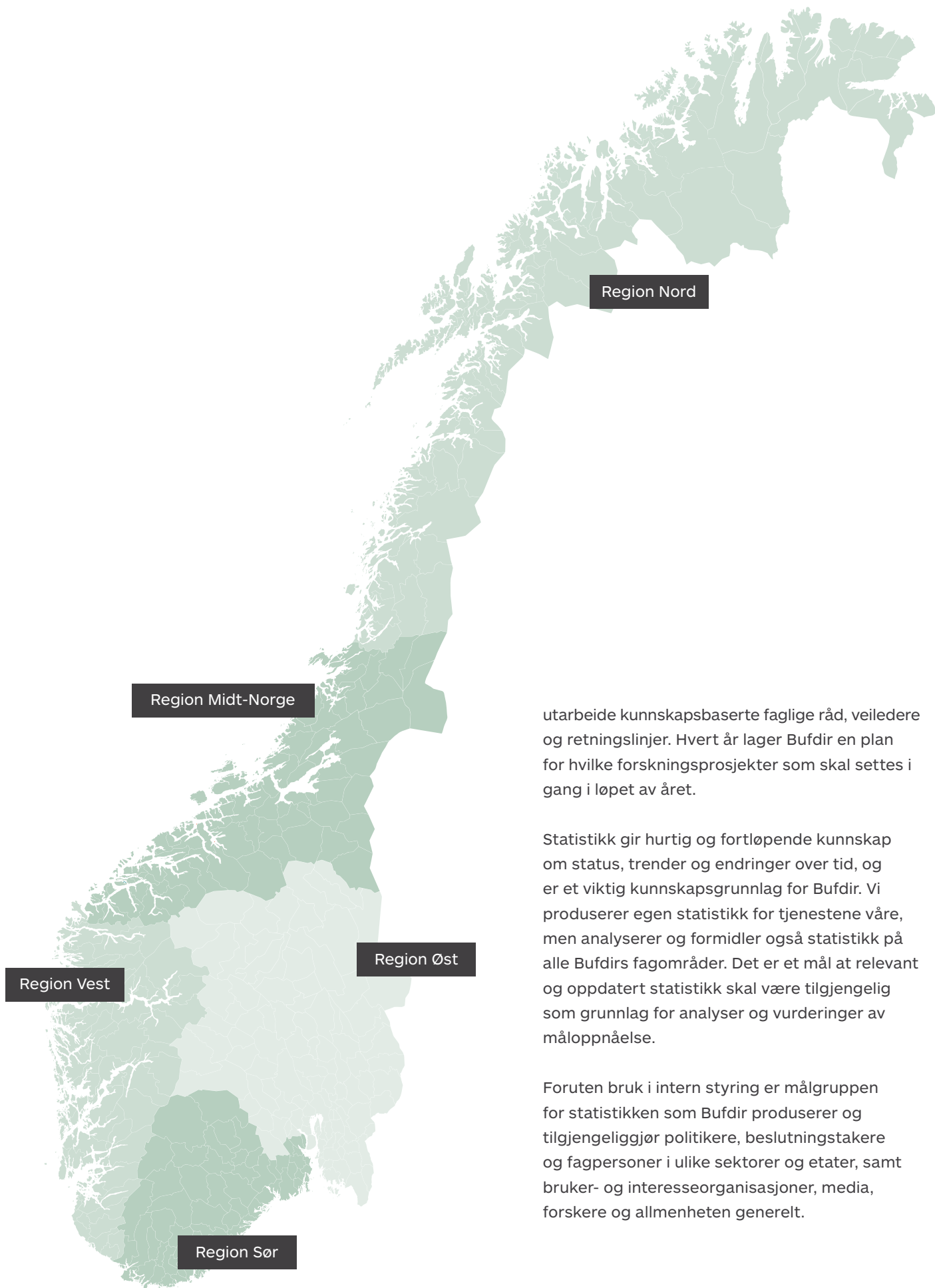
Bufdir har siden 2018 vært organisert med utgangspunkt i funksjoner. De mest sentrale innsatsområdene våre er kunnskap, tjeneste- og kompetanseutvikling og digitalisering. Disse skal gjennomsyre alt vi gjør og være førende for hvordan vi jobber for å nå målene våre.

Beste tilgjengelige kunnskap

Organisasjonsstrukturen gir mulighet for en mer strategisk og helhetlig tilnærming til forskning og kunnskapsutvikling, i tillegg til å bedre kunne profesjonalisere og spesialisere arbeidet. Våre råd og anbefalinger skal være basert på den beste tilgjengelige kunnskapen. Det arbeider vi med på flere måter, først og fremst ved å:

- > systematisk styrke kunnskapsgrunnlagene. Et virkemiddel for å oppnå dette har vært etableringen av Bufdirs Kunnskapsstrategi 2019-2021.
- > identifisere kunnskapshull, blant annet gjennom å bestille forskning og oppsummeringer av forskning. I 2020 bestilte Bufdir for eksempel en kartlegging av norsk forskning om tiltak mot vold i nære relasjoner, som ble et viktig grunnlag for å utarbeide forslag til prioriteringer for videre forskning på feltet^[1]. Kunnskapsoppsummeringen om barn, unge og kriminalitet avdekket viktige kunnskapshull og behov for forskning, samtidig som den ga god oversikt over kunnskapen vi har på feltet.
- > samle og formidle fag- og forskningskunnskap på våre ansvarsområder gjennom nettbiblioteket på Bufdir.no, og via nyhetsbrev til blant annet praktikere, statsforvalterne, ansatte i interesseorganisasjoner, forskningsmiljøer, departementer og direktorater.

Direktoratet jobber også med forsknings- og kunnskapsutvikling, blant annet gjennom å gjennomføre forskningsanskaffelser, forvalte tilskuddsmidler til kunnskaps- og kompetansemiljøer på våre områder og å

utarbeide kunnskapsbaserte faglige råd, veiledere og retningslinjer. Hvert år lager Bufdir en plan for hvilke forskningsprosjekter som skal settes i gang i løpet av året.

Statistikk gir hurtig og fortløpende kunnskap om status, trender og endringer over tid, og er et viktig kunnskapsgrunnlag for Bufdir. Vi produserer egen statistikk for tjenestene våre, men analyserer og formidler også statistikk på alle Bufdirs fagområder. Det er et mål at relevant og oppdatert statistikk skal være tilgjengelig som grunnlag for analyser og vurderinger av måloppnåelse.

Foruten bruk i intern styring er målgruppen for statistikken som Bufdir produserer og tilgjengeliggjør politikere, beslutningstakere og fagpersoner i ulike sektorer og etater, samt bruker- og interesseorganisasjoner, media, forskere og allmenheten generelt.

Bufdir forvalter i tillegg driftstilskudd til kompetansesentre som skal bidra til kunnskapsbasert praksis gjennom blant annet formidlingsarbeid og kompetanseheving i offentlige tjenester og ellers i samfunnet. Noen av sentrene driver i tillegg implementeringsaktiviteter i samarbeid med Bufetat og kommunale tjenester, samt egen forskning.

Bufdir forvalter driftstilskudd til følgende kompetansesentre:

- > NUBU – Norsk utviklingscenter for barn og unge
- > De regionale kompetansesentrene for barn og unge (RBUP Sør og Øst, RKBU Nord, RKBU Vest, RKBU Midt)
- > NKVTS – Nasjonalt kompetansesenter for vold og traumatisk stress
- > KUN – Likestillingssenteret KUN
- > Likestillingssenteret
- > Senter for likestilling ved Universitetet i Agder
- > Reform – ressurscenter for menn

God kvalitet i tjenestene våre

Forskningen Bufdir anskaffer, er et viktig kunnskapsgrunnlag for tjenesteutvikling i barnevernet, familievernnet og de andre fagområdene direktoratet har ansvar for. Med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlagene utarbeider vi blant annet standardiserte forløpsbeskrivelser for å minske uønsket variasjon og sikre god kvalitet i tjenestene våre.

For å styrke arbeidet med kompetanse- og fagutvikling i Bufetat har vi etablert ti nasjonale spisskompetansemiljøer som skal fungere som erfaringsbaserte spydspisser i fag- og kompetanseutviklingen og bidra til kunnskapsbasert praksisutvikling, opplæring og veiledning i etaten/tjenestene. Spisskompetansemiljøene har et nasjonalt ansvar, men er organisatorisk tilknyttet kun én region.

Digitalt førstevalg

Teknologiens høye utviklingstakt gjør at det åpnes nye muligheter for å utvikle både virksomheten og våre tjenester. Vi må derfor stadig utvikle vår evne til å se, utvikle og ta ut gevinster gjennom digitalisering. Virksomhetens digitalkompetanse og endringsdyktighet står sentralt i dette, blant annet ved å støtte oss i å:

- > utvikle og forbedre virksomhetens tjenestetilbud
- > etablere og utvikle samhandling med våre samarbeidspartnere, og
- > organisere oss for effektiv teknologiutnyttelse

Med teknologiske muligheter kommer også et større teknologisk trusselbilde. Vi møter krav til stadig utvikling av ny kompetanse og tverrfaglige arbeidsformer. Gjennom prosjekter som DigiBarnevern og Digitalt støttet mekling får vi erfaringer som vi kan dra veksler på i den videre utviklingen av både organisasjonen og vårt tjenestetilbud.

Spisskompetansemiljø

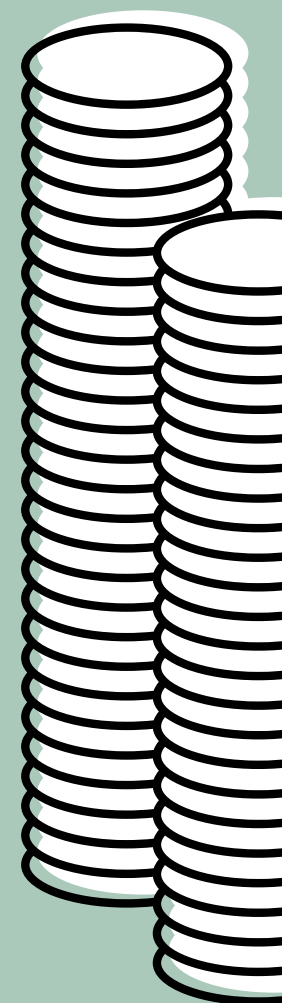
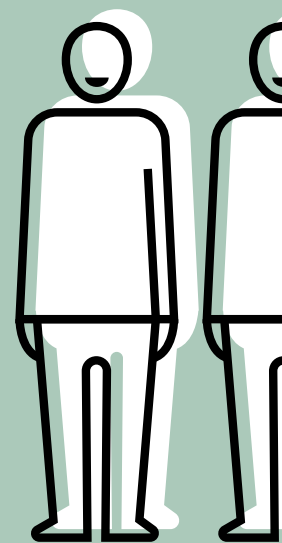
Ansvar

Bufetats spisskompetansemiljø for familievernets foreldreoppfølging etter omsorgsovertakelse	Region vest
Bufetats spisskompetansemiljø for samtaler med barn	Region nord
Bufetats spisskompetansemiljø for familievernets tilbud til familier hvor det er høy konflikt mellom foreldrene og hvor det forekommer vold	Region øst
Bufetats spisskompetansemiljø for foreldrestøtte og forebygging	Region sør
Bufetats spisskompetansemiljø for opplæring av fosterforeldre	Region sør
Bufetats spisskompetansemiljø for opplæring i trygghet og sikkerhet på barneverninstitusjoner	Region øst
Bufetats spisskompetansemiljø for endringsarbeid i omsorgsinstitusjoner	Region nord
Bufetats spisskompetansemiljø for behandling for ungdom	Region Midt
Bufetats spisskompetansemiljø for sped- og småbarn i risiko for omsorgssvikt	Region vest
Bufetats spisskompetansemiljø for akuttarbeid i beredskapshjem og institusjon	Region sør

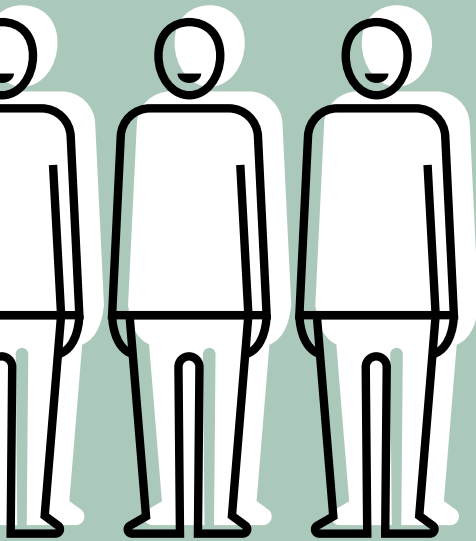
2.3

Utvalgte hovedtall

Tabellene til høyre viser virksomhetens utvalgte nøkkeltall og volumtall for de tre siste årene.

Nøkkeltall

Antall ansatte

2018	2019	2020
6 197	6 221	5 918

Antall avtalte årsverk

2018	2019	2020
3 901	3 903	4 092

Antall utførte årsverk

2018	2019	2020
3 801	3 760	3 920

Samlet tildeling post 01-99

2018	2019	2020
9 500 824 500	9 853 339 000	10 230 796 000

Utnyttelsesgrad post 01-29

2018	2019	2020
96%	96%	95%

Driftsutgifter

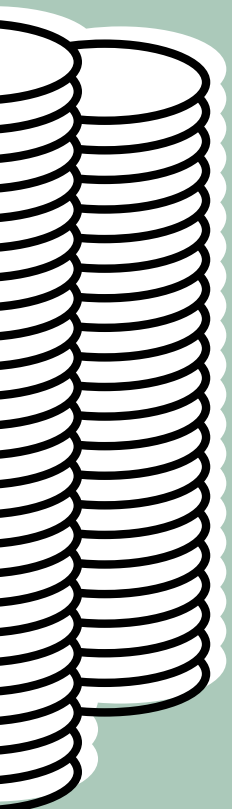
2018	2019	2020
7 411 032 902	7 649 312 979	7 829 585 594

Lønnsandel av driftsutgifter

2018	2019	2020
48%	51%	51%

Lønnsutgifter per årsverk

2018	2019	2020
1 018 292	1 076 503	1 050 966

Volumtall

Antall i plasseringstiltak gjennom Bufetat

2018	2019	2020
388	408	400

Gjennomsnittlig antall oppholds-
dager i institusjon for avsluttede
institusjonstiltak (ekskl. akutt)

2018	2019	2020
388	408	400

Antall henvendelser til familievernet om mekling eller klinisk sak

2018	2019	2020
48 200	48 683	44 714

Antall barn som venter på
fosterhjem etter dato for ønsket
oppstart (pr. 31.12)

2018	2019	2020
254	272	208

Antall innvilgede søknader om tilskudd

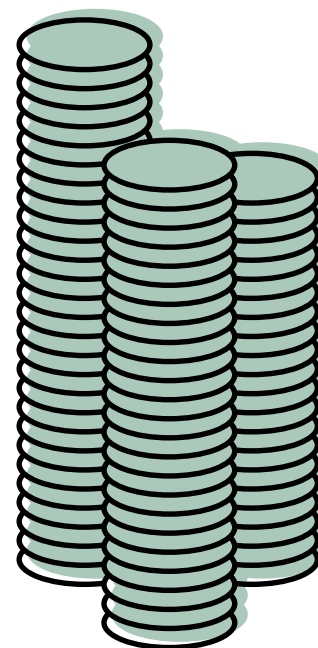
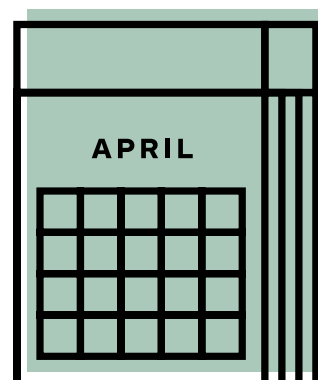
2018	2019	2020
2 151	2 229	2 246

Innvilget beløp fra tilskuddsordninger

2018	2019	2020
1 019 771 755	1 132 264 921	1 250 728 326

Antall klikk/besøk på bufdir.no

2018	2019	2020
2 707 044	2 610 759	3 569 649

Del 3

Mål og resultater

3.1

Covid-19 – når alle tjenestene blir borte samtidig

Koronapandemien slo brått inn over Norge og verden. I mars ble tjenestene til barn og unge mer eller mindre stengt ned over natten. Bufdirs viktigste oppgave var å holde institusjonene åpne og få andre samarbeidene tjenester tilbake. De nasjonale smitteverns-tiltakene ble supplert med lokale kommunale tiltak og virksomhetenes egne påplussinger. Dette slo tjenestene helt ut og det var mange steder ingen avveining opp mot konsekvensene av å sende alle på hjemmekontor. I starten av pandemien var situasjonen svært uoversiktlig. Oppmerksomheten ble umiddelbart rettet mot å stenge ned samfunnet for å begrense smitte og få kontroll. I Bufdir oppstod det raskt en stor bekymring for at lovpålagte tjenester ble borte som en konsekvens av tiltakene.

Bufdir vurderte at de viktigste prioriteringer var:

- 1.** Sette i gang nødvendige tiltak for å forebygge smitte og sikre tryggheten til barn og ansatte.
- 2.** Holde tjenestene åpne og tilgjengelige, især barnevernsinstitusjonene og familievern-tjenesten.
- 3.** Sørge for at de negative konsekvensene for barn, unge og familier blir minst mulig.

"Alle bekymret seg for barna, men tjenestene ble borte. Det viktigste vi gjorde, var å få tjenestene tilbake."

Mari Trommald, direktør i Bufdir.

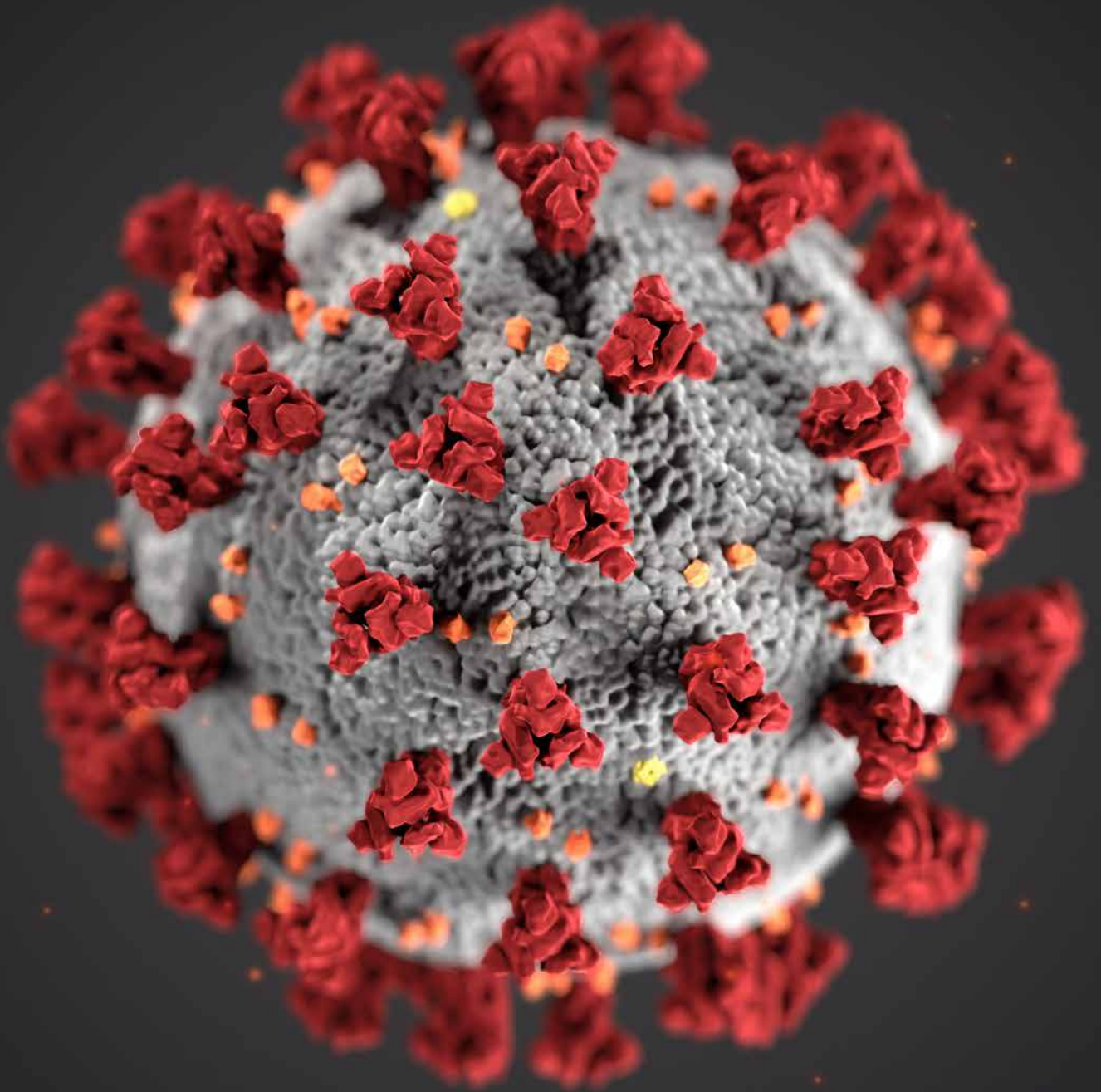
Koronarelatert håndtering ble lagt til de løpende leder- og styringsmøtene med direktørene i Bufetat. Direktoratet etablerte umiddelbart krisestab som har bistått kriseledelsen med å svare ut spørsmål og utrede tiltak for å håndtere pandemien. I oppstarten ble det holdt daglige møter mens hyppighet etter hvert har blitt avstemt med smittesituasjonen. Direktøren i Oslo kommunes barnevernsetat ble invitert inn i de ukentlige krisemøtene for å sikre god koordinering med Oslo. Bufetat har kontinuerlig rapportert antall barn, unge og ansatte som er smittet og i karantene til direktoratet. Dette gjelder både statlige og private barnevernsinstitusjoner og status for ansatte ved familievernkontorene. Slik har direktoratet til enhver tid hatt oversikt over utviklingen og hvilke tiltak som er iverksatt for å opprettholde tjenestetilbudet.

Pandemien har stilt oss ovenfor utfordringer som vi som sektormyndighet ikke har mulighet til å løse alene. Samarbeid med andre myndigheter har vært svært viktig for oss, og særlig har samarbeidet med FHI, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet vært viktig. Bufdir etablerte umiddelbart en tett

kontakt med statsforvalterne. Denne kontakten og den aktive oppfølgingen fra statsforvaltere ut mot tjenestene har vært helt sentral for å sikre en god oppfølging av kommunal sektor. God og nær dialog med barneombudet og likestillings- og diskrimineringsombudet, i tillegg til bruker- og profesjonsorganisasjonene har også vært en viktig suksessfaktor i arbeidet. Bufdir har under pandemien hatt hyppige statusmøter med NHO, Virke og Abelias for å sørge for god informasjons-

utveksling med private leverandører av institusjonstjenester.

Den langvarige krisehåndteringen av covid-19 pandemien har bidratt til å øke beredskapskompetansen for mange medarbeidere i Bufdir og Bufetat. Underveisevalueringen synliggjorde forbedringspunkter i beredskapsarbeidet som Bufdir og Bufetat vil jobbe videre med i 2021.

Kriseledelsen i etaten

Buudir satte formell kriseledelse 12. mars med egen kriseledelse av etaten. Kriseledelsen har jobbet aktivt med statsforvaltere, helsemyndigheter og andre sentrale samarbeidsaktører. Vi jobbet for å få rask tilslutning til at ansatte i barnevernet må regnes som personell med kritisk samfunnsfunksjon. Dette gjaldt både det kommunale barnevernet og ansatte ved statlige barnevernsinstitusjoner og krisesentrene.

I tillegg arbeidet kriseledelsen for å:

- > sikre åpne institusjoner, åpne tjenester og sørge for minst mulig risiko for barna.
- > sikre godt samarbeid med de tillitsvalgte og vernetjenesten.
- > sikre god koordinering inn mot statsforvalterne.
- > styrke samarbeidet med andre interessenter som frivillig sektor, brukerorganisasjoner og private leverandører.
- > samarbeide smittevernveiledere for å sikre driften av tjenester med én-til-én-kontakt.
- > innhente informasjon og kartlegge status i tjenestene.

Oversikt over sentrale tiltak fra Buudir i pandemiens første fase:

- > Utvikle smittevernveiledere for tjenestene våre, herunder barnevernsinstitusjoner og familievern.
- > Sørge for informasjon for å trygge ansatte og brukere i tjenestene.
- > Igangsette kompenserende tiltak for stengte og endrede tjenestetilbud.
- > Styrke og supplere det ordinære tilbudet. Blant annet: veiledningstelefon i familieverntjenesten, utvidelse av Alarmtelefonen, utvidet informasjon på ung.no og foreldrehverdag.no.
- > Informasjonskampanjer om familievernet og andre hjelpetilbud rettet mot befolkningen.
- > Gjentatte medieutspill med budskap om å skåne tjenestene til barn og unge.
- > Egne koronanettsider med informasjon både til tjenestene og befolkningen. Det ble opprettet en samleside på buudir.no med veiledere, informasjonsskriv, brev, spørsmål og svar, og rapportene fra koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge.
- > Egen spørsmål- og svartjeneste for kommuner på buudir.no.
- > Direkte kontakt med alle fylkesmannsembetene. Disse ble fulgt opp med regelmessige dialogbaserte møter annenhver uke i tidlig fase av pandemien.

- > Utarbeide en enkel veileder kommunene kan benytte for å gjøre vurderinger for henholdsvis barneverntjenesten og det kommunale krisesentertilbudet.
- > Opprette ny Facebook-gruppe, «Barnevernet trenger deg», for å sikre nok bemanning på institusjoner.

Tilskuddsmottagere fikk enklere rapportering

Buudir oversendte 12. mars et notat til departementet med en rekke sentrale utfordringer pandemien ville få for forvaltning av tilskuddsordninger. Vi løftet prinsipielle spørsmål rundt tilskuddsforvaltning og problemstillinger knyttet til Statens økonomireglement (bestemmelsene i kapittel 6; og regelverkene og forskriftene for de enkelte tilskuddsordningene. Resultatet ble en oppmykning i krav om rapportering og gjennomføring av aktivitet, eller gjennomføring av alternative aktiviteter, for flere utsatte målgrupper. Tilskuddsmottakere kunne etter dette senke skuldrene noe og heller fokusere på hva som var mulig å få til av aktivitet i en krevende situasjon. Mye aktivitet ble gjennomført, men det fulle bildet får vi ikke før vi har fått inn og gjennomgått rapporter for tilskudd tildelt i 2020. Videre ga direktoratet en rekke innspill til departementet rundt økonomiske behov og tilleggstilodelinger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og ulike krisepakker.

Alarmtelefonen

Alarmtelefonen for barn og unge ble en døgnåpen tjeneste fra 15. mars. Dette ble gjort for å styrke tilbudet til sårbare grupper under nedstengningen og i forbindelse med alle smittevernrestriksjonene i koronatiden.

Fra og med 7.april ble tilbudet utvidet til å inkludere chatfunksjon. Dette har utviklet seg til å bli en tjeneste som har vist seg å være en viktig kanal for barn og unge som har behov for hjelp.

Siden oppstart har Alarmtelefonen hatt 14 322 chat-samtaler, og pågangen til telefontjenesten økte med 25 prosent i 2020. Behovet for alternative kanaler for å oppsøke hjelp har vært stor, spesielt i en periode der det ordinære tjenestetilbudet har vært mangelfullt.

For å nå ut til befolkningen benyttet Bufdir seg av flere poster i sosiale medier. Posten 15. mars om alarmtelefonen nådde over 500.000 personer, noe som avdekker behovet for denne informasjonen i befolkningen.

Bedre digitale løsninger i Bufdir

Det har vært mange informasjonsoppgaver knyttet til korona i løpet av 2020, og bufdir.no har raskt blitt tilrettelagt for å kunne spre oppdatert informasjon til innbyggere, kommuner og andre forvaltningsorganer. Vi har hatt stor glede av en modernisert IKT-plattform. Dette har satt oss i stand til å endre arbeidsform raskt, og vi har i 2020 brukt video aktivt som et internt arbeidsverktøy. I enkelte sammenhenger har videotjenester også blitt tilbudt i våre tjenester, når fysiske møter tidvis har vært umulig.

Svartjenesten til ung.no har i 2020 vært bemannet også gjennom høytider og ferier. Dette er nytt, og ble iverksatt som en følge av situasjonen for ungdom under pandemien. Vi har i løpet av året svart på 76.000 spørsmål fra ungdom, mot 49.000 i 2019. Dette viser et stort behov for være til stede for ungdom med en digital og troverdig informasjonstjeneste. Ung.no har en tydelig og viktig plass i ungdommenes liv, og i denne vanskelige tiden har dette spilt en ekstra viktig rolle.

Slik ble tjenestene påvirket

Alle tjenester ble påvirket av koronapandemien. Det var av høyeste prioritert å holde institusjonsbarnevernet åpent. Familievernkontorene ble stengt, men gjenåpnet raskt. Kommunalt barnevern melder om flere bekymrings-meldinger, mens krisesentrene meldte om færre besøk. Under følger en kort oversikt over hvordan koronaen påvirket tjenestene. Nærmere beskrivelser står under fagdelene i kapittel 3.

Statlig barnevern

Bufdir og Bufetats regioner har helt siden mars vært opptatt av at institusjons-barnevernet måtte holde åpent - uansett. En pandemi kan føre til mange smittede ansatte, mange i karantene og en viktig oppgave er å sikre nok tilgjengelig personell. Derfor arbeidet ledelsen langs flere spor for å sikre nok ansatte.

Hovedoppgaven er å sikre full drift før man eventuelt nedskalere tjenestene. Risikovurderinger og utvikling av kompenserende tiltak er nødvendig. Gjennom å utvikle turnusordninger, interne rutiner, smittevernregler og ordninger knyttet til besøk, lyktes med dette. Det å sikre at de ansatte har trygghet for sin egen situasjon og at det er etablert tilstrekkelig mekanismer for å håndtere frafall ved karantenering og smitte har vært helt sentralt. Samarbeidet med tillitsvalgte for å finne gode løsninger har vært uvurderlig. Gjennom et langvarig og tett samarbeid på virksomhetsnivå over tid har etaten tradisjoner for å håndtere endringer på en konstruktiv måte. Erfaringer fra flyktningkrisen ble hentet frem.

I tillegg til sine ordinære omsorgs- og behandlingsoppgaver måtte institusjonene også i større grad ivareta andre sektors ansvar, og slik ivareta sårbare barn i en helt spesiell situasjon. Vi har fått enkelte tilbakemeldinger om at det innledningsvis i pandemien noen steder ble innført smittevernstiltak som opplevdes uforholdsmessige for beboere på institusjon. Etter hvert som vi fikk mer erfaring, ble imidlertid dette justert og våre tilbakemeldinger tilsier at barn og unge i institusjonsbarnevernet har fått god informasjon og medvirket i egen situasjon når hensiktsmessig.

Familievernet

Familievernet hadde midlertidig stengte kontorer fram til 16. april, men med åpen telefontjeneste. Familievern tjenesten har gjort et godt arbeid med å tilpasse seg nye rutiner for smittevern på kontorene. Veiledning over telefon og videokonsultasjoner er videreført og er et godt tilbud til par og familier som ikke kan møte opp på et kontor. Etter en periode med færre henvendelser i starten av pandemien har familievernet fått omtrent like mange henvendelser som normalt i løpet av 2020.

Krisesentrene

Krisesentrene er en kritisk samfunnsfunksjon som både gir midlertidig botilbud til voldsutsatte, samarbeider med andre tjenester og bidrar med kompetanse om vold. Sentrene har brukt mye ressurser på å sikre godt smittevern slik at de kunne holde åpent for voldsutsatte under hele pandemien. Mellom en fjerdedel og en tredjedel av sentrene har rapportert om at de får færre henvendelser både fra voldsutsatte og fra andre tjenester.

Kommunalt barnevern

De mange kommunale barneverntjenestene har satt inn store ressurser for å kunne drive med normal kapasitet under pandemien. Ikke alle har hatt lokaler som var egnet til å opprettholde godt smittevern, slik at mange ansatte har sittet på hjemmekontor den tiden de ikke har hatt møter med barn, familier eller andre tjenester. Rundt en fjerdedel av tjenestene har meldt om flere bekymringsmeldinger, og mange rapporterer at det har vært stadig større press på de ansatte. På tross av dette har tjenestene generelt behandlet bekymringsmeldingene innen fristen i like stor grad som før pandemien,

Fakta

Koronapandemien vil ha langsiktige konsekvenser for alt fra arbeid og økonomi, til vold i nære relasjoner. Konsekvensene av pandemien er heller ikke entydig negative. For noen har pandemien for eksempel ført til lavere stressnivå, som følge av mer tid og mindre forpliktelser. Det er viktig med mer kunnskap om hvordan pandemien påvirker samfunnet, både på kort og lengre sikt. I 2021 vil Bufdir fortsette å jobbe for å fremskaffe kunnskap om konsekvensen av pandemien.

og tjenestene har satt inn tilsvarende mengde tiltak som tidligere.

Bufetat og Bufdir

I Bufetat har sykefraværet vært stabilt og omfang av medarbeidere og ungdom som har vært smittet eller i karantene har vært minimal slik at tjenestene har vært levert som normalt i perioden. Vi er svært stolt av arbeidet som er gjort i regionene for å holde tjenestene oppe og legge gode planer for karantene og smitte på enhetene

I Bufdir ser det ut til at vi har kommet ut av det siste året på en god måte, til tross for den krevende situasjonen. Sykefraværet har gått ned, og vi er i all hovedsak i rute med oppdragene fra tildelingsbrevet. Vi har jobbet med å finne gode digitale løsninger, omforme, utsette, og i noen tilfeller også avlyse planlagte aktiviteter. Pandemien har medført merutgifter både i direktoratet og i etaten, men samtidig har også flere aktiviteter stoppet opp, eller blitt utsatt til 2021, noe som har bidratt i motsatt retning. I sum endte vi på tilnærmet økonomisk balanse ved årets slutt.

Om Koordineringsgruppen for tjenestetilbudet til sårbare barn og unge

Det ble raskt tydelig at pandemien og smitteverntiltakene kunne ha omfattende konsekvenser for sårbare barn og unge. Gjennom de etablerte strukturene i krisehåndteringen er det mekanismer for jevnlig rapportering for status for de samfunnskritiske funksjonene særskilt og for alle sektorområder. Disse mekanismene fanger ikke nødvendigvis opp utfordringer for gruppen sårbare barn og unge. Barne- og familiedepartementet (BFD) nedsatte derfor en koordineringsgruppe som skulle følge med på tjenestetilbudet til barn og unge og vurdere konsekvensene av tiltakene. Arbeidet ble ledet av Bufdir, med deltakere fra Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Folkehelseinstituttet, IMDi, Politidirektoratet, Sekretariatet for konfliktrådet og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Oppdraget for gruppen var å følge utviklingen av tjenestene med den forutsetningen at tjenestene så langt som mulig skulle være normalisert. Gruppen har dermed fulgt med på indikatorer som viser tilgjengelighet for barn, unge og familier.

Visste du at...

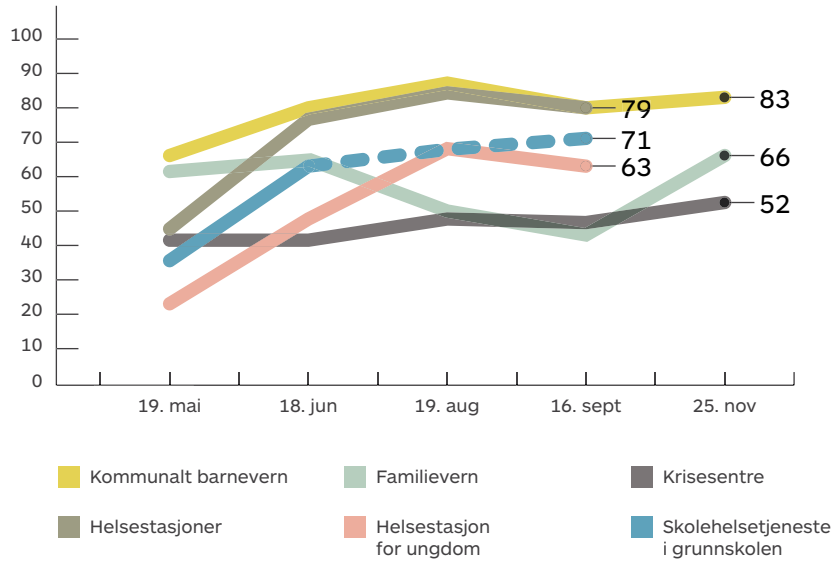
92 prosent av de ansatte i barneverntjenesten mener Bufdir i stor eller noen grad ga relevant informasjon om pandemien og 70 prosent var tilfreds med Bufdir som fagdirektorat?

Det viser en spørreundersøkelse som ble gjennomført av Bufdir i november 2020.

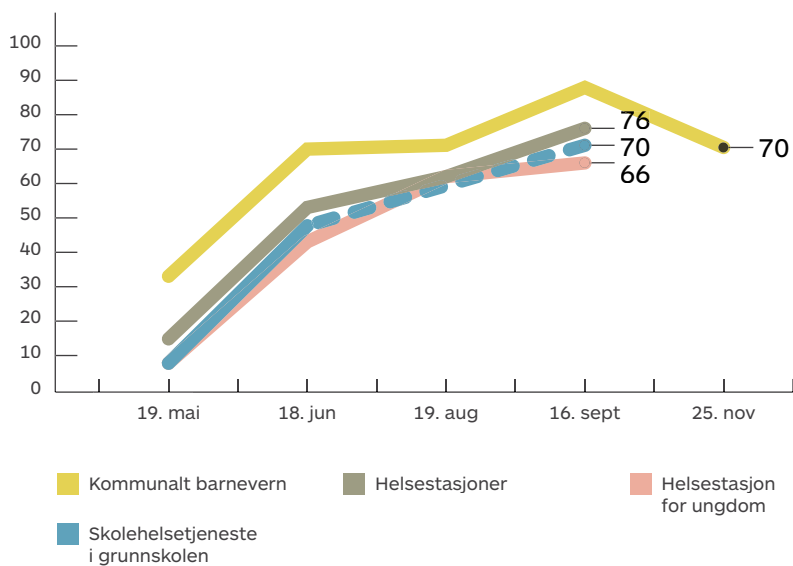
Fakta

Bufdir fikk ledelsen i Koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge, som ble utnevnt av regjeringen. Gruppen har vært et viktig fora for å få oversikt over det samlede tjenestetilbudet til barn og unge, samt å få til god samhandling på tvers av sektormyndighetene.

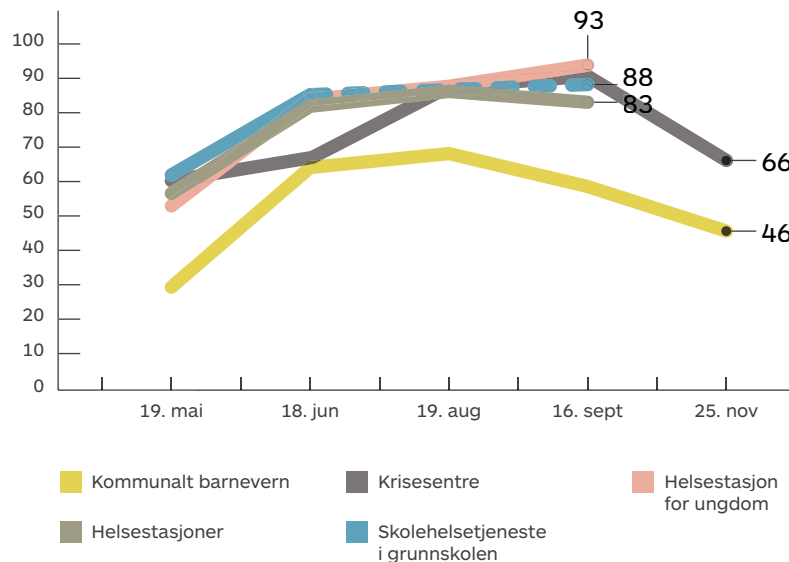
Figur 1
 Andel som svarte de fikk like mange henvendelser fra barn og familier som normalt i prosent.

Figur 2
 Andel som svarer at de ikke har endret hyppigheten av fysiske møter i prosent.

Figur 3
Andel som svarer at ingen ansatte i hovedsak jobber hjemmefra nå under koronautbruddet i prosent.

Rapportene viste at flere av tjenestene som yter bistand til sårbare barn og unge hadde sterkt redusert tilgjengelighet. Mange hadde tolket smittevernstiltakene for bokstavelig og beordret ansatte på hjemmekontor. Enkelte hadde også oppfattet at det kun skulle være et fåtall av konsultasjoner som skulle gjøres med barn til stede ut fra smittevernhensyn. Samlet sett viste dette at et redusert antall barn og unge faktisk ble sett av tjenestene.

Det var også bekymring for at det skulle danne seg større etterslep som ville bli vanskelige å ta igjen. Mange iverksatte for strenge smittevernstiltak som rammet barn og unge. Det var avgjørende å sikre en god koordinering mellom relevante sektorer for å se det samlede tjenestetilbudet til barn og unge i en større sammenheng. Utviklingen viste en langsom bedring av tilgjengelighet av tjenestene fra sommeren, mens det utover høsten ble en ny forverring som har vedvart i starten av 2021.

Gruppen leverte ti statusrapporter til departementet i 2020. Den første rapporten ble levert i april.

De viktigste budskapene fra koordineringsgruppen i 2020 har vært:

- > Konsekvensene av tiltakene for å redusere smitte i befolkningen har en omfattende og negativ konsekvens for barn og unge som vi ikke vet rekkevidde av verken på kort eller lang sikt. Omfanget av barn som er berørt er svært mange og må påregnes å øke ved at stressnivået i familiene øker.
- > Koordineringsgruppen anbefaler at tiltaksbyrden for barn og unge må være så lav som mulig. Sårbare barn og unge må prioriteres.

- > Smittevernstiltak må være forholds-
messige. Det må gjøres risikovurderinger
som tar innover seg konsekvenser av
smittevern-tiltakene for barn og unge.
- > Det viktigste tiltaket for å sikre at barn
og unge får den hjelpen de trenger
er å holde de universelle og ordinære
tjenestene operative og tilgjengelige.
- > Avbøtende og kompenserende tiltak
bør fokusere på å sikre at de ordinære
tjenestene holdes åpne.

Koordineringsgruppen har hatt god dialog med interesseorganisasjoner, profesjonsorganisasjoner og ombud. Disse har gitt verdifulle innspill til arbeidet.

Hvor mange regnes som sårbare barn og unge?

Sårbarhet hos barn og unge kan skyldes at barn selv har behov for ekstra oppfølging, at foreldrene har behov for ekstra oppfølging, at familien er i en sårbar situasjon eller en kombinasjon av disse. Beregninger gjort i forbindelse med arbeidet til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge under covid-19 viser at dette kan dreie seg om minst 20 prosent av barn og unge. Med vedvarende smitteverntiltak over lang tid antar vi at gruppen sårbare kan være større enn dette anslaget.

Barns rettigheter i en krisesituasjon

Sårbare barn skal også i krisetid fanges opp, få hjelp og ivaretas. Problemstillingene kan ikke løses av en sektor alene. FNs barnekonvensjon forplikter oss til å ivareta barnets beste selv om situasjonen er krevende. Både stat og kommune har alltid et ansvar for å vise hvordan de har vurdert barnets beste ut fra alle barnets behov og prøve å få til en mest mulig harmonisk løsning mellom smittevern og andre behov. FNs barnekonvensjon fastslår at alle barn og unge under 18 år har rett til å ha en trygg og god oppvekst.

Konvensjonen uttrykker dette i disse fire punktene:

- > Barn har rett til liv og helse
- > Barn har rett til skolegang og utvikling
- > Barn har rett til omsorg og beskyttelse
- > Barn har rett til deltakelse og innflytelse

Barnets interesser skal inngå som et tungtveidende element ved forholdsmessighetsvurderingen etter Grunnlovens paragraf 102 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens (EMK) artikkel 8. Norske myndigheter skal vise hvordan hensynet til barn er vurdert og vektet når det innføres, skjerpes eller opprettholdes tiltak.

3.2

Familie og oppvekst

En av de viktigste oppgavene for statlige og kommunale tjenester er ansvaret for å bidra til at barn, unge og familier som har utfordringer får hjelpen de trenger. For barna er foreldrene de viktigste, når det er krevende å være foreldre skal kommunene og staten gi hjelp. Gode tiltak kan hjelpe familiene, slik at forholdene i familiene gir gode oppvekstsvilkår for barna og bidrar til at foreldre støtter barnas utvikling.

Barn og familier bor i kommunene, og det er de kommunale tilbudene på helsestasjon, i skolehelsetjeneste og kommunalt barnevern som er de primære tjenestene for foreldre som trenger hjelp. Staten har ansvar for spesialiserte hjelpetiltak, familieverntjenesten, statlig barnevern og spesialisthelsetjenesten. Sammen skal hjelpetiltakene gi familiene den hjelpen de trenger når de trenger det. For at vanskene ikke skal vokse seg for store, er det viktig med tidlig hjelp. Derfor er det gledelig å se at bruk av foreldreveiledning øker når kommunene gir hjelpetiltak i barnevernet.

Gjennom flere år er det satset på foreldre-veiledningsprogrammer for alle foreldre som International Child Development Program, både som veiledningsgruppe og som nettressursen Foreldrehverdag.no. Mer spesialiserte hjelpetiltak som krever mer spesialisert kompetanse forvaltes i hovedsak av Bufetat. Overfor kommuner kan direktoratet gi veiledning og retningslinjer for arbeidet. Bufetat bidrar aktivt med faglig støtte som opplæring i å holde foreldreveiledning og samlivskurs, samt tilskudd til å holde kurs både for å styrke parforholdet og samspillet med barna.

Direktoratet har i 2020 styrket standardisering og kvalitetsutvikling av tjenestetilbud for de ulike tjenestene i en tjenestekatalog. Vi har i tillegg utviklet systematikken i utarbeidelse av nasjonale faglige retningslinjer, veiledere og råd som er i samsvar med internasjonal retningslinjemetodikk.

Tjenestekatalog

Hensikten med tjenestekatalogene er å tydeliggjøre forventninger til, og ansvarsforhold mellom, aktørene på de ulike områdene. En slik oversikt skal bidra til likeverdige tjenester for barn, unge og familier i hele Norge og sikre bedre forutsigbarhet for både brukere og aktører.

Tjenestekatalogene skal gi en oversikt over Bufetats samlede tjenester i familievernet, på institusjon, for enslige mindreårige og i forbindelse med adopsjon. For hjelpetiltak og fosterhjem skal katalogene gi oversikt over samlede tjenester fra Bufetat og anbefalte tjenester i kommunene. For kommunene er tjenestekatalogene for hjelpetiltak gitt i et oppvekstperspektiv, hvor tjenestene innenfor barnevernet kan løses som del av den totale porteføljen og i interkommunale samarbeid. Ytterligere kataloger vil utvikles ved behov.

Faglig normerende produkter

Å gi retningslinjer og faglige veiledere for hvordan tjenester skal gis fordrer et godt kunnskapsgrunnlag og involvering av både forskere, praktiker og mottakere av tjenesten. Det har vært et mål å styrke det systematiske arbeidet i utvikling av normerende produkter. I 2020 har vi startet opp arbeid med å normere faglige retningslinjer, veiledere og råd etter en

Mål for familie og oppvekst fra tildelingsbrevet

- ☑ Flere barn skal høres i forbindelse med mekling
- ☑ Flere foreldre som vurderer å reise sak for retten inngår avtaler
- ☑ Flere foreldre skal få tilbud om foreldrestøtte
- ☑ I større grad forebygge og avdekke volds- og overgrepssaker mot barn og ungdom
- ☑ Øke deltakelsen i sosiale aktiviteter blant barn som vokser opp i lavinntektsfamilier
- ☑ Barnevernstjenesten skal gi hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre

internasjonal retningslinjemetodikk. Det er en omfattende modell som skal sikre at vi bruker anerkjente metoder og eksperter i utviklingen av nasjonale retningslinjer, veiledere og råd.

Tre områder er prioritert i 2020:

- > samvær mellom barn og foreldre når barn er under offentlig omsorg
- > utredning av familie og barn (0-6 år) i risiko
- > spesialiserte hjelpetiltak for den samme gruppen

Koronapandemien har gjort utfordringene for mange familier større. De som har hatt det krevende fra før, har fått økt belastning. Familieverntjenesten opplever at det er større bekymring fordi familiene får økt konfliktnivå. Det er flere saker der vold er en del av familienes utfordringer. Over år er det gjort mye arbeid for å øke kompetansearbeid i familieverntjenesten på disse to områdene. Gjennom etablering av spisskompetansemiljø for høykonflikt og vold og standardisert forløp for arbeidet er tjenesten godt rustet til å ta imot familiene.

Faglig normering og standardisering

Bufdir arbeider for at våre faglige råd og anbefalinger er basert på den beste kunnskapen. Slik bidrar vi til å heve kvaliteten på våre fagfelt i hele Norge. Målet er at de som mottar tiltak og tjenester får god og riktig hjelp til rett tid. I 2020 kom vi et langt steg videre i dette arbeidet. Vi har utviklet måten vår å jobbe på for å sikre at våre retningslinjer er kunnskapsbaserte. En god systematisk tilnærming til hvordan vi utarbeider anbefalinger og en åpenhet rundt dette står sentralt.

Tilnærmingen bygger på internasjonal retningslinjemetodikk. Systematikken i arbeidet sørger for mer gjennomsiktighet, større pålitelighet til anbefalingene, samt at de treffer godt alle berørte grupper. I arbeidet involverer vi de som skal bruke våre anbefalinger, sluttbrukere og andre eksperter (som forskere eller spesialister). Der det er relevant skal

kvalitetsvurdert oppsummert forskning ligge til grunn for anbefalingene. Forskingen skal vurderes og oppsummeres etter metodikken i kunnskapsbasert praksis.

Våre kunnskapsbaserte anbefalinger skal gi et solid grunnlag for den enkeltes skjønnsutøvelse. De to første pilotene; «Retningslinje for fastsettelse av samvær etter omsorgsovertakelse» og «Retningslinje for utredning og hjelpetiltak for familier med barn 0 til 6 år, med mistanke om omsorgssvikt», følger denne arbeidsmetoden og har kommet langt i arbeidet. Bufdir prioriterer oppstart av nye arbeider ut ifra risiko på området, og på områder hvor det er behov for mer lik praksis og økt kvalitet. Arbeidsmetoden har også bidratt til mer samarbeid på tvers i Bufdir. Vi har holdt informasjonsmøter for etaten om hvordan Bufdir jobber med å utvikle kunnskapsbaserte retningslinjer. Over 170 personer fra regionene har vært til stede på slike møter. Gjennom vår nye måte å arbeide på ligger Bufdir nå langt framme i Norge i sin tilnærming og systematikk.

0-24-samarbeidet

I 0-24 samarbeidet jobber Helsedirektoratet, Bufdir, Arbeids- og velferdsdirektoratet, IMDi, Utdanningsdirektoratet, Politidirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene for at utsatte barn og unge mellom 0 og 24 år og deres familier får et bedre koordinert og mer helhetlig tjenestetilbud. Målet er at barn og unge skal ha en trygg barndom, gode oppvekstvilkår, at de fullfører videregående opplæring og kommer i arbeid.

0-24 samarbeidet har i perioden 2015-2020 utredet ulike økonomiske, juridiske og pedagogiske virkemidler som skal sikre at utsatte barn, unge og deres familier skal få den hjelpen de trenger til rett tid. Rapport om varige strukturer ble oversendt departement og virksomhetsledere i midten av desember. Rapporten gir anbefalinger om hvordan departementer og direktorater bør organisere arbeidet og samordne innsatser og virkemidler overfor utsatte barn og unge på mer permanent basis.

Piloten for programfinansiering vil fortsette ut over programperioden frem til 2023 og blir følgeevaluert. Bufdir leverte et omfattende høringssvar til Kunnskaps-departementets forslag til nye samarbeids-bestemmelser i sektorlovgivningen for å sikre samarbeid mellom sektorer for å vareta utsatte barn og unge som trenger hjelp fra mer enn en tjeneste. Bufdir har bidratt i utredningen av statlige pedagogiske virkemidler som treffer kommunene. Anbefalingene fra dette arbeidet er knyttet til bedre samordning i departementer og direktorater, tilpasning til kommunenes behov, og grep for å gjøre virkemidlene mer tilgjengelige. 0-24-programmet har blitt utvidet til april 2021.

Visste du at...

Bufdir samler og analyserer statistikk om hvordan det er å vokse opp i Norge i dag? Vi publiserer indikatorer om oppvekst og levekår for barn og unge, både nasjonalt i Oppvekststatus¹ og lokalt i kommunemonitorene om barnefattigdom og barnevern. Kommune-monitorene kombinerer ulike datakilder, som gir gode muligheter for sammenligninger på tvers av kommuner, fylker, bydeler, delbydeler og interkommunale tjenester.

1 https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/oppvekst/

3.2.1 Familievern

De fleste familier og par kan oppleve utfordringer i perioder. På familievernkontoret kan familier og par få hjelp. Tilbudet er gratis, og familier kan henvende seg direkte uten henvisning. Familievern tjenesten tilbyr mekling, rådgivning og behandling, kurs og undervisning og samtaler med barn og unge.

Etter at pandemien brøt ut har hverdagen endret seg for mange foreldre. Stengte skoler og barnehager har ført til at familiene tilbrakt mer tid sammen hjemme. For noen foreldre har det vært krevende å skulle kombinere hjemmekontor og oppfølging av barn. Fritidstilbudet til barn og unge har i perioder vært stengt, og mange unge har følt seg ensomme.

En studie utført av NOVA våren 2020 tyder på at familier har opplevd koronasituasjonen ulikt.² For noen familier bidro fravær av hverdagsstress til at de fikk det bedre, mens usikkerhet og isolasjon førte til at andre familier fikk det verre. Studien viser at familievernet har bidratt til at mange familier har fått hjelp til å unngå en eskalering av problemer og konflikt.

I mars ble alle familievernkontorene stengt i en kort periode på grunn av smittevernhensyn. På tross av nedstengningen hadde familievernkontorene rundt 80 prosent av normal kapasitet. Tjenesten omstilte seg raskt, og det ble innført flere tiltak for å møte foreldre og barns behov for råd og veiledning. Det ble etablert en nasjonal veiledningstelefon for å avhjelpe familiene som trenger mekling. Det ble samtidig innført en midlertidig ordning med utstedelse av meklingsattester uten fysisk oppmøte slik at søknad om separasjon, søknad om ekstra støtteordning fra NAV og søksmål for domstolene ikke stoppet opp.

Fra og med 26. mars ble de ordinære telefonlinjene åpnet, og brukere fikk adgang til å avtale telefonkonsultasjon med en terapeut. Funksjonen den nasjonale veiledningstelefonen hadde ble videreført ved et enkelte familievernkontorene. Fra midten av april åpnet familievernkontorene igjen, og det ble lagt til rette for fysiske konsultasjoner på kontorene så lenge smitteverntilbudet kunne følges. I situasjoner hvor det ikke var mulig å gjennomføre konsultasjoner ved oppmøte, ble det utviklet en mulighet for videokonsultasjoner. En grundig juridisk og personvernmessige utredning av risikoen ved videokonsultasjoner lå til grunn for beslutningen.

Gode kommunikasjonsverktøy og digital beredskap har nå kommet på plass ved de fleste kontorer. I tilfeller hvor smittevernhensyn hindrer fysisk oppmøte, gjennomføres meklingstimer over video. Bufdir kartlegger nå muligheten for å videreutvikle tilbudet med kliniske konsultasjoner på nett.

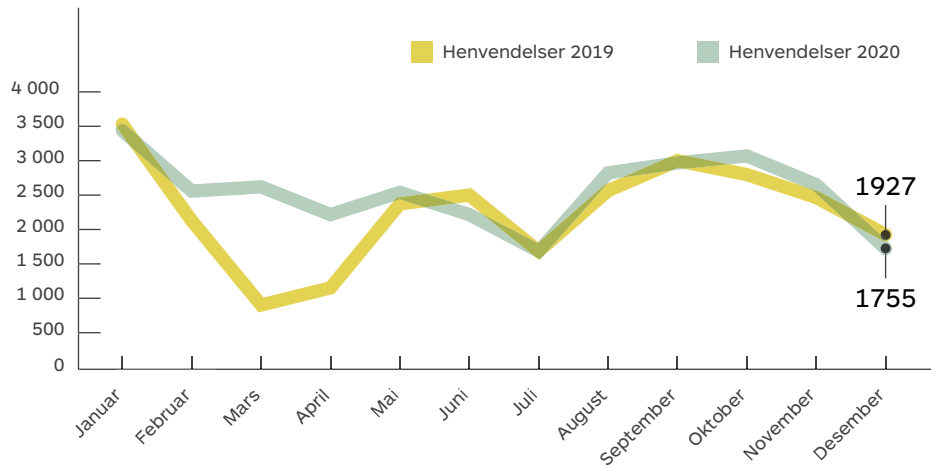
Det ble tatt mange gode initiativ for å nå ut med informasjon om Bufetats fagområder for familier og unge. I april ble det publisert flere artikler og et fagteam i Bufetat og Bufdir betjente en livechattjeneste på VG.no i april. 368 unike spørsmål ble besvart i denne perioden og resulterte i 30 000 klikk på Bufdir sine nettsider.

I sommermånedene opplevde 24 prosent av familievernkontorene at de fikk flere henvendelser enn normalt. Høsten 2020 har alle familievernkontor vært åpne og hatt tilnærmet normal drift. I figurene til høyre ser vi at det var en bratt nedgang i antall henvendelser i mars og april, både for kliniske saker og for meklinger. I juni var det en oppgang i begge typer saker før det igjen stabiliserte seg på et tilnærmet likt nivå som i 2019.

² Thallaug Øverli og Gundersen, Nova notat nr. 3/2020

Figur 4

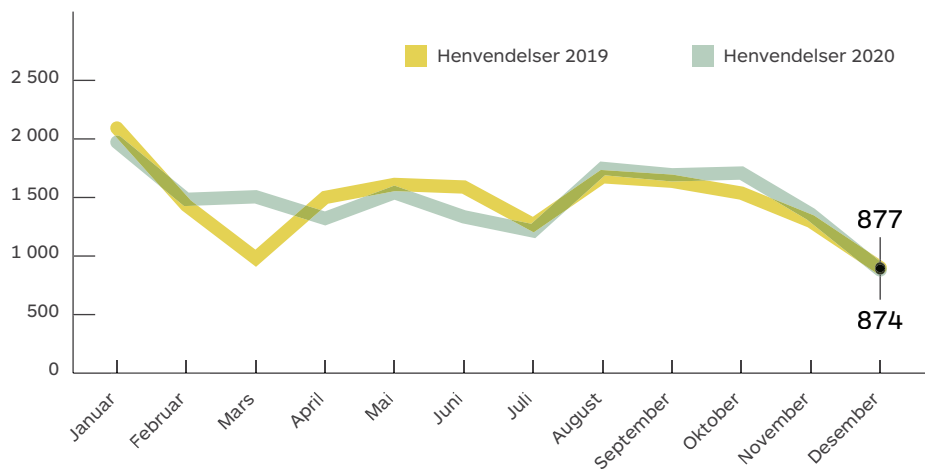
Henvendelser om kliniske saker til familievernnet. Per måned i 2019 og 2020 i antall.

Kilde: FADO

Figur 5

Henvendelser om meklinger til familievernnet. Per måned i 2020 og 2019 i antall.

Kilde: FADO

Den ustabile livssituasjonen koronaen setter familiene i har ført til at flere har avlyst timene på familievernkontorene enn tidligere. Smittevern hensyn er nok hovedgrunnen til dette. Familieverntjenesten kommer tidlig inn i mange familier og er i en unik posisjon for å bidra til at problemer i familiene ikke får vokse seg for store. Det er et mål å unngå at foreldre som vil gå fra hverandre ender opp i høy konflikter med hverandre og må til domstolen for å løse utfordringer de har med samarbeid om felles barn. Det blir ofte en vanskelig og krevende rettsprosess som i halvparten av avgjøres ved rettsforlik mellom foreldre. Kan konflikten løses før den eskalerer kan familiene, og særlig barna, spares for opprivende konflikter, og en rettstvist kan unngås når konflikten løses hos familievernet. Det sparer også samfunnet for kostbare rettsaker.

For å styrke tilbudet til foreldre med store konflikter etter samlivsbrudd, har Bufdir utviklet et differensiert tilbud i mekling. Målet er bedre tilpasset hjelp avhengig av konfliktnivå. Familier med høy grad av konflikt skal få mye hjelp. Familier som er relativt enige om bosted, samvær og foreldreansvar, tilbys veiledning og en digital foreldresamarbeidsavtale. Det er

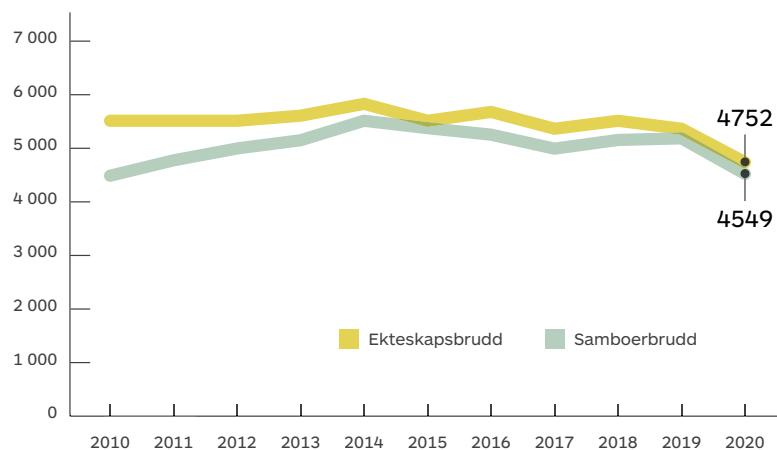
indikasjoner på at vi når målet om at foreldre med høy konflikt bruker dette tilbudet i økende grad, resultater viser at foreldrene bruker flere timer i meklingen.

Ny versjon av foreldresamarbeidsavtalen

I september lanserte Bufdir en forbedret versjon av nettressursen Foreldresamarbeidsavtalen. no. Avtalen og støtteinnhold er et verktøy for å komme frem til en avtale om foreldreansvar, bosted og samvær etter brudd. Flere familievernkontor melder nå at flere foreldre har startet på avtalen når de kommer til første time. Foreldrene er mer forberedt og informert når de kommer. Foreldre kan logge seg inn via ID-porten og jobbe med avtalen digitalt før meklingstimen. Ressursen inneholder forklaringer av begreper, veiledning og informasjon om barnets beste ved brudd mellom foreldrene i familien. Foreldresamarbeidsavtalen blir lansert med ny funksjonalitet, som deling av avtalen med den andre forelder, og elektronisk signering i februar i 2021. Det er et mål at flere foreldre skal komme frem til en avtale for barna sine etter brudd. Det er rimelig å forvente økning i hvor mange som kommer frem til en avtale ved bruk av den digitale foreldresamarbeidsavtalen.

Figur 6

Nye henvendelser om mekling ved ekteskapsbrudd og samboerbrudd til familievernet. Per år 2010-2020. I antall.

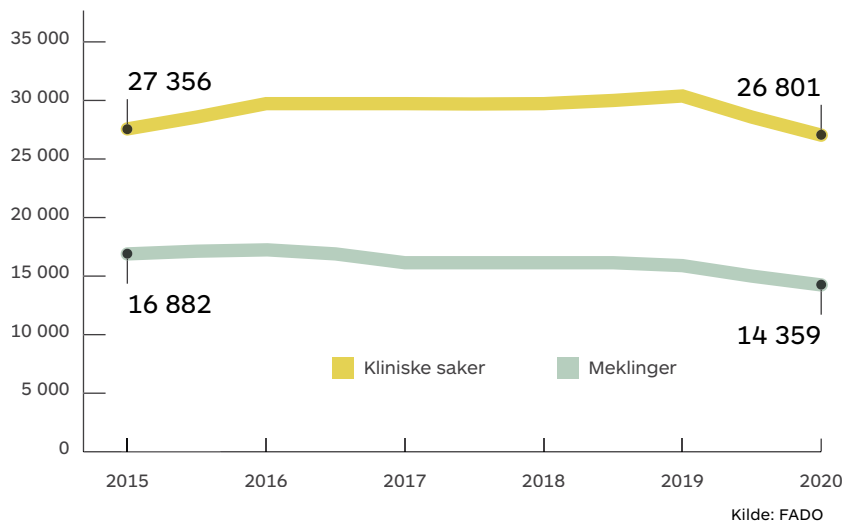

Kilde: FADO

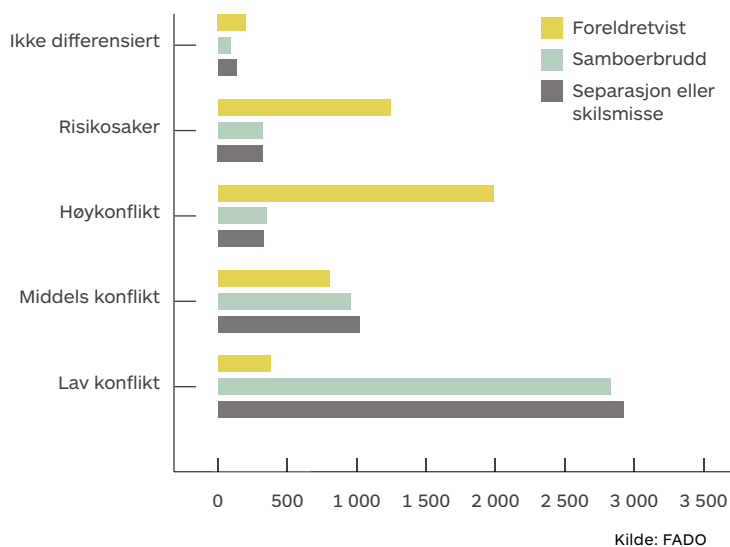
Antall nye henvendelser om mekling ved ekteskapsbrudd og samboerbrudd til familievernnet har generelt vært stabilt de seneste årene. Det indikerer at samlivsbrudd totalt er stabilt for par med barn under 16 år.

I 2020 var det som tabellen viser om lag 41 000 nye familier som fikk et tilbud ved familievernkontorene. Gitt premisset at det er minst tre i hver familie som er innom et familievernkontor, var det i 2020 om lag 120 000 personer.

Figur 7
Familier som har hatt første samtale med familievernnet.
Fordelt på kliniske saker og meklinger. Per år 2015-2020 i antall.

Figur 8
Familier som har blitt plassert i de ulike meklingsforløpene.
Fordelt på begjæringsgrunnet for meklingen. 2020 i antall.

Det er krevende å hjelpe foreldre som over lang tid har stått i store konflikter. Bufdir har i samarbeid med meklere i familievern tjenesten, utviklet metoden “prosessmekling” for å møte foreldre som har høy konflikt. I prosessmekling tilbys foreldrene to meklere, kurs som retter seg mot barnas behov og flere meklingstimer. Målet er at foreldre skal ta hensyn til barnas behov, få hjelp til konfliktløsning og samarbeide bedre om felles barn. Metoden er tilrettelagt for å involvere barna på en trygg måte i meklingsprosessen. Alle meklere i Norge er opplært i metoden, og det gjennomføres jevnlig oppfølging av metoden på det enkelte familievernkontor.

I 2020 har omtrent 2700 foreldrepar benyttet seg av tilbudet om prosessmekling. De fleste, rundt 1500 foreldrepar, benyttet seg av flere timer enn den ene obligatoriske timen. 1200 par benyttet en time, 1000 benyttet to til fire timer og 450 benyttet fem til syv timer. I 1000 av de 2700 sakene var det to meklere til stede i meklingen. Dette er en god utvikling og viser at prosessmeklingen har gitt positive utslag i tjenestetilbudet til familier med høyt konfliktnivå. Tidligere studier viser at familier med høyt konfliktnivå i liten grad benyttet familievernets frivillige meklingstilbud. Nå ser vi en endring. Tjenesten bruker mer tid på saker med høyt konfliktnivå og saker hvor det er risiko for barns oppvekstvilkår.

I rundt 500 av de 2700 sakene hvor foreldrene benyttet seg av prosessmekling ble det avdekket vold og annen risikoatferd i familien. Det er en svak nedgang i andel risikosaker med vold fra 2019. Det ble sendt bekymringsmeldinger til barnevernet i 183 av sakene hvor det var høy konflikt. Dette er omtrent samme nivå som i 2019. Skal vi greie å bidra til at barn trygges, er det viktig at risikoatferd og vold avdekkes slik tallene viser.

Ser man på alle meklingsaker ble det avdekket vold i 1764 av 14 293 saker i 2020. I 12,3 prosent av alle meklingssakene ble det avdekket vold, og det er omtrent samme nivå som i 2019.

Familievernets arbeid mot vold

I 2020 er det igangsatt og fulgt opp aktiviteter som skal understøtte og stimulere fagutviklingsarbeidet på vold i nære relasjoner i familievernet. Dette er gjort i tråd med vedtatt fagutviklingsplan for familievernets arbeid med prioriterte områder. I regi av spisskompetansemiljøet på vold i nære relasjoner og høykonflikt, og regionale ressursmiljøer, er det arrangert lokale samlinger for dette arbeidet. Samlingene har fokus på bevisstgjøring av de enkelte kontorenes arbeid/møte med vold, og utvikling av systematisk fagutviklingsarbeid forankret i lokal ledelse og lokale forhold. Som en del av arbeidet med å styrke og videreutvikle tjenestens kompetanse og tilbud er det i 2020 gjennomført opplæring i metodikken Enkel og effektiv aggresjonskontroll (EEA) i samtlige regioner. Tilpasningen av, og opplæringen i EEA-metodikken er et resultat av et samarbeid mellom Spisskompetansemiljøet på vold i nære relasjoner og høykonflikt og Alternativ til Vold (ATV).

Siden 2014 har kapasiteten i familievernet blitt styrket med flere årsverk, samtidig med en systematisk utvikling av fagområdene med etablering av spisskompetansemiljøer på fire områder. Områdene er vold i familien og høykonflikt mekling, samtaler med barn og unge, foreldre som er fratatt omsorgen for egne barn og foreldrestøtte/forebygging. Totalt ble det gitt tilbud til 45 000 nye familier i familievernet i 2020.

Visste du at...

det er Bufdir som leverer statistikk om familievernet til SSB? Nå har Bufdir også opprettet en statistikkside om familievern på bufdir.no, med ferske tall fra 2020.

Flere barn skal høres i mekling

Å snakke med barn i mekling kan gi barn en opplevelse av at foreldrene forstår barnets behov bedre og tar hensyn til barnet. Derfor er det et mål at flere barn skal høres og få tilbud om samtale når foreldrene flytter fra hverandre. Høring av barn i mekling forutsetter at foreldrene er enige om at barnet skal få et tilbud om samtale, at barnet selv ønsker å delta, og at barnet er modent nok til å bli hørt. I saker med høyt konfliktnivå vurderer mekler om det er forsvarlig at barnet deltar.

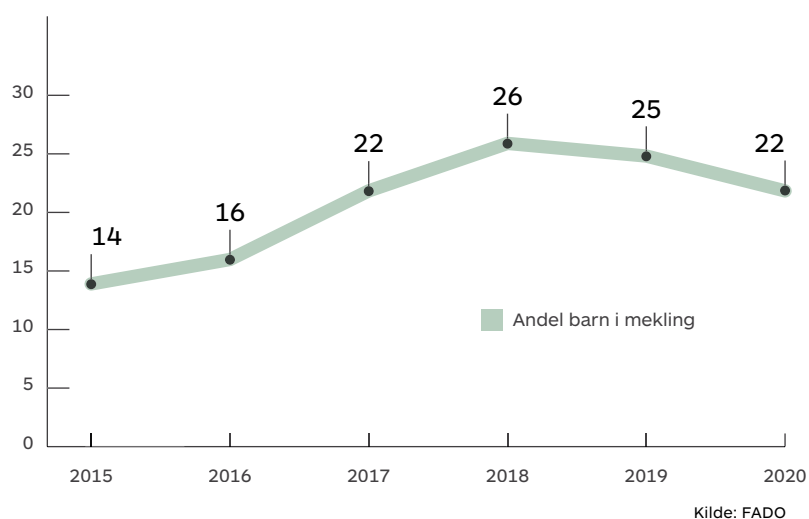
For å øke barns deltagelse i mekling, har det de siste årene vært stor oppmerksomhet rundt å styrke familievernets kompetanse i å snakke med barn. Spisskompetansemiljøet for samtaler med barn har en sentral rolle i dette arbeidet. Miljøet har utviklet to sentrale faglige veiledere for tjenesten, den ene om hvordan mekler eller terapeut skal snakke med barn når de opplever samlivsbrudd, den andre om barn som ikke vil på samvær. Spisskompetansemiljøet bidrar også

aktivt inn med opplæring, bistand og veiledning for de kontorene som ønsker det, og har på denne måten bidratt til en systematisk kompetanseheving på å samtale med barn både nasjonalt, regionalt og lokalt. Det er indikasjoner på at systematisk ledelse og fagopplæring øker barns deltagelse. Imidlertid er det mange foreldre som ønsker å snakke med barna sine selv, og gjør dette på en god måte for barna. De som er usikre, kan få råd og hjelp fra familievernet på hvordan samtalen kan gjøres³.

Det er stor variasjon mellom regionene og mellom de enkelte familievernkontor i hvor mange barn som høres i mekling. Fire regioner har utarbeidet regional plan for å øke barnesamtaler, samt lokale handlingsplaner for kontorene som ikke innfrir på måloppnåelse. Det er gode erfaringer med å legge vekt på kompetanse og erfaring med samtaler med barn når det rekrutteres nye medarbeidere på kontorene. Kontorene bruker den digitale veilederen og kontorpakker

Figur 9

Andel barn 7-15 år som har møtt på minst én meklingssamtale. Meklinger avsluttet hvert år, 2015-2020 i prosent.

³ Tall for 2020 er ikke tilgjengelige.

spisskompetansemiljøet har utarbeidet for systematisk arbeid i fagutviklingen. Det er imidlertid et markant fall i antall barn som har deltatt i mekling i 2020. Hovedgrunnen er at foreldre ikke vil ta med barn på kontoret av smittevern hensyn. Det er forventet at dette vil ta seg opp når pandemien er mer under kontroll.

Flere foreldre bør inngå avtaler

Det er et mål at foreldre som vurderer å gå til retten for å få hjelp til å avgjøre foreldreansvar, bosted og samvær kommer frem til en avtale seg imellom gjennom mekling på familievernkontorene. Resultatkravet om at 35 prosent av foreldre som har til hensikt å reise saken for retten isteden skal inngå avtale ved mekling på familievernkontoret er ikke nådd. I 2019 ble det inngått skriftlige avtaler i 28 prosent av sakene, i 2020 ble det inngått i 26 prosent av sakene. Antall avtaler som inngås varierer, både mellom regionene og familievernkontorene.

Kontorene gir tilbakemelding på at foreldrene ofte ønsker å ta med avtalen hjem for en endelig vurdering før de signerer. Selv om foreldrene ikke signerer viser erfaring at bistand fra familievernnet ved mekling kan bidra til å unngå eskalering eller forverring av et krevende og konfliktfylt foreldresamarbeid. For flere av disse sakene har foreldrene vært i konflikter over år. Da er det krevende for familievernnettjenesten å oppnå en avtale begge kan forplikte seg til, når det bare er en obligatorisk time og motivasjonen for ytterligere timer er lav.

Av de i overkant 5 000 meklingsene hvor foreldre har som intensjon å gå til retten for avgjørelse av foreldreansvar, samvær og bosted for barna, blir imidlertid om lag halvparten løst i familievernnet. Andelen har vært den samme i flere år. Mange av sakene som behandles i domstolen ender i et rettsforlik. Dette kan tyde på at flere saker kunne vært løst i familievernnet. Både NOU-en "En styrket familietjeneste" og NOU-en "Ny barnelov" foreslår å innføre 6 timers obligatorisk mekling for de foreldrene som vil bringe saken inn for en domstol. Bufdir støtter

at en utvidelse av antall timer med obligatorisk mekling kan være riktig i saker hvor mekler vurderer at det er mulig å komme frem til en foreldresamarbeidsavtale som er god for barnet.

Digital meklingsattest

FADO er familievernkontorenes journal- og dokumentasjonssystem. I 2020 har FADO, i tråd med digitaliseringsrundskrivet, blitt utviklet med digitale felleskomponenter. Det kan nå sendes ut digital meklingsattest via SvarUt-tjenesten. Det er Kommunesektorens organisasjon (KS) som forvalter SvarUt. Det er også integrert en løsning med Folkeregisteret som gjør det mulig å søke opp personer over 18 år. Løsningene gir et bedre tilbud til dem som oppsøker familievernnet, det brukes mindre tid til utfylling i FADO og det gir brukerne en enklere mulighet til en digital forsendelse av meklingsattest til andre offentlige instanser.

Utadrettet virksomhet, grupper og kurs

Mange foreldre tar imot tilbud om samlivskurs, foreldresamarbeidskurs og andre foreldrestøttetilbud fra familievernnet. Familievernnet har inngått samarbeidsavtaler med 171 kommunale barneverntjenester og helsestasjoner.

Type kurs	Antall grupper/kurs	Antall deltakere
Kliniske samtalegrupper, barn	14	31
Kliniske grupper, voldsutsatte	10	148
Hva med oss? Kurs	17	327
Fortsatt foreldrekurs	24	169
Sinnemestringsgrupper	76	258
Andre samlivsgrupper/kurs for foreldre	35	109
Andre grupper og kurs til foreldre	120	867

Kilde: FADO

Bufdir har i samarbeid med Spisskompetansemiljøer for foreldrestøtte gjennomført oppdatering av kursopplegget for Godt samliv. Deltakerhefter er trykket opp og kursmateriell gjort tilgjengelig. Treneropplæring for familievernnet ble gjennomført 25 mai 2020. Det deltok 25 terapeuter fra regionene i opplæringen som måtte gjennomføres digitalt på grunn av pandemien.

Familievernnet har deretter tilbudt kurslederopplæring høsten 2020. Flere av kurslederkursene ble gjennomført på Teams på grunn av pandemien. Til sammen har 110 kursledere fra familievern, kommuner og frivillige organisasjoner har gjennomført opplæringen i 2020. Opplæring av kursledere fortsetter i 2021. Det har vært et tett samarbeid med Tilskuddsavdelingen i Bufdir om utvikling og utrulling av tilbudet.

3.2.2 Foreldrestøtte

Foreldre er de viktigste i barns liv og har ansvaret for barna sine. For de aller fleste foreldre vil det være perioder i barns oppvekst hvor de føler seg usikre og utilstrekkelige. Det er en viktig oppgave for både kommunale og statlige tjenester å bidra til at foreldre får hjelp til å mestre hverdagen med barna. Slik kan vi bidra til at familiene kommer seg gjennom vanskelige perioder sammen og unngå at vanskene øker og i ytterste konsekvens at barn og unge må plasseres utenfor hjemmet.

I 2018 lanserte Regjeringen den første foreldrestøttestrategien i Norge: *Trygge foreldre - trygge barn*. Målet er at flere foreldre skal få tilbud om foreldrestøttende tiltak tilpasset deres behov. Bufdir har ansvar for å koordinere strategien med 34 tiltak fordelt på seks innsatsområder. Ansvaret for tiltakene er fordelt på fire direktorater. Tiltakene har som mål å styrke det forebyggende foreldrestøttearbeidet i kommunene og inkluderer styrking av hjelpetiltak i kommunalt og statlig barnevern.

Flere foreldre skal få tilbud om foreldrestøtte

Det gis mye god hjelp til foreldre i kommunene. Helsestasjon, skolehelsetjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste og kommune psykologene for å nevne noen. I noen tilfeller kan tilbudet som gis være mer preget av hva det er kommunen har tilbud om, heller enn tilbud som dekker familiens behov. I noe grad er de tiltak som settes inn ikke basert på nyeste kunnskap om hva som er virksomme tiltak. Et av målene i foreldrestøttestrategien er å øke bruken av kunnskapsbaserte og kvalitetssikrede tiltak i foreldreveiledningen i kommunene. Det er indikasjoner på at kommunene samlet sett har økt bruken av kunnskapsbaserte

foreldrestøttende tilbud, men at målet om nasjonal likeverdighet ikke er nådd. Det er fortsatt stor variasjon i kommunenes tilbud til foreldre.

Det finnes ingen analyse som viser omfanget av foreldrestøttende tilbud i kommunene før strategien ble lansert. Folkehelseinstituttet gjennomførte imidlertid en undersøkelse i 2017 som viser at det er helsestasjoner og barnevernstjenester som i hovedsak tilbyr foreldre foreldrestøttende tilbud.

Tilskuddsordning til foreldrestøttende arbeid i kommunene er et viktig virkemiddel for å nå målet om økt bruk av kunnskapsbaserte metoder. Kommunene får tilskudd til opplæring og drift av tilbudene de velger, og mange kommuner rapporterer at tilbudene som er etablert med tilskudd videreføres etter tilskuddsperioden. Det ble i tilskuddsordningen for foreldrestøttende tiltak til kommunene bevilget 35 400 000 kroner i 2020, hvorav rundt 34 millioner kroner var bundet opp i flerårige tiltak. De resterende 2 millionene som ikke var bundet opp, ble fordelt til kommuner og bydeler som en styrking av allerede igangsatte tiltak i stedet for en ny kunngjøring.

Nærmere 230 kommuner har fått midler til å styrke foreldrestøttende tiltak siden ordningen ble innført i 2014. Kommunene som søker er i en fase der de ønsker å bygge opp kompetansen på foreldreveiledning og trenger finansiering og faglig implementeringsstøtte. Det mangler ikke på kunnskapsbaserte foreldreveiledningsmetoder, men det har vært krevende å implementere metodene i tjenestene⁴. Barnevernstjenester i kommunene har også mulighet til å søke på ordningen. Tilskuddsordningen er en god støtte for kommunene som skal øke bruken av kunnskapsbaserte hjelpetiltak frem mot og

⁴ Den krevende foreldrerollen (Eng, Ertesvåg, Frønes, Kjøbli) Den krevende foreldrerollen, Gyldendal 2017 og Prop 73 L (2016-2017) Barnevernsreformen, kapittel 13.5.3 «Implementering av kunnskapsbaserte hjelpetiltak i kommunene, side 119

gjennom realiseringen av barnevernsreformen.

En konsekvens av koronapandemien i 2020 har vært at kommunene har vært forhindret fra å tilby oppmøte når det arrangeres foreldrestøttende tiltak. Kommunene har derfor i økende grad gitt tilbud om digital foreldreveiledning. Et slikt tilbud er et godt alternativ når det ikke kan være oppmøte. Nederlandsk forskning⁵ viser at digital oppfølging og veiledning nesten er like

virkningsfullt som veiledning med fysiske møter. Det er bedre å få tilbud om digital foreldreveiledning med noe redusert virkning, enn å ikke få noe tilbud. Det er flere fordeler med et styrket digitalt tilbud. Flere foreldre kan nås og foreldre som er nølende til delta i gruppetilbud kan lettere melde seg på et digitalt kurs. Spisskompetansemiljøet for foreldrestøtte og forebygging har begynt arbeidet med å utvikle digitale løsninger for informasjon til foreldre og digital foreldreveiledning.

Digital fagstøtte om foreldrestøtte

Bufdir har i 2020 samarbeidet med fagmiljøer på foreldreveiledningsfeltet om å etablere en digital fagstøtte om foreldrestøtte og foreldreveiledning. Målet med arbeidet er å gi kommunene en oversikt over de ulike kunnskapsbaserte programmene som finnes. Fagstøtten skal gi kommunene innføring i hva foreldrestøttende arbeid er, og hvorfor kommunene bør satse på det.

Temanettsiden skal også bidra til å øke kommunenes bevissthet om:

- > bredden av kunnskapsbasert foreldrestøtte og foreldreveiledning
- > hvordan de kan utvikle en kjede av kunnskapsbaserte foreldrestøttende tiltak
- > hvor de kan henvende seg for å få opplæring og kompetanse.

I 2021 vil det bli utviklet en oversikt over alle relevante kunnskapsbaserte metoder og foreldrestøttende tilbud med lenke til ansvarlige for det spesifikke tilbudet. Dette vil på sikt bidra til at foreldre får foreldrestøttende tilbud og hjelp basert på deres behov til riktig tid. Nettressursen vil også inneholde hjelpetiltak i barnevernet og foreldrestøtte som kan benyttes av frivillig sektor.

⁵ Nederlandsk forskning viser til: The COVID-19 pandemic: The 'black swan' for mental health care and a turning point for e-health, Tim R. Winda Marleen Rijkeboer, Gerhard Andersson og Heleen Riperde <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214782920300464> og Towards a European health research and innovation cloud (HRIC) <https://genomemedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13073-020-0713-z>

Buudir gjennomførte en halvårsrapportering over tiltakene i foreldrestrategien midtveis i 2020 med særlig fokus på korona og konsekvensene for tiltakene. Den viste at flere av tiltakene ble forsinket på grunn av koronapandemien og smittevernstiltakene. Mange tiltak har funnet løsninger digitalt, men det har forsinket veiledningstilbudene noe, og det digitale tilbudet har vært tilbud til færre. De frivillige organisasjonene som driver lavterskeltilbud for familier, fant løsninger både for ferietilbud til barn og møteplasser for familier, men færre fikk tilbud enn i tidligere år. Det er årlig rapportering på tiltakene i foreldrestøttestrategien⁶.

Dialogforum med frivillige organisasjoner

Frivillig sektor er en viktig ressurs i det foreldrestøttende arbeidet. Frivillig sektor opererer ofte på andre arenaer og har kontaktnett inn mot andre foreldregrupper enn det offentlige. Det er et mål i foreldrestøttestrategien at foreldrestøtte i regi av frivillige organisasjoner videreutvikles og spres til større deler av landet. Buudir har etablert et dialogforum for frivillige organisasjoner som driver med foreldrestøtte (tiltak 23) for å skape tettere kontakt og bedre kjennskap til tilbud og tjenester på tvers av frivillighet og staten, og på tvers av organisasjonene. Dialogforumet ble etablert i

Foreldrehverdag.no

Foreldrehverdag er en nettressurs for alle foreldre med barn fra 0-18 år. Foreldrehverdag gir kvalitetssikrede og råd om hverdagslivet med barn, med vekt på samspill og kommunikasjon. Rådene tar utgangspunkt i anerkjente foreldreveiledningsprogram og er solid faglig forankret. Forvaltning og videreutvikling av foreldrehverdag.no følger foreldrestøttestrategien. Foreldrehverdag har nå 67 000 følgere på Facebook, og hadde 600 000 besøk på nettsiden i 2020.

For å nå ut til flest mulig foreldre, ikke minst fedre, har Foreldrehverdag etablert en podkast "Pappahverdag" som er blitt populær. I 2020 kom det ut 14 episoder som tok opp alt fra bleieskift og traumer, til leggetid, genetikk og foreldrestiler. Andelen besøk av menn på siden har økt fra 14 til 25 prosent det siste året. Det har gjennom 2020 blitt produsert egne artikler med innhold knyttet til koronasituasjonen

og det er etablert kontakt, og gjennomført fokusgrupper, med minoritetsforeldre. Planen var å arrangere "foreldredag" i moskeer og andre minoritetsnettverk, men dette er utsatt av smittevernhensyn. Foreldrehverdag lanserte i 2020 en foreldrestiltest som har vært særdeles vellykket. Mer enn 165 000 personer har tatt testen. Målet med testen er at foreldre skal reflektere over egen foreldrestil og bli tryggere i foreldrerollen. Testen er nå også lansert på polsk.

Foreldrehverdag.no har i 2020 deltatt i et pilotprosjekt "Foreldre spør" drevet av Stavanger kommune. Foreldre spørretjeneste der foreldre kan sende inn spørsmål og få svar av fagfolk. Piloten skal evalueres våren 2021 med tanke på en eventuell nasjonal spørretjeneste. Tjenesten er bygget på samme tekniske plattform som ung.no. Prosjektet skal kartlegge behov for en interaktiv spørretjeneste med foreldrerelaterte spørsmål. Resultatet av piloten er klart i 2021.

⁶ https://buudir.no/Familie/Status_foreldrestottestrategien/

2019, og har i 2020 hatt jevnlige møter. Covid-19-pandemien har vært gjennomgangstema for samlingene i 2020. Organisasjonene har hatt behov for å utveksle erfaringer med hvordan de har håndtert strenge smittevern-tiltak, og flere av organisasjonene har opprett- holdt viktige tjenester i denne perioden.

Familie for første gang

For de fleste er det å være gravid forbundet med håp, forventninger og glede, men for noen kan det å skulle ha barn være skremmende og overveldende. Familie for første gang er et kunnskapsbasert program som retter seg mot førstegangsgravide i vanskelige livssituasjoner. Så langt har om lag 250 familier deltatt i

programmet og det nasjonale fagkontoret for programmet estimerer at det er forebygget 16 omsorgsovertakelser. Dette innebærer store besparelser og gevinster for samfunnet, og ikke minst lidelse og usikkerhet for de familiene det gjelder.

I 2020 besluttet myndighetene at utprøvingen av Familie for første gang skal videreføres og utvides fra 2021-2027, noe som betyr en betydelig satsing på programmet. Beslutningen baserer seg på de gode resultatene vi har sett så langt i utprøvingen og følgeevalueringen⁷ utarbeidet av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI).

Foto: The Poppe

⁷ <https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00005064>

3.2.3

Hjelpetiltak i barnevernet

Når det blir sendt bekymringsmelding til barnevernet om et barn, vil et av de vanligste tiltakene være å tilby hjelp i hjemmet på ulike måter. Hjelpen kan gis av ulike instanser i kommunene, det avhenger av hvor kompetansen og kapasiteten er. Hjelpetiltak i barnevernets regi er allikevel mest brukt.

Barnevernreformen som trer i kraft i 2022 og legger et stort ansvar på kommunene. Tidlig forebyggende innsats skal bidra til at barn og unge får den hjelpen de trenger til rett tid. Det kommunale barnevernet har ansvar der det er bekymring for et barn eller en familie, og her er hjelpetiltak i regi av barnevernet det mest brukte tiltaket. Formålet med hjelpetiltak er å forebygge eskalering av vansker og konkret bistand med å avhjelpe vansker.

Hjelpetiltak er i hovedsak basert på frivillighet. Det fordrer at familien og barnevernet kommer til enighet om hva som kan være god hjelp. Når det skapes et bærende samarbeid mellom barnevernstjenesten og barn og foreldre om hjelpetiltaket, er det et godt utgangspunkt for gode utviklings- og endringstiltak. Godt over halvparten av hjelpetiltakene som ble gitt i 2020 var knyttet til utfordringer med å være foreldre. Årsaken til utfordringene er sammensatte og ulike, men for mange av foreldre er årsaken til vanskene dårlig psykisk helse, vedvarende lavinntekt eller andre krevende livsforhold.

Bufdir samarbeider med Nasjonalt senter for barn og unges utvikling (NUBU), RBUP Øst og Sør og RKBU Vest om utvikling av en grunnmodell for hjelpetiltak. Grunnmodellen skal ramme inn hva det er viktig å legge til rette for og gi tilbud om når det gjelder foreldreveiledning, støttende tiltak, samarbeidstiltak og nettverksarbeid for familier med barn mellom 4 og 12 år. I tillegg skal den gi rammer for bistand etter tiltak i barnevernet for ungdom over 18 år (ettervern).

Mulig økt vold i nære relasjoner under pandemien

En kunnskapsoppsummering fra Folkehelseinstituttet på oppdrag fra Bufdir viser at det flere steder er påvist økt stress og særlig økt risiko for omsorgssvikt og/eller vold mot barn og unge i familier som hadde vanskeligheter også før pandemien⁸.

En studie fra NKVTS viser at barn i familier med vedvarende lavinntekt, barn med funksjonsnedsettelse og barn som er

bekymret for at foreldrene sliter med rus eller psykiske helse i langt større grad enn andre oppgir å ha vært utsatt for vold under pandemiens første måneder⁹. Flere barnevernstjenester melder at de håndterer flere og grovere voldssaker nå sammenlignet med for ett år siden.

Hjelpetiltak skal møte behovene til barn og foreldre.

⁸ <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2021/konsekvenser-av-covid-19-pa-barn-og-unges-liv-og-helse-rapport-2021.pdf>

⁹ https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UOVO.pdf

Hjelpetiltak skal møte behovene til barn og foreldre

Både foreldre og andre kan melde behov og bekymring til barnevernet. Hvilken hjelp som gis er avhengig av det enkelte barn og familiens behov. Hjelpen kan gis på bakgrunn av forholdene i hjemmet eller at barnet og familien av særlige grunner har behov for det. Hjelpetiltakene skal ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien (jf. barnevernlovens § 4-4). Å finne det riktige hjelpetiltaket kan være en utfordring. Kommunen kan ha begrenset tilgang på hjelpetiltak eller mangelfull kompetanse om hva som har en effekt for ulike vansker. Grunnmodellen for hjelpetiltak skal bidra til å øke kompetansen både på valg av tiltak og gjennomføring av det. Den overfor omtalte digital fagstøtte om foreldrestøtte og foreldreveiledning skal være til hjelp for kommunene når de skal finne rett tiltak til den enkelte familie og det enkelte barn.

Ifølge tall fra SSB mottok 72 prosent av barna som hadde barnevernstiltak hjelpetiltak ved utgangen av 2019. 66 prosent av barna med barnevernstiltak mottok hjelpetiltak mens de bodde hjemme og for 6 prosent av

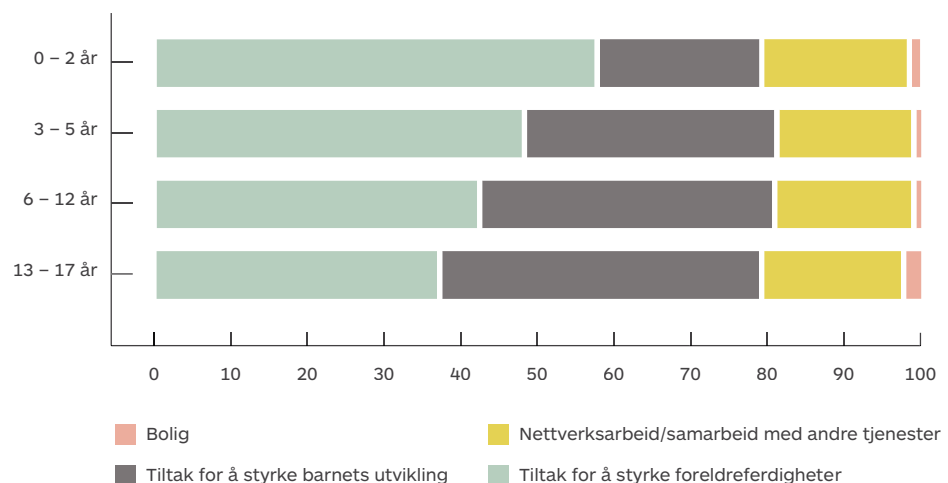
barna var hjelpetiltaket å plassere barnet utenfor hjemmet. Hovedkategoriene for hjelpetiltak, jf. SSBs statistikk, er “tiltak for å styrke foreldreferdigheter”, “tiltak for å styrke barnets utvikling”, og “nettverksarbeid og samarbeid”. De mest brukte tiltakene innenfor disse kategoriene er henholdsvis råd og veiledning, besøkshjem for barn og økonomisk hjelp til familien, og deltakelse i ansvarsgruppe/samarbeidsteam. Nedenfor vises en aldersmessig fordeling for de ulike hovedkategorier av tiltak for 2019.

Visste du at...

8 prosent av meldingene i 2019 kom fra mor, far eller annen foresatt? Det skilles ikke mellom foreldre som barna bor med og ikke bor med, Offentlige instanser som skole, barnevernstjenesten og politi er de som melder mest, og står hver bak 13 til 15 prosent av meldingene, noe som til sammen utgjør 42 prosent.

Figur 10

Hjelpetiltak gitt til barn 0-17 år. Fordelt på hovedkategorien til tiltaket og alderen til barnet. 2019 i prosent.

Kilde: SSB, tabell 10661

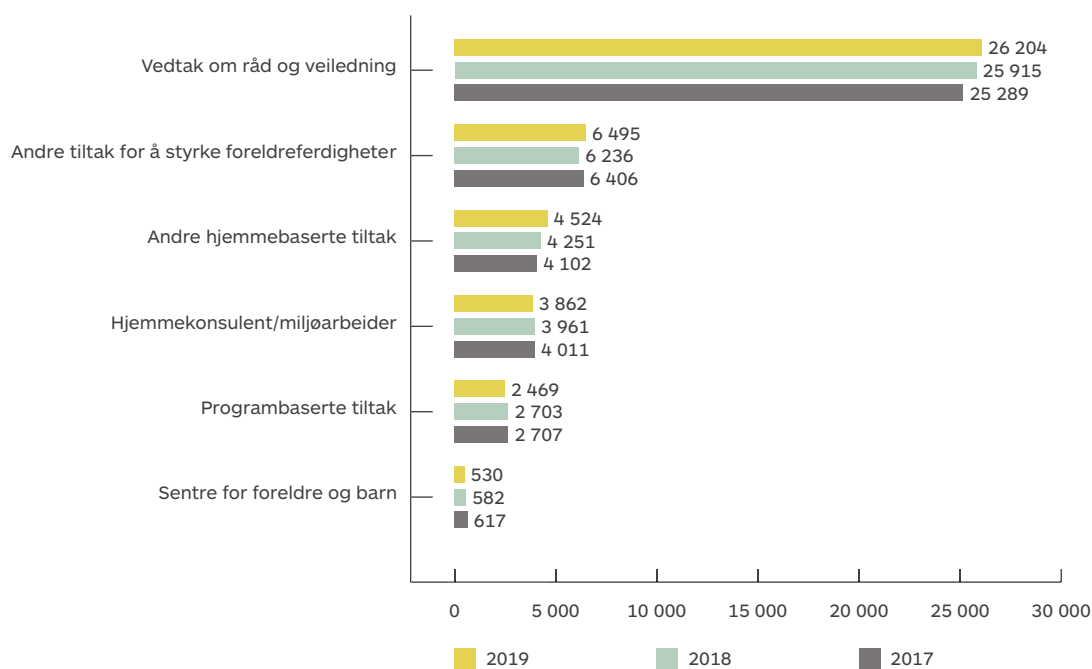
Figuren nedenfor viser bruken av tiltak for å styrke foreldreferdigheter og hvordan dette fordeler seg ifølge SSBs statistikk i 2017, 2018 og 2019. Statistikk for 2020 kommer først senere i 2021. Vi ser en svak nedgang i de kunnskapsbaserte og spesialiserte tiltakene, og særlig for PMTO, mens de mer uspesifikke tiltaket råd og veiledning, andre hjemmebaserte tiltak og andre tiltak for å styrke foreldreferdigheter har en oppgang. Å måle virkningen av hjelpetiltak er krevende. Det er ikke mulig å få målbare kriterier når det er tiltak som ikke er standardiserte eller beskrevet hvordan tiltaket

skal gis. I tillegg gjøres det få målinger eller testing av barn som mottar hjelpetiltak.

Bruk av tiltak som beskrives som å styrke barns utvikling, øker med barnets alder. I aldersgruppen 0-2 år utgjorde tiltak for å styrke barnets utvikling 21 prosent ved utgangen av 2019, mens andelen i aldersgruppen 13-17 år var 42 prosent. En motsatt tendens finner vi i bruken av tiltak som skal styrke foreldreferdigheter. Slike tiltak rettes i større grad mot familier med yngre barn.

Figur 11

Tiltak for å styrke foreldreferdigheter. 2017-2019. I antall.

Kilde: SSB tabell 10661

Foto: The Poppe

Spesialiserte hjelpetiltak

Hjelpetiltak gis av kommunene, men også av staten ved Bufetat. Flere av tiltakene i figuren til venstre er statlige spesialiserte hjelpetiltak. Dette gjelder Sentre for foreldre og barn, Multisystemisk terapi (MST), Funksjonell Familieterapi (FFT) og til en viss grad Parent Management Therapy Oregon (PMTO), da PMTO både finnes i Bufetat og kommunene. Det er Nasjonalt senter for barn og unges utvikling (NUBU) som er faglig kvalitetssikrer for tiltakene MST, FFT og PMTO. Det er en utfordring å ha et likeverdig og landsdekkende tilbud for MST og FFT siden et slikt tilbud fordrer en viss befolkningstetthet for å sikre nok tilgang på barn og familier innen målgruppen.

Sentre for foreldre og barn er i hovedsak rettet mot familier med barn mellom 0-6 år.

PMTO retter seg inn mot familier med barn mellom 3-12 år. Det er en økning i bruk av PMTO-tiltak fra Bufetat fra 2019 til 2020, men

samlet sett i landet er bruken gått ned. Det er store regionsvise forskjeller i kommunenes bruk av det statlige tilbudet om PMTO. Over 100 kommuner har egen PMTO-kompetanse. NUBUs årsrapport 2020 redegjør for veldig gode resultater etter endt behandling. De fleste familiene har store vansker ved oppstart av behandlingen. Over to tredjedeler av disse får effekt av behandlingen, barnas vansker er redusert. Brukerundersøkelser viser at 98 prosent av foreldrene er fornøyde med resultatet av PMTO-behandlingen.

MST og FFT er særlig rettet inn mot familier med ungdom over 12 år med atferdsvansker. Bruk av tiltakene MST og FFT som hjelpetiltak er på samme nivå i 2020 som årene før. NUBUS årsrapport 2020 redegjør for veldig gode resultater av behandlingene. Dette måles ut fra kriterier knyttet til ungdoms livssituasjon etter behandlingen, blant annet om bosted, skole, fritid, forhold til rus og kriminalitet.

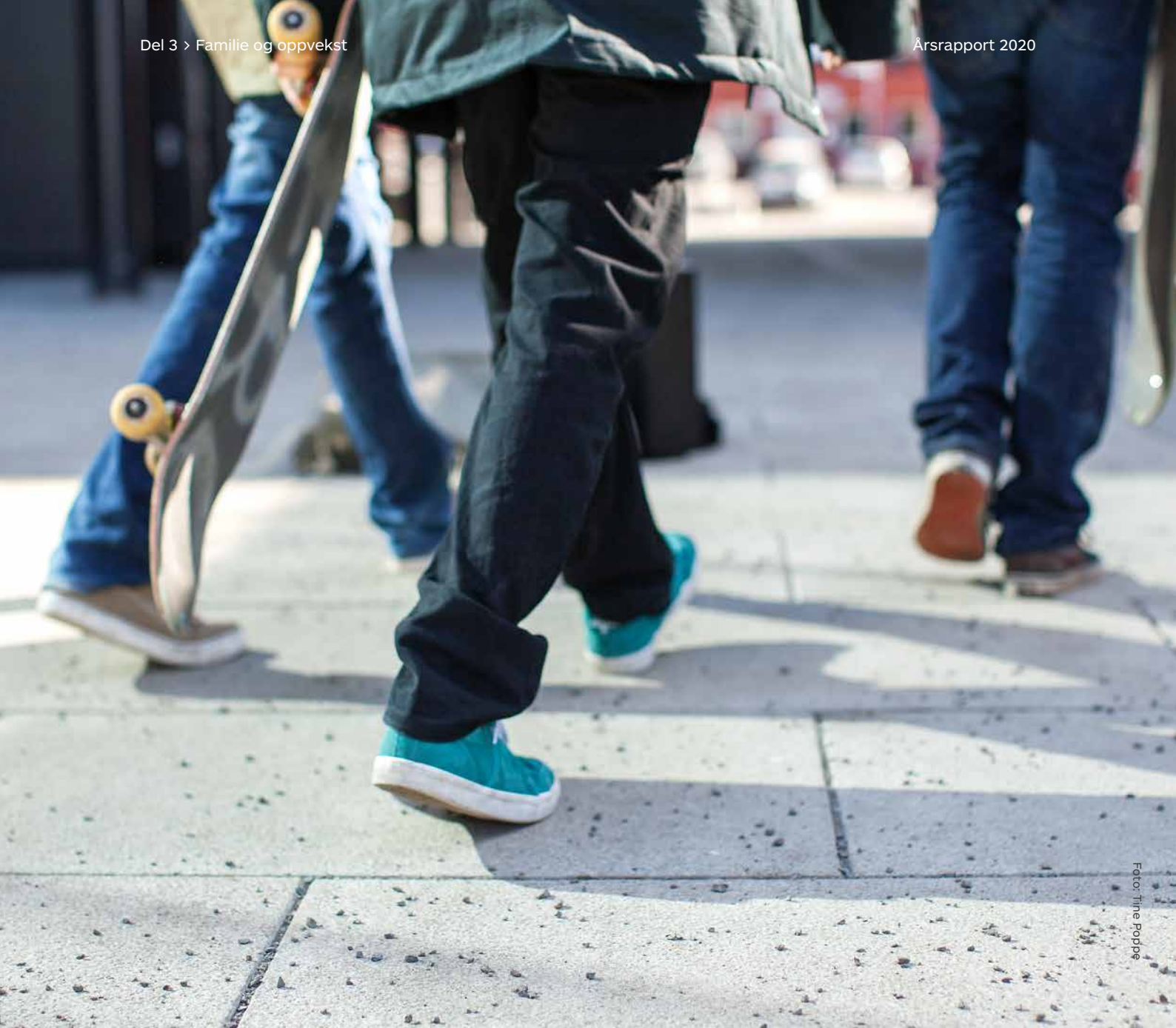

Foto: Tine Poppe

Folkehelseinstituttets vurdering av tiltak

På oppdrag fra Bufdir har Folkehelseinstituttet (FHI) vurdert virksomme tiltak, behandling og organisering som kan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane. Tiltak og behandling rettet mot forebygging av alvorlige atferdsproblemer og kriminalitet må bygge på et multisystemisk perspektiv. Barnet og familien, men også skole, venner og nærmiljø må være inkludert.

FHI anbefaler sterkt å benytte tiltak som er grundig evaluert og som har dokumentert effekt. Hjelpetiltakene de trekker særskilt frem er PMTO, DUÅ, TIBIR, FFT, og MST¹⁰. Vi vurderer funnene som særlig relevante for barnevernets hjelpetiltak. Funnene understreker betydningen av arbeidet med å sikre slike tiltak tilgjengelig i alle kommuner og barnevernstjenester.

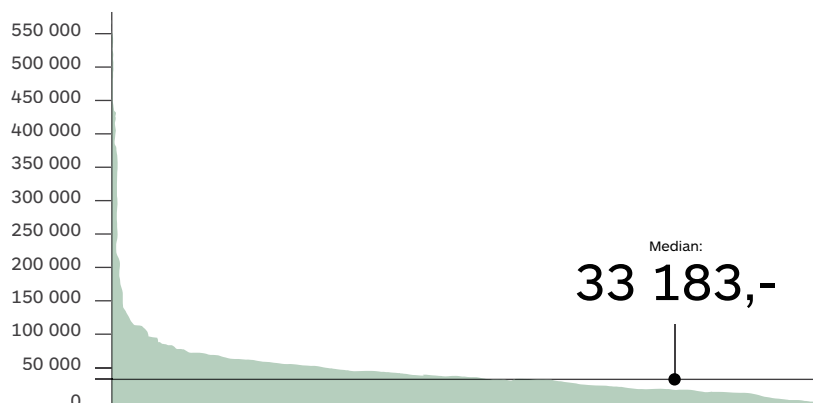
¹⁰ Folkehelseinstituttet, 2020. Barn, unge og kriminalitet. Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering.

Det finnes ikke nøyaktige tall på kommunenes samlede tilbud om foreldrestøttende tiltak. Kommunenes finansiering av tiltak til barn som mottar tiltak i hjemmet, gir en indikasjon på hvor mye det gis av foreldrestøtte til foreldre som ber om hjelp eller der det er sendt bekymringsmelding.

Figuren nedenfor viser forskjellen mellom kommuner med en median på 33 183 kr per år. Det er en betydelig spredning, og gir en indikasjon på at det ikke er et likeverdig tilbud om hjelpetiltak i landet.

Figur 12

Brutto driftsutgifter per barn som får tiltak i hjemmet.
Fordelt på alle kommuner. 2019 i kroner.

Kilde: SSB, tabell 12279

Ettervern øker

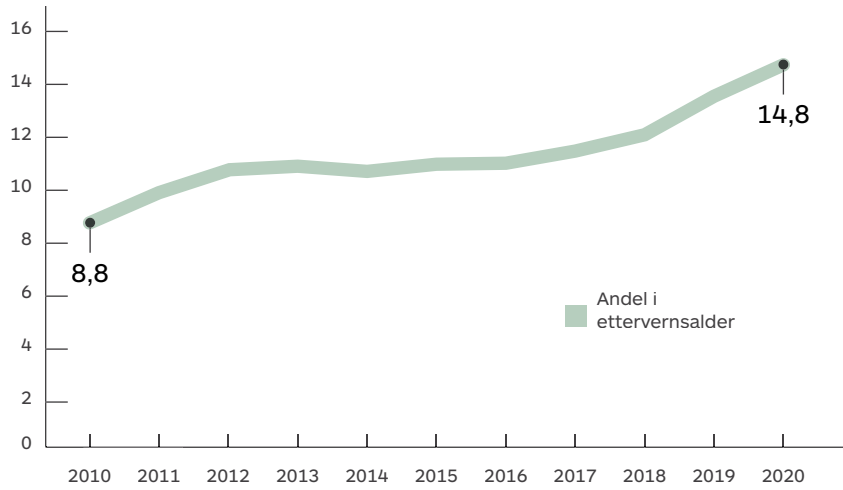
Antall unge i alderen 18-22 år med barnevernstiltak fortsetter å øke. Dette er en ønsket utvikling, det har vært et antatt underforbruk av ettervernstilbudet, både for unge som har vært under barnevernets omsorg og for de som har hatt hjelpetiltak. Unge med erfaring fra barnevernet kan ofte ha et lite nettverk, og trenge støtte både på med sosiale relasjoner og praktiske gjøremål. Ved utgangen av 2020 var 15 prosent av alle med barnevernstiltak over 18 år.

Flertallet av unge med ettervernstiltak har botiltak med oppfølging. Dette kan være at de blir boende i fosterhjemmet, bor på hybel med oppfølging eller i bokollektiv. Forskning¹¹ viser at stabilitet rundt bosituasjon og kontinuitet i relasjoner før og etter 18 år er viktig for de unges trivsel og grunnlag overgangen til voksenlivet. Alderen for å motta ettervernstiltak fra barnevernet er utvidet til 25 år fra 1. januar 2021, og det blir viktig å følge med på utviklingen fremover.

11 NTNU Samfunnsforskning 2020. Ettervern – en god overgang til voksenlivet?

Figur 13

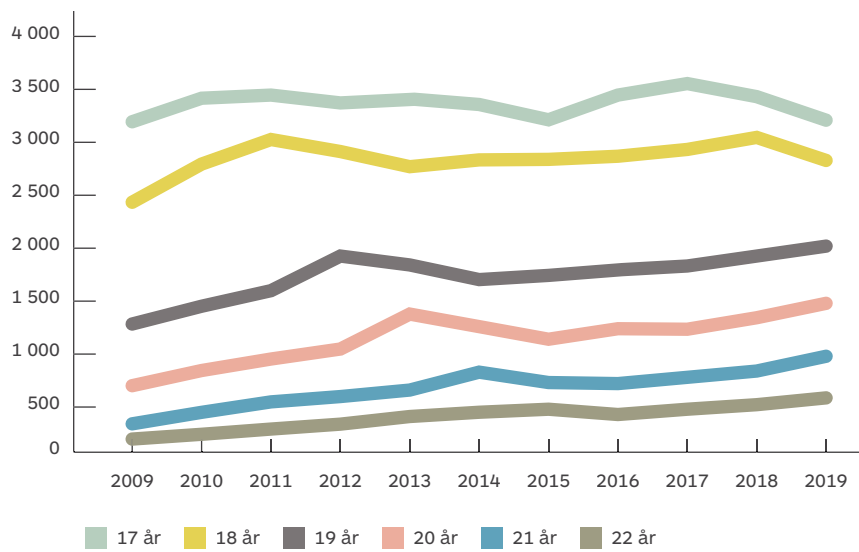
Andel i ettervernsalder av alle med barnevernstiltak.
Per 31. desember 2010-2020 i prosent.

Kilde: Kommunenes halvårsrapportering

Figur 14

Unge med ettervernstiltak. I løpet av året, 2009-2019 i antall.

Kilde: SSB, tabell 09050

Utviklingsarbeid som støtter barnevernsreformen

Gjennom barnevernsreformen som gjennomføres fra 2022, skal den kommunale barnevernstjenesten rustes til å styrke kunnskapsbasert praksis og å ta i bruk kunnskapsbaserte tiltak. Mange tiltak er satt i gang for å understøtte og bidra inn i kommunenes innsats på hjelpetiltaksområdet.

Det barnevernsfaglige kvalitetssystemet som utvikles i prosjektet DigiBarnevern vil gi et rammeverk og faglig støtte til hjelpetiltaksarbeidet. Det er også utviklet en temanettside for foreldrestøttende tiltak som et viktig bidrag for å gi kommunene et best mulig kunnskapsgrunnlag for å videreutvikle sin tiltaksportefølje. Foreldrestøttende arbeid er beskrevet tidligere i kapitlet.

I de neste avsnittene utdypes arbeidet det faglige og organisatoriske utviklingsarbeidet i forbindelse med reformen.

Tjenestekatalog for hjelpetiltak

Tjenestekatalogene skal gi en oversikt over de hjelpetiltak barnevernet og andre tjenester rettet mot barn, unge og familier i kommunen og Bufetat skal ha, samlet sett. Tjenestekatalogen beskriver det kommunen må tilby uavhengig hvor kommunen velger å organisere tilbudet. Hensikten med tjenestekatalogen er å tydeliggjøre forventninger til, og ansvarsforhold mellom aktørene på området. Det skal sikre forutsigbarhet og likeverdighet i tilbudet til barn, unge og familier. Tjenestekatalogen for hjelpetiltak skal gjelde ved innføring av barnevernsreformen.

Videreutvikling av grunnmodell

Gjennom «Grunnmodell for hjelpetiltak» skal kommunalt barnevern få hjelp til å systematisere og strukturere sitt arbeid på hjelpetiltaksområdet. Det faglige innholdet i grunnmodellen har i 2020 blitt utviklet i fellesskap av kompetansemiljøene

NUBU, RBUP Øst og Sør og RKBU Vest og barnevernstjenestene i Harstad og Narvik, Haugesund og Utsira, Barnevernssamarbeidet i Telemark, Grorud, Lørenskog og Aurskog-Høland. Samskapingsmetodikk har også vært brukt for å sikre at modellen kan tilpasses barnevernets ulike brukergrupper, og representanter for brukerorganisasjoner og ulike minoritetsperspektiver har bidratt med viktige innspill. Satsingen følges av forskning for å vurdere måloppnåelse og gi innspill til direktoratets videre innsats på feltet.

Videreutvikling av Skolelos:

Skolelos er et hjelpetiltak i kommunalt barnevern rettet mot ungdom i alderen 12-18 år som bor hjemme og som har behov for støtte til å mestre skolehverdagen. For å få kunnskap om hvordan tiltaket fungerer i praksis, og om tilhørende verktøy og opplæringsplattform er formålstjenlige, har det i 2020 blitt gjennomført en småskala utprøving av tiltaket. Opplæringen ble igangsatt i januar 2020 og i løpet av første kvartal ble første fase gjennomført, primært på digital opplæringsplattform utarbeidet med KS Læring, men også gjennom fagsamlinger. I tillegg ble det gjennomført flere fagsamlinger og veiledning via Teams. Grunnet koronakrisen ble det for flesteparten av de fem skolelosene en justering av fullskala oppfølging av ungdom, men allikevel ble tiltakene gjennomført etter årsplan. Totalt 43 barn og ungdom fikk oppfølging etter skolelos-modellen. Det ble rekruttert tre nye barneverntjenester, i henholdsvis Klepp, Alta og Bydel Frogner, for videre pilotering i 2021.

Familieråd

Det er en uttalt målsetting at medvirkningsmodellen familieråd skal styrkes i alle tjenestemråder som det viktigste verktøyet for å sikre barns rett til deltakelse, slik at familie og nettverk blir involvert. Familieråd benyttes i dag i ulike type saker og situasjoner i både statlig og kommunalt barnevern.

I den første tiden etter at koronaen brøt ut, ble mange familieråd satt på vent.

Dette til tross for at det umiddelbart ble utarbeidet rutiner for å gjennomføre trygge, digitale familieråd. Denne aktive pådriverrollen ut mot kommunene ga etter en stund resultater, og har også gitt verdifulle erfaringer for fremtiden i bruk av digitale verktøy i planlegging og gjennomføring av familieråd. På grunn av nedstengningen har familierådsaktiviteten hatt en liten nedgang, men tendensene siste halvår viser en økning, særlig i det kommunale barnevernet. Innsatsen for å legge til rette for implementering av familieråd ute i kommunene er trappet opp.

Det gjennomføres hyppige digitale og stedlige opplæringer. Målrettet metodestøtte til kommunene er en suksess i implementering, likeledes etablering av digitale familierådsnettverk for kommunene. Vi ser at stadig flere kommuner ønsker å ta i bruk familieråd som tilnærming i det forebyggende arbeidet for barn og unge som ikke er i behov av et barnevernvedtak. Hvem som skal bistå kommunene med implementering og kvalitetssikring av familieråd i et bredere oppvekstperspektiv, må avklares.

Videreutvikling av foreldre-barn-sentrene

Sentrene for foreldre og barn skal levere familieutredning fra 1. januar 2022. Dette vil innebære endringer for mange sentre. I løpet av 2020 har det blitt utarbeidet første utkast til forløp familieutredning med de gitte rammene for å klare å iverksette de nødvendige endringene. Ferdig utkast til forløp familieutredning vil foreligge før utgangen av første tertial 2021 og til hjelpetiltak før utgangen av andre tertial 2021. Det standardiserte forløpet vil legge føringer for hvilke rutiner som følges, med tilhørende maler for gjennomføring og registrering av det faglig innhold i sentre for foreldre og barn. Det faglige innholdet ved senter for foreldre og barn vil normeres av nasjonal faglig retningslinje for utredning og hjelpetiltak for sped- og småbarn i alderen 0-6 år. Arbeidet med retningslinjer

er dermed styrende for innholdet i ferdigstilt forløp. Faglig normering ferdigstilles innen november 2021. Utarbeidelsen av standardisert forløp og retningslinje følger hver sine arbeidsprosesser. Overlappende for begge arbeidsprosesser er juridiske avklaringer og utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget.

Koronasituasjonens påvirkning på hjelpetiltak i barnevernet

Bufdir har siden nedstengningen av samfunnet på grunn av koronapandemien i mars og gjennom resten av året fulgt med på situasjonen i det kommunale barnevernet i samarbeid med statsforvalterne. Dette er redegjort for i de ulike rapportene som koordineringsgruppen har fremlagt. Når det gjelder hjelpetiltak, så oppga om lag 95 prosent av barnevernstjenestene i juni og utover høsten at de i stor grad opprettholder hjelpetiltakene. Dette var en markant bedring fra innrapporteringen fra mars til mai 2020¹².

3.2.4

Vold og seksuelle overgrep

Volds- og overgrepssaker må forebygges og avdekkes

Altfor mange barn, unge, voksne og eldre i Norge har opplevd eller opplever å bli utsatt for vold eller overgrep. Vold i nære relasjoner foregår gjerne bak lukkede dører og vinduer og det er utfordrende for samfunnet både å avdekke og å tilby riktig hjelp til utsatte. Når det gjelder vold mot barn og unge, er ønsket å i størst mulig grad forebygge for eksempel gjennom støtte og hjelp til foreldre som har ulike utfordringer. I tillegg er det behov for å gi barn og unge kunnskap om egne rettigheter og å sette trygge voksne rundt barn i stand til å hjelpe barn og unge de er bekymret for. Det må også finnes gode hjelpetilbud til de som er utsatt for vold og som trenger et trygt oppholdssted og kompetent oppfølging.

Da koronapandemien traff Norge i mars i 2020, ble flere av de arenaene barn, unge og familier bruker til daglig eller får hjelp fra stengt eller mindre tilgjengelige. Oppsummert forskning¹³ kan tyde på at dette forverret situasjonen for mange familier som hadde utfordringer på ulike måter fra før. Det er grunn til å anta at økt stress knyttet til for eksempel bekymringer for økonomi og helse fører til økt risiko for vold i familien. Erfaringer fra brukerorganisasjoner og ulike hjelpelinjer kan tyde på at flere barn og unge har hatt det vanskelig hjemme eller har vært utsatt for vold og overgrep i 2020 enn ellers.

I en slik situasjon har det vært sentralt for Bufdir å informere godt gjennom ung.no og andre kanaler, samt å sørge for at tjenester som barnevernet, krisesentrene, sentrene mot seksuelle overgrep og familievernet i størst mulig grad har vært tilgjengelige for de som har hatt behov for hjelp. Samtidig har det vært viktig å drive arbeidet med å styrke det helhetlige, samordnede og forebyggende arbeidet videre til tross for at store deler av året har vært unntakstilstand. Bufdir har flere viktige ansvarsområder innenfor vold i nære relasjoner og har fulgt opp det tverrsektorielle samarbeidet blant annet gjennom arbeidet med handlingsplanene på området også i 2020.

Arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Flere unge i Norge lever liv som er preget av begrenset handlingsfrihet, streng kontroll og i noen tilfeller grov vold. Handlingsplanen «*Retten til å bestemme over eget liv. Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse*» er utviklet for å bidra til en samordnet innsats for å forebygge slik problematikk og hjelpe de som er utsatt. Kunnskapsdepartementet koordinerer arbeidet og Bufdir hadde ansvar for flere av tiltakene i planen som varte ut 2020. Mye av dette viktige arbeidet vil bli videreutviklet i en ny

handlingsplan som kommer i 2021.

Mange unge utsatt for negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold må bryte kontakten med familien sin for å kunne leve slik de ønsker. Et av de nye tiltakene på feltet er en mentorordning som kan bidra til at de unge kan få et nytt nettverk. Ordningen ble lansert i 2019 og skal videreutvikles i 2021. Som en del av mentorordningen drifter Røde Kors «Mentorfamilie». Prosjektet er utviklet og støttet av Bufdir, og representerer et helt nytt tilbud til denne målgruppen, hvor utsatte over 18 år blir koblet med en støttfamilie.

For noen av de som er utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap eller æresrelatert vold er situasjonen slik at de har behov for ekstra oppfølging og støtte og et trygt sted å bo for en periode. Bufdir har i 2020 jobbet for å styrke bo- og støttetilbudet til personer over 18 år utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold. Tilbudet er utvidet med flere plasser og oppfølgingen etter utflytting er styrket i 2020.

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll

Saker som omhandler disse formene for vold er ofte komplekse og det kan være vanskelig for utsatte å vite hvor de kan få hjelp og for hjelpetjenester å vite hvordan de best kan hjelpe. Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll er et nasjonalt tverretatlig fagteam som bistår hjelpeapparatet og utsatte personer i konkrete saker som omhandler tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, negativ sosial kontroll eller andre former for æresrelatert vold.

Om kompetanse- teamet

Kompetanseteamet er tverretattlig, med representanter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Utlendingsdirektoratet (UDI), Politidirektoratet (POD), Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir) og Helsedirektoratet (Hdir). Bufdir har det koordinerende ansvaret for teamets arbeid.

Kompetanseteamets hovedoppgave er å gi råd og veiledning til de som tar kontakt. I tillegg bidrar teamet til kompetanseheving i tjenestene og er kontaktpunkt for Utenriksdepartementet (UD) i saker hvor den utsatte befinner seg i utlandet og tildele plasser i det nasjonale bo- og støttetilbudet.

Kompetanseteamet hadde 649 enkeltsaker og 39 plasseringer i botilbudet. Dette er omtrent samme antall som i 2019 til tross for stor nedgang i saker våren 2020. Det er grunn til å anta at nedgangen på våren skyldes de strenge smitteverntiltakene som medførte flere stengte eller reduserte tjenester.

Krisesentertilbudet og sentrene mot seksuelle overgrep

I ett år preget av utfordringer knyttet til koronapandemien har både krisesentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep hatt en viktig rolle for å sikre at særlig utsatte grupper i befolkningen har kunnet oppsøke hjelp.

Krisesentertilbudet er definert som kritisk samfunnsfunksjon under pandemien, og det har vært en prioritert oppgave å holde sentrene åpne for voldsutsatte med behov for beskyttelse. For å ivareta smittevern hensyn har samtaletilbudet i stor grad blitt gitt digitalt eller på telefon, og gruppeaktiviteter har vært avlyst i perioden. Ifølge foreløpig statistikk fra sentrene var det færre enn normalt som tok kontakt med krisesentrene i første fase av pandemien, mens bruken av sentrene har gått opp i løpet av høsten, selv om det er visse variasjoner.

Ettersom vi så at henvendelsene til sentrene avtok i periodene med strenge smitteverntiltak, var det bekymring for at flere opplevde å måtte leve lenger med vold enn de ellers ville gjort. Bufdir lanserte før jul en kampanje i en rekke medier med budskap om at hvis du ikke er trygg i ditt eget hjem, gjelder ikke rådet om å holde seg hjemme. I kampanjen vises til nettstedet dinutvei.no med tekster på mange språk om at tilbudene er åpne og trygge å bruke. Dette arbeidet videreføres i 2021.

Bufdir er bekymret for at pandemien og smitteverntiltakene har gjort det vanskeligere å avdekke vold i nære relasjoner, og at omfanget og alvorlighetsgraden av vold i nære relasjoner kan ha økt. Derfor har Bufdir framhevet at myndighetene i all krisehåndtering skal vurdere hvilke konsekvenser tiltak har for likestillingen generelt, og for vold i nære relasjoner og vold mot kvinner spesielt. Dette gjelder tiltak rettet mot barn og unge, voksne og eldre. Bufdir har også kommet med flere andre forslag til tiltak knyttet til beredskap og samordning og til tjenester for voldsutsatte og utøvere.

Nedgang hos krisesentrene

Per i dag har vi lite forskningsbasert kunnskap om omfanget av vold i nære relasjoner mot voksne pandemien, og hvordan ulike grupper har blitt rammet. Foreløpige tall fra krisesentre og politi viser en nedgang i antall henvendelser om vold i perioden da de strengeste tiltakene inntraff, men en økning i perioder med lettelse i smitteverntiltakene.

Andelen med innvandrerbakgrunn blant brukerne av krisesentrene sunket, og dette gir grunn til å være bekymret for om pandemien har ført til at flere i denne gruppa lever lengre med vold i familien.

TryggEst-teamene, som jobber for å beskytte risikoutsatte voksne, rapporterer

også om færre henvendelser om vold mot personer med nedsatt funksjonsevne under pandemien.

Årsakene til dette kan være flere. Enkelte krisesentre har i perioden hatt et redusert tilbud, men det har også vært en utfordring å kommunisere at krisesentrene er åpne når resten av samfunnet stenger ned, og befolkningen blir bedt om å holde seg hjemme. Andre tjenester som ellers fanger opp og avdekker vold og overgrep i nære relasjoner, som NAV og helsetjenester, har også måttet gjøre endringer og innstramminger som følge av koronatiltakene, og dette kan ha fått følger for om voldsutsatte fanges opp.

«Jeg vet» og «Snakke sammen» lærer barn om vold

Flere undersøkelser og forskning om vold og overgrep peker på viktigheten av at barn lærer om følelser, egne grenser og vold i barnehage og skole, samt at de voksne som treffer barna hver dag på disse arenaene er trygge på å kunne ta den viktige samtalen med barn de er bekymret for¹⁴.

Den digitale læringsressursen Jeg Vet (jegvet.no) skal understøtte barnehager og skolers arbeid med å gi barn og unge kunnskap om mobbing, vold og overgrep. Dette inngår som en del av Bufdirs innsatser for å øke barn og unges kunnskap og bevissthet om vold og overgrep. I tillegg til barnehage og skole benyttes andre digitale kanaler for informasjonsformidling rettet mot barn og unge (eksempelvis ung.no), mer tradisjonelle medier (NRK Super) og informasjon til foreldre (foreldrehverdag). Det er avgjørende å se innsatser på ulike plattformer som en helhet, for å sikre helhetlig og alderstilpasset kunnskapsformidling på barns premisser.

Snakke sammen (snakkemedbarn.no) er en kunnskaps- og øvingsportal som skal bidra til kompetanseheving i tjenestene om hvordan

snakke med barn og unge om vold og overgrep. Snakke sammen skal brukes av ansatte i tjenester som jobber med barn og unge, og skal øke deres trygghet og ferdigheter knyttet til å gjennomføre samtaler med barn og unge de er bekymret for. Skoler, barnehager og helsetjenester er viktige målgrupper.

I 2020 har Bufdir, i samarbeid med de Regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, igangsatt og fulgt opp utviklingsarbeid og aktiviteter for at Jeg Vet og Snakke sammen forbedres og tas i bruk. Målsettinger har vært å øke tilgjengelighet, relevans og brukervennlighet ved å tilpasse innhold og videreutvikle digitale løsninger, i tillegg til å gjøre fylkeskommuner og kommuner kjent med ressursene. I 2020 var det en markant økning i antallet brukere av Snakke sammen. Tilsvarende var det en nedgang i trafikk i Jeg Vet. Denne utviklingen inntraff fra og med mars 2020, og vi kan anta at dette har sammenheng med nedstengingen av barnehager og skoler i forbindelse med Covid-19-pandemien, og det kommunale arbeidet med psykososialt beredskap under pandemien.

¹⁴ <https://www.fhi.no/publ/2019/opplarings--og-informasjonstiltak-for-barn-og-unge-for-a-forebygge-og-avdek/>

3.2.5 Adopsjon

Hovedformålet med adopsjon er å sikre at barn som ikke kan bli tatt hånd om av sine biologiske foreldre, får et godt og varig hjem i en ny familie. Bufdirs ansvar er å tilrettelegge og sikre en trygg og sikker adopsjonsprosess, slik at adoptivbarnets rettigheter og behov blir ivare tatt.

Pandemien har påvirket internasjonale adopsjoner i stor grad og er hovedårsaken til en betydelig nedgang i antall utenlandsadopsjoner. I 2020 ankom 41 barn fra utlandet til Norge, mot 91 i 2019, 95 i 2018 og 127 i 2017. Den drastiske nedgangen i 2020 i antall saker om utenlandsadopsjon medførte i 2020 at alle de tre adopsjonsorganisasjonene fikk økonomisk krisestøtte.

Til tross for en utfordrende situasjon med koronapandemien ble det i 2020 opprettet et nytt tilbud til adopterte, en koordinatorstilling som skal veilede adopterte og adoptivfamilier etter adopsjon, blant annet der adopterte søker hjelp til å finne sin biologiske familie. Bufdir tildelte prosjekttilskuddet våren 2020 og tjenesten ble operativ i september 2020.

Som sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1993 om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, har Bufdir et overordnet ansvar for å sikre betryggende saksbehandling ved adopsjon over landegrensene, at adopsjoner skjer til barnets beste med respekt for barnets grunnleggende rettigheter, og at bortføring av og handel med barn ikke finner sted. Bufdir besluttet i 2020 å fornye formidlingstillatelse til å adoptere fra Taiwan og å gi midlertidige tillatelser til å adoptere fra Filippinene og Sør-Korea.

I 2020 mottok Bufetat 116 søknader om forhåndssamtykke til adopsjon fra utlandet. Bufetat behandler også søknader om innenlandsadopsjon. Et unntak er nasjonale

spedbarnsadopsjoner som avgjøres av Bufdir etter en vurdering av et faglig rådgivende utvalg. Norske stebarnadopsjoner utgjør fortsatt den største gruppen adopsjonssaker. Bufetat mottok 316 søknader om stebarnadopsjoner i 2020.

Bufdir og Bufetat har i 2020 jobbet med å redusere saksbehandlingstiden i adopsjonssaker. Det har vært en positiv utvikling i den totale saksbehandlingstiden i søknader om utenlandsadopsjon hvor utredningsenheten har utarbeidet sosialrapport. I tre av fem regioner er saksbehandlingstiden redusert, sammenlignet med 2019-nivå. Region nord er på samme nivå som 2019 og region sør har som følge av pandemien hatt økning i saksbehandlingstiden. Økning i saksbehandlingstiden er i hovedsak knyttet til tilrettelegging av digitale løsninger for utredning av søkere, og utfordringer som adoptivsøkere har hatt med å fremskaffe nødvendig dokumentasjon fra offentlige instanser.

Den totale saksbehandlingstiden er på 6,8 måneder i søknader om innenlandsadopsjon (stebarn under 18 år og spedbarn). Saksbehandlingstiden gjelder søknader hvor utredningsenheten har utarbeidet sosialrapport. Styringsparameter i 2020 for innenlandsadopsjoner er endret til å gjelde stebarn under 18 år og spedbarn, og saksbehandlingstiden i 2020 er derfor ikke direkte sammenliknbar med 2019.

Visste du at...

det er opprettet et nytt tilbud til adopterte? En koordinator skal veilede adopterte og adoptivfamilier etter adopsjon, blant annet der adopterte søker hjelp til å finne sin biologiske familie.

3.2.6

Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier

Visste du at...

titusener av barn og unge får hvert år muligheten til å delta på sommerleirer, ferieleirer, skiturer, fisketurer, turneringer og mange andre meningsfulle aktiviteter gjennom tilskuddsordninger fra Bufdir? Frivillige organisasjoner som tilskuddsmottakere bidrar i stor grad til å gjennomføre slike aktiviteter som for mange er «hverdagsdrømmer».

Deltagelse i sosiale aktiviteter må økes

En økende andel barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier. I 2019 levde 111 000 barn og unge i familier med vedvarende lav inntekt, og andelen øker. Det er systematiske forskjeller mellom barn fra familier med lav sosioøkonomisk status og de som lever i familier med høy status. Barn i lavere sosioøkonomiske lag har blant annet større risiko for å ha et konfliktfylt forhold til foreldrene, deltar mindre i fritidsaktiviteter, og de er mer utsatt for mobbing.

Lett tilgjengelige og gode arenaer for fritidsaktiviteter som gir rom for utfoldelse, samvær og vennskap er viktige elementer i å skape god oppvekst for barn. Det er klare økonomiske og sosiale forskjeller når det gjelder hvor mye ungdom deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og forskjellene har fortsatt å øke noe de siste årene (NOVA, 2021). Forskjellene er størst når det gjelder idrett og kulturaktiviteter.

Strategi for økt deltagelse

Det er et mål å øke deltagelsen i sosiale aktiviteter blant barn som vokser opp i familier med lav inntekt. Barne- og familiedepartementet la fram Like muligheter i oppveksten, en samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023). Bufdir skal koordinere direktoratenes oppfølging av strategien. Målet med strategien er å styrke mulighetene for sosial mobilitet for barn og unge i lavinntektsfamilier. For å nå dette målet skal samarbeid mellom sosiale entreprenører, frivillige, næringslivet og det offentlige, styrkes. Et ungdomspanel ga sine råd i utformingen av strategien, og rapporten fra ungdomspanelet finnes i sin helhet i strategidokumentet.

Koronautbruddets påvirkning på en allerede svak familieøkonomi har sannsynligvis ført til at en del barn og unge har fått det vanskeligere det siste året (SSB, 2020; SIFO, 2020). Det kan for eksempel handle om foreldre som rammes av permittering eller oppsigelse. Endringene kan føre til stress i familien og utløse psykiske reaksjoner som depresjon, frustrasjon, aggresjon og økt rusbruk. Pandemien blir dermed en risikofaktor som tidligere ikke var kjent for familien eller omgivelsene¹⁵. Videre er det identifisert behov for kunnskap om eventuell sammenheng mellom sosioøkonomisk bakgrunn og elevenes læring i hjemmeskolen og trivsel og psykiske helse.

Fritidskortet

Regjeringen ønsker å bidra til at flere barn og unge får mulighet til å delta i organiserte aktiviteter, og har igangsatt et prøveprosjekt med en nasjonal fritidskortordning i utvalgte kommuner. Fritidskortet er en universell ordning som skal bidra til å dekke deltakeravgifter til faste, organiserte fritidsaktiviteter for alle barn mellom 6 og fylte 18 år. Faste aktiviteter gir mulighet for vennskap, mestring og tilhørighet over tid. Samarbeid mellom kommunene og frivilligheten, og barn og unges medvirkning, er sentrale elementer for å lykkes med fritidskortordningen.

Prøveprosjekt med fritidskortordning ble startet opp av Bufdir i 2019. I forsøket kan alle barn i målgruppen benytte inntil 1000 kroner hvert halvår til å betale deltakeravgift for sin fritidsaktivitet. Arendal og Vadsø var de to første kommunene som startet sine fritidskortordninger. I løpet av høsten 2020 har prøveprosjektet blitt utvidet med ytterligere 10 kommuner: Fauske, bydel Grorud (Oslo), Halden, Haugesund, Kvam, Namsos og Stor-Elvdal. Asker, Skien og Tromsø deltar med utvalgte områder i sine kommuner.

Kommunene har i prosjektets oppstartsfasen blant annet jobber for å etablere utbetalingsløsninger og spre informasjon til ulike målgrupper. Skolene har vist seg som en sentral samarbeidspartner for flere kommuner. Samtidig ser vi at for lite tid til planlegging, sammen med begrensninger i aktiviteter på grunn av koronasituasjonen, har gjort at kommunene ikke har kommet like godt i gang som de hadde håpet. Fokus i arbeidet framover vil særlig være på utbetalingsløsninger og arbeid for å rekruttere flere barn til aktiviteter.

Bufdir har utviklet et konsept for digital løsning for fritidskortet, og planlegger opprettelsen av nasjonale komponenter, herunder et fritids-

register, som skal kunne benyttes av kommunene. Den digitale løsningen for fritidskortet vil også involvere private leverandører som leverer webløsninger for det digitale fritidskortet til kommunene, som kobles til de nasjonale komponentene. Planen er å få den digitale løsningen på plass i løpet av 2022.

Forsøk med fritidskortordning skal gi erfaringer og innspill til hvordan en nasjonal fritidskortordning kan innrettes. Som del av arbeidet med fritidskortet har Bufdir igangsatt flere utredningsarbeider. Det er gjennomført nullpunktsmålinger i alle forsøkskommunene, og en følgeevaluering er igangsatt. Første delrapport fra følgeevalueringen ble offentliggjort i februar 2021, og er tilgjengelig i Bufdirs nettbibliotek. Der finner man også den samfunnsøkonomiske analysen om fritidskortet som ble gjennomført i 2020, og rapport fra regjeringens ungdomspanel om fritidskortet. Sammen med innspill fra samarbeidsgruppen for fritidserklæringen og flere andre aktører, skal disse utredningsarbeidene danne grunnlag for vurderinger om videreutvikling av fritidskortordningen. Bufdir vil i løpet av 2021 gi sine anbefalinger for innretning av en nasjonal fritidskortordning til BFD.

Nasjonal tilskuddsordning

Et bredt spekter av gode tiltak ble støttet gjennom Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge i 2020. Direktoratet ga over 380 millioner kroner til ulike aktører. Noen av dem rekrutterer bredt og gir et kortvarig aktivitetstilbud, mens andre er mer målrettet, har regelmessige aktiviteter og legger større vekt på tettere oppfølging av deltakerne.

Tendenser fra 2020 var:

En tydelig overvekt av tiltak rettet seg inn mot tilbud i skolens ferier. Dette tyder på et stort behov for gratis eller rimelige ferieaktiviteter.

Innvilgede tiltak til utlånssentraler (diverse utstyr til lek, sport og fritid) økte. Mange barn og unge deltar mer når de har tilgang på utstyr. I tiden med pandemi har dette vist seg å være enda viktigere.

Idrettsforbundene var godt representert med tanke på aktiviteter til målgruppen.

En stor andel av aktiviteter og tiltak som ble støttet bidro til å realisere fritidserklæringens mål om at barn og unge skal kunne delta jevnlig i organisert aktivitet.

Både offentlige, private og frivillige aktører bidrar i arbeidet og samarbeidet mellom dem øker. Tilskuddsordningen fremmer derfor samarbeid mellom det offentlige, frivilligheten og private aktører.

3.2.7

Medvirkning og deltakelse

Som faglig rådgiver og kunnskaps- og kompetanseorgan på områdene ungdom og oppvekst har Bufdir et særskilt ansvar for å utarbeide og innhente kunnskap som ivaretar barn og unges rett til deltagelse og medvirkning. Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i lek og fritid, og til å utvikle sine evner og ferdigheter. Alle barn og unge har rett til å bli hørt og bli tatt hensyn til i saker som angår dem.

Fritidserklæringen er et av tiltakene regjeringen har satt i gang for å oppfylle kravet i FNs barnekonvensjon om barns rett til lek og fritid. Kommunene, frivilligheten og staten har gått sammen om en felles innsats for at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal få mulighet til å delta jevnlig i én organisert fritidsaktivitet. Bufdir er sekretariat for arbeidet med erklæringen. I 2020 bestemte partene seg for å fokusere på lokal innsats for å nå målene i fritidserklæringen. Bufdir har i samarbeid med KS og Frivillighet Norge samlet mange kommuner for å dele kunnskap om hvordan sikre gode fritidstilbud for barn og unge, uavhengig av økonomi og andre utfordringer. Bufdir har vært spesielt opptatt av å belyse hvordan kommuner kan styrke barn og unges rett til medvirkning i arbeidet med å utvikle og sikre støtte til gode lokale prosjekter og tiltak.

Det samme gjelder ivaretagelse av barn og ungdoms medvirkning under pandemien. Ungdommer kan bidra med viktig kunnskap og perspektiver når lokale og nasjonale myndigheter skal vurdere konsekvensene av tiltak under pandemien. Koronasituasjonen påvirker unges liv på mange områder, og i en slik krisesituasjon er det viktig å ta i bruk etablerte og representative kanaler for

Bli med – aktiv fritid for alle

Samarbeidsnettverket "Bli Med - aktiv fritid for alle" engasjerte i alt 53 kommuner og 11 frivillige organisasjoner i 2020. Etter samlingene ble det opprettet 2 regionale nettverk som forsetter arbeidet i 2021. Region NordØst, Region SørVest, 12 Ungdomsråd ble invitert til samlingene og ga innspill om hva som er god medvirkning i utvikling av lokale fritidstilbud¹⁶.

ungdomsmedvirkning. Kartlegginger blant ungdomsråd gjennomført av Bufdir¹⁷ og andre aktører som Redd Barna og UngOrg viser at kommuner som allerede hadde gode systemer på plass for barne- og ungdomsmedvirkning har hatt bedre forutsetninger for å få dette til. Bufdir har vært tydelig i sin anbefaling om at ungdomsmedvirkning må trappes opp under pandemien. Dette er viktig for å sikre at barn og unge blir hørt, og at deres rettigheter blir ivaretatt.

Tross strenge smittevernstiltak har Bufdir sikret ungdomsmedvirkning i nasjonal politikkutforming som sekretariat for to nasjonale ungdomspanel; i utarbeidelsen av regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier som ble lansert i oktober, og i arbeidet med å utvikle en nasjonal fritidskortordning. I samarbeid med LNU, Ungdom og Fritid, og Unge Funksjonshemmede har Bufdir høstet gode erfaringer med nasjonale medvirkningsprosesser, også under en pandemi.

¹⁶ Dokumentasjon og inspirasjon fra samlingene kan lastes ned: Aktiv fritid - demokrati for barn og unge <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/demokrati-og-styring/frivillighet/Aktiv-fritid-demokrati-for-barn-og-unge-F42-web.pdf> Ungdomsmedvirkning- en ressurs for kommunens arbeid med inkluderende aktiviteter for alle

¹⁷ Statusrapport 10: https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/bufdir/utsatte_barn_og_unges_tjenestetilbud_under_covid_19_pandemien_statusrapport_10.pdf

Bufdirs deltakelse i Europarådets arbeid for å styrke barns rettigheter i Norge

Bufdir deltar med en fast representant i styringskomiteen for barns rettigheter CDENF. Styringskomiteen samarbeider med andre komiteer i Europarådet for å bistå både Ministerkomiteen og den parlamentariske forsamling (PACE) med å utvikle og spre anbefalinger, retningslinjer og verktøy som fremmer god praksis. Komiteen har to møter i året og i 2020 ble det meste av arbeidet og møter gjennomført digitalt.

Norge er også forpliktet til å implementere Europarådets strategi for barnets rettigheter (2016-2021) utarbeidet av CDENF. Strategien har 5 innsatsområder, som Norge følger opp i ordinært arbeid:

- > Like muligheter for alle barn
- > Barns deltakelse
- > Et liv fritt for vold for alle barn
- > Barnevennlig tjenester
- > Barnets rett til beskyttelse i det digitale samfunnet

Styringskomiteen for barns rettigheter forbereder ny strategi 2022-2027 som følger de samme innsatsområdene som nåværende strategi som utløper i 2021.

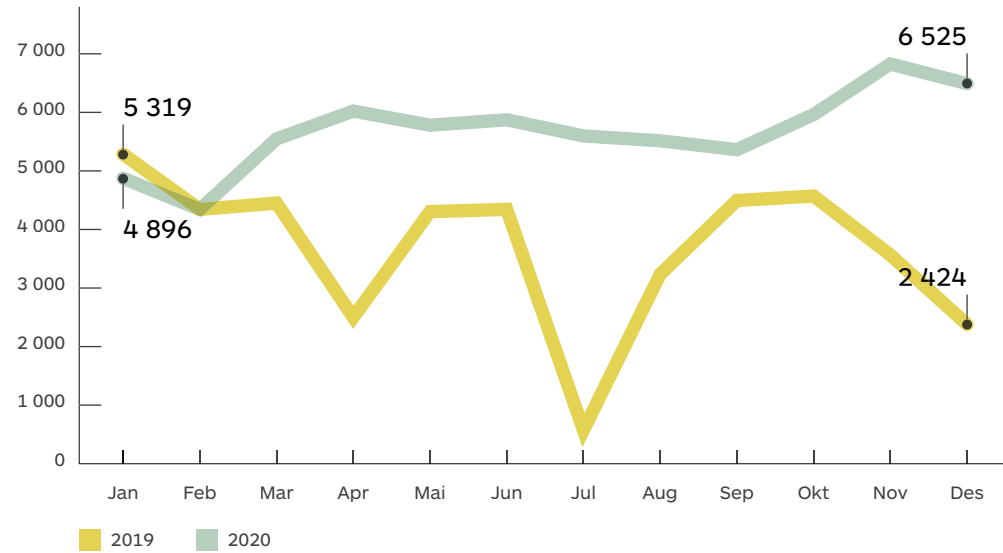
Ung.no

Ung.no er statens informasjonskanal for ungdom. Nettsiden har hatt stabil utvikling gjennom 2020, med jevn vekst i besøkstall. For å sikre god og riktig informasjon til ungdom har det vært fokus på å kvalitetssikre innholdet på tjenesten. Ett stort antall artikler og svar fra spørretjenesten er gjennomgått. Dette viktige arbeidet vil fortsette i 2021. Tettere dialog og regelmessig opplæring av svarere har også vært prioritert, og vil fortsatt prioriteres i 2021. Det gir en ytterligere kvalitetssikring slik at ungdom får oppdatert informasjon om det som er viktig for dem.

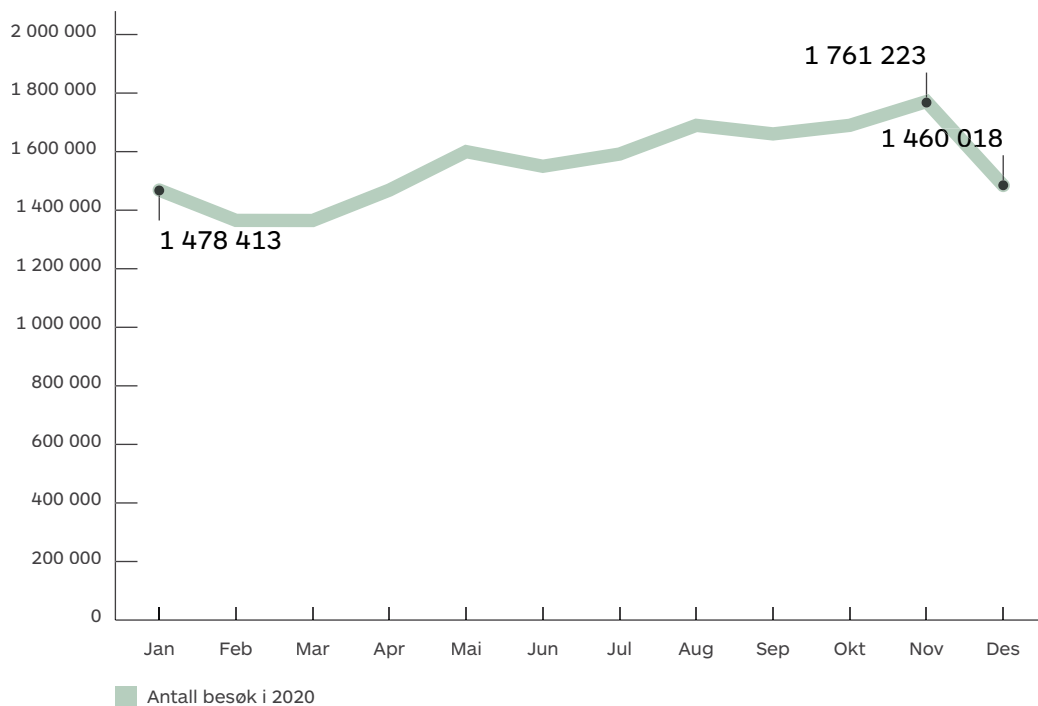
Ung.no har vært en særdeles viktig informasjonskanal for ungdom i koronaperioden,

og økningen i antall spørsmål fra 2020 til 2021 har vært på ca. 50 prosent, fra 49.000 til 76.000 besvarte spørsmål. Tjenesten har også vært helårsåpen (påske, sommer og romjul) i løpet av pandemien. Det viser seg at det er sterkt behov fra ungdommen å få svar og hjelp fra ung.no hele året. Antall besøk gjennom året viser en stigende trend, og korona gir ett tydelig bilde på at ungdommen har ett sterkt behov for en tjeneste som ung.no. Spørsmålsstillingene er varierte i perioden, og selv om ikke spørsmålene og trafikkmønster alltid er direkte knyttet direkte til korona så er det ofte spørsmål om hvordan man skal håndtere både hverdagslige og mer kompliserte utfordringer i koronatiden.

Figur 15
Spørsmål på ung.no. 2019 og 2020 i antall.

Figur 16
Besøk på ung.no. 2020 i antall.

Ung.no går inn i 2021 med ny leverandør på teknisk plattform. Dette er ett meget viktig løft for ung.no for å lage fremtidsrettede tjenester basert på standardiserte løsninger, og kunne videreutvikle tjenesten med det målbildet som ligger i DIGI-UNG programmet. Stabil og riktig finansiering av ung.no og DIGI-UNGdomsport vil være meget viktig i årene fremover.

DIGI-UNGdomsport

Bufdir har i 2020 fortsatt samarbeidet med Helsedirektoratet og Direktoratet for e-Helse i DIGI-UNG-programmet. Bufdirs innsats i programmet er organisert i prosjektet DIGI-UNGdomsport. Prosjektet har i 2020 etablert en prosjektorganisasjon og startet med faglige leveranser.

Prosjektet har blant annet tilgjengeliggjort chatte-tjenester fra DIGI-UNG-programmet på ung.no. Prosjektet har videre bidratt med spesifisering og anskaffe av ny driftsleverandør og publiseringsverktøy for ung.no

Prosjektet har i tillegg til faglige leveranser utarbeidet en nytte-kostnadsanalyse og satsingsforslag for 2022.

3.3

Barnevern

Barnevernet er til for at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling skal få nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Dette er en lovpålagt rettighet barn har i Norge.

Barnevernet er ikke én nasjonal etat, men består av flere aktører som hver for seg har ansvar for ulike deler som å yte tjenester, veilede eller kontrollere. De ulike kommunene er ansvarlige for sine barnevernstjenester, som skal blant annet drive forebyggende arbeid, utrede saker og gjennomføre undersøkelser. Bufetats tjenester er andrelinjen i barnevernet. Dette omfatter spesialiserte hjelpetiltak og fosterhjem, beredskapshjem, barnevernsinstitusjoner og rekruttering av fosterhjem til kommunene.

I 2020 har arbeidet med å legge til rette for likeverdige tjenester i hele landet hatt høy prioritet. Et viktig verktøy i dette arbeidet er tjenestekataloger. De har til hensikt å tydeliggjøre forventninger og ansvarsforhold mellom stat og kommune. Tjenestekatalogen gir en samlet oversikt over det statlige tjenestetilbudet og beskriver også hvilke tjenester som kommunene må kunne tilby.

Som fagdirektorat har Bufdir et helhetlig ansvar for barnevernet. Gjennom statistikk, analyse og kunnskapsinnhenting følger Bufdir med på utviklingstrekk i barnevernet og identifiserer områder som krever særskilt oppmerksomhet. Dette gir grunnlag for tiltaksutvikling og faglige anbefalinger, og gir faglige premisser for regelverksutvikling og prioritering av ressursene på barnevernsfeltet.

Ulike kompetansetiltak har vært direktoratets viktigste virkemidler i 2020 for å bidra til økt kvalitet i saksbehandlingen i barnevernstjenestene. Tiltakene spenner fra forskjellige videreutdanninger og kurs i juss og forvaltningsforståelse til læringsnettverk, tjenestestøtteprogrammer og egne veiledningsteam som bistår utvalgte kommuner. Kompetansetiltakene understøtter også barnevernstjenestenes evne til å gi hjelpetiltak som møter behovene til barn og foreldre.

Hvis barnet må flytte ut av hjemmet, skal barnet få et stabilt tilbud, som både er tilpasset det enkelte barns behov og som bygger på den kunnskapen vi har om ulike tiltak. I 2020 er det utviklet og satt i verk flere standardiserte forløp i institusjon, som er vesentlige bidrag i kvalitetsutviklingen i institusjonsbarnevernet.

Barnas rett til medvirkning er en grunnleggende verdi i barnevernet, samtidig som godt tilrettelagt medvirkning er en forutsetning for å kunne møte barnas behov på en god måte. Vi mener familieråd er et effektivt virkemiddel for å ivareta retten til medvirkning. Rapportering fra Bufetat viser at bruken av familieråd både ved inntak i institusjon og ved rekruttering av fosterhjem har økt i 2020.

Mange av barnevernets virkemidler ligger i andre sektorer. Bidrag fra utdanningssektoren, arbeids- og velferdssektoren og helsetjenesten er avgjørende for at barnevernet skal kunne nå sine mål.

Mål for barnevern

fra tildelingsbrevet

- ☑ Økt kvalitet i saksbehandlingen i den kommunale barnevernstjenesten
- ☑ Barn som trenger tiltak utenfor hjemmet skal få et stabilt tilbud tilpasset det enkelte barns behov
- ☑ Bedre ivareta barnas rett til medvirkning i det kommunale og statlige barnevernet

Tilliten til barnevernet øker

Et flertall av den norske befolkningen har et godt inntrykk av barnevernet og tillit til tjenesten. Tilliten og inntrykket av barnevernet har forbedret seg de siste årene, med en markant forbedring siste året. Over halvparten av befolkningen, 56 prosent, har et godt eller meget godt inntrykk av det norske barnevernet. Det viser en befolkningsundersøkelse gjennomført av Sentio Research Norge, på oppdrag fra Bufdir i 2020. Dette er en solid økning på hele 8 prosentpoeng fra 2019 til 2020. I 2017 hadde 43 prosent et godt inntrykk.

Et klart flertall i befolkningen har tillit til barnevernet. 69 prosent gir en positiv skår på en skala fra 0-10. Dette er en økning på 6 prosentpoeng sammenlignet med 2019. 13 prosent har liten tillit, mens 15 prosent ligger midt på skalaen.

Også inntrykket av barnevernstjenesten i egen kommune har økt med fem prosentpoeng fra 2019 til 2020. 47 prosent har et godt inntrykk av barnevernstjenesten i egen kommune. 8 prosent har selv fått hjelp av barnevernet. Av disse opplevde 58 prosent god kvalitet på hjelpen de fikk, mens 19 prosent opplevde å få hjelp av dårlig kvalitet.

I årets undersøkelse svarer 80 prosent at de ville henvende seg til barnevernet hvis de var bekymret for om et barn lever under skadelige forhold. Dette er en økning på 8 prosentpoeng fra målingen utført i 2019, og andelen har økt betydelig over tid, fra 62 prosent i 2008.

Sentio-undersøkelsen¹⁸ viser også at:

- > Én av tre respondenter har sitt hovedinntrykk av barnevernet fra TV, presse og media.
- > Flere menn enn kvinner, og flere over 60 år har sitt hovedinntrykk fra TV, media eller presse.
- > 46 prosent har lest, sett eller hørt nyhetssaker om barnevernet den siste tiden. Dette er langt færre enn tilsvarende måling i 2019, der 69 prosent hadde fått med seg nyhetssaker om barnevernet.

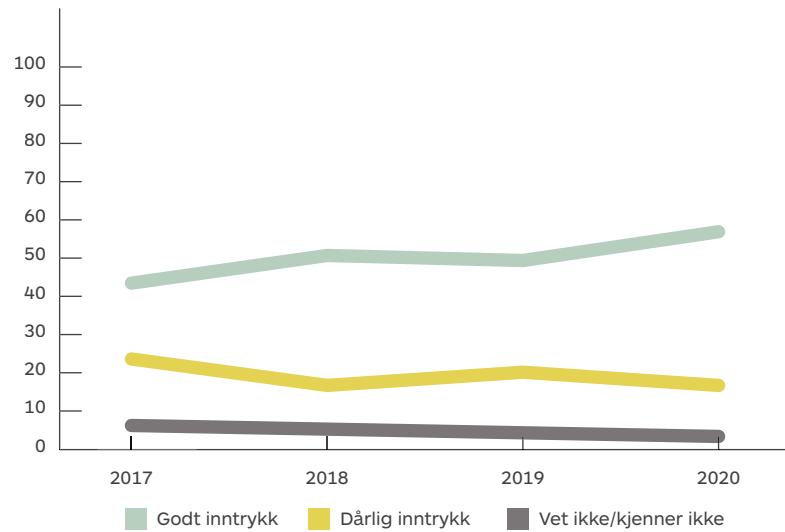
Visste du at...

- > desto høyere utdannings- og inntektsnivå, jo bedre er hovedinntrykk og tilliten til barnevernet? Samtidig er det enkeltgrupper som har langt lavere tillit enn befolkningen generelt.
- > koronasituasjonen har styrket tilliten til offentlige myndigheter på flere felt?

Kilde: Sentio, 2020

Figur 17

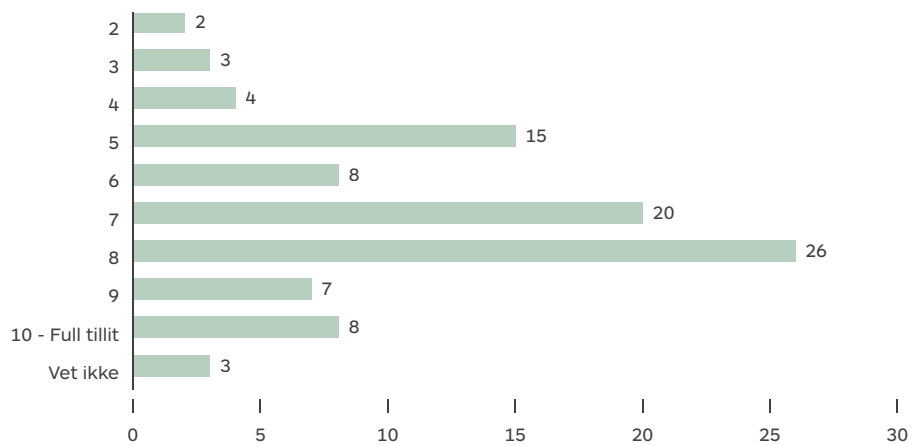
Utvikling av tilliten til barnevernet. 2017-2020 i prosent.

Kilde: Sentio Research

Figur 18

Tilliten til barnevernet. 2020. Andel på skala fra 1-10 i prosent.

Kilde: Sentio Research

3.3.1

Rettssikkerhet

Kommunalt og statlig barnevern skal ivareta barn og unges rettssikkerhet. En svært viktig del av dette er at tilbudet i barnevernet må være det samme uavhengig av hvor i landet man bor. De som jobber med barnevern rundt om i landet må derfor ha en riktig og lik forståelse av regelverket. Det har høy prioritet i Bufdir å iverksette tiltak for å få til dette.

Bufdir har siden 2015 jobbet med å sikre dette. Lik forståelse sikres blant annet gjennom tolkningsuttalelser. I 2020 utga Bufdir 11 tolkningsuttalelser¹⁹. Bufdir har også bidratt til å videreutvikle regelverket for å få en oppdatert og god barnevernsslov.

Visste du at...

Bufdir i 2020 har holdt kurs for 248 barnevernstjenester om grunnleggende forvaltningsforståelse og konsekvensene av EMD-dommene? 93 prosent av de som deltok på kurset vurderte at det ville bidra til endring i tjenesten.

Bufdir har i 2020 særlig prioritert å øke forvaltningsforståelsen og kvaliteten i saksbehandlingen i kommunalt barnevern. Vi har gjort landets barnevernstjenester kjent med hvilke konsekvenser de siste prinsipielle EMD- og høyesterettsdommene har for barnevernstjenestenes saksbehandling fremover. Det har også vært en hovedprioritering å sikre grunnleggende forvaltningsforståelse i kommunalt barnevern, fordi en slik forståelse er viktig som et utgangspunkt for godt barnevernsfaglig arbeid, og for å bidra til at rettssikkerheten til barn og foreldre ivaretas i alle faser av en barnevernssak.

Å sikre at barn ikke utsettes for vold og seksuelle overgrep er et felles mål både for politiet og barnevernstjenesten.

Retningslinjer for samhandling mellom politi og barnevernstjeneste ved bekymring om vold og seksuelle overgrep mot barn ble ferdigstilt og endelig godkjent av Justisdepartementet og BFD i november 2020²⁰. Retningslinjene skisserer en felles beste praksis ut fra etatenes ulike mandat og oppgaver, og skal senke terskelen for kontakt og bedre samarbeidet mellom ansatte i politiet og de kommunale barnevernstjenestene. Målsettingen er bedre rettssikkerhet for både barn og foreldre. Implementering av disse retningslinjene vil fortsette ut 2021.

Bufdir har på oppdrag fra BFD iverksatt tiltak for å bidra til at alle ansatte i barneverninstitusjoner (statlige, private og kommunale) har tilstrekkelig kompetanse om rettighetsforskriften. Formålet med rettighetsforskriften er å sikre at barna får forsvarlig omsorg og behandling, og at deres rettssikkerhet ivaretas under institusjonsoppholdet.

I samarbeid med spisskompetansemiljøet for trygghet og sikkerhet (SKM-TS) og Bufetat, region vest holder Bufdir på å utarbeide et tredelt opplæringsprogram om barns rettigheter og bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner. Første del som består av introduksjonsopplæring (e-læring), ble ferdigstilt i september 2020 og implementeres nå både i statlige, private og kommunale barnevernsinstitusjoner. E-læringen tar for seg sentrale temaer som barns rettigheter, institusjonenes ansvar og myndighet, rettslige prinsipper og anvendelse av disse, forebygging av tvang, krav til dokumentasjon og rett til å klage. 2000 ansatte er nå i ferd med å gjennomføre denne e-læringen. Andre del av opplæringsprogrammet er grunnopplæring som vil bestå av 7 digitale forelesninger hvor enkeltbestemmelser i rettighetsforskriften gjennomgås grundig. Grunnopplæringen vil

¹⁹ <https://bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage?source=BUFDIR>

²⁰ https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/politi_og_barnevern____retningslinjer_for_samhandling/

kombineres med løpende praktisk trening i institusjonene, som utgjør del tre av programmet. Grunnopplæringen vil ferdigstilles juni 2021. SKM-TS har ansvar for å implementere opplæringsprogrammet både i statlige, private og kommunale barnevernsinstitusjoner.

Rettferdsvederlag

Personer kan søke rettferdsvederlag fra staten dersom de har opplevd urett fra norske myndigheter. Bufdir forbereder og behandler saker innenfor våre fagområder, mens Stortingets rettferdsvederlagutvalg avgjør sakene.

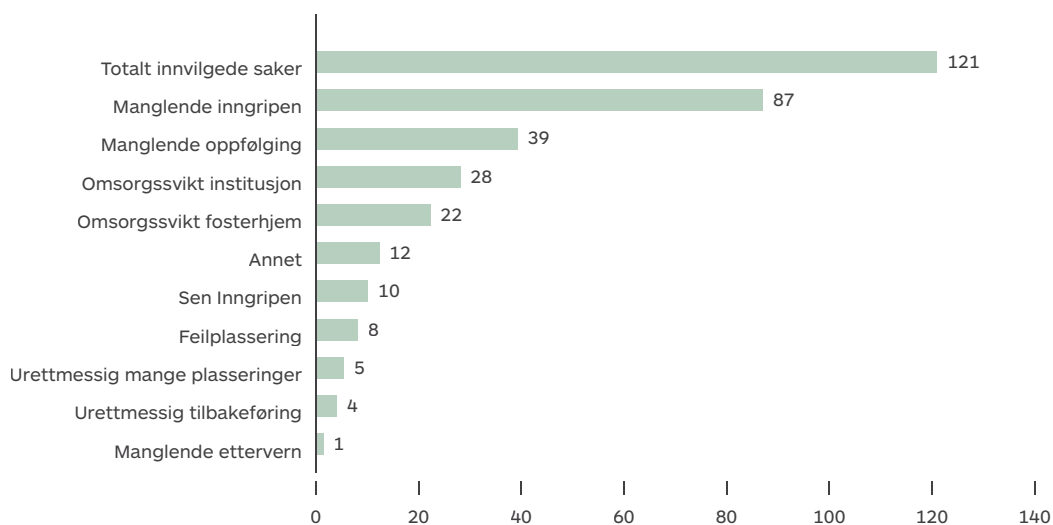
Nesten alle saker Bufdir mottar handler om barnevern. Sakene har stort spenn i tid, fra rundt 1930 og frem til i dag. Sakene er gjennomgående utfordrende både i omfang

og kompleksitet. I 2020 mottok Bufdir 239 saker om rettferdsvederlag og 168 saker ble ferdigbehandlet. Antall saker har vært forholdsvis stabilt de siste fem årene. Det ble ferdigbehandlet noe færre saker i 2020 enn tidligere år. Bakgrunnen for dette er ulike utfordringer knyttet til Covid-19-pandemien.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle typer saker i 2020 var 14 måneder. Siden 2004 er innvilgelsesprosenten rundt 27 prosent. I 2020 ble rundt en tredjedel av sakene innvilget.

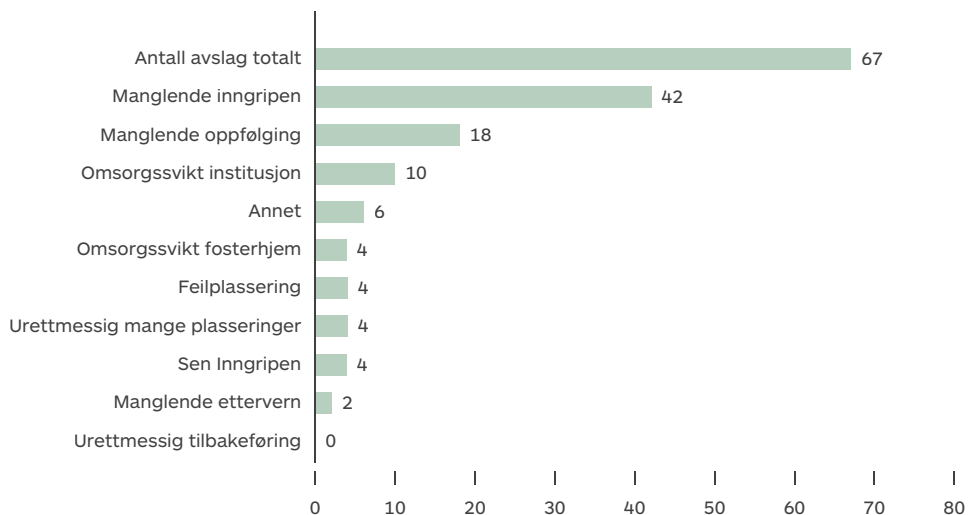
Figur 19

Innvilgede rettferdsvederlagssaker. Fordelt etter grunnlag for søknaden. 2020 i antall.

Figur 20

Rettsferdsvederlagssaker med avslag. Fordelt etter grunnlag for søknaden. 2020 i antall.

Mange som søkte om rettsferdsvederlag oppga flere forhold som grunnlag for søknaden. Derfor er det totale antall søkere lavere enn det totale antallet påstander som er behandlet.

De fleste sakene, både fra de siste tiårene og senere, omhandler påstander om at barnevernet ikke gjorde nok eller kom for sent inn med hjelp. I 2020 var 85 prosent av de søknadene som ble ferdigbehandlet på grunnlag av manglende og/eller sen inngripen. Det er også i disse sakene innvilgelsesprosenten er størst. Bufdir ser at i mange av sakene hvor det innvilges rettsferdsvederlag for manglende eller for sen inngripen, er barnevernet for passive selv etter at det er meldt alvorlige bekymringer knyttet til søkers omsorgssituasjon. I tillegg går det igjen at barnevernet i mange saker har for stor tillit til foreldrene. Dermed blir barna boende for lenge under skadelige forhold i hjemmet.

I de sakene hvor det gis avslag på søknad om rettsferdsvederlag er det som regel på bakgrunn av at det ikke er mulig å dokumentere at barnevernstjenesten har hatt kjennskap til søkers omsorgssituasjon.

Det er fortsatt svært få som i sin søknad om rettsferdsvederlag kritiserer barnevernet for å ha grepet inn i omsorgssituasjonen uten tilstrekkelig grunnlag. I 2020 var det kun én slik sak. Kritikken som fremmes mot barnevernet tyder på at det er langt flere barn og unge som opplever at barnevernet er for passive enn at barnevernet er for aktive.

Bufdir skal bruke erfaringene som kommer frem i sakene for å lære av hva som har gått galt og bruke dette i utviklingen av tjenestene for fremtiden.

Visste du at...

i 2020 ble det utbetalt 25,1 millioner kroner i den statlige rettferdsvederlagsordningen? Påstanden som fremmes oftest, er kritikk mot barnevernet for å ikke ha grepet inn eller for å ha grepet inn for sent.

3.3.2

Kommunal barnevernstjeneste

Mange av landets barnevernstjenester har en betydelig arbeidsmengde og et hektisk tempo. For å løse oppgavene sine på en forsvarlig måte må barnevernstjenestenes saksbehandlere være oppdatert på både faglige og juridiske føringer. Saksbehandlerne har derfor behov for kvalitetsstøtte og ønsker tilgang på faglige verktøy og tydeligere anbefalinger om hva som er god barnevernsfaglig praksis.

Kommunene er svært ulike, og har ulike forutsetninger for å håndtere sine lovpålagte oppgaver i henhold til barnevernloven. Vi ser at praksis varierer i kommunene, og at det er behov for både kompetanseheving og mer standardisering i oppgaveutførelsen.

Forberedelse av barnevernsreformen har stått i sentrum for Bufdirs aktiviteter i 2020. Behov for kompetanseheving i tjenestene er identifisert gjennom tilsynsvirksomhet og gjennom en kartlegging initiert av Bufdir²¹, og kompetansesatsingen har hatt mye aktivitet for å imøtekomme dette behovet i tjenestene. Bufdir har et godt samarbeid med statsforvalter, som har en sentral rolle i dette arbeidet.

Bufdir har fortsatt sin satsing på standardisering av prosessene i kommunalt barnevern, og i dialogen mellom kommune og stat. Målsettingen er å skape forutsigbarhet for tjenestene og dermed bedre tjenester for barn og deres familier.

Visste du at...

Bufdir sender et 'risikoskjema' til statsforvalterne to ganger i året, slik at de bedre kan følge med på hvordan sine kommuner følger opp lovkrav, bruk av tiltak og ressursbruk over tid?

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen trer i kraft fra 1. januar 2022. Den overordnede målsettingen i barnevernsreformen er at flere barn skal få rett hjelp til rett tid, og at tjenestetilbudet i større grad skal tilpasses lokale behov. Barnevernsreformen gir økt faglig og økonomisk ansvar til kommunene. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen nås best gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunene. Endringene skal bidra til å styrke kommunenes muligheter og insentiver til forebygging og tidlig innsats, mer effektiv ressursbruk og bedre tilpasset hjelp.

Dagens utfordringsbilde i det kommunale barnevernet vil påvirke mulighetene til å nå målene i reformen. Mange små og sårbare kommuner, kompetansemangler og svikt i tjenestetilbudet, samt manglende kommunal styring og forankring av barnevernstjenesten utgjør en risiko for manglende måloppnåelse.

²¹ https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Kompetanse_i_den_kommunale_barnevernstjenesten_Kompetansekartlegging_og_gjennomgang_av_relevante_utdanninger.pdf

Det er allerede iverksatt flere tiltak som skal bidra til at målene med reformen nås og som skal forberede kommunene på økt ansvar. Flere er under utvikling, som kompetansekrav for barnevernsansatte og DigiBarnevern. Disse peker seg ut som viktige tiltak som er godt egnet til å styrke rettssikkerhet og kvalitet i barnevernstjenestene. Også tiltakene i kompetansestrategien for det kommunale barnevernet bidra til å ruste kommunene for ansvaret de får når reformen trer i kraft.

Våren 2020 ble Den nasjonale koordineringsgruppen for gjennomføring av barnevernsreformen etablert. Gruppen skal legge til rette for god gjennomføring av barnevernsreformen på nasjonal, regionalt og lokalt nivå. Bufdir direktør leder gruppen, som har deltakere fra KS, statsforvalterne, Bufetat og tre kommuner (inkludert et interkommunalt samarbeid). Samarbeidet skal bidra til aktiviteter og initiativ som skal gjøre kommunene godt rustet til å gjennomføre reformen. Det ble gjennomført tre møter i 2020. Gruppen har blant annet utarbeidet et felles kunnskapsgrunnlag og laget en kommunikasjonsplan.

Forsøk med overføring av ansvar fra stat til kommune på barnevernsområdet

Forsøk med overføring av ansvar fra stat til kommune på barnevernsområdet videreføres i perioden 2020 – 2021, i Alta og Færder kommune. I forsøket har kommunene fått et helhetlig ansvar for barnevernet, og de har overtatt ansvaret for de fleste oppgavene knyttet til det statlige barnevernet. Det innebærer ansvar for hjelpetiltak, fosterhjem og på deler av institusjonsområdet. Forsøkskommunene har også overtatt det fulle finansieringsansvaret for barnevernet og fått økt rammetilskudd til dette^[2].

Erfaringene fra forsøket viser videre at endring tar tid, og at omfattende endringer i

kommunenes organisering og rammer (herunder at flere kommuner slår seg sammen) kan oppleves som svært krevende²². I relativt stor grad påvirker dette i hvilken grad kommunen samtidig evner å utforske muligheter, være fleksible, utvikle samarbeid, holde fokus og oppnå stabilitet. Samtidig er det nettopp faktorer som forankring og organisering av arbeidet i barnevernstjenesten, evne til å drive strategisk kompetansestyring, fleksibilitet i kommunens tjenesteapparat og god økonomistyring som ser ut til å ha stor betydning for å kunne gi rett hjelp til rett tid.

Barnevernsforsøket har nå pågått i fem år, og erfaringene er interessante, lærerike og gir viktig informasjon som Bufdir tar med inn i arbeidet med å forberede barnevernsreformen.

Kompetanse i kommunalt barnevern

Kompetanseutvikling er viktig for å nå målet om økt kvalitet i saksbehandlingen i den kommunale barnevernstjenesten. Alle barn, ungdom og familier skal møte et kunnskapsrikt barnevern der de bor. Ansatte og ledere i barnevernstjenester skal føle seg trygge på jobben de gjør. Målet med Regjeringens kompetansestrategi for kommunalt barnevern er at kompetansen i kommunalt barnevern skal styrkes på alle områder, og særlig innen de områdene som gir barnevernstjenestene bedre forutsetninger for å ta imot større ansvar og flere oppgaver gjennom barnevernsreformen i 2022. Kompetansestrategien løper fra 2018 til 2024²³.

De senere årene har det i tilsynsrapporter og i forbindelse med domsavsigelser i den Europeiske menneskerettsdomstolen blitt pekt på mangelfull saksbehandling i tjenestene. Derfor har barnevernstjenestenes forståelse og kunnskap om forvaltningsrett vært sentralt i 2020.

²² https://www.bufdir.no/Barnevern/reform/erfaringer_fra_3_forsokskommuner/

²³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/6e31905299774f5681d57311e284d519/bedre-barnevern.pdf>

Mange av kompetansetiltakene Bufdir har, forutsetter fysiske møteplasser. I koronaåret 2020 har de fleste kompetansetiltakene likevel blitt gjennomført, men med noen utsettelse og endringer. De fleste tiltakene er flyttet til digitale plattformer. Digitaliseringen har gjort det mulig å gjennomføre tiltak som ellers ville blitt avlyst eller utsatt. Aktørene med ansvar for tiltakene, og barnevernsansatte som har deltatt på tiltakene, har vist stort engasjement og omstillingsevne. Selv om pandemien har bidratt til noe lavere aktivitet enn planlagt i 2020, har aktivitetsnivået allikevel vært høyt.

Bufdir skal legge til rette for at alle kommuner får mulighet til å prioritere og delta i kompetansehevende tiltak i strategiperioden. Vi skal bidra til å styrke kvaliteten i arbeid med undersøkelser, beslutninger, og tiltak overfor barn og familier. Bufdir drifter og utvikler disse kompetansetiltakene for kommunalt barnevern:

- > Læringsnettverk er en måte for kommuner å samarbeide om tiltak og tjenester til sårbare barn og deres familier. Kommunene kan også samarbeide om opplæring og kompetanseheving.
- > Dialogmøter er kommunale/interkommunale møter som gir mulighet for gjensidig dialog mellom barnevernledelsen, kommuneledelsen (eierne) og statsforvalter.
- > Tjenestestøtteprogrammet er et kunnskapsbasert tilbud som støtter hele barnevernstjenester med å videreutvikle og systematisere egen kunnskap og erfaring.
- > Opplæringsprogram om minoriteter er en praksisnær og kunnskapsbasert opplæring til ansatte i kommunalt barnevern.
- > Veiledningsteam innebærer at erfarne fagfolk med ledererfaring fra kommune- og barnevernledelse veileder lederne i andre kommuner og barnevernstjenester.
- > Videreutdanninger bidrar til økt kompetanse og faglig påfyll til de som allerede er ansatt i barnevernet. Bufdir har gitt oppdrag til universitets- og høyskolesektoren om seks videreutdanninger på masternivå.
- > Jusskurs for kommunalt barnevern ble gjennomført høsten 2020. Formålet med kurset var en kort innføring i hvilke konsekvenser dommer i barnevernssaker fra den europeiske menneskerettsdomstolen har for norske barnevernsmyndigheter, samt oppdatering av ansattes grunnleggende forvaltningsforståelse.

Læringsnettverk

Fra 2022 vil kommunene gjennom barnevernsreformen få et utvidet oppgave- og finansieringsansvar. Utvikling av målrettede tiltak og endring av praksis gjennom kompetanseheving er krevende arbeid for den enkelte tjeneste. Ved å delta i et læringsnettverk kan kommuner og barnevernstjenester samarbeide om disse oppgavene. Kommunale læringsnettverk skal legge til rette for samarbeid på tvers av kommunegrensene. Det legges til rette for kompetanseoverføring ved at Bufetat og regionale kompetansesentre skal støtte opp under nettverkens arbeid.

I 2020 har nesten alle barnevernstjenester i Norge deltatt i et læringsnettverk. Læringsnettverkene kan samarbeide om prosjekter som er særlig viktige lokalt eller om utfordringer på barnevernsfeltet som er gjeldende for flere av tjenestene i nettverket. Oppfølging og veiledning av fosterhjem er et viktig tema for nettverkene. Fra 2021 oppfordrer vi til at tjenester innenfor helse og utdanning kan delta i nettverkene for å tilrettelegge for samarbeid om både forebyggende innsats og hjelpetiltak i kommunen.

Koronaepidemien har medført ulemper for flere av læringsnettverkene i form av utsettelse og avlysninger. Likevel har økt bruk av digitale

plattformer bidratt til at det har vært stor aktivitet i flere av nettverkene.

Dialogmøter

Et godt samarbeid mellom kommuneledelse og barnevernledelse er viktig for at tjenestene barn og familier får fra barnevernet i kommunen, er gode. Dialogmøtene mellom statsforvalter og kommunens og barnevernets ledelse, skal bidra til dette. Det har vært mye kontakt mellom statsforvalter og barnevernstjenestene i 2020 – både om barnevernsreformen og håndteringen av pandemien. Dette har bidratt til at Statsforvalterne har fått god innsikt i ulike utfordringer og muligheter på barnevernsområdet i de ulike kommunene.

Tjenestestøtteprogrammet

Tjenestestøtteprogrammet skal styrke barnevernstjenestens systematiske arbeid med undersøkelser, beslutninger og oppfølging av hjelpetiltak. Programmet er ikke et tradisjonelt kurs, men en tjenestestøttende prosess. Brukermedvirkning og traumeforståelse står sentralt i programmet. Barnevernstjenestene identifiserer forbedringsområder, og utarbeider sin egen utviklingsplan. Bufdirs mål er bedre kvalitet i barnevernsarbeidet og bedre tjenester til barn, ungdom og familier.

Tjenestestøtteprogrammet inneholder blant annet heldagssamlinger hvor alle ansatte og ledere i barnevernstjenestene diskuterer faglige spørsmål og utarbeider planer for kvalitetsutvikling, oftest flere barnevernstjenester i fellesskap. Dette har gjort programmet krevende å gjennomføre i pandemiåret, med restriksjoner på ansamlinger av mennesker, tjenester som har vært delt inn i «lag» for å unngå smittespredning internt osv. Kapasiteten til å drive strategisk utviklingsarbeid har blitt utfordret i en «annerledestid» hvor tjenestene har måttet strekke seg langt for å få løst sine løpende, lovpålagte oppgaver. Til tross for dette ble en tredjedel av planlagt aktivitet

gjennomført, med bruk av kreative tilpasninger fra alle parter til smittevernhensynene. Alle de 23 barnevernstjenestene med til sammen over 400 ansatte som fikk plass i programmet ønsker å gjennomføre, og har lagt konkrete planer for dette i 2021. Bufdir vurderer dette som et tydelig tegn på at tjenestene opplever programmet som nyttig og har høy motivasjon for å jobbe strategisk med utvikling.

Opplæringsprogram om minoriteter

Et flerkulturelt og mangfoldig samfunn krever at de som skal hjelpe har forståelse og gode strategier for å imøtekomme mangfoldige utfordringer og behov. Flere rapporter, blant annet kompetansekartleggingen utført i 2017, har konkludert med at det er behov for økt kompetanse om minoriteter og minoritetsfamiliers utfordringer og behov²⁴. Opplæringsprogrammet har likheter med Tjenestestøtteprogrammet (omtalt over), og barnevernstjenesten deltar sammen med fosterhjemstjenesten i samme område.

Opplæringsprogrammet ble gjennomført for første gang i 2020. Etter en utsatt oppstart på grunn av koronasituasjonen fikk de 150 deltakerne gjennomført de to første samlingene høsten 2020. Til tross for at programmet måtte gjennomføres på en annen måte enn planlagt, lyktes det å tilby et godt opplæringsprogram innen de nye rammene. De 150 første deltakerne avslutter opplæringsprogrammet i løpet av mars 2021.

Veiledningsteam

For noen kommuner har det vært utfordrende å få til god ledelse og drift av barnevernstjenesten, noe som kan gå ut over tjenestene til barn og familier. Veiledningsteamet består av erfarne og kompetente veiledere som har som mål å styrke ledelseskompetansen i kommunen og få på plass systemer, rutiner og arbeidsformer som møter utfordringene i tjenesten. Ved å utvikle god praksis skal

²⁴ https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Kompetanse_i_den_kommunale_barnevernstjenesten_Kompetansekartlegging_og_gjennomgang_av_relevante_utdanninger.pdf

tiltaket bidra til at kommunen tilbyr forsvarlige barnevernstjenester.

13 kommuner har avsluttet to års veiledning fra Bufdirs veiledningsteam. Tilbakemeldingene fra kommunene viser at veiledningen har bidratt til både å styrke ledelseskompetansen i barnevernstjenesten – og til at systemer, rutiner og arbeidsformer har blitt gjennomgått og tilpasset de utfordringer tjenestene har stått overfor. Alle tjenestene har gjennom tydelig ledelse og målrettede tiltak oppnådd gode resultater.

I 2020 har også 19 nye kommuner startet opp et to-års løp med veiledning fra veiledningsteamet. Mange av de planlagte aktivitetene har blitt gjennomført digitalt og framdrift i prosjektene har dermed blitt sikret til tross for pandemien.

Videreutdanninger

Førstelinjebarnevernet er en faglig kompleks tjeneste, med mandat til å gjøre svært inn-gripende tiltak i enkeltpersoners liv. Feilvurderinger kan derfor få store konsekvenser. Bufdir finansierer seks videreutdanninger på masternivå som skal gi ansatte i barnevernet mulighet til å heve sin kompetanse innen temaer som berører kjernen av det barnevernsfaglige arbeidet²⁵.

I 2020 avsluttet 240 barnevernsansatte videreutdanningene som er finansiert av Bufdir, og ytterligere 344 påstartet videreutdanning høsten 2020. Til tross for pandemien og de ekstra utfordringer dette har gitt barnevernstjenestene, fikk videreutdanningene langt flere søkere enn tilgjengelige studieplasser. Gitt at utdanningstilbudet i tillegg ble utvidet med 84 studieplasser fra høsten 2020, tyder dette på at videreutdanningene treffer et behov i tjenestene og at de ansatte er motiverte til å delta. Siden høsten 2018 har nesten 900 barnevernsansatte deltatt på videreutdanningene.

Forvaltningskompetanse

Bufdir hadde som en hovedprioritering i 2020 å styrke forvaltningsforståelsen i det statlige og kommunale barnevernet. Bakgrunnen for dette var at en rekke tilsynsrapporter de siste årene hadde avdekket svikt som pekte i retning av mangler i den grunnleggende forvaltningsforståelsen i både statlig og kommunalt barnevern. I tillegg hadde EMD og Høyesterett avsagt dommer som hadde betydning for barnevernstjenestenes saksbehandling.

Bufdir utarbeidet kurs om grunnleggende forvaltningsforståelse og læringspunkter fra dommer avsagt av EMD og Høyesterett, og engasjerte erfarne advokater for å holde kurset for så mange tjenester som mulig. Så godt som alle landets tjenester takket ja til å delta på kurset. Det ble holdt til sammen 95 kurs. De første kursene ble holdt tidlig i august 2020. I starten av høsten ble de fleste kursene avvirket med fysisk tilstedeværelse, men på grunn av pandemien ble etter hvert stadig flere kurs avvirket digitalt. Alle planlagte kurs ble gjennomført. Responsen på kursene har gjennomgående vært svært god, og mange har gitt tilbakemelding om at de ønsker mer av denne typen kurs.

3.3.3 Fosterhjem

Fosterhjem er det foretrukne omsorgsalternativet for barn som ikke kan bo sammen med sine foreldre. Det er politisk og faglig enighet om at oppvekst i en familiekontekst gir de tryggeste oppvekstrammene for barn.

²⁵ https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Kompetanse_i_den_kommunale_barnevernstjenesten_Kompetansekartlegging_og_gjennomgang_av_relevante_uttanninger.pdf

DigiBarnevern

Målet er at barnevernstjenestene skal få tilgang til digital støtte som effektivt understøtter deres saksbehandling og faglige arbeid. Enkel tilgang til digital veiledning i faglige spørsmål er et viktig behov som dekkes gjennom barnevernsfaglig kvalitetssystem. Barnas rett til medvirkning og effektiv håndtering av bekymringsmeldinger er andre eksempler på faglige behov som DigiBarnevern skal ivareta.

Den første leveransen fra prosjekt-samarbeidet er nasjonal portal for bekymringsmelding, som ble lansert våren 2020. Dette delprosjektet er dermed ferdigstilt. Teknisk drift og forvaltning gjøres av KS, mens Bufdir har ansvaret for å forvalte det barnevernsfaglige innholdet i portalen²⁶. Med denne portalen kan nå innbyggere og offentlige instanser melde bekymring til barnevernet på en sikker, digital måte. Leverandørene av kommunale fagsystemer har gjort tilpasninger i sine

systemer, slik at bekymringsmeldingene leveres fra portalen direkte inn i fagsystemet til riktig kommune og barnevernstjeneste.

Ved utgangen av året hadde portalen blitt tatt i bruk av 100 kommuner som dekker om lag 2,8 millioner innbyggere. Bufdir vil fortsette et aktivt samarbeid med KS for å få alle kommuner til å ta i bruk løsningen. I tillegg til dette jobber vi også for å koble på offentlige virksomheter i sektorer slik som helse, skole og politi - slik at disse kan sende bekymringsmeldinger direkte fra sine fagsystemer.

I det videre arbeidet med DigiBarnevern vil Bufdir fortsette utviklingen av barnevernsfaglig kvalitetssystem og rapporteringsbank. Leveranser gir felles krav og føringer til systemleverandørene, og oppdaterte standarder vil bli publisert ved faste intervaller²⁷.

Visste du at...

- > ved utgangen av 2019 bodde totalt 9 832 barn og unge i alderen 0 til 17 år i fosterhjem?
- > andelen fosterhjemsplasseringer i slekt og nære nettverk utgjorde 31 prosent²⁸?
- > av alle barn som ved utgangen av 2019 bodde i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, bodde 9 av 10 i fosterhjem?

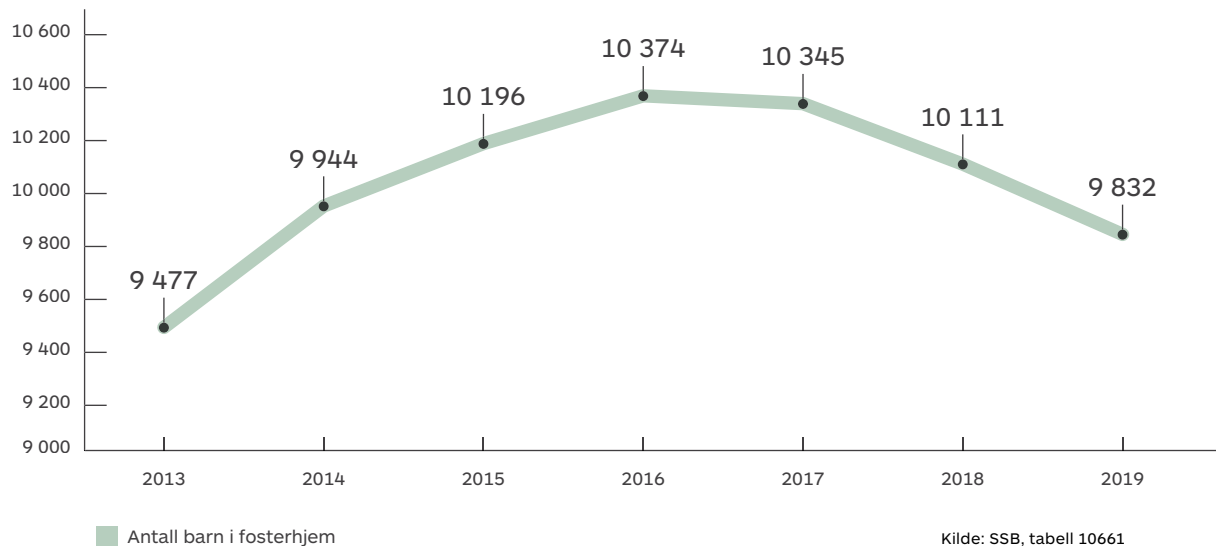
²⁶ <https://bekymringsmelding.fiks.ks.no/>

²⁷ <https://data.bufdir.no>

²⁸ Per 31. desember 2019

Figur 21

Barn i fosterhjem. Ved utgangen av året. 2013-2019 i antall.

Andelen fosterhjems plasseringer i Norge er betydelig høyere enn i mange sammenlignbare land. I Norge har det vært en villet utvikling mot mer bruk av fosterhjem på bekostning av institusjon, og det er en større andel barn med kompleks problematikk i fosterhjem enn tidligere. Det er imidlertid en vedvarende utfordring med tilgang på fosterhjem for ulike målgrupper av barn. Fremdeles ender for mange fosterhjemsopphold med brudd.

Barns rett til medvirkning

Vi jobber kontinuerlig med å nå målet om å sikre barns rett til medvirkning.

Fosterhjemtjenesten i Bufetat tilbyr barn og foreldre deltakelse på avklaringsmøte via barneverntjenesten, og innhenting av barnets synspunkter skjer i samarbeid med kommunen. Når barn ikke ønsker å delta, får de tilbud om alternative måter å få komme med sine

synspunkter på. Barneverntjenesten har i noen saker ikke informert barnet om at de har henvist om fosterhjem, eller vurderer at et slik møte ikke er til det beste for barnet. Dette følger fosterhjemtjenesten opp i dialogen med kommunene og tilstreber å øke deltakelse.

Bufdir har som overordnet målsetting at familieråd skal styrkes i alle tjenesteområder for å sikre barns rett til deltakelse, og at familie og nettverk blir involvert.

Kommuner som over tid har tatt i bruk familieråd, synes å ha en større andel slekt og nettverks plasseringer. Målrettet metodestøtte til kommunene og etablering av familierådsnettverk er viktige faktorer for økt bruk av familieråd, og denne innsatsen er trappet opp. Vi forventer at flere familierådsnettverk vil bli etablert i løpet av 2021.

Status i Bufetats regioner

I 2020 har det vært flere henvendelser fra familier som ønsker å bli fosterhjem enn året før. Det er imidlertid ikke slik at henvendelsene resulterer i flere godkjente fosterhjem. Flere av Bufetats regioner rapporterer om at de har rekruttert færre familier enn i 2019. I en region ble det rettet en særlig innsats mot å rekruttere tilbake familier som har vært fosterhjem tidligere, og regionen lyktes med å rekruttere flere familier enn året før.

Bufetat bistod de kommunale barnevernstjenestene med totalt 1095 flyttinger til fosterhjem i 2020. Det innbefatter kommunale fosterhjem, statlige familiehjem og fosterhjem fra private leverandører. Bufetat bidrar videre i kommunenes arbeid med å legge til rette for at barn som kan bo hos noen de kjenner fra før, får mulighet til det. Av plasseringer i kommunale fosterhjem har Bufetat bistått med rekruttering av fosterhjem i familie og nettverk i 38 prosent av sakene.

Koronapandemien ga regionene utfordringer med rekrutteringsaktiviteter og gjennomføring av opplæring av fosterhjem. Både informasjonsmøter i fosterhjemtjenesten og opplæring av fosterforeldre har i stor grad blitt

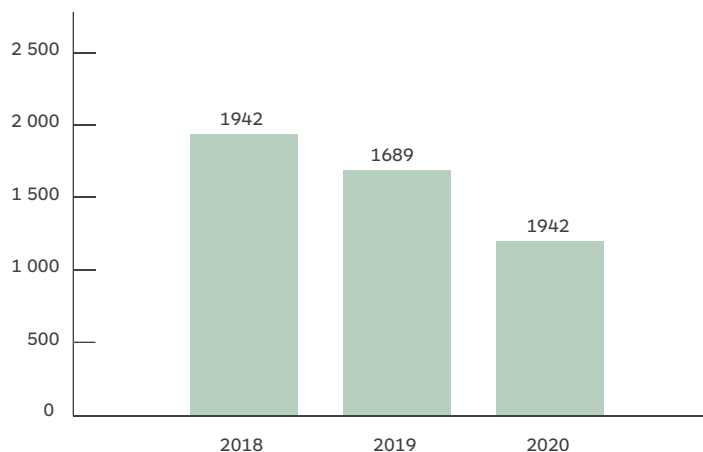
gjennomført på digitale flater fra mars 2020 og ut året. Opplæringsprogrammet for fosterhjemstjenesten ble tilpasset ny digital hverdag, og det ble samtidig utviklet veiledere til fosterhjemtjenesten for å sikre kvaliteten på vurderingene som gjennomføres i opplæringsøyemed.

208 barn ventet på fosterhjem per 31. desember 2020. På samme tid i fjor ventet 272 barn på fosterhjem. Bufetat har imidlertid hatt en nedgang i antall henvisninger fra kommunene om fosterhjem i 2020 sammenliknet med 2019 og 2018. Fra 2018 til 2020 har det vært en nedgang på 37,5 prosent. Fra 2019 til 2020 ble antallet henvisninger til Bufetat redusert med 28 prosent. Nedgangen har skjedd i samtlige regioner, men den har vært særlig sterk i region sør og nord, med henholdsvis 38 og 48 prosent nedgang fra året før. Det er flere forhold som kan bidra til å belyse og forklare denne utviklingen:

- > en generell nedgang i antall barn som flyttes ut av hjemmet
- > flere barn som plasseres i fosterhjem i slekt eller nære nettverk uten bistand fra Bufetat
- > færre replaseringer i fosterhjem som følge av brudd.

Figur 22

Henvisninger fra kommunene om fosterhjem. 2018-2020 i antall.

Kilde: BiRK og Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Barnevernsreform og fosterhjemsstrategi

Barnevernsreformen og regjeringens arbeid med fosterhjemsstrategien preger i stor grad Bufdirs arbeid på fosterhjemsområdet. Bufdir har i 2020 bidratt med en rekke innspill til strategiarbeidet, som skal understøtte og tilrettelegge for at alle barn og unge som ikke kan bo hjemme, skal få tilpassede tilbud i rett tid, stabilitet og trygghet, og ivaretatt sin rett til et familieliv.

Barnevernsreformen innebærer at kommunene får utvidet ansvar på fosterhjemsområdet. Derfor har det vært sentralt å styrke kommunenes forutsetninger for å drive godt fosterhjemsarbeid. I den forbindelse er det utarbeidet en tjenestekatalog på fosterhjemsområdet, som har til hensikt å tydeliggjøre forventninger og ansvarsforhold mellom stat og kommune. Tjenestekatalogen gir en samlet oversikt over det statlige tjenestetilbudet på fosterhjemsområdet og lister opp hvilke tjenester som kommunene må kunne tilby, samt krav til kvalitet og forsvarlighet.

Barnevernsreformen skal tre i kraft 1.1.2022. Dialogmøter med statsforvalter, styringsdialog med regionene, og samarbeid med brukerorganisasjoner og kunnskapsmiljøer har vært viktige elementer i Bufdirs arbeid med å forberede iverksettelsen av reformen. Innsatsen er opprettholdt også under pandemien, om enn digitalt.

Fosterhjems kampanjer

I 2020 har Bufdir hatt seks nasjonale fosterhjems kampanjer. I tillegg har vi hatt jevnt høy synlighet med annonsering på Facebook, Instagram og betalt søk i Google og Bing gjennom året. Målet for kampanjevirkosomheten er å få flere interesserte familier inn på fosterhjem.no og til å ta kontakt med fosterhjemstjenesten. I 2020 hadde vi 1 057 220 besøk inn til fosterhjem.no. Dette er en økning på 30 prosent sammenlignet med 2019.

2404 tok kontakt med oss via nettsiden i fjor. Dette er en økning på 5 prosent sammenlignet med året før.

Digital utvikling

Også på fosterhjemsområdet er det hensiktsmessig å i større grad ta i bruk digitale løsninger. Ikke minst har pandemien synliggjort fordeler med å digitalisere verktøy og arbeidsformer som skal benyttes på fosterhjemsfeltet.

Visste du at...

- > direktoratet har kommet langt i utviklingen av en digital plattform med faglige moduler for opplæring, veiledning og oppfølging av fosterfamilier? Tilbudet vil åpent kunne benyttes av statlige, kommunale og private aktører. Slik vil fosterfamilien få et mer helhetlig og skreddersydd tilbud, på tvers av forvaltningsnivåer. Forutsatt finansiering vil programmet kunne være ferdig til å tas i bruk medio slutten av 2022.
- > direktoratets arbeid med faglige retningslinjer for fosterhjemsarbeidet vil være produkter som skal integreres i Barnevernsfaglig kvalitetssystem?

3.3.4 Institusjon

Institusjonsbarnevernet gir tilbud til barn og unge med særlig sammensatte behov for omsorg, utviklingsstøtte og behandling. Dette er barn og unge som ikke får dekket sine

behov gjennom hjelpetiltak eller i et fosterhjem. Barn og unge tilbys plass i institusjon når andre mindre inngripende tiltak allerede er vurdert.

I Norge lykkes vi med å plassere en stor andel barn i fosterhjem. Samtidig har det også over tid blitt færre døgnbaserte løsninger både i helse og justissektoren. Dette gjenspeiles i en endret barnegruppe i institusjonsbarnevernet. Det vil si at det både er en større andel barn med alvorlige utfordringer og flere barn med alvorlige helseutfordringer eller som begår alvorlige handlinger i institusjoner i dag. Barnevernreformen forventes ytterligere å forsterke denne effekten, da det økte finansieringsansvaret vil føre til at de kommunale barnevernstjenestene vil håndtere de mindre alvorlige sakene selv og kun bruke institusjon som alternativ for barna med størst problemomfang.

Det var i gjennomsnitt 872 barn med opphold i barneverninstitusjoner i 2020. Dette tilsvarer en

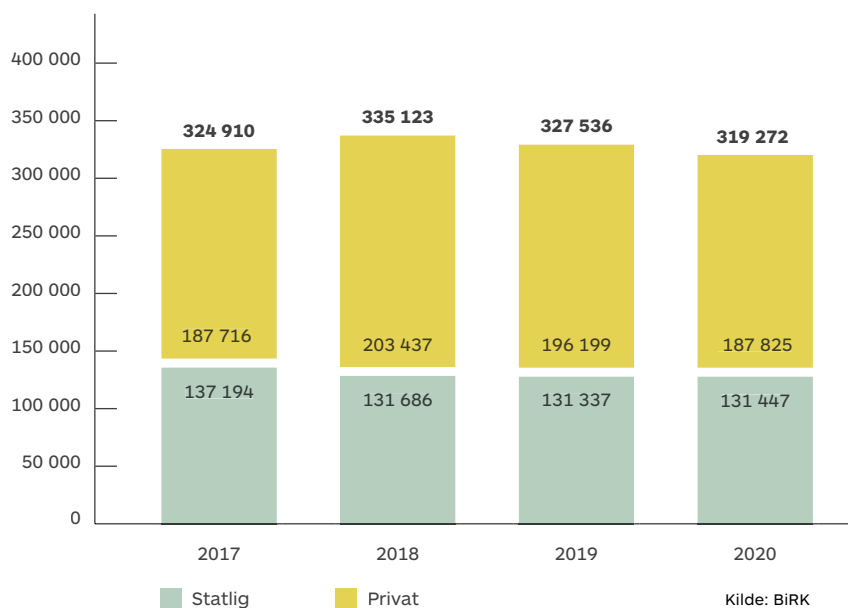
nedgang på 25 barn sammenlignet med 2019 og 45 barn sammenlignet med 2018. I starten av 2020 bodde det om lag 900 barn på institusjon, men gjennom året ble antallet redusert, og ved utgangen av året bodde det om lag 850 barn på institusjon. I gjennomsnitt var det færre barn som bodde i private barnevernsinstitusjoner i 2020 enn i 2019, mens antall barn i statlige

Medvirkning

Inntaksenheterne i Bufetat tilbyr alle barn og foreldre deltakelse på avklaringsmøter før plassering. Når barn ikke ønsker å delta, får de tilbud om alternative måter å få komme med sine synspunkter på. Innhenting av barnets synspunkter skjer i samarbeid med kommunen.

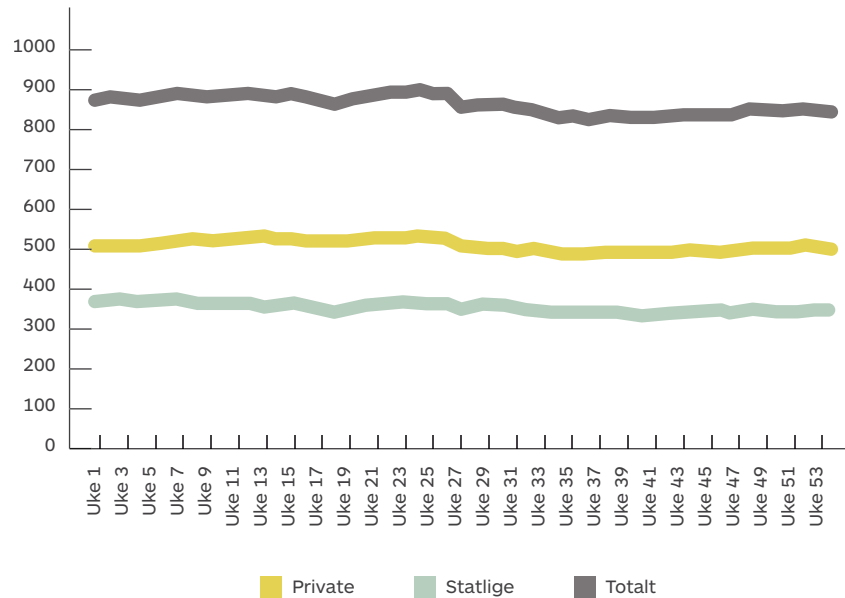
Figur 23

Utvikling oppholdsdager barneverninstitusjoner. 2017-2020 i antall.

Figur 24

Barn i institusjon. Per uke i 2020 i antall.

Kvalitet i institusjonsbarnevernet

Bufdir skal sikre at institusjonsbarnevernet er av høy kvalitet, at barns rett til medvirkning ivaretas og at barn og unge i institusjoner får et stabilt og trygt tilbud. I 2020 har regionene gjennom sin rapportering, og tillitsvalgte sentralt, tatt opp utfordringer knyttet til at barn og unge i institusjon har mer omfattende utfordringer i livet sitt enn tidligere. Dette har konsekvenser for behovet for blant annet kompetanse og bemanning. Mange barn har også behov for samtidige tjenester fra andre sektorer for at institusjonen skal komme i posisjon til å gi god og virksom hjelp.

For å videreutvikle tjenestetilbudet har Bufdir ferdigstilt første tjenestekatalog på institusjonsområdet som er virksom fra 2021. Det er utviklet en grunnmodell for kompetanse i institusjon som legger en felles retning for videre utvikling av kunnskapsbehovet på institusjonene. Opplæring i rettighetsforskriften og introduksjonskurs i barns rettigheter er også utviklet.

Standardiserte forløp er videreutviklet i 2020 for alle kategoriene i institusjonsbarnevernet: akutt, behandling og omsorg. Det ble i 2020 lagt et grunnlag for å kunne levere og implementere standardiserte forløp for kategoriene behandling og omsorg i både private og ideelle institusjoner. Standardiserte forløp for akutt er videreutviklet og skal prøves ut i 2021, også i samarbeid med Oslo kommune. Bufdir har også sett på standardisert forløp omsorg for å vurdere nødvendige tilpassinger til barn under 13 år.

Til tross for et spesielt år med mange nye utfordringer har det vært arbeidet godt med utvikling og implementering. Etter Bufdirs vurdering er det i 2020 gjennomført et betydelig, overordnet utviklingsarbeid som skal bidra til å sikre rammene for utviklingen av et godt tilbud til barn på institusjon også i fremtiden. Samtidig er regionenes og direktoratets oppfølging og kontroll med institusjonsområdet videreført og videreutviklet gjennom året.

Standardiserte forløp

Standardiserte forløp innebærer at det skal være et tydelig mål for barn og unges opphold, som evalueres og tilpasses underveis sammen med den det gjelder. Det skal sikre medvirkning, bedre dokumentasjon, riktige vurderinger til rett tid og sikre oppfølging av blant annet familie og nettverk, skole og helsesituasjon.

Ansvarsdeling og tydeliggjøring av oppgavene til den enkelte medarbeider bidrar til daglig støtte for ansatte og mulighet for ledere til å styre og følge opp ungdommens utvikling.

Mange barn og unge har utfordringer som går på tvers av ulike fagområder. Godt samarbeid er derfor grunnleggende for å kunne lykkes. I 2020 har Bufdir videreført arbeidet med felles innsats for barn i barnevernet gjennom samarbeid med helse, skole og justissektoren. Eksempler på dette er etablering av felles pakkeforløp for barn i barneverntjenesten som trenger helsehjelp, utarbeidelse og utprøving av nye medisinrutiner, fortsatt utprøving av to behandlingsinstitusjoner hvor barn med behov for langvarig omsorg utenfor hjemmet får samtidig hjelp fra barnevernet og helsetjenesten under oppholdet, og leveranser på felles oppdrag om unge som har begått kriminalitet.

For å sikre medvirkning, bidra til riktig plassering, og gi institusjonene bedre informasjon slik at tilbudet kan tilpasses barnets behov har Bufdir utviklet nye henvisningsskjema. Disse er implementert i 2020 og skal bidra til at barnet får et riktig og mer målrettet tilbud som samsvarer med det enkelte barns behov. Bufdir har også gjennomført aktiviteter på forskning og utvikling som understøtter kunnskapsbasert praksisutøvelse i institusjonene.

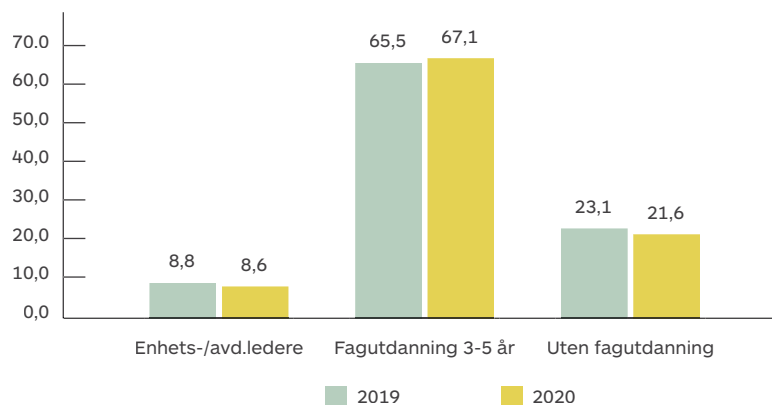
Styring av institusjonene

Direktoratet har videreført sin jevnlige oppfølging av de statlige institusjonene og i løpet av 2020 har vi også innført tilsvarende oppfølging av private institusjoner. Rapporteringen fra regionene viser at det er en bedring gjennom året på flere av de parameterne vi følger med på, slik som sykefravær, andel årsverk utført av medarbeidere med fagutdanning, opplæring i trygghet og sikkerhet og økt stabilitet blant ansatte på institusjonene. Oppfølgingen viderefører et arbeid med internkontroll på institusjonsområdet som gjør at vi de siste årene opplever at både regionene og direktoratet har mer informasjon om og kontroll med den enkelte institusjon. Resultatene som fremlegges i regionenes rapportering på dette området viser at institusjonene samlet sett har klart å opprettholde god kvalitet gjennom det krevende år med pandemi og i tillegg også forbedret resultatene på sentrale områder.

Figur 25

Andel årsverk, etter stilling og fagutdanning. 2019 og 2020 i prosent.

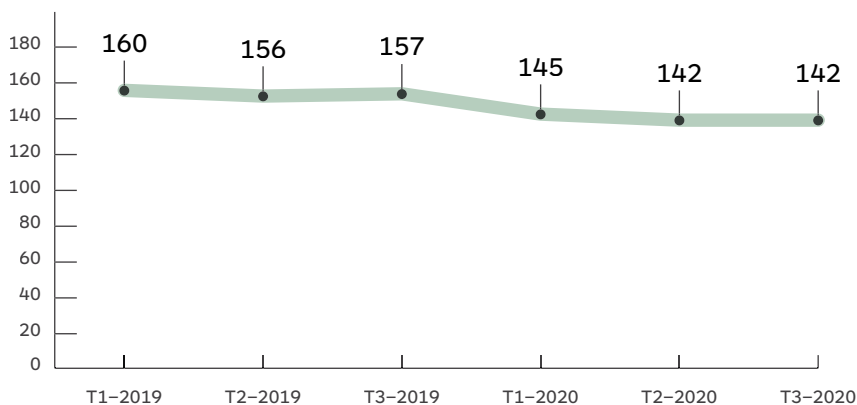
Institusjonsdriften har fungert tilnærmet normalt til tross for den pågående pandemien. Det er gjort en stor innsats for å kompensere for reduserte muligheter for fysiske møter gjennom digital tilrettelegging både for barn og ansatte. Herunder tilrettelegging av digitale skoletilbud og behandlingstilbud i BUP. Der digitale løsninger ikke har vært hensiktsmessige for barna, har institusjonene jobbet godt for å få på plass alternative løsninger som har ivaretatt

både barnets behov og smittevernhensyn.

Spisskompetansemiljøene i regionene har, i tillegg til betydelig utviklingsarbeid, gjort stor innsats for å tilpasse pågående opplæring, kvalitetssikring og trening gjennom digitale løsninger som følge av pandemien. Noe opplæring, som trygghet og sikkerhet til private aktører, har blitt utsatt fordi den krever fysisk tilstedeværelse.

Figur 26

Barn som bor alene på institusjon. Antall i gjennomsnitt, per tertial i 2019 og 2020.

Kilde: BiRK

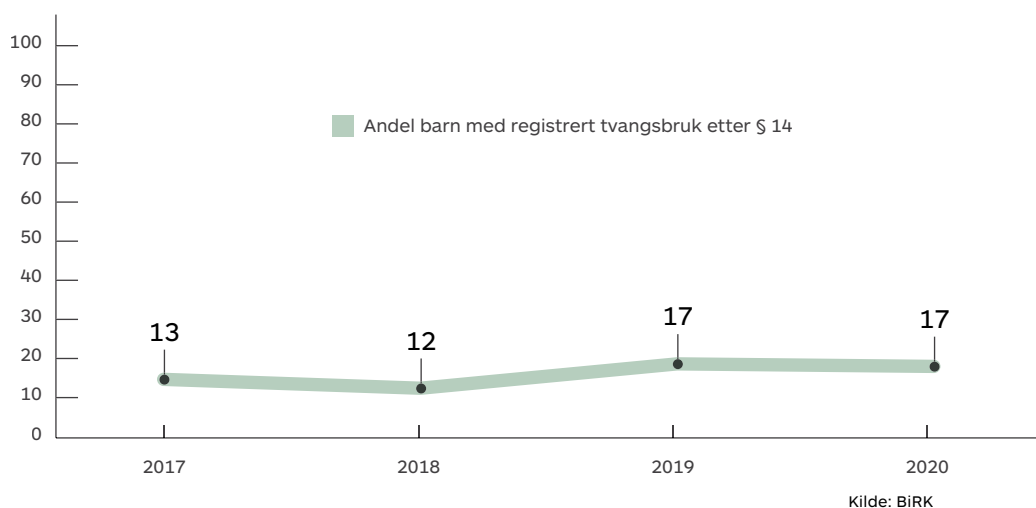
Barn som bor alene

Bufdirs vurdering er at ungdom som hovedregel skal gis mulighet til å være i gruppetiltak. I 2018 var det en utvikling hvor flere barn bodde alene i institusjon, praksisen ble strammet inn i 2019, og vi har siden det sett en nedgang i bruk av enetiltak. Bruken har vært stabil i 2020.

Figuren nedenfor viser andel unike barn med § 14 i omsorgsinstitusjoner. Tallene for bruk av § 14 i statlige akuttinstitusjoner er relativt stabile over tid og mellom regioner. I behandlingsinstitusjoner er det relativt få barn, noe som gir store utslag når vi ser på totalen.

Figur 27

Andel barn i omsorgsinstitusjoner med registrert tvangsbruk etter § 14. 2017-2020 i prosent.

Bruk av tvang

Bufdir har i 2020 jobbet mye med forebygging av tvang og brukermedvirkning. Det er utarbeidet nye tvangsprotokoller som skal sikre bedre kvalitet og synliggjøre barnas stemme.

For å styrke ansattes kompetanse om barns rettigheter og bruk av tvang under institusjonsopphold er et tredelt opplæringsprogram i rettighetsforskriften under utvikling. Introduksjonsopplæring ble ferdigstilt i september og er under implementering i alle institusjoner. E-læringen tar for seg sentrale temaer som barns rettigheter, institusjonenes ansvar og myndighet, sentrale rettslige prinsipper og anvendelse av disse, forebygging av tvang, dokumentasjon og

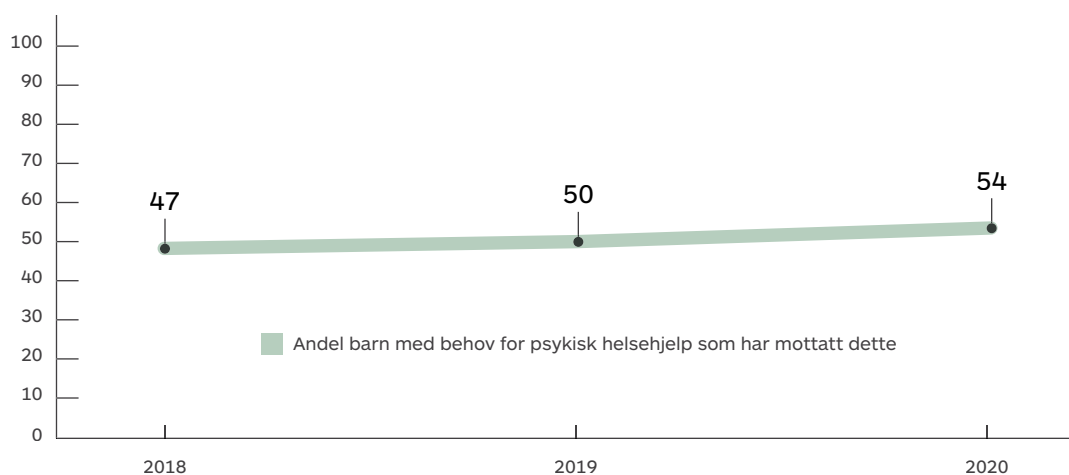
klage. Grunnopplæring vil ferdigstilles i juni 2021 og det skal gjennomføres lokal trening på institusjonene. Spisskompetansemiljøet for trygghet og sikkerhet (SKM-TS) vil ha ansvaret for å implementere opplæringsprogrammet i både statlige, private og kommunale barneverninstitusjoner

Behov for helsehjelp

Nasjonalt ser vi en bedring i at de barna som har behov for helsehjelp, får dette. Det har vært en positiv utvikling de siste tre årene, men det er variasjon mellom regionene. I 2020 har Bufdir gjennomført en større evaluering av rollen som helseansvarlig og utarbeidet rutiner for medisinbehandling i statlige institusjoner.

Figur 28

Andel barn i institusjon og omsorgssentre med behov for psykisk helsehjelp som har mottatt dette. 2018-2020 i prosent.

Kilde: BiRK

Figuren ovenfor viser andel barn i institusjon og omsorgssentre som har behov for helsehjelp og som har fått hjelp. På grunn av problemer med registreringer på området er tallene det risiko for at tallene kan være noe unøyaktige. Gjennom en undersøkelse gjennomført blant institusjonsledere om institusjoners respons på pandemien, er tilbakemeldingen at nesten halvparten rapporterte om redusert psykisk helsetilbud i mars-mai.

Dimensjonering og kapasitet

Et riktig dimensjonert tjenestetilbud er en forutsetning for å kunne tilby tiltak i tråd med barnas behov. Bufetat drifter egne institusjonsplasser og kjøper plasser fra ideelle organisasjoner og private, kommersielle leverandører. I 2020 har arbeidet med langsiktige planer for utvikling av riktig kapasitet, innhold og innretning på institusjonstilbudet fortsatt, og vi har i tråd med Stortingets vedtak inkludert målet om å øke andelen ideelle plasser.

Det ligger i sakens natur at det er vanskelig å vite med sikkerhet hvor stort tilbudet skal være fra år til år. Bufetats regioner gjør derfor årlige behovsvurderinger og planlegger med en grunnkapasitet av statlige institusjoner i tillegg til rammeavtaler med private institusjoner. Det planlegges også med en bufferkapasitet gjennom rammeavtaler uten kjøpsforpliktelse og gjennom enkeltkjøp hvis behovet ikke kan dekkes gjennom den øvrige tilgjengelige kapasiteten.

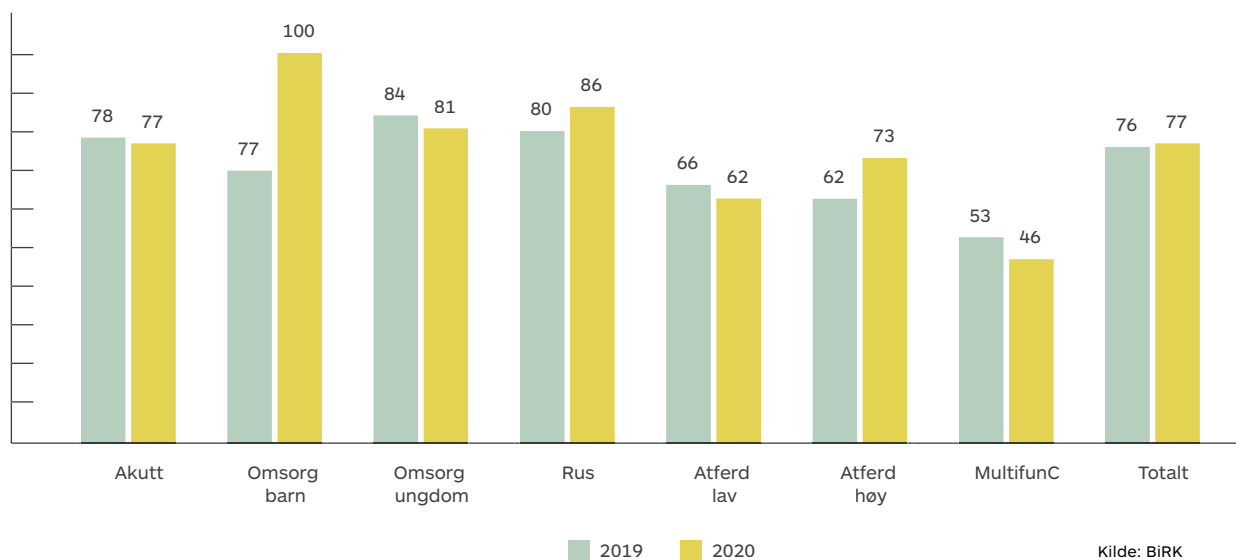
Institusjonstilbudet er i dag delt opp i akutttilbud, omsorgstilbud og behandlingstilbud. Formålet med inndelingen er å skape trygge rammer for barna i institusjon og å redusere risiko for det vi kaller «negativ læring». Dette er ofte rus og kriminalitet.

Samlet var kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner 77 prosent i 2020 mot 76 prosent i 2019. Det har vært krevende å øke kapasitets-

utnyttelsen i statlige institusjoner. At ikke kapasiteten blir utnyttet som planlagt kan ha flere årsaker. I noen tilfeller vil det ikke være forsvarlig å la et barn bo sammen med de øvrige beboere på institusjoner dersom barnet f.eks. har store atferdsproblemer. For å skjerme og ivareta sikkerheten til både barnet og personalet blir inntaket i en periode redusert, og plasseringen legger beslag på flere plasser.

Det er en målsetting at barn og ungdom med behov for akutt plasser skal ivaretas i statlig regi og at de skal få et tilbud innen to timer. Kjøp av private akutt plasser planlegges kun sporadisk, for å håndtere plutselig økt etterspørsel. Det har ikke vært noen brudd på bistandsplikten for akutt tilbudet i 2020.

Figur 29
Kapasitetsutnyttelse statlige institusjoner. 2019 og 2020 i prosent.

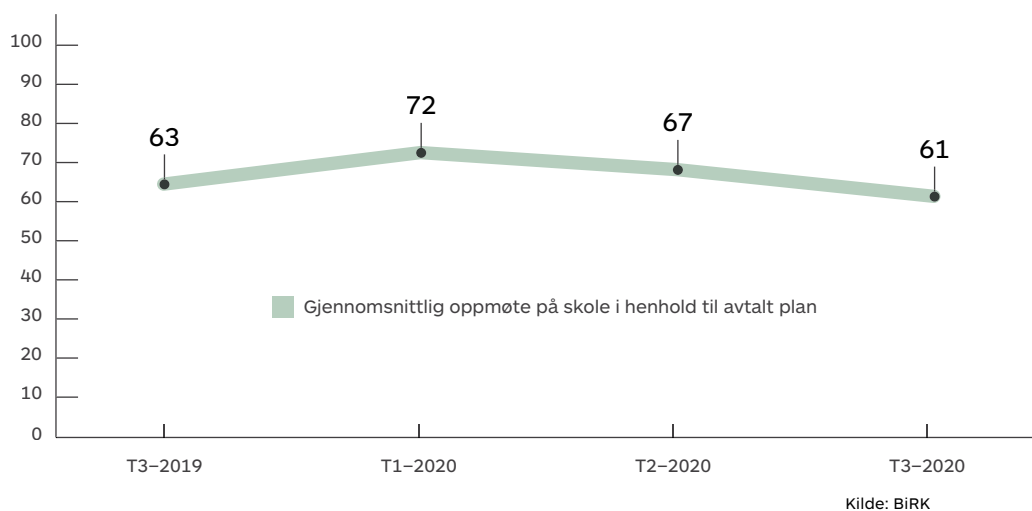

Skole

I likhet med tidligere år, viser rapportering for 2020 at barn i institusjon har et bekymringsfullt høyt skolefravær. Samlet sett rapporterer regionene at andelen med 100 prosent oppmøte på skole i henhold til avtalt plan holder seg på et

stabilt lavt nivå. Dette gjelder både grunnskole og videregående. Barn i institusjon er i utgangspunktet en gruppe med høyere risiko for svake skolekarakterer og frafall i skolen. Skole er en viktig kilde til tilhørighet, ferdighetstrening og fremtidige muligheter.

Figur 30
Gjennomsnittlig oppmøte på skole i henhold til avtalt plan.
Per tertial, i 2019 og 2020 i prosent.

Det er usikkerhet om kvaliteten på skole-rapporteringen. Bufdir har i samarbeid med regionene i 2020 arbeidet for å få på plass bedre rutiner for skoleregistrering gjennom utarbeidelse av Rutine for registrering av skoletilbud – og nærvær i BiRK. Bufdir har også lagt planer for forbedring av skolekortet i fagsystemet BiRK.

Det er behov for bedre kunnskap om utfordringsbildet knyttet til skole for barn i institusjon, og om hvilke skolerettede tiltak med positive resultater som finnes for denne gruppen. I 2020 har Bufdir forberedt forskning og utvikling for 2021 som skal gi bedre grunnlag for mer målrettet og bedre skoleoppfølging for barn i institusjon.

Standardiserte forløp i BiRK

Utvikling og videreutvikling av de standardiserte forløpene i det statlige fagsystemet BiRK har hatt høy prioritet i 2020. Fagsystemet er vårt

digitale arbeidsverktøy for standardiserte forløp, og bidrar til effektivisering og økt kvalitet. For ansatte i institusjon gir fagsystemet viktig hjelp for å sikre god kontinuitet og enklere arbeidsdeling i gjennomføring av forløpet. Oppgavene i forløpene sikrer blant annet medvirkning, dokumentasjon og oppgaver knyttet til målsetninger, vurdering, justering, samarbeid og mye mer. Det er summen av disse oppgavene som gir gode og helhetlige tilbud til barn.

I 2020 har Bufdir blant annet gjennomført viktige justeringer i forløpene for omsorg og behandling. Det er også gjort et betydelig arbeid i å legge «forløp akutt» inn i fagsystemet i forberedelse for pilotering tidlig i 2021. Riktig og enhetlig oppfølging av oppgavene gjør det mulig å hente ut viktig informasjon og analyser om barn på institusjon.

BiRK inneholder personsensitiv informasjon, og vi har stor oppmerksomhet på å ivareta personvern og informasjonssikkerhet på en god måte. Dette gjelder både teknisk i systemet og i tilhørende rutiner. I 2020 har Bufdir profesjonalisert det digitale utviklingsarbeidet, med tilførsel av ny metodikk og kompetanse. Superbrukerapparatet har blitt reorganisert og forsterket i alle Bufetats regioner – med formål om å øke effektiviteten og kvaliteten i opplæring og implementering.

Visste du at...

BiRK er fagsystemet for barnevernstjenestene og har over 5000 registrerte brukere i hele Bufetat?

I BiRK dokumenterer Bufetat sitt daglige arbeid med barn enten de bor på institusjon, i fosterhjem eller mottar statlige hjelpetiltak. De aller fleste hovedfunksjoner og tjenesteområder i etatens barnevernsarbeid har støtte i BiRK.

I 2020 har Bufdir inngått en ny avtale om teknisk leveranse av BiRK til Oslo kommune. Oslo kommune får gjennom avtalen kostnadsfri tilgang til all utvikling som gjøres i BiRK, og tar ansvaret for installering og implementering i egen organisasjon. Dette samarbeidet fortsetter i 2021.

3.3.5

Internasjonalt samarbeid

Haagkonvensjonen 1996 og barnevern på tvers av landegrensler

Bufdir er sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996 om beskyttelse av barn og mottok i 2020 totalt 172 nye saker, en svak nedgang fra året før. Bufdirs mål er å styrke norske aktørers håndtering av barnevernssaker der barn har tilknytning til flere land, bistå utenlandske myndigheter, sikre etterlevelse av konvensjonsforpliktelsene og styrke rettssikkerheten for de involverte partene. Bufdir bidrar med juridisk veiledning og bistand i konkrete saker. Vi erfarer at bistandsbehovet er stort og at sakene kommunene søker bistand til er juridisk komplekse.

Vi bidrar med kompetanseheving på feltet, blant annet gjennom videreutdanningen «Juss i barnevernsfaglig arbeid» ved OsloMet og Universitet i Stavanger. Videre representerer Bufdir Norge både i Østersjørådet og Europarådet. I Østersjørådet sitter Bufdir i ekspertgruppen *Children at Risk*, bestående av eksperter fra Danmark, Sverige, Finland, Island, Estland, Latvia, Litauen, Tyskland, Polen og Russland.

Videre er vi på barnerechtsfeltet representert i Europarådets ekspertkomité om barns rettigheter: *Committee of experts on the rights and the best interests of the child in parental separation and in care proceedings*. Representanter fra 10 stater er valgt ut, og Bufdir og Norge er eneste nordiske medlem av ekspertkomiteen.

Antall enkeltsaker mottatt hos sentralmyndigheten	2020
Konvensjonssaker fra Norge til utlandet	112
Konvensjonssaker fra utlandet til Norge	33
Totalt antall konvensjonssaker:	145
Ikke-konvensjonssaker fra Norge til utlandet	24
Ikke-konvensjonssaker fra utlandet til Norge	3
Totalt antall ikke-konvensjonssaker:	27
Totalt antall enkeltsaker 2020	172

Internasjonal barne bortføring

Bufdir ble 1. mars 2020 norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1980 om de sivile sider ved internasjonal barne bortføring, og for Europarådskonvensjonen 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar og om gjenopprettelse av foreldreansvar. Oppgaven ble delegert fra Justis- og beredskapsdepartementet. Bufdir har i perioden fra 1. mars 2020 og ut året mottatt totalt 49 saker etter Haagkonvensjonen 1980, herunder 43 internasjonale barne bortføringssaker der barn er bortført enten fra utlandet til Norge eller fra Norge til utlandet. I tillegg har vi mottatt anmodninger om bistand i samværsaker.

Visste du at...

Bufdir håndterer internasjonale barne bortføringssaker? Bufdir er sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1980 om internasjonal barne bortføring og samarbeider tett med utenlandske myndigheter i saker der barn er bortført enten til eller fra Norge.

Menneskehandel

Bufdir har som mål å bidra til et godt samarbeid mellom barnevern, politi og utlendingsmyndigheter i saker som gjelder mindreårige ofre for menneskehandel. Gjennom veiledningsfunksjonen skal vi bidra til at barn som kan være mulig offer for menneskehandel, blir identifisert og får nødvendig hjelp og oppfølging. Det er også et mål for Bufdir å bidra med informasjon og kunnskap om menneskehandel. Direktoratet har jobbet med kompetanseheving på feltet i 2020 og har blant annet publisert en informasjonsvideo om menneskehandel særlig rettet mot barnevernstjenestene, for å øke bevisstheten rundt menneskehandel med mindreårige.

Koronapandemien har i mange land medført en økt risiko for utnyttning i menneskehandel. I Norge har pandemien ført til svært lave ankomster av migranter, som igjen har påvirket menneskehandelsfeltet i 2020. Regionene i Bufetat har ikke rapportert om noen plasseringer i barneverninstitusjon som følge av mistanke om mindreårige utnyttet i menneskehandel i 2020.

For å avdekke og forebygge at mindreårige utnyttes i menneskehandel, er det nødvendig med kunnskap og kompetanse. Bufdir vil fortsette å bidra til kompetanseheving av ansatte i tjenesteapparatet. Spesielt viktig i dette arbeidet er å styrke kunnskapen om nye former for utnytting i menneskehandel.

Visste du at...

Bufdir har nasjonal veiledningsfunksjon for saker med mindreårige ofre for menneskehandel, som bistår barnevernstjenestene og andre instanser med veiledning og kompetanseheving?

3.4

Likestilling og ikke-diskriminering

Alle mennesker i Norge skal ha samme rettigheter og muligheter uansett kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse eller seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Likestilling betyr at alle mennesker har lik verdi, like muligheter og like rettigheter. Diskriminering er et brudd på menneskerettighetene som rammer både enkeltpersoner og samfunnet. Norge er et av verdens mest likestilte land, men vi er ikke i mål.

Bufdir har et sektorovergripende ansvar for likestilling. Det vil si at vi bistår, og er pådriver overfor andre sektorer med kunnskap om likestilling. Vi analyserer utviklingen og vi gjennomfører og samordner handlingsplaner. Vi bidrar også til at likestillingsfeltet er godt koordinert, i vårt samarbeid med andre myndigheter.

En del av vårt samfunnsoppdrag er å jobbe for et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked, bygge ned barrierer for personer med nedsatt funksjonsevne i utdanning og arbeidsliv, fremme universell utforming der det er størst behov, og å ivareta lesbiske, homofile, bifile, trans, interkjønn eller queer (lhbtq)-personers rettigheter. Vi skal også jobbe for å motarbeide rasisme og hatefulle ytringer.

Likestillings- og diskrimineringsloven skal bidra til reell likestilling i samfunnet vårt.

Arbeidsgivere og offentlige myndigheter har en viktig rolle i dette arbeidet. Aktivitets- og redegjøringspliktene (ARP) ble styrket fra 1. januar 2020. ARP handler om arbeidsgivere og offentlige myndigheters forebyggende arbeid. Målet er å fremme likestilling og hindre

diskriminering blant annet på bakgrunn av kjønn, etnisitet, funksjonsnedsettelse eller seksuell orientering.

I 2020 har vi, i nært samarbeid med blant annet arbeidslivets parter, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og likestillingssettene, utarbeidet veiledning til ARP, som arbeidsgivere og offentlige myndigheter kan bruke. Vårt mål med veiledningsmaterialet er at arbeidsgivere og myndigheter får gode verktøy til å jobbe aktivt og målrettet med likestilling og at arbeidet med rapportering effektiviseres.

Etter at Norge ble stengt ned i 2020, har vi jobbet mye med å dokumentere og kartlegge likestillingskonsekvensene av myndighetenes tiltak for å bekjempe koronapandemien. Bufdir har kommet med forslag til tiltak i den videre pandemihåndteringen. Pandemien har virket som et forstørrelsesglass på samfunnet vårt, og krisen og tiltakene forsterker eksisterende utfordringer. Koronapandemien er en annerledes krise, som vil ha langsiktige konsekvenser for alt fra arbeid og økonomi, til vold i nære relasjoner og ivaretagelse av funksjonshemmedes rettigheter.

3.4.1 Deltagelse i utdanning og arbeidsliv

Et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked

Bufdir har som mål å bidra til at flere legger til rette for mindre kjønnsdelte utdanningsvalg, og dermed et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked. Menn og kvinner arbeider i stor grad i ulike yrker

Mål for likestilling og ikke-diskriminering fra tildelingsbrevet

- ✓ Et mindre kjønnsdelt utdannings- og arbeidsmarked
- ✓ Færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv for personer med funksjonsnedsettelse
- ✓ Ivareta lhbtq-personers levekår og utfordringer
- ✓ Fremme universell utforming på de områdene hvor utfordringene er størst
- ✓ Bekjempe rasisme, hat og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

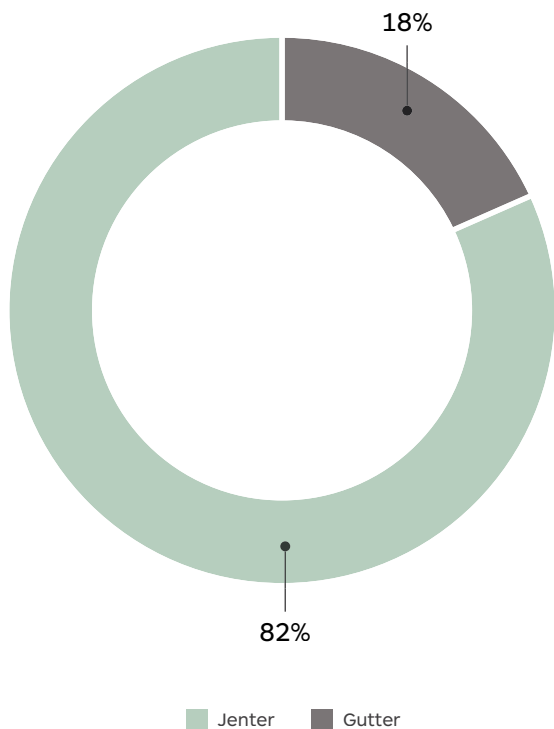
og sektorer. Dette har konsekvenser blant annet for arbeidstid og lønn, og det begrenser hvilke muligheter unge ser for seg selv når de velger utdanning og yrke. Samtidig går arbeidsgivere glipp av et større mangfold å rekruttere fra.

Selv om det har vært en positiv utvikling, er det fremdeles slik at jenter i langt mindre grad enn gutter søker seg til teknologiutdanninger. Samtidig er guttene i stort mindretall i

helse- og omsorgsutdanninger, i utdanning til barnehagesektoren og til grunnskolelærer. Likevel skjer det også små endringer her: Andelen gutter som søkte helse- og oppvekstfag i videregående skole økte fra 12 – 20 prosent fra 2008 til 2018. Andel jenter og gutter som har tatt kjønnsutradisjonelle programvalg på videregående har likevel i perioden 2010-2019 ligget på ca. 5 prosent.

Figur 31

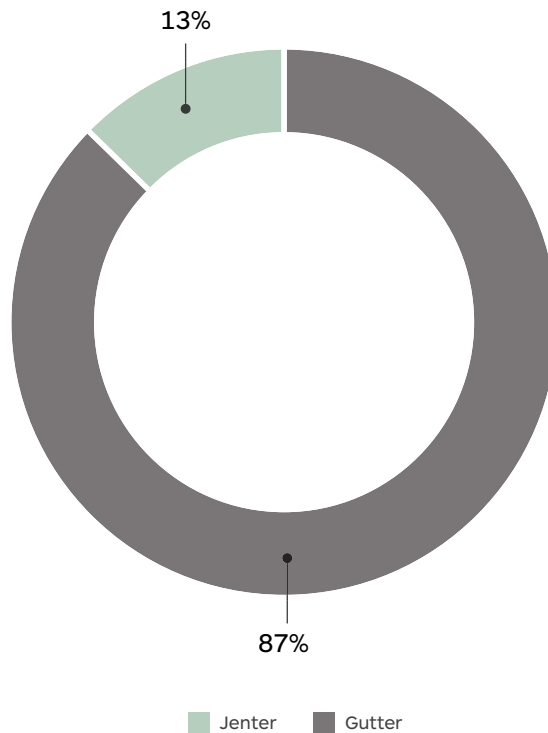
82 % av elevene som velger Helse- og oppvekstfag på videregående skole er jenter

Kilde: SSB, tabell 13160

Figur 32

87 % av elevene som velger Teknologi- og industrifag på videregående skole er gutter

Kilde: SSB, tabell 13160

Bufdir har i 2020 arbeidet både med å framskaffe kunnskap om kjønnsdelte utdanningsvalg, og med å få oversikt over eksisterende tiltak som er ment å bidra til mindre tradisjonelle valg. Gjennom dette arbeidet har vi hatt kontakt med utdanningsinstitusjoner, fylkeskommuner og kommuner over hele landet for å samle inn tiltak og deres vurderinger av dette arbeidet. Vår oversikt og vurdering slår fast at det foregår en hel del godt arbeid, men at det er fragmentert og tilfeldig hvor omfattende tiltakene er. Det har heller ikke vært noe nasjonal pådriveraktivitet knyttet til dette. De fleste tiltak er ikke evaluert, og vi har lite kunnskap om hvor godt de virker.

Som nevnt over finnes det en lang rekke tiltak som har som mål å legge til rette for utradisjonelle utdanningsvalg. Bufdir finansierer Jenter og teknologi som Næringslivets Hovedorganisasjon driver. Tiltaket har som målsetning å bidra til at flere jenter velger teknologifag på alle nivåer i utdanningssystemet.

Høgskulen på Vestlandet har i 2020 startet et prosjekt for å rekruttere flere menn til grunnskolelærer- og barnehagelærerutdanningen. Nasjonalt senter for realfagsrekruttering (NSR)

driver blant annet nettsiden rollemodell.no hvor skoler kan finne rollemodeller for elever i ulike yrker. Nettsiden legger vekt på å ha rollemodeller som bryter med tradisjonelle oppfatninger av hvilket kjønn et yrke passer for.

Bufdir startet i 2020 arbeidet med å spre informasjon, blant annet ved å utvikle en nettressurs med gode eksempler på tiltak rettet mot ungdomsskoler. Nettressursen vil lanseres i 2021 og utvides videre. Vi har også fått ny kunnskap og innspill om hva som skal til for å rekruttere flere gutter til helse og omsorgsutdanninger. En rapport initiert av Bufdir fra Proba samfunnsanalyse viser blant annet at mange unge har en stereotyp og nokså ensidig oppfatning av hva sykepleieryrket består i og at mange mangler innsikt i mulighetene som finnes. Rapporten foreslår også en rekke tiltak.

Det er behov for økt oppmerksomhet og kunnskap om tiltak og om gevinsten av å arbeide for at flere skal ta kjønnsutradisjonelle valg. Bufdir videreutvikler dette arbeidet i 2021.

Likestillingseffekten av koronapandemien

Viruset, myndighetenes krisehåndtering og de smittebegrensende tiltakene treffer grupper i befolkningen ulikt og kan ha ulik effekt for disse. Bufdir har i løpet av 2020 jobbet med å fremskaffe kunnskap om likestillingskonsekvenser av koronapandemien, og komme med forslag til tiltak til den videre pandemihåndteringen. Kvinner og menn, eldre og unge, personer med innvandrerbakgrunn og majoritetsbefolkningen, sårbare grupper, personer med funksjonsnedsettelse, lhbtqi-personer, og personer som tilhører flere av disse gruppene kan rammes av tiltakene på ulike måter.

Pandemien har hatt store innvirkninger på arbeidsmarkedet, både i form av økt arbeidsmengde i noen sektorer, og permitteringer og arbeidsledighet i andre. I et land som Norge, med et kjønnsdelt arbeidsmarked, får dette også konsekvenser for hvordan kvinner og menn rammes av pandemien – og til hvilken tid. Endel kvinnedominerte næringer, særlig innen helse- og omsorg og utdanningssektoren, har fått økt arbeidsmengde. I andre kvinnedominerte næringer, som personlig tjenesteyting og overnattings- og serveringsvirksomhet, har det imidlertid vært mer arbeidsledighet. Arbeidstakerne i de hardest rammede næringene oftere er kvinner, uten fullført

videregående, lavere tidligere inntekt og født i utlandet (Raaum m.fl. 2020). Etter hvert som krisen har spredt seg har økningen i bruttoledigheten blitt noe høyere blant menn (Gjerde, Jensen, & Sørbø, 2020).

Tall fra NAV viser at nedgangen i arbeidsledighet blant innvandrere som ble permittert i første fase av pandemien har vært vesentlig lavere enn den øvrige befolkningen som ble ledige under første smittebølge. En undersøkelse utført av Unge Funksjonshemmede og LDO viste at omlag halvparten av personer med nedsatt funksjonsevne hadde opplevd at det var vanskeligere å få jobb enn før. Nesten 4 av 10 har opplevd at tilrettelegging på arbeidsplassen ikke har fungert like godt som før, og halvparten synes det har blitt mer krevende å stå i jobb enn tidligere²⁹

I perioder har barnehager stengt, og skoler har måttet legge om til nettbasert undervisning. Per i dag kan vi ikke si sikkert om de ekstra omsorgsoppgavene har påvirket kvinner eller menn skjevt, men vi vet at dette har skapt ekstraarbeid for foreldre som kombinerer jobb og omsorgsansvar, og særlig foreldre med små og/eller flere barn, og barn med nedsatt funksjonsevne.

²⁹ <https://ungefunksjonshemmede.no/sporreundersokelse-om-tiltak-mot-covid-19/>

Færre barrierer mot deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse

Mange funksjonshemmede får i dag ikke oppfylt grunnleggende rettigheter. Bufdirs gjennomgang av status i 2020 og kartlegginger knyttet til koronapandemien viser manglende likestilling av personer med funksjonsnedsettelse i store deler av det norske samfunnet.

Elever med funksjonsnedsettelse møter fortsatt barrierer som hindrer en likestilt deltakelse i utdanning. Barrierene kan både være av fysisk, sosial og pedagogisk art. En betydelig andel av skolene er ikke universelt utformet. Mange nærskoler har heller ikke et pedagogisk tilbud for hele elevmassen.

En ny forskningsrapport fra NTNU Samfunnsforskning fra 2020 viser at det særlig er barn med kognitive vansker og læringsutfordringer som går på andre skoler enn nærskolen. Disse barna blir oftere tatt ut av ordinær klasseromsundervisning. Det er en klar positiv sammenheng mellom det å gå på nærskolen og det å være sammen med jevnaldrende på fritiden.

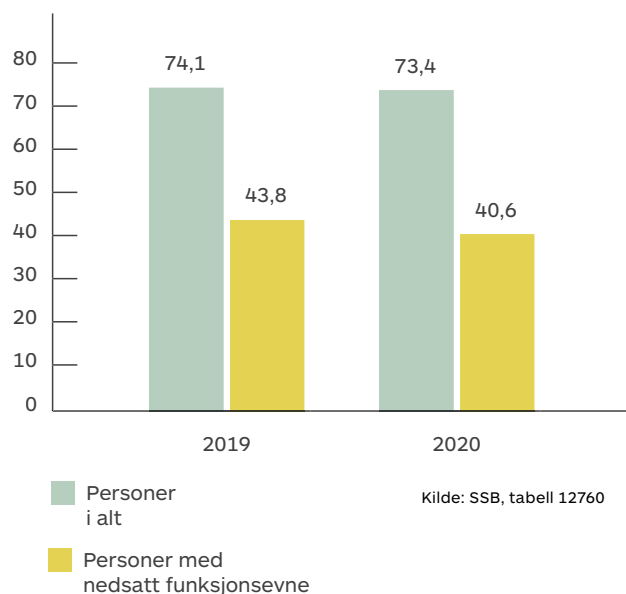
Fysiske forhold på arbeidsplassene, arbeidsgivers holdninger og manglende innsats for likestilling skaper barrierer mot likestilt deltakelse i arbeidslivet³⁰. Mange personer med funksjonsnedsettelse står utenfor arbeidslivet, og det er et mål å redusere barrierene for deltakelse.

Visste du at...

41 prosent av personer med funksjonsnedsettelse mellom 15 og 66 år var sysselsatt, mot 70 prosent i befolkningen generelt³¹. Andelen funksjonshemmede sysselsatte i 2020 er 4 prosentpoeng lavere enn høsten 2019. 28 prosent av funksjonshemmede uten jobb oppgir at de ønsker å være i jobb.

Figur 33

Andel sysselsatte med nedsatt funksjonsevne. 2019 og 2020 i prosent.

³⁰ Handicap og beskæftigelse, Bredgaard, Amby, Holt, Thuesen, 2020

³¹ Tall fra høsten 2020

Bufdirs arbeid for likestilling av funksjonshemmede bygger på FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Arbeidet skal særlig bidra til kunnskapsbasert og koordinert innsats, gode overganger gjennom livsløpet, realisere barns rettigheter og sikre grunnleggende rettigheter knyttet til oppvekst, familie- og privatliv og vern mot vold. I 2020 har Bufdir rettet innsatsen spesielt mot å bygge ned barrierer for deltakelse i arbeid og utdanning.

Den nye handlingsplanen for likestilling av funksjonshemmede er et viktig grunnlag for å få til mer samordning på tvers av sektorer. Bufdir opprettet i 2020 en direktoratsgruppe og et forum for interesseorganisasjonene som skal koordinere gjennomføringen av tiltak i handlingsplanen, utvikle nye tiltak for å sikre økt likestilling av personer med funksjonsnedsettelse, samt drive faglig utvikling.

Bufdir utvikler og formidler statistikk og indikatorer på likestillingsfeltet på nasjonalt nivå. Indikatorene tar særlig sikte på å kartlegge status opp mot CRPD. Vi samarbeider med SSB for å skaffe et bedre statistikkgrunnlag om personer med funksjonsnedsettelse, både gjennom statistikk fra utvalgsundersøkelser og gjennom ny statistikk fra offentlige registre. I 2020 har SSB, gjennom samarbeid med Bufdir, for første gang publisert offisiell levekårsstatistikk for utvalgte grupper av personer med funksjonsnedsettelse.

Visste du at...

Bufdir delte ut i overkant av 19 millioner kroner i 2020 for å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse?

I 2020 har Bufdir mottatt og igangsatt flere forskningsprosjekter som belyser i hvilken grad grunnleggende rettigheter er ivarettatt for personer med funksjonsnedsettelse.

En rapport om soningsforhold for personer med utviklingshemming³² viser at det i flere fengsel mangler formelle rutiner for å avdekke utviklingshemming. Kun 20 prosent av fengslene sier at de har et fritidstilbud som egner seg for personer med utviklingshemming. Fra 2020 vil en utredning satt i gang av Bufdir se på hvordan kommunene jobber og kan jobbe lokalt for å identifisere likestillingsutfordringer på tvers av sektorer gjennom bruk av indikatorer, tilstandsrapporter og medvirkning.

Kunnskap og kompetanse om CRPD

Et viktig mål for Bufdirs arbeid på likestillingsfeltet er å bidra til økt kompetanse og bevissthet om likestilling og diskriminering hos myndighetene og i befolkningen. CRPD (FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne) står sentralt i dette arbeidet. Konvensjonen forklarer hvordan menneskerettighetene skal gjennomføres for personer med funksjonsnedsettelse.

Bufdirs CRPD-prosjekt skal bidra til økt kunnskap om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne hos statsforvalterne og i kommunene. Bufdir samarbeider med fire statsforvaltere og 14 pilotkommuner om å utarbeide veiledningsmaterieell til konvensjonen. I 2020 har prosjektet konsentrert seg om rett til utdanning og rett til å delta i lokalsamfunnet. Konvensjonen var også tema for Bufdirs arrangement på funksjonshemmedes dag den 3. desember.

Bufdir gjennomførte i 2020 en kampanje mot hatefulle ytringer, hatkriminalitet og trakassering av personer med funksjonsnedsettelse. Målet med kampanjen var å øke bevissthet om problemet og medvirke til at flere anmelder slike

hendelser. Kampanjen ble lansert 8. desember 2020 og har hatt et bredt nedslagsfelt og stor sirkulasjon på sosiale medier.

Bufdir har også gjort en omfattende innsats for å kartlegge og formidle hvilke konsekvenser myndighetenes tiltak knyttet til covid-19 har hatt for likestilling av funksjonshemmede (Bufdir, 2021, 2020).

Konsekvenser av koronapandemien

Forskning på vold og levekår har vist at personer med nedsatt funksjonsevne, personer med innvandrerbakgrunn, samer og lhbtqi-personer utsettes for til dels mer og andre former for vold enn befolkningen ellers. Nesten 1 av 3 med funksjonsnedsettelse eller ADHD/ADD oppga erfaringer med vold og overgrep i perioden. Andelen var dobbelt så stor sammenliknet med ungdom uten funksjonsnedsettelser.

Om TryggEst

TryggEst er en modell for forebygging, avdekking og håndtering av mistanke om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne. Risikoutsatte voksne er personer som er avhengige av andres hjelp i hverdagen, for eksempel på grunn av fysisk eller psykisk sykdom, funksjonsnedsettelse, rusavhengighet eller høy alder. TryggEst skal bidra til at risikoutsatte beskyttes mot vold og overgrep på lik linje med befolkningen generelt.

I perioden 2018-2020 har Bufdir veiledet 10 utvalgte pilotkommuner i TryggEst. NTNU Samfunnsforskning og Fafo har fulgt utprøvingen av TryggEst gjennom følgeforskning. Resultatene viste at pilotkommunene avdekker langt flere saker om vold og overgrep mot utsatte voksne enn i andre kommuner.

3.4.2 Aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP)

Et aktivt likestillingsarbeid er nødvendig for å oppnå reel likestilling i samfunnet. Ansvaret for å drive likestillingen fremover kan ikke alene hvile på den diskriminerte.

Fra 1. januar 2020 har arbeidsgivere og offentlige myndigheter fått en styrket plikt til å arbeide med likestilling og ikke-diskriminering, og redegjøre for dette arbeidet. Arbeidsgivere og offentlige myndigheter skal fortløpende identifisere risikoer for diskriminering, se på årsaker og iverksette tiltak for å fremme likestilling. Målet er å hindre forskjellsbehandling og diskriminering før det oppstår.

Erfaringer med aktivitets- og redegjørelsespliktene har vist at lovbestemte plikter ikke er tilstrekkelig til å sikre et godt likestillingsarbeid i praksis. Pliktene må følges opp med god veiledning og relevante verktøy og maler. Bufdir har i 2020 samarbeidet med partene i arbeidslivet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, likestillingssentrene og andre aktører om å utarbeide veiledning og maler til aktivitets- og redegjørelsespliktene.

Veiledningen forklarer pliktene etter likestillings- og diskrimineringsloven, og skal hjelpe myndigheter og arbeidsgivere til å identifisere likestillingsutfordringer og risiko for diskriminering i sitt arbeid. Veiledningen består av statistikk og opplysninger som er relevante for å kartlegge likestillingen innenfor ulike sektorområder, samt kunnskapsbaserte og erfaringsbaserte råd om

likestillingshindre på arbeidsplassen, årsaker til disse, og inspirasjon og forslag til tiltak som kan sikre økt likestilling.

Buudir har også utviklet verktøy og veiledning for arbeidsgiveres rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene. Videre er det utviklet verktøy og veiledning til arbeidsgivere og lønssystemer som de kan bruke for å utarbeide rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene. Veiledningsmateriellet skal hjelpe arbeidsgivere og offentlige myndigheter til å oppfylle de lovbestemte pliktene, samtidig som det aktive, målrettede og planmessige likestillingsarbeidet skaper reelle resultater. Buudir vil publisere og jobbe videre med veiledningen i 2021 og legge til rette for at de nye pliktene blir tatt i bruk.

3.4.3 Universell utforming

Universell utforming innebærer at alle, uavhengig av livsfase eller funksjonsevne, kan delta i samfunnet på like vilkår. I 2020 ferdigstilte Buudir en tilstandsanalyse for universell utforming i Norge. Formålet med tilstandsanalysen har vært å beskrive status for arbeidet i Norge, og å bidra med viktig kunnskap i arbeidet med den nye handlingsplanen for universell utforming, som vil lanseres i 2021.

Tilstandsanalysen viser at det går fremover på flere områder. Bygg som Statsbygg har ansvar for er i økende grad universelt utformet, og det er mange leverandører innen digitale tjenester som har kommet langt i sitt arbeid med universell utforming. Samtidig viser analysen at det fortsatt er behov for mer forskning og kunnskap om temaet innenfor flere sektorer.

Det er for eksempel manglende kunnskap om hvor mange skoler og barnehager som er universelt utformet, og hvor mange elever som ikke har mulighet til å gå på sin nærscole på grunn av manglende tilgjengelighet.

En viktig målsetning for Buudir er å fremme universell utforming på de områdene behovet er størst. Vår vurdering er at det er et stort behov for at grunnskolene i Norge blir universelt utformet. En universelt utformet skole vil bidra til at alle elever får lik tilgang på utdanning, i sitt nærmiljø. Selv om det mangler statistikk på området, viser ulike kartlegginger at en betydelig andel av skolene ikke er tilgjengelig for alle i dag, og at mange kommuner venter med å oppgradere sine skolebygg til en elev med behov for tilpasning begynner ved skolen.

For å styrke arbeidet med universell utforming i grunnskoler og barnehager samarbeider Buudir med Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet. Ved utgangen av 2020 hadde vi en kampanje på sosiale medier for å få flere kommuner til å søke Buudir om tilskudd til å gjennomføre en kartlegging av sine skolebygg.

Buudir drifter flere ulike nettverk for universell utforming, blant annet et nettverk innen transport og KS sitt kommunenettverk. Nettverkene bidrar til kunnskapsformidling og erfaringsutveksling. I 2020 har de fleste av samlingene blitt gjennomført digitalt.

Enkeltgrupper har fått dårligere livskvalitet under pandemien

Isolasjon kan ramme ungdom særlig hardt og kan ha ført til at flere har utviklet psykiske plager under pandemien^[4]. I tillegg har ungdom som tidligere har hatt psykiske utfordringer, fått disse forsterket under pandemien. Helsedirektoratet viser til en økning av henvisninger til BUP, og det meldes om en økning i alvorlighetsgrad i henvisningene.

I en studie om håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn og barnehager^[5] skriver forskerne at det er grunn til å spørre om alle smittevernrestriksjonene skaper dårligere livskvalitet også for de minste barna i barnehagealder. Skolenedstenging og redusert skoletilbud øker de sosiale forskjellene.

Særlig barn med lærevansker, funksjonsnedsettelse eller krevende forhold hjemme får et dårligere tilbud med digital undervisning. Dette er grupper som vi vet har økt risiko fra før for å falle fra i skole og arbeidsliv. Et redusert skoletilbud kan bidra til å forsterke denne risikoen.

Personer med funksjonsnedsettelse har også opplevd reduserte tjenester eller at tilbud om praktisk bistand, dagtilbud, avlastningstilbud, og andre tjenester har blitt endret eller har falt helt bort. For mange betyr det tap av helse og livskvalitet, men også tap av viktige sosiale arenaer og hverdagsrutiner. Bufdirs kartlegging tyder på at smitteverntiltakene og mangel på tilrettelagt informasjon har bidratt til isolasjon, uro og usikkerhet. Selv om samfunnet ellers gradvis har gjenåpnet, kan det se ut som om utviklingen generelt sett har gått langsomt og i enkelte tilfeller langsommere for personer med funksjonsnedsettelse.

Også lhbtqi-personer har under pandemien mistet viktige arenaer for å kunne være seg selv, være trygge og oppleve fellesskap, støtte og anerkjennelse³⁴.

Visste du at...

det er en positiv sammenheng mellom å gå på nærskolen og å delta i organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende³³

3.4.4 Diskriminering, rasisme og hatefulle ytringer

Lhbtqi-personers levekår

Bufdir har som mål å ivareta lhbtqi-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering. Holdningene til lhbtqi-personer har blitt mer positive det siste tiåret. Likevel har én av fire lhbtqi-personer

³³ https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/funksjonsnedsettelse/barrierer_i_det_fysiske_laringsmiljoet_for_elever_med_nedsatt_funksjonsevne.pdf

³⁴ Proba, 2020. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docid=BUF00005168>

opplevd hatytringer, og 36 prosent har blitt utsatt for nedsettende kommentarer det siste året.³⁵ «Homo» er fortsatt et av de vanligste skjellsordene i skolen.

Flere menn enn kvinner er negative til lhbtqi-personer

En spørreundersøkelse fra 2017 viser at flere menn enn kvinner er negative til lhbtqi-personer. Blant annet svarer én av seks menn at de har flyttet seg unna en homofil mann. Samtidig oppgir hele 34 prosent av lhb+-personer å være lite tilfreds med livene sine, og halvparten er lite fornøyd med den økonomiske situasjonen sin.

Det er bekymringsfullt at tidligere opparbeidede lhbtqi-rettigheter nå er på vei tilbake i enkelte europeiske land. I ILGA-Europe³⁶ sin årlige rangering av status på lhbtqi-feltet i Europa er Norge i dag på fjerde plass. Norge kom på sjette plass i 2019, tredje plass i 2018 og andre plass i 2017.

I 2020 utformet Bufdir et veikart som peker på gjenstående utfordringer på lhbtqi-feltet i Norge. Veikartet er et ledd i oppfølgingen av Norges menneskerettslige forpliktelser på feltet, og fungerer i tillegg som et kunnskapsgrunnlag inn i arbeidet med ny handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold. Kartleggingen inkluderer flere konkrete anbefalinger til tiltak, blant annet når det gjelder ivaretagelse

av rettighetene til personer med variasjon i kroppslig kjønnsutvikling, personer med kjønnsinkongruens og lhbtqi-personer med innvandrerbakgrunn.

Konverteringsterapi har blitt løftet frem som en utfordring av flere organisasjoner, medier og enkeltpersoner i Norge i 2020. Det finnes lite forskningsbasert kunnskap om konverteringsterapi i norsk kontekst. Rapporten "Skeive med innvandrerbakgrunn" underbygger imidlertid viktigheten av inkluderende religiøse miljøer for skeive med religiøs bakgrunn, og gjør det tydelig at religiøse praksiser som fordømmer skeive har virket negativt på flere av informantenes levekår og livskvalitet.³⁷ Dette bekreftes av internasjonal forskning om tematikken. Høsten 2020 gjennomførte Bufdir en mindre kartlegging av 13 aktører sin kjennskap til konverteringsterapi i Norge. Funnene må tolkes med forsiktighet, men gir en indikasjon på at konverteringsterapi forekommer i Norge, også overfor barn. I 2021 vil vi igangsette et forskningsprosjekt som skal omhandle konverteringsterapi i Norge.

Bufdir er både initiativtaker og pådriver for å øke kunnskapen om livssituasjonen for lhbtqi-personer i Norge. En viktig milepæl i 2020 var at SSB for første gang har sammenlignet livssituasjonen til skeive med den generelle befolkningen i den nye Livskvalitetsundersøkelsen. Undersøkelsen bekrefter at de fleste skeive lever gode liv, men samtidig har skeive gjennomgående lavere livskvalitet enn befolkningsnittet.

³⁵ Fladmoe, A., Nadim, M. og Birkvad, S. (2019) Erfaringer med hatytringer og hets blant LHBT-personer, andre minoritetsgrupper og den øvrige befolkningen. Oslo: ISF

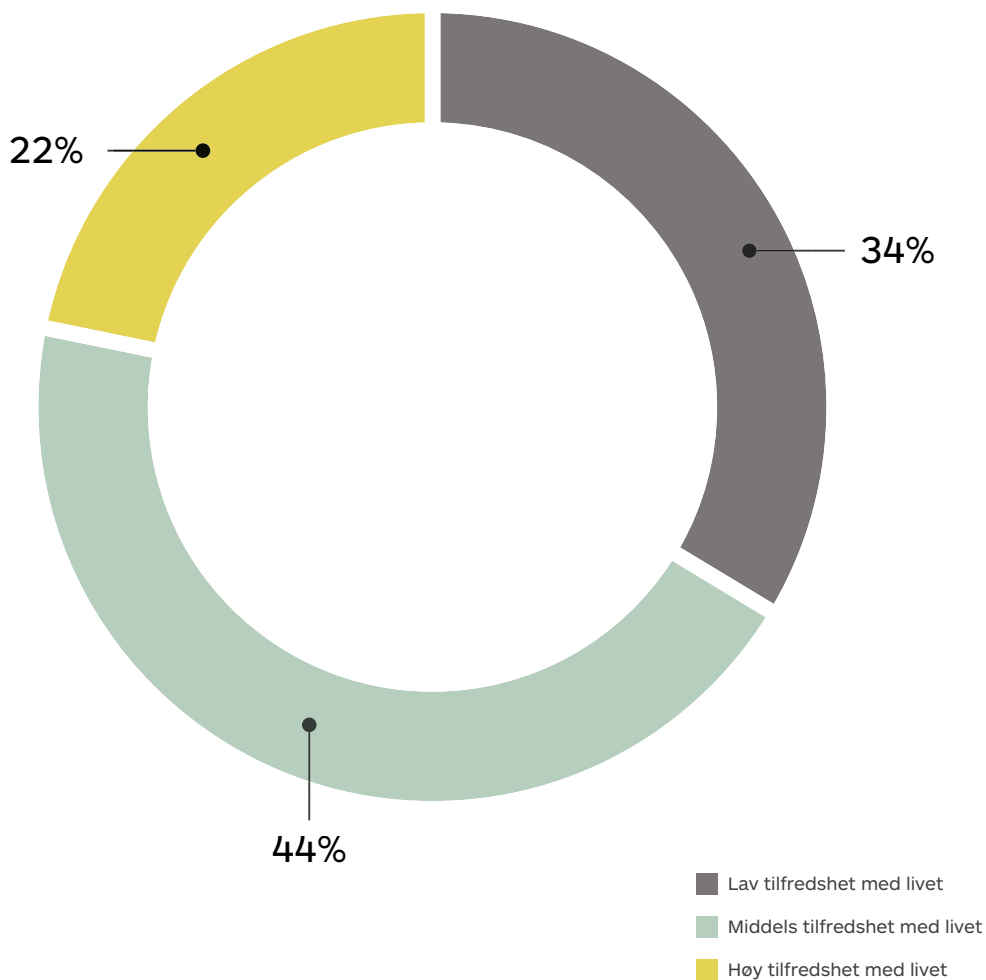
³⁶ ILGA EU er en paraplyorganisasjon bestående av 600 lhbtqi-organisasjoner fra 54 land i Europa og Sentral-Asia.

³⁷ Eggebø, H., Stubberud, E. og Karlstrøm, H. (2018). Levekår blant skeive med innvandrerbakgrunn i Norge. Bodø og Trondheim: Nordlandsforskning.

Figur 34

34 % av skeive har lav tilfredshet med livet, mot 22 % i befolkningen totalt.

Kilde: SSBs Livskvalitetsundersøkelse (2020)

I 2020 ble det også gjennomført en ny nasjonal undersøkelse om levekårene til lhbtqi-personer. Dette er den første større kvantitative undersøkelsen av livssituasjonen til transpersoner og ikke-binære i Norge. Resultatene fra den nye levekårsundersøkelsen skal foreligge tidlig i 2021.

Rasisme, hat og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn rammer mange mennesker i Norge. Forskning viser at utfordringene etniske og religiøse minoriteter møter i Norge er ulike, og kan ta ulike former avhengig av hvilken arena man befinner seg på.

Visste du at...

- > en undersøkelse fra 2020 viser at 39 prosent av innvandrere og 47 prosent av norskfødte med innvandrerbakgrunn har opplevd diskriminering i løpet av de siste 12 månedene? Andelen i den øvrige befolkningen er 20 prosent³⁸.
- > hos både innvandre og etterkommere oppgir flest at de opplever diskriminering på grunn av etnisk bakgrunn, hudfarge og religion/livssyn³⁹?
- > jobbsøkere med pakistansklingende navn har 25 prosent mindre sannsynlighet for å bli kalt inn til intervju sammenlignet med søkere med norske navn⁴⁰?
- > 50 prosent av søkere med sterk samisk tilknytning har opplevd diskriminering⁴¹?
- > 4 av 10 ikke kunne tenke seg å ha rom som nabo⁴²?
- > mer enn 60 prosent av jøder noen ganger unngår å vise sin religiøse tilhørighet av redsel for negative holdninger⁴³?
- > stereotypier om jøder var mindre utbredt i 2017 enn i 2011⁴⁴?
Befolkningen har fått mer positive holdninger til innvandrere det siste tiåret⁴⁵.

Black Lives Matters-bevegelsen bidro til å sette rasisme på dagsorden på verdensbasis i 2020. I Norge ble historier om opplevd rasisme delt, noe som skapte en samfunnsdebatt. For å skape lokalt engasjement og eierskap arrangerte Likestillingssenteret i Hamar, Likestillingssenteret KUN og Senter for likestilling i Agder regionale dialogmøter om rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer i samarbeid med Bufdir. Dialogmøtene bidro til at kommuner, frivillige organisasjoner og engasjerte ungdommer drøftet lokale utfordringer og løsninger. Vår vurdering er at slike dialogmøter er et viktig virkemiddel i årene fremover, og vi vil derfor arrangere lignende møter også i 2021.

Kunnskap er et viktig virkemiddel i arbeidet mot rasisme. Bufdir arbeider med både å fremskaffe ny kunnskap og å formidle kunnskap. I 2020 arrangerte vi to forskerseminar for å få innspill til hva slags forskningsprosjekter Bufdir skal prioritere framover. Forskerseminarene pekte blant annet på at vi har lite kunnskap om konsekvenser av og årsaker til rasisme og diskriminering. Vi vet lite om effekten av tiltakene som settes i gang, og vi har lite kunnskap om likestillingsutfordringer blant samer og nasjonale minoriteter.

Et annet område der det er behov for mer forskning, er utenlandsadoptertes erfaringer med rasisme og diskriminering i Norge i dag. Forskningsprosjektet ble tildelt By- og regionforskningsinstituttet NIBR ved Oslo Met. De skal levere forskningsrapport til Bufdir i andre halvdel av 2021.

38 Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn (bufdir.no)

39 Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn (bufdir.no)

40 Birkelund, G., Rogstad, J., Heggebø, K., Aspøy, T., & Bjelland, H. (2014). Diskriminering i arbeidslivet - Resultater fra randomiserte felteksperiment i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Sosiologisk tidsskrift.

41 Hansen, K. (2016). Selvpolevd diskriminering av samer i Norge. Samiske tall forteller 9. Alta: Nordisk Samisk Institutt

42 Tyldum, G. (2019). Holdninger til diskriminering, likestilling og hatprat i Norge. Oslo: Fafo.

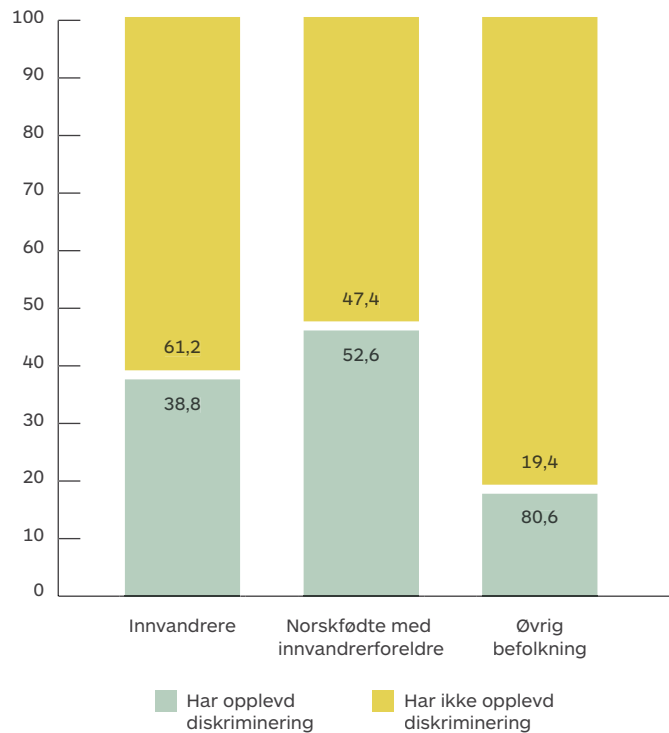
43 Hoffman, C., & Moe, V. (. (2017). Holdninger til jøder og muslimer i Norge i 2017. Oslo: HL-senteret.

44 Hoffman, C., & Moe, V. (. (2017). Holdninger til jøder og muslimer i Norge i 2017. Oslo: HL-senteret.

45 Hellevik, O., & Hellevik, T. (2017). Utviklingen i synet på innvandrere og innvandring i Norge. Tidsskrift for samfunnsforskning. Strøm, F. (2019). Holdninger til innvandrere og innvandring 2019. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Figur 35

Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre opplever mer diskriminering en befolkningen i sin helhet. 2019 i prosent.

Kilde: SSBs Livskvalitetsundersøkelse

Våren 2020 lanserte Bufdir en kunnskapsportal om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn.⁴⁶ Dette er første gang statistikk og forskning om likestilling og levekår blant grupper som kan oppleve diskriminering på grunn av etnisitet og religion, er samlet på ett sted. På portalen formidler Bufdir statistikk og forskningsbasert kunnskap om hvordan minoritetene opplever hvordan det er å bo og leve i Norge og hvilke barrierer de møter som kan hindre likeverdig deltakelse i samfunnet. Kunnskapsportalen dekker områder som utdanning, arbeidsliv, helse, diskriminering og holdninger i befolkningen og vil oppdateres jevnlig med ny statistikk og forskning.

I 2020 lanserte Regjeringen en handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer. Forskning viser at fordommer og negative holdninger til muslimer er utbredt. For eksempel svarer 38 prosent at de ikke synes det vil være greit om en praktiserende muslim giftet seg

med et familiemedlem, og 44 prosent svarer at de ikke synes det vil være greit med en praktiserende muslim som statsminister⁴⁷. Mange muslimer opplever at fordommene i befolkningen mot egen gruppe er blitt mer utbredt de siste årene. Dette kommer blant annet fram i rapporten Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017 som Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) ga ut i 2017. Her svarer rundt 35 prosent av muslimene som deltok i undersøkelsen, at de "ofte eller noen ganger" har blitt gitt følelsen av at de ikke hører til i det norske samfunnet. Over en fjerdedel har opplevd at personer oppfører seg avvisende mot dem når de får vite om deres religiøse tilhørighet, mens 14 prosent rapporterer at de har blitt utsatt for trakassering.

Hatefulle ytringer

Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer (2016-2020) har bidratt til kunnskapsutvikling, og har satt tema på dagsorden i Norge. Bufdir har siden 2016 igangsatt flere

⁴⁷ https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Etnisitet/

⁴⁸ Bufdir (2020). Holdninger til samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Etnisitet/holdninger/

forskningsprosjekter som har gitt et viktig kunnskapsgrunnlag når det gjelder omfang og konsekvenser av hatefulle ytringer. Vi har også innhentet kunnskap om forholdet mellom ytringsfrihet og det strafferettslige diskrimineringsvernet. Bufdir vil fortsatt prioritere forskningsbasert kunnskap og statistikk i 2020. I 2015 ble det anmeldt totalt 347 tilfeller med hatmotiv. I 2019 hadde tallet steget til 761. Det kan tyde på at bevisstheten rundt hatefulle ytringer er større nå enn da, men det synliggjør også at hatkriminalitet og hatefulle ytringer fortsatt er et stort problem i samfunnet vårt.⁴⁸

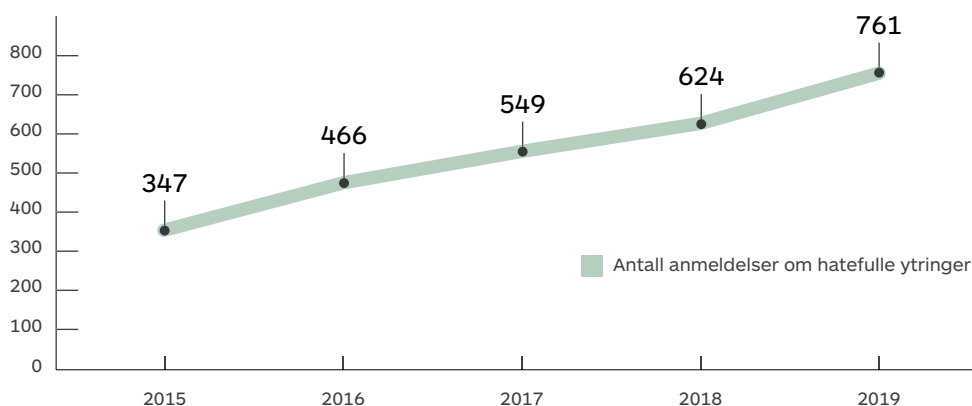
I november 2020 ble kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk inkludert som grunnlag i straffelovens bestemmelser om hatkriminalitet. Med denne endringen har transpersoner og ikke-binære (personer som ikke identifiserer seg som mann eller kvinne) fått et bedre rettslig vern. Endringen styrker rettsvernet til en utsatt gruppe, gir en bedre oversikt over hatefulle ytringer rettet mot gruppen og bidrar samtidig

til likestilling og en oppfyllelse av gruppens menneskerettigheter.

Rapporten «Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet» kom i desember 2020 og er den første i Norge som går i dybden på hva som motiverer deltakere til å delta i grenseoverskridende debatter, og den viser bredden i ulike typer motivasjoner. Bare 1-2 prosent av de spurte oppgir at de skriver hetsende, hatefulle eller rasistiske ytringer, og hele 90 prosent svarer at de aldri skriver slike kommentarer. Rapporten gir viktig innsikt i hvem det er som faktisk deltar i slike debatter, og hva deres motivasjon er.

Evalueringen av strategien mot hatefulle ytringer fra 2020 anbefaler at det foretas en revidert situasjonsbeskrivelse av feltet og identifiseres hvor behovene ligger nå. Bufdir vil følge dette opp for å vurdere innretningen av arbeidet i 2021.

Figur 36
Anmeldelser om hatefulle ytringer. Per år, 2015-2019. Antall.

Kilde: Politiets STRASAK-rapport 2019

⁴⁸ <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2019/strasak-2019.pdf>

3.4.5

Likestilling i hele landet

Visste du at...

Bufdir årlig gir grunnbevilgning til Likestillingssenteret KUN (KUN), Likestillingssenteret på Hamar, Reform – ressurscenter for menn og Senter for likestilling ved Universitetet i Agder? Sentrene spiller en viktig rolle i arbeidet med å fremme kunnskap og kompetanse om likestilling i hele landet.

De regionale likestillingssentrene og Reform – ressurscenter for menn

Likestillingssentrene, Reform og Bufdir har i 2020 samarbeidet om å utarbeide et felles samfunnsoppdrag til likestillingssentrene. Som kunnskaps- og kompetansesentre skal de drive langsiktig pådriver- og utviklingsarbeid for likestilling på alle diskrimineringsgrunnlag. Sentrene skal bygge sin virksomhet på beste tilgjengelige kunnskap og formidle og bidra til at nasjonale faglige råd blir tatt i bruk. Sentrene har også et ansvar for å frembringe et erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag og forvalte kompetanse om praktisk likestillingsarbeid. Videre skal sentrene være oppdaterte på, utvikle og formidle kunnskap om alle diskrimineringsgrunnlag.

I 2020 har sentrene samarbeidet tett med Bufdir om blant annet utvikling av veiledning til aktivitets- og redegjøringsplikten (ARP) og bidratt i oppfølging av regjeringens handlingsplan mot rasisme. Sentrene tilbyr kurs, veiledning og opplæring, og er synlige aktører for likestilling regionalt og nasjonalt. I 2020 fikk Reform midler fra Bufdir til en

videreutvikling av e-læringskurset "Fedre" for ansatte i barnevernet, der betydning og inkludering av far er tema. Workshops med et utvalg barnevernstjenester ble gjennomført høsten 2020. Tilbakemeldingene fra deltakerne på samlingene var gjennomgående positiv. Kunnskapen ble opplevd av deltakerne som nyttig i barnevernsansattes hverdag.

3.4.6

Internasjonalt arbeid

Likestilling for utvikling

Bufdir har ansvar for å utvikle og gjennomføre LIKE-programmet. Bufdir koordinerer utviklingsprogram i Etiopia og Nepal og kurs i Norge (LIKE lett) i samarbeid med SSB og KUD.

Om LIKE

I 2017 startet prosjektet Likestilling for utvikling (LIKE) opp. Programmet er sentralt i gjennomføringen av regjeringens handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet 2016–2020, Frihet, makt og muligheter. Formålet med programmet er å styrke samarbeidslandenes kapasitet til å utvikle og gjennomføre politikk som bidrar til økt likestilling.

På grunn av koronapandemien ble programmet hovedsakelig levert digitalt i 2020. Programmet har levert aktiviteter i henhold til planer gjennom videomøter, opplæringsvideoer og oppfølging av samarbeidspartnerne digitalt. Leveransen i 2020 har opprettholdt og utvidet programmet med nye aktiviteter inkludert opprettelsen av lederskapstrening for kvinner i Etiopia.

I leveransen bidrar programmet til økt koordinering mellom likestillingsdepartementer i samarbeidsland og nasjonale statistikkbyråer. Erfaringsutvekslingen tar utgangspunkt i Bufdirs samarbeid med SSB i Norge på likestillingsfeltet. I denne sammenheng bringer programmet aktører sammen for å utarbeide et godt kunnskapsgrunnlag på likestillingsfeltet gjennom blant annet å produsere konkrete kunnskapsprodukter, i tråd med nasjonale likestillingsprioriteringer. Prinsippene for programmet er videreført på en god måte i 2020.

Hovedutfordringen i LIKE-arbeidet er knyttet til å sikre eierskap og forpliktelse til programmene hos skiftende politisk ledelse i samarbeidslandene, hvor forankring har blitt gjort vanskeligere av å ikke ha stedlige møter eller mulighet for langtidsrådgivere i samarbeidslandene. Samtidig har digital leveranse presentert muligheter for utvikling av programleveransen som vil komme godt med i fortsettelsen av programmet.

Gender Equality Commission (GEC)

Bufdir er Norges representant i Europarådets ekspertgruppe Gender Equality Commission. GEC ble etablert for å bidra til å sikre likestillingsintegrering i alle deler av Europarådets arbeid og for å bidra til at internasjonale forpliktelser følges opp i medlemslandene.

- > GEC gir råd, støtte og veiledning til andre organer i Europarådet, og til medlemslandene.
- > GEC er rådgivende organ for ministerkomiteen om saker som gjelder likestilling mellom kjønnene.

For perioden 2018-2023 har Europarådet vedtatt en likestillingsstrategi med mål og innsatsområder for Europarådets arbeid med likestilling. Europarådet vedtar både

konvensjoner og anbefalinger. Istanbul-konvensjonen om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner ble ratifisert av Norge i 2017. Norge rapporterer til overvåkningskomiteen GREVIO om arbeidet med implementering av konvensjonen. Den første rapporten ble oversendt i 2020.

Visste du at...

Norge er ett av 47 medlemsland i Europarådet? En rekke av Europarådets rettslig bindende konvensjoner, retningslinjer og anbefalinger til medlemslandene har som formål å fremme og beskytte barns rettigheter, jf. Barnekonvensjonen.

Del 4

Styring og kontroll

4.1

God styring og kontroll i virksomheten

Bufdir forvalter betydelige ressurser på vegne av det offentlige og har ansvar for tjenester som har stor innvirkning på barn, ungdom, familier og samfunnet som helhet. Et velfungerende system for styring og kontroll er nødvendig for å sikre god kvalitet i tjenestene og best mulig utnyttelse av offentlige midler.

Bufdirs styring av Bufetat bygger på prinsippet om mål- og resultatstyring i staten. De årlige disponeringsbrevene til Bufetats regioner og BSA fastsetter mål, resultatkrav, oppdrag og økonomiske tildelinger. Styringen er basert på risikovurderinger og vesentlighet. Dette ligger til grunn for prioriteringer og fastsetting av styringsparametere. Bufdir har månedlig oppfølging, tertialvisrapportering og virksomhetsstyringssamtaler med de fem regionene i Bufetat. Kravene til tjenestene operasjonaliseres gjennom beskrivelser i virksomhetsmodellen og styrende dokumenter.

Bufdir forvalter betydelige ressurser på vegne av det offentlige, og vi har ansvar for tjenester som har stor innvirkning på barn, ungdom, familier og samfunnet som helhet. Et velfungerende system for styring og kontroll er nødvendig for å sikre at tjenestene holder god kvalitet, og at vi utnytter offentlige midler best mulig.

Rammene for Bufdirs styring og kontroll

Bufdir styrer Bufetat etter prinsippet om mål- og resultatstyring i staten. De årlige disponerings-

brevene til BSA og regionene i Bufetat fastsetter mål, resultatkrav, oppdrag og økonomiske tildelinger. Styringsparametere og årlige prioriteringer defineres basert på vurderinger av risiko og vesentlighet. I løpet av 2020 har direktoratet utarbeidet en langtidsplan for Bufetat som innebærer at vi i større grad går fra ettårige virksomhetsplaner til planer med et treårsperspektiv. Bufdir har månedlig og tertialvis rapportering og virksomhetsstyringssamtaler med de fem regionene i Bufetat.

Kravene til tjenestene operasjonaliseres gjennom etatens styringsmodell samt beskrivelser i virksomhetsmodellen og styrende dokumenter. En viktig del av styringsmodellen for Bufdir og Bufetat er det løpende samarbeidet med tjenestemannsorganisasjonene. Dette samarbeidet er gjennomgående i hele organisasjonen, fra de enkelte barnevern-institusjoner og familievernkontor i Bufetats regioner til samarbeidet i Bufdir og på virksomhetsnivå.

Måloppnåelse

Direktoratet har over tid jobbet med å tilrettelegge rapportering fra Bufetat og styrke oppfølgingen. I 2020 har vi prioritert oppfølgingen av barnevernsinstitusjonene, blant annet har vi jobbet med å etablere indikatorrapportering for private institusjoner. Vi ser at dette arbeidet over tid har bidratt til å styrke kvaliteten i Bufetats tjenester og samtidig redusere risiko for brudd i driften i de statlige institusjonene. Å jobbe for å nå målene vi har satt oss og gjøre kvaliteten på tjenestene våre bedre er noe av det viktigste vi gjør, og det vil vi jobbe systematisk med også i tiden framover.

Krav til kvaliteten i Bufetats barnevernstjenester styres gjennom beskrivelser av standardiserte tjenesteforløp. I 2020 har direktoratet implementert standardiserte forløp for behandlings-, -atferds- og akuttinstitusjoner. For å sikre etterlevelse er forløpene støttet opp med digital støtte til oppdaterte rutiner og protokoller knyttet til bruk av tvang i tjenestene, jf. omtale i kapittel 3.3.4.

I løpet av 2020 har direktoratet også implementert et nytt rammeverk for styrende dokumenter som definerer hva som anses som et styrende dokument og fastsatt krav til utforming og forvaltning av dokumentene.

Den nye langtidsplanen som blir gjeldende fra 2021, vil være et av de mest sentrale virkemidlene for å få til den overordnede

styringen av virksomheten. Planverket gir også tydeligere mål for hva vi skal oppnå på våre tjenesteområder i årene som kommer og vil sikre bedre utvikling av kvaliteten i tjenestene.

Effektive tjenester

Regnskapet for 2020 har kun mindre avvik. De største utfordringene i økonomistyringen knytter seg til den statlige forvaltningen av barnevernet. Bufetat har bistandsplikt for alle vedtak om plassering i fosterhjem og institusjoner. Kommunene har utskrivingsmyndighet. Bufetat har derfor ikke direkte kontroll over aktivitetsnivået og de økonomiske konsekvensene. Se nærmere omtale i kapittel 6.

Bufdir jobber systematisk med å effektivisere ressursbruken. I 2020 har standardisering av tjenesteforløp vært et viktig tiltak. Vi har også implementert nytt turnussystem som på sikt vil gjøre arbeidstidsplanleggingen mer effektiv for institusjonene våre. Vi har over tid jobbet med betydelig effektivisering av administrative prosesser, noe som vil fortsette inn i 2021 med omorganisering av BSA og ulike digitaliseringsprosjekter som vi forventer vil effektivisere ressursbruken ytterligere.

Etterlevelse av lov- og regelverk

Bufdir vurderer at tjenestene i Bufetat i all hovedsak utføres i henhold til lov- og regelverk, og at resultat- og regnskapsinformasjonen er pålitelig.

Bufdir har utarbeidet en arbeidsprosess som skal sikre at godkjenning og etterfølgende kontroll blir behandlet på mest mulig lik måte for alle private og kommunale institusjoner, og at det fattes riktige vedtak. Det er videre vedtatt at det skal etableres en landsdekkende enhet som skal utføre alt arbeid med å godkjenne og føre etterfølgende kontroll med alle private og kommunale institusjoner bortsett fra institusjoner i Oslo kommune. Arbeidet med

å etablere enheten er igangsatt. Direktoratet mottar generelt få klager på vedtak om avslag eller bortfall av godkjenning og har i løpet av 2020 behandlet fire klagesaker.

Forsvarlighetskravet er grunnleggende i barnevernet. Bufetats bistandsplikt fører til at forsvarlighetskravet kan bli utfordret i enkeltsaker fordi etaten ikke har god nok tilgang til nødvendige virkemidler. Årsakene kan dels ligge i at virkemidlene ligger i andre sektorer, og dels i at utfordringene er av en karakter som hverken regelverk, kompetanse eller annen infrastruktur gir forutsetninger for å kunne håndtere på en god måte.

Vesentlige feil og avvik avdekkes og håndteres

Bufdir vurderer at vi avdekker og følger opp avvik og uønskede hendelser. Bufetats regioner følger systematisk opp avvik og pålegg fra tilsynsmyndighetene for barn og unge, avvik innen HMS, informasjonssikkerhet og personvern. Regionene opplyser om status og avvik i tertial- og månedsrapporteringer. Eventuelle avvik og manglende måloppnåelse følges opp videre i styringsdialogen mellom Bufdir og regionene. Alvorlige hendelser knyttet til tjenestene våre følges opp i tråd med interne rutiner. Avvikene lukkes og følges opp med egne tiltak.

I løpet av 2020 implementerte Bufdir et nytt avviks- og forbedringssystem for både direktoratet og regionene. Direktoratet vil i 2021 videreutvikle systemet slik at vi får mer effektiv avvikshåndtering og bedre datagrunnlag for kontinuerlig læring og forbedring.

Risikostyring

Direktoratet og regionene gjennomfører periodiske risikovurderinger som en del av den årlige planleggingen. Risiko- og utfordringsbildet legges til grunn blant annet for direktoratets hovedprioriteringer, langtidspan og disponeringsbrev til regionene.

Dagens opplegg gir oss relativt god oversikt over sentrale risikoområder, men vi vil jobbe videre med å etablere et standardisert metodeverk som grunnlag for risikovurderingene. Vi ser behovet for å videreutvikle en mer enhetlig og systematisk tilnærming til risikostyring slik at oppfølgingen av arbeidsprosessene i etaten blir en integrert del av mål- og resultatstyringen.

Vår risiko og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) ble sist oppdatert i juni 2017 og vil oppdateres igjen i 2021.

4.2

Informasjonssikkerhet og personvern

Informasjonssikkerhet

Basert på risikobildet for informasjonssikkerhet har Bufdir i 2020 jobbet med reetablering av styringssystem for informasjonssikkerhet. Reetableringen tar utgangspunkt i Nasjonal sikkerhetsmyndighets (NSMs) grunnprinsipper for IKT-sikkerhet⁴⁹, og arbeidet har fokus på konsekvensene av at virksomheten får et stadig bredere tjenestespekter på IKT-området. Arbeidet med reetablering av styringssystemet er planlagt slutført i 2021.

Trusselbildet knyttet til cybersikkerhet er under stadig utvikling, og Bufdir følger med på oppdaterte analyser og anbefalinger fra NSM. Det er et kontinuerlig arbeid å ha et oppdatert teknisk sikkerhetsnivå for de ulike områdene i virksomheten. I dette har vi god hjelp fra vårt samarbeid med HelseCERT, og av at vi etablerer våre netjtjenester til skybasert drift.

Arbeidet med informasjonssikkerhet får et stadig dypere teknisk preg, mens personvernområdet griper tydeligere inn i organisatorisk og funksjonell behandling av persondata.

Personvern

Koronapandemien har medført et økt behov for bruk av digitale løsninger på nye områder og på nye måter. I første halvdel av 2020 ble det gjennomført et stort antall personvernkonsekvens-vurderinger/DPIA-er som følge av dette. I løpet av året ble det jobbet med videreutvikling og forvaltning av styringssystemet for personvern. Anskaffelse av et system for digital protokoll over behandlingsaktiviteter er et eksempel på dette.

Det er videre igangsatt arbeid med kartlegging av databehandleravtaler for å sikre nødvendige tiltak som følge av Brexit og Schrems II-dommen. Denne dommen ble avsagt av EU-domstolen i juli 2020 og gjør det nødvendig å gå gjennom alle overføringsgrunnlag ved overføring av personopplysninger ut av EU/ EØS. Dette er et arbeid som vil fortsette i 2021.

Det ble i 2020 meldt inn ett personvernnavik til Datatilsynet. Avviket ble lukket uten ytterligere tilsyn, idet Datatilsynet konkluderte med at etaten hadde fulgt opp med adekvate tiltak.

⁴⁹ <https://nsm.no/regelverk-og-hjelp/rad-og-anbefalinger/grunnprinsipper-for-ikt-sikkerhet-2-0/introduksjon-1/>

4.3

Anskaffelser

Utgifter til kjøp av varer og tjenester var i 2020 på ca. 3,8 milliarder kroner. Også for 2020 har dette utgjort om lag 40 prosent av våre totale utgifter. Kjøp av barnevernstjenester er den desidert største innkjøpskategorien til Bufetat. I Bufdir og BSA utgjør kjøp av konsulenttjenester og IKT-tjenester den største innkjøpskategorien.

Kjøp av barnevernstjenester

Bufdir vurderer at vi i 2020 har fått en bedre situasjon enn tidligere når det gjelder styringsdialog og planmessig oppfølging av leverandørene på institusjonsområdet.

Vi vurderer at leverandørene gjennom dette samlet sett er bedre i stand til å håndtere styringssignaler og forventninger fra Bufdir og Bufetat enn det som tidligere var tilfelle. Dette er en viktig forutsetning for de store endringene vi står ovenfor når det gjelder operasjonalisering av ny forsyningsstrategi for området.

I 2020 har Bufdir valgt å avslutte samarbeidet med én ideell leverandør av institusjonstjenester, med bakgrunn i manglende tillit og over tid dårlig kvalitet i håndteringen av ulike utfordringer.

Som en del av langtidsplanarbeidet har Bufdir i 2020 utarbeidet en forsyningsstrategi for institusjonsområdet. Dette omfatter et helhetlig strategisk retningsvalg for hvilke tjenester Bufetat bør få levert fra private og hvilke tjenester etaten bør produsere selv på institusjonsområdet. Langtidsplanarbeidet om ny forsyningsstrategi er også en del av direktoratets forberedelse på å håndtere anmodningsvedtak 762 fra Stortinget om økte leveranser fra ideelle leverandører. I arbeidet med å utvikle forsyningsstrategien har det vært avgjørende å se samlet på de utfordringene

som gjør det krevende å dimensjonere institusjonstjenestene i dag. De mest relevante utfordringene er:

- > kapasitetsplanlegging, dimensjonering og behovet for fleksibilitet
- > variasjon i behovet og usikkerhet om antall henvisninger og oppholdslengde
- > geografi og nærhet til tiltak
- > økning i antall barn med komplekse behov
- > økte krav til tjenestene

Det er en målsetning at Bufetat skal kunne planlegge bedre, øke fleksibiliteten og sikre riktig kvalitet på tjenestene. Dette gjør vi blant annet gjennom å implementere standardiserte forløp og gjøre bygningsmassen mer tilpasset. Vi ønsker å utnytte den planlagte kapasiteten bedre, og dermed bidra til å redusere andelen enkeltkjøp.

Gjennom arbeidet med forsyningsstrategi ønsker direktoratet å utvikle dimensjoneringen i tråd med følgende prinsipper:

- > robuste institusjoner med stabil kvalitet over tid
- > større grad av regionalt avtaleeierskap når det gjelder kjøpte barnevernstjenester
- > større fleksibilitet (tilpasningsdyktighet til både det enkeltes barns endrede behov og til variasjoner i etterspørsel etter plasser)
- > bedre tilpasset bygningsmasse og riktigere bemanning

Hovedprinsippet for ønsket retning er at tjenestene med høyest faglig og økonomisk risiko, høyest grad av offentlig myndighets-utøvelse og størst behov for offentlig styring

og kontroll på sikt i hovedsak bør driftes gjennom Bufetats egne institusjoner. Andelen leveranser fra ideelle leverandører skal økes. Utviklingsarbeidet på dette området er avhengig av flere forutsetninger som foreløpig ikke er endelig avklart, men Bufdir vil tilstrebe å ivareta prinsippene i forsyningsstrategien i den grad det er mulig. Arbeidet med å overføre avtaleeierskapet fra direktoratet til regionene er allerede igangsatt gjennom forsøk i Bufetat, region Øst.

Gjennom 2020 har det vært en reduksjon i bruk av rammeplasser og en svak økning i bruk av enkeltkjøp. Årsaken er at behovene til barn som trenger institusjonstiltak over tid, har blitt stadig mer komplekse, noe erfaringene i 2020 ytterligere bekrefter. Rammeavtalene som ble inngått i 2015 og 2016, ble dimensjonert ut fra en vurdering av behovene vi så da, og de færreste avtalene har tatt høyde for utviklingen vi har sett senere. For å sikre at alle barn får det tiltaket de trenger, har det derfor blitt foretatt enkeltkjøp med en sterkere dimensjonering og bemanning enn i rammeavtalene.

Bufdir har i 2020 og i starten av 2021 i samarbeid med regionene i Bufetat arbeidet med å øke bemanningstetthet på flere av rammeavtalene.

Vi jobber nå med å planlegge inngåelse av nye avtaler i 2022, hvor målsettingen er avtaler som også favner hoveddelen av barna som i dag får tiltak gjennom enkeltkjøp. Avtalene må derfor ha en innretning som gir større robusthet, inkludert tettere bemanning. Vi forventer at disse avtalene vil ha en høyere pris enn hoveddelen av dagens rammeavtaler.

Eiendomsforvaltning

Eiendomsforvaltning er definert som en av de grunnleggende suksessfaktorene for kvaliteten i etatens tjenester til barn og familier⁵⁰.

Bufdir har utarbeidet en strategisk retning for eiendomsforvaltning og hensiktsmessig styring av eiendomsporteføljen. Den strategiske retningen skal være i tråd med utvikling i tjenestene og basere seg på kunnskapen og erfaringene som til enhver tid foreligger. Eiendomsforvaltning er en viktig forutsetning for velfungerende tjeneste-infrastruktur. I dette inngår profesjonalisering av forvaltnings- og styringsfunksjonen og effektivisering av arbeidsprosessene. Direktoratet har anskaffet et system for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av etatens og direktoratets eiendommer, som blir tatt i bruk fra 1.1.2021.

4.4

Revisjonsmerknader og tilsyn

Riksrevisjonen startet i 2019 en forvaltningsrevisjon av plassering og oppfølging av barn i barnevernsinstitusjoner. Målet var å vurdere myndighetenes ivaretagelse av barnets beste ved kjøp av institusjonsplasser og plassering i private og statlige barnevernsinstitusjoner, samt å avdekke eventuelle svakheter på områder. Revisjonen har vært omfattende, og Riksrevisjonens rapport ble offentliggjort 30. september 2020. Innholdet i Riksrevisjonens rapport stemmer godt overens med det vi selv vet om institusjonsbarnevernet de siste årene gjennom flere interne undersøkelser, tilsyn osv. Derfor har vi allerede satt i gang en rekke tiltak som vil svare ut merknadene til Riksrevisjonen. Vi har blant annet innført felles standarder for barn og ungdommers opphold i institusjonene, innført nytt skjema ved henvisning til institusjoner og startet nye barnevernsinstitusjoner hvor det psykiske behandlingsarbeidet integreres i selve institusjonen.

I oktober 2020 startet Riksrevisjonen opp en foranalyse for gjennomføring av forvaltningsrevisjon av forvaltningspraksis i barnevernet. Foranalysen er gjennomført, og Riksrevisjonen vil igangsette hovedanalyse i 2021.

Riksrevisjonen gjennomførte finansiell revisjon av regnskapsåret 2020. Bufdir vil innen 1. mai 2021 publisere revisjonsberetningen på sine nettsider.

4.5

Personellmessige forhold

Bufdir har i 2020 videreført en tett oppfølging av HR-indikatorer i institusjonsdriften i det statlige barnevernet. I institusjonsdriften er indikatorene på personalområdet viktige bidrag i en tiltakskjede som understøtter kvalitet i tjenestene og det videre forbedringsarbeidet som følger av etatens langtidsplan og Bufetats hovedprioriteringer. Det er etablert tilsvarende oppfølging av HR-området for det private institusjonsapparatet.

Gjennom systematisk arbeid med HR-analyser har Bufdir gjennom 2020 opparbeidet god innsikt i bemannings- og driftsmessige utfordringer og fått et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid.

Det ble utarbeidet et nåsituasjonsbilde for barnevernsinstitusjonene når det gjelder bemanning og arbeidstidsordninger. Nåsituasjonen er analysert i lys av eksisterende

og fremtidig kjente rammebetingelser og ut fra behov for endringer som ligger foran oss på disse områdene. Tiltak er identifisert og vil ligge til grunn for handlingsplaner og aktiviteter på alle nivåer i virksomheten de kommende tre årene. Regionene i Bufetat har også styrket sitt arbeid med oppfølging av underliggende enheter.

Bemanning

Bufetat har totalt sett vel 5900 ansatte ved utgangen av 2020. Av disse er 1 750 midlertidige tilsetningsforhold. Antall ansatte har vært relativt stabilt de siste årene, men vi ser nå en reduksjon på mer enn 300 ansatte fra 2019. Etter flere år med effektivisering har antall ansatte både i BSA og regionene i Bufetat gått ned. Antall ansatte i Bufdir ligger på samme nivå som i 2019.

Antall ansatte	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bufdir	244	275	283	283	318	316
BSA	241	235	222	195	190	167
Regionene	5 829	5 853	5 897	5 719	5 713	5 435
Totalt antall ansatte	6 314	6 361	6 402	6 197	6 221	5 918

De fleste midlertidig ansatte jobber i institusjoner. Turnus og arbeidstidsordninger, sykefravær og permisjoner krever fleksibilitet i bemanningen, og uforutsette og akutte situasjoner gjør at midlertidige og timelønnede er en nødvendig del av bemanningen. Vi har sett en betydelig nedgang i andelen ansatte i midlertidige stillinger som timelønnet gjennom året. Innsatsen for å redusere midlertidighet prioriteres høyt også i 2021.

I tråd med fremtidige krav til fagutdanning for ansatte i barnevernet har vi stor oppmerksomhet på andel fagutdannede i institusjon, ikke kun i andel ansatte, men i faktiske utførte årsverk. Utviklingen viser at andelen årsverk som utføres av fagutdannede øker i 2020. Økningen tilskrives andelen årsverk utført av ansatte med masterutdanning, og tilsvarer reduksjonen i andelen årsverk utført av ansatte uten fagutdanning. Endringen er i tråd med kompetansestrategien og er vesentlig for videre arbeid med langtidsplanen på institusjonsområdet.

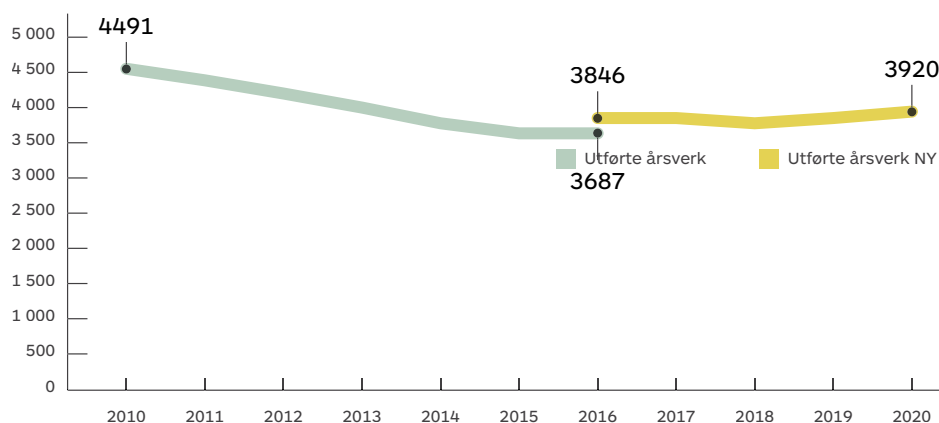
Samlet er det utført vel 3 920 årsverk i Bufetat i 2020. Dette er en økning på 160 årsverk siden i fjor. Økningen finner vi hovedsakelig

på institusjonsområdet, hvor økende omfang av barn med sammensatte problemstillinger utfordrer kapasiteten og påvirker behovet for økt bemanning. På området enslige mindreårige og i fosterhjemstjenesten ser vi en reduksjon i antall årsverk gjennom 2020 tilsvarende vel 20 årsverk innen hvert tjenesteområde. Bufdir har en forholdsvis stor økning på nesten 30 utførte årsverk. Dette skyldes i stor grad redusert sykefravær, økt arbeidsmengde i forbindelse med covid-19-pandemien og helårsvirkning av stillinger som ble besatt i 2019. På flere områder fikk vi også i 2019 og 2020 nye oppgaver og budsjettmidler som har gitt en økning i utførte årsverk i 2020, for eksempel innen internasjonale tjenester og oppfølging av Haagkonvensjonen, arbeid med menneskehandel, likestillingsområdet, DigiBarnevern og fritidskortet.

Covid-19-pandemien har medført behov for å utforme tilpassede arbeidsavtaler og arbeidstidsordninger, og har gitt behov for å sikre bemanning i beredskap. Tilpassede turnusordninger og vikarpooler er benyttet, men i kontrollert omfang og i samarbeid med tillitsvalgte.

Figur 37

Utvikling i utførte årsverk i Bufetat. 2010-2020. Grafen viser brudd i tidsserien for årsverk pga. ny rapport i SAP i antall.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Året 2020 har vært et spesielt år, ikke minst innen HMS-området. Det har vært et høyt fokus på smittevern, og hele Bufetat har vært engasjert i dette. Til tross for pandemien har regionene og BSA fulgt opp rapporteringskravene og handlingsplanene sine for arbeidsmiljøarbeidet. Rapporteringen for 2020 viser at HMS har høy prioritet, selv om det meldes om noe lavere aktivitet i løpende prosjekter, grunnet covid-19-pandemien.

Arbeidet med å redusere sykefraværet

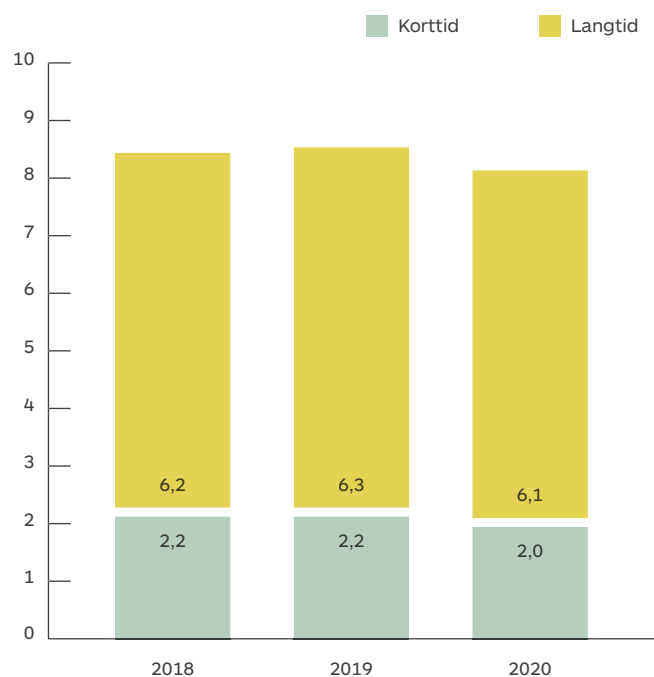
Det samlede sykefraværet for Bufetat ble 8,1 prosent i 2020. Det er høyere enn målet på 7,5 prosent, og vi vil fortsette det målrettede arbeidet for å øke nærværet i 2021. Sykefraværet har vært høyt gjennom flere år, men samtlige

regioner, BSA og Bufdir har hatt en nedgang i 2020 sammenlignet med foregående år. I tillegg til systematisk arbeid med nærvær og sykefravær rapporterer noen av regionene om at økt fokus på smittevern og andre tiltak relatert til covid-19 kan ha bidratt til et lavere sykefravær. Dette er forhold vi vil se nærmere på i 2021.

I 2020 har Bufdir videreutviklet arbeidet med å analysere sammenhengen mellom sykefravær og andre HR-indikatorer. Enheter med høyt sykefravær, i kombinasjon med for eksempel høy midlertidighet og lav andel fagutdannede årsverk, er fulgt opp særskilt. Bufdir vil følge opp det nasjonalt fastsatte målet i IA-avtalen om å redusere sykefraværet med 10 prosent innen 2022.

Figur 38

Sykefravær i Bufetat. 2018-2020 i prosent.

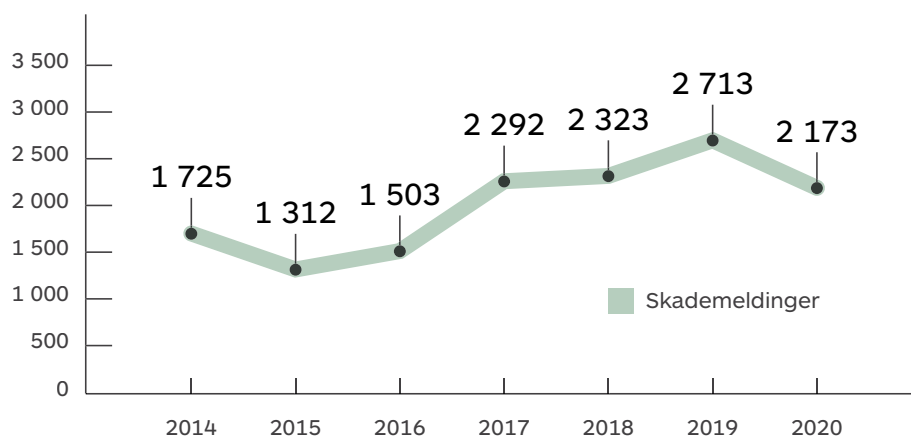
Forebygging av vold og trusler mot ansatte

Forebygging av vold og trusler mot ansatte samt skader og avvik har hatt høy oppmerksomhet gjennom mange år. I 2020 gikk vi over til nytt system for melding av skader og avvik. Vi arbeider systematisk med å følge opp hendelser og iverksette tiltak for å hindre at hendelsene gjentar seg. Det har vært en økning i antall registrerte skader hos ansatte siden 2015. Vi tror noe av årsaken til denne økningen er en mer brukervennlig løsning for å registrere skademeldinger, bedre opplæring og langsiktig kulturarbeid for å registrere avvik. Samtidig ser vi en reduksjon i antall registrerte skademeldinger i 2020. I 2020 gikk vi over til nytt avvikssystem fra mars måned. Tempoet i opplæring i og implementering av systemet ble noe redusert grunnet pandemien, slik at det tok litt tid før bruken av systemet kom opp på normalt nivå.

Praksis for registrering av skader og avvik har vært et eget tema i sikkerhetsopplæringen på enhetene siden 2019. Bufetats regioner har et eget spisskompetansemiljø for trygghet og sikkerhet som systematisk holder kurs for medarbeidere på institusjoner. Gjennomføring av månedlig opplæring av medarbeidere følges også opp i den månedlige styringsdialogen med regionene. Under koronapandemien har det vært vanskelig å få gjennomført opplæring og trening i trygghet og sikkerhet. Enkelte regioner har tatt i bruk digitale verktøy for deler av opplæringen, likevel ser vi at omfanget av trening ligger under det nivået vi har som mål å gjennomføre på. Bufdir vil fortsette å prioritere dette området i 2021. Det er bekymringsfullt at det til tross for omfattende opplæring og trening i forebygging av skader fortsatt meldes et betydelig antall skader blant våre ansatte. Bufdir jobber kontinuerlig med forbedringer knyttet til meldekultur, forebygging og oppfølging av skade- og avviksmeldinger.

Figur 39

Registrerte skademeldinger. Per år i perioden 2014-2020 i antall.

4.6

Aktivitets- og redegjørelsesplikten

4.6.1

Redegjørelsesplikten for arbeidsgiver i offentlig virksomhet

Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26 a.

Del 1

Tilstand for kjønnslikestilling

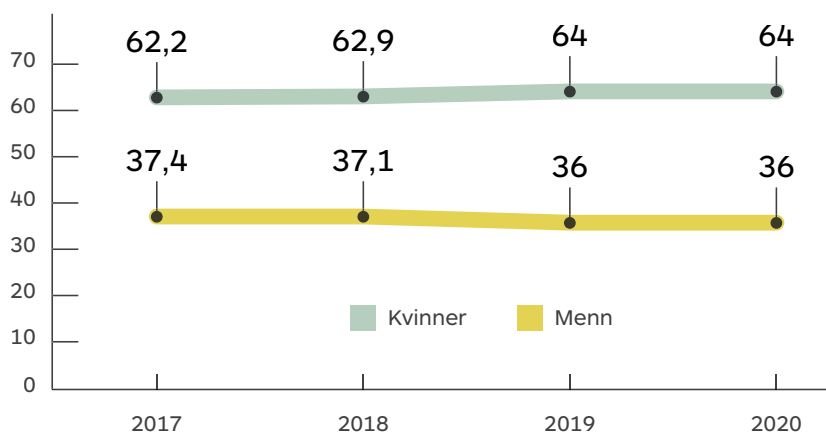
Kjønnsfordeling blant ansatte

I Bufetat har vi en skjev kjønns sammensetning i alle deler av virksomheten. I alt er det 64 prosent kvinner og 36 prosent menn. Denne fordelingen er uendret fra tidligere år. Deler av institusjonsområdet har

tilnærmet balansert kjønns sammensetning:

Barnevernsinstitusjonene og omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere har en fordeling på rundt 55 prosent kvinner og 45 prosent menn. Størst skjevfordeling finner vi i sentre for foreldre og barn, hvor nesten 90 prosent av de ansatte er kvinner. Innen områdene hjemmebaserte tjenester og i familievernet er andelen kvinner rett i overkant av 70 prosent, mens det i inntak og fosterhjemstjenestene er mer enn 80 prosent kvinner. På regionskontorene og i direktoratet er andelen kvinner vel 65 prosent.

Fordelingen av kjønn på stillingsnivåer og grupper viser at det blant topplederne er like mange kvinner som menn og en jevn kjønnsbalanse. I mellomledersjiktet finner vi imidlertid en fordeling som ser tilnærmet lik ut som i etaten samlet sett, men det er likevel

Figur 40

Kjønnsbalanse blant alle ansatte. 2017-2020 i prosent.

I 2020 var det totalt 3796 kvinner og 2122 menn ansatt.

noe høyere andel menn blant enhetsledere enn blant avdelingsledere, vel 32 prosent blant enhetslederne og vel 26 prosent blant avdelingslederne. For ansatte i fagrettede stillinger med bachelor har vi nesten 40 % menn, mens det blant dem med mastergrad er 24 prosent menn. Det er blant institusjonsansatte uten fagutdanning at vi finner størst andel menn, på vel 60 prosent. For ansatte i saksbehandlerstillinger er kjønnsfordelingen blant dem med høyest utdanning 70 prosent kvinner og 30 prosent menn, mens det blant dem med lavere utdanning er 85 prosent kvinner og 15 prosent menn.

Skjev kjønnsfordeling kan være en utfordring for Bufetat. Både etaten, regionene og likestillingsutvalget jobber aktivt med tiltak. Utvidet aktivitets- og redegjørelsesplikt har gitt økt oppmerksomhet på området, og redegjørelsen under danner grunnlaget for videre kunnskapsinnhenting og analyser hos oss.

Gjennom året er det rekruttert 659 kvinner og 383 menn. Det vil si at kvinner utgjør 63 prosent av de nyansatte, menn utgjør 37 prosent. Fordelingen tilsier at det blant nyansatte er en noe høyere andel menn enn i etaten for øvrig. Dette kan indikere at menn har høyere turnover enn kvinner, eller at det har vært en større interesse for å søke jobb i Bufetat blant menn det siste året.

Kjønn og lønn

Til høyre følger oversikt over hvor likestilte kvinner og menn er i Bufetat ut fra lønnsnivå. I 2021 skal det gjennomføres en større lønnskartlegging og kartlegging av ufrivillig deltidsarbeid. Tabellen illustrerer lønnsforskjeller i henhold til redegjørelsesplikten del 1. Stillingsnivåer/-grupper er definert på grunnlag av stillingskode og ansvarsnivå. Totalen omfatter her alle ansatte unntatt timelønnede, lærlinger, ansatte på pensjonsvilkår, nytilsatte og fratrådte gjennom 2020 og fast ansatte fosterhjem. At totalen omfatter ansatte i alle deler av virksomheten, innebærer at vi ikke har analyser på eventuelle regionale forskjeller. Kontante ytelser omfatter all lønn utbetalt til ansatte i 2020, som fastlønn og ulike tillegg, omgjort til og beregnet i heltidsekvivalenter. Utrekningen baserer seg på et gjennomsnitt for kvinner og menn i gruppen.

Generelt er det viktig å bemerke at spesifiserte ytelser, som uregelmessige tillegg og overtid, kun mottas av deler av gruppen, og uten at det nødvendigvis impliserer en kjønnsmessig skjevhet. Når andelen som faktisk mottar ytelsen innen en gruppe reduseres, reduseres også tallenes validitet og reliabilitet. I tabellen omfatter alle tall satt på grå bunn at det er mindre enn 50 prosent i gruppen som mottar ytelsen. Det betyr at man med mindre enn 50 prosent sikkerhet kan si noe om prosentandelen, noe som i seg selv er meget lavt, og dataene kommenteres derfor ikke i videre analyser. «Antall ikke tilstrekkelig» innebærer at det er færre enn 5 ansatte i en av kjønnskategoriene.

Kjønnsfordeling på ulike stillingsnivåer/grupper	Lønnsforskjeller					
	Kvinnerns andel av menns lønn er oppgitt i prosent					
	Kontante ytelser					
	Kvinner	Menn	Sum kontante ytelser	Avtalt lønn/ fastlønn	Uregelmessige tillegg	Overtid
Total	2734 (68 %)	1308 (32 %)	97,4 %	103,4 %	69,1 %	81,9 %
Gruppe 1: Toppledelse						
Direktører/regiondirektører/ avd.direktører/ fagdirektører	30	30	98,5 %	100,3 %	Antall ikke tilstrekkelig	42,1 %
Gruppe 2: Mellomledelse 1						
Enhetsledere	91	40	96,1 %	99,5 %	105,2 %	39,3 %
Gruppe 3: Mellomledelse 2						
Informasjonssjef, avdelingsleder institusjon	152	55	101,5 %	101,6 %	85,8 %	148,6 %
Gruppe 4: Fagstillinger 1						
Fagutdannede med master el. profesjon, psykologer mm.	575	180	93,5 %	95,8 %	74,2 %	84,9 %
Gruppe 5: Fagstillinger 2						
Fagutdannede med høyskole/ 3-årig bachelor, miljøterapeuter mm.	698	458	96,0 %	100,3 %	80,5 %	93,0 %
Gruppe 6: Saksbehandlere 1						
Prosjektleder, spesialrådgiver, seniorrådgiver	406	183	95,8 %	96,6 %	69,2 %	103,6 %
Gruppe 7: Saksbehandlere 2						
Rådgiver, første- og senior-konsulent	536	90	97,2 %	97,9 %	91,3 %	70,0 %
Gruppe 8: Fagstillinger 3						
Miljøarbeidere	179	259	99,3 %	101,7 %	87,2 %	89,0 %
Gruppe 9: Saksbehandlere 3						
Saksbehandlere lavere nivå / merkantile/ drift/annet	67	13	106,6 %	105,2 %	Antall ikke tilstrekkelig	Antall ikke tilstrekkelig

Avtalt lønn / fastlønn

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn basert på avtalt lønn / fastlønn er i 2020 ikke forskjellig fra tidligere år. Totalt i etaten tjener kvinner i gjennomsnitt 103 prosent av menns lønn.

Dette baserer seg på et uvektet gjennomsnitt. Et vektet gjennomsnitt tilsier at kvinner tjener 100,3 prosent av menns lønn. Blant topplederne og mellomlederne har vi tilnærmet lønnsmessig likhet.

Blant ansatte i gruppene fagstillinger 1 og saksbehandlere 1, som er ansatte med høyest nivå utdanning, ser vi imidlertid en tendens til noe lavere lønn for kvinner. Kvinnelige fagutdannede med master eller profesjonsutdanning, som spesialutdannede og psykologer, tjener 96 prosent av menns lønn. Kvinnelige prosjektledere, spesialrådgivere og seniorrådgivere tjener 97 prosent av menns lønn. Gitt at vi vet at det å skifte jobb er lønnsdrivende, kan det være interessant å undersøke nyrekruttering i de ulike gruppene fordelt på kjønn. For disse gruppene er lønn uavhengig av ansiennitet, og den forhandles for de fleste individuelt. En annen hypotese kan være at arbeidsgiver er villig til å betale mer for å rekruttere og beholde menn på en kvinnedominert arbeidsplass. Det kan også være at menn lykkes bedre i å forhandle egen lønn enn kvinner. Dette krever ytterligere undersøkelser og grundige analyser.

For gruppen fagstillinger 2, ansatte med 3-årig bachelor, som blant annet miljøterapeuter, barnevernspedagoger og sosionomer, finner vi absolutt likelønn mellom kvinner og menn ut fra deres avtalte lønn. Denne gruppen får i hovedsak fastsatt lønn etter lokal lønnspolitikk og ansiennitet, og deres lønn blir i større grad kollektivt og sentralt regulert enn ansatte i gruppen fagstillinger 1 og saksbehandlere 1. Også blant miljøarbeidere, i gruppen fagstillinger 3, finner vi lønnsmessig balanse. Lønn til ansatte i denne gruppen er også sentralt regulert.

I gruppene saksbehandler 2 og 3, som omfatter rådgivere, tre konsulentnivåer, samt driftsstillinger, er sammensettingen kompleks og inneholder både ansatte uten formell utdanning og nyutdannede, og gruppene rommer ansatte med kort og lang ansiennitet. Deler av gruppen har ansiennitetsregulert lønn. For en hensiktsmessig sammenlikning av kvinner og menn i disse gruppene må vi analysere tallene og se på andre forhold som blant annet ansiennitet, funksjon og organisatorisk tilknytning.

Uregelmessige tillegg

Uregelmessige tillegg beregnes som ulike prosentsetser av ansattes avtalte lønn. Begrepet inneholder ytelser som blant annet kvelds- og natt tillegg, helgetillegg og helligdagstillegg. Utbredelsen av slike tillegg er lav i enkelte grupper og deler av vår virksomhet, mens den i andre deler, som innenfor institusjonsområdet, er høy.

Ser vi på gruppene av fagstillinger og mellomleder 2, hvor denne typen ytelse er mest utberedt, er kvinners andel uregelmessige tillegg 75 – 85 prosent av menns. Ut fra denne fordelingen kan vi anta at kvinner i mindre omfang enn menn arbeider på dager og tider av døgnet som utløser uregelmessige tillegg. Videre kan vi undersøke om det finnes holdninger, eller en kultur, som foretrekker menn til arbeid på dager og eller tider av døgnet som utløser uregelmessige tillegg.

Overtid

Overtid beregnes som en prosentset av ansattes avtalte lønn. Overtidskompensasjon vil variere avhengig av hvilken tid på døgnet overtiden utføres, om overtiden utløser 50 prosent eller 100 prosent godtgjøring, og ikke minst ut fra hvordan den ansatte ønsker å få overtiden kompensert, som avspasering eller som utbetaling. Det er derfor lite vi kan si om overtid i et økonomisk likestillingsperspektiv.

I de delene av tjenestene våre hvor overtid er relativt utberedt, som på institusjonsområdet og i gruppene av fagstillinger, ser vi at kvinners andel av utbetalt overtid tilsvarer mellom 85 – 93 prosent av menns utbetalte overtid. En forsiktig hypotese kan være at kvinner i større grad enn menn velger overtid kompensert med avspasering fremfor utbetaling. Alternativt kan det være at kvinner i mindre grad enn menn påtar seg, eller blir pålagt, overtid. For å undersøke dette nærmere må vi se på omfanget av overtid i faktiske timer, samt hvilken kompensasjonsform som velges, fordelt på kjønn. Dernest kan vi vurdere om det finnes holdninger, eller en kultur, for å gi eller pålegge menn mer overtid enn kvinner. Fordeler vi

antallet timer som er arbeidet som overtid, på kvinner og menn, får vi et snitt på vel 22 timer overtid for kvinner og vel 31 timer for menn.

Kjønn og midlertidighet

Det er generelt mye midlertidighet i Bufetat. Dette er beskrevet i tidligere avsnitt. Når det gjelder fordelingen av kvinner og menn i midlertidige tilsetningsforhold, finner vi at nesten 55 prosent av alle midlertidig ansatte er kvinner, og at 25,5 prosent av alle kvinnelige ansatte er midlertidig ansatt. Vel 45 prosent av alle midlertidig ansatte er menn, og nesten 38 prosent av alle mannlige ansatte er midlertidig ansatt. Det vil si at midlertidighet blant kvinner er mindre forekommende enn blant menn.

Figur 41

Midlertidig ansatte. Per 31. desember 2020.

Kjønn og deltid

Omfanget av deltid i Bufetat er redusert de senere årene. Det er likevel stor forskjell i omfanget av deltid innenfor ulike tjenestemråder. Det er i forbindelse med døgnkontinuerlig drift og turnus på barnevern-institusjonene at deltidsstillinger er nødvendig. Gjennom arbeid med langtidsplan for Bufetat jobbes det med å redusere omfanget av små stillingsbrøker. Regionene vurderer ulike tiltak i dette arbeidet. Vi oppfatter at det er etablert en felles holdning til at kvaliteten øker med flere heltidsstillinger og sterkere tilknytning til arbeidsplassen.

Ved utgangen av 2020 hadde vel 40 prosent av alle ansatte en deltidsstilling. Dette tallet inkluderer timelønnede. Ser vi bort fra timelønnede, var andelen ansatte i deltidsstillinger 23 prosent. 35 prosent av kvinnene jobbet deltid. Dette tallet inkluderer timelønnede. Uten timelønnede utgjorde kvinnelige ansatte i deltidsstillinger 20 prosent av alle kvinnelige ansatte. Av alle ansatte menn, inkludert

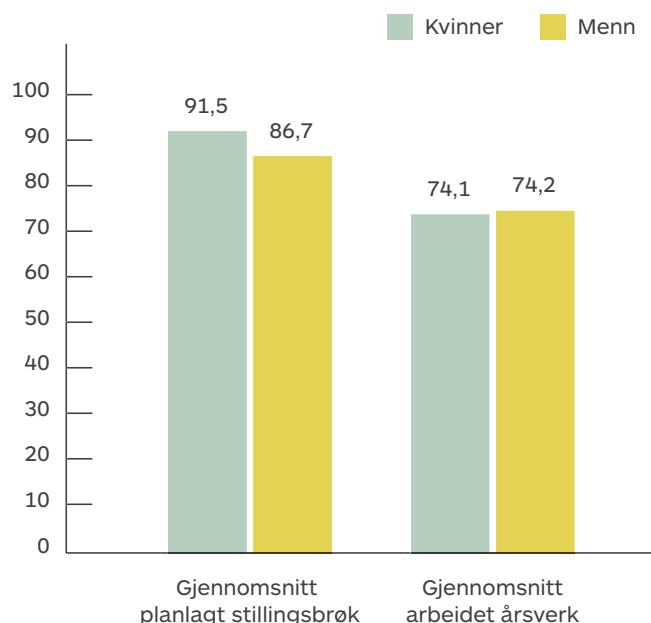
timelønnede, jobbet 51 prosent deltid. Ser vi bort fra de timelønnede, utgjorde andelen menn i deltidsstillinger vel 29 prosent av alle menn. Vi finner altså at kvinner i mindre grad enn menn jobber deltid.

Ansatte i deltid jobber gjerne langt mer enn den faste stillingsbrøken. De tar da på seg ledige vakter som timelønnet tilkallingsvikar. Dette er viktig og nødvendig arbeidskraft ved plutselige fravær og ekstra ressursbehov. Går man ut fra at det er mulig å jobbe inntil full stilling, vil kvinner ha mindre rom for å ta på seg ekstravakter enn menn siden de i større grad har høyere stillingsprosent.

Denne antagelsen bekreftes ved å se på gjennomsnittlig planlagt stillingsbrøk. Det illustreres her uten timelønnede, som ikke har noen fastsatt stillingsprosent. Vi ser at kvinner har en større planlagt stillingsstørrelse enn menn, men at kvinner og menn i snitt faktisk arbeider like mye. Ulike former for fravær kan forklare denne differansen.

Figur 42

Planlagt og faktisk stillingsbrøk i prosent.

Kjønn og fravær

Sykefravær er tidligere omtalt, og tallene var her hentet fra SAP-kjernesystem. I dette tilfellet er tallene hentet fra DFØ sin innsiktsløsning, og tallene er derfor ikke direkte sammenliknbare. Fra tidligere år vet vi at kvinner har hatt ca. 0,9 – 1,3 prosent høyere sykefravær enn menn. I 2020 finner vi at sykefraværet blant kvinner er 7,1 prosent, mens det blant menn er på 7 prosent. Sykefraværet er altså jevnere. Det er tidligere beskrevet hva vi tenker kan være årsaken til lavere sykefravær i 2020 enn tidligere år. Om vi sammenholder disse antagelsene med redusert forskjell mellom menn og kvinner, så kan det innebære at kvinner har mer å hente på generelle hygienetiltak enn menn, siden man kan anta at deres sykefravær er redusert mer enn menns.

Fravær på grunn av sykt barn fordeler seg noe ulikt mellom kvinner og menn. I 2019 utgjorde fraværstypen 0,4 % av kvinners fravær og 0,3 prosent av menns fravær. I 2020 ser vi at av kvinners fravær på grunn av sykt barn utgjør 0,5 prosent, mens det utgjør 0,3 prosent av menns fravær. Vi ser at kvinner i 2020 tar mer av fraværet for syke barn enn i 2019. At det samlet sett er større omfang fravær på grunn av sykt barn, kan naturlig forklares med situasjonen rundt covid-19, stengte barnehager og skoler. Uttak av foreldrepermisjon utgjør for kvinner 1,6 prosent av fraværet deres. For menn utgjør uttak av foreldrepermisjon 0,9 prosent av fraværet. Tallene er usikre, da løsningen ekskluderer fravær som ikke både starter og slutter i 2020.

Buudir vil arbeide med å gjøre en bedre kartlegging og framstilling av dette for 2021.

Del 2

Vårt arbeid for likestilling og mot diskriminering

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

I Bufdirs likestillingsstrategi er ett av hovedmålene å utvikle eget arbeid som arbeidsgiver med inkludering og likestilling: «Bufdir skal gå foran som en inkluderende, mangfoldig og likestilt arbeidsplass. Våre erfaringer fra arbeid med likestilling, ikke-diskriminering og universell utforming i egen organisasjon og innenfor egne ansvarsområder skal kunne brukes som eksempler på godt likestillingsarbeid. Vi skal jobbe for at alle våre tjenester er inkluderende og likeverdige.»

I 2018 ble det utarbeidet retningslinjer for oppfølging og saksbehandling av saker om trakassering, seksuell trakassering, mobbing og utilbøelig opptreden, varslingsrutiner om slike saker, samt et notat som klargjør regelverket rundt seksuell trakassering.

I lokal lønnspolitikk er det nedfelt at «lønnspolitikken skal medvirke til at Bufetat oppleves som en attraktiv arbeidsgiver med gode lønns-, karriere- og utviklingsmuligheter for alle uansett bakgrunn. Vi skal ha særlig fokus på hensynet til likestilling og ikke-diskriminering ved rekruttering og lønnsforhandlinger». Likelønn er også et kriterium som generelt skal legges til grunn i lønnsvurderinger.

Bufetats arbeid for å sikre likestilling og ikke-diskriminering i praksis

Likestillings- og ikke-diskrimineringsperspektivet er fulgt opp i personal- og rekrutteringsarbeidet i Bufetat og direktoratet. Buudir deltar i det statlige mangfoldsnettverket, der aktivitets- og redegjørelsespliktene (ARP) har vært hovedtema i 2020. Bufetat har et partssammensatt likestillingsutvalg, med representanter fra alle regioner. Et hovedtema har vært å koordinere

en kartlegging av risikoer for diskriminering og hindre for likestilling i Bufetat innen alle grunnlag som omtales i likestillings- og diskrimineringsloven. Analysen har vurdert ulike deler av personalpolitikken som utvalget mente hadde relevans for likestilling og diskriminering knyttet til de ulike grunnlagene vi jobber med. Analysen har også bidratt til kompetanseheving om likestilling og diskriminering, og den har styrket kunnskapen om aktivitets- og redegjørelsespliktene og oppmerksomheten rundt likestilling og ikke-diskriminering.

Tilstandsanalysen viste et særlig forbedringsområde innenfor området inkluderende rekruttering. Det er satt i verk kompetansehevende tiltak for økt kvalitet i ansettelsessaker, blant annet for å ivareta hensynet til likestilling og ikke-diskriminering. Bufdir ser fortsatt et behov for økt oppmerksomhet om inkluderende rekruttering i 2021.

Bufdir har deltatt i Kommunal- og moderniseringsdepartementets prøveprosjekt med anonyme søknader. Navn og nasjonalitet er anonymisert i første utvelgelsesfase på halvparten av stillingene våre. Bufdir har også valgt å fjerne søknadsbrevet i søknadsprosesser. Det er fortsatt for tidlig å vurdere resultater av disse tiltakene, men dette følges opp videre i 2021.

I 2020 oppga totalt 0,6 prosent av alle nye ansatte i Bufetat og 2,5 prosent av alle nyansatte i Bufdir at de hadde nedsatt funksjonsevne. Til sammenligning var tilsvarende andel i 2019 0,8 prosent i Bufetat og 1,6 prosent i Bufdir. Dette beskrives nærmere i kapittelet om inkluderingsdugnaden.

Det ble i tilstandsanalysen også avdekket behov for å rette søkelys på språkbruk, sjargong, normer og stereotyper i virksomheten for å hindre trakassering og skape et bedre arbeidsmiljø. I tillegg har også den enkelte region identifisert egne områder de vil jobbe videre med.

Bufdir og Bufetat vektlegger arbeid med holdninger og å skape et inkluderende arbeidsmiljø. I 2021 skal regionene arbeide videre med analysen og de forbedringsområdene som ble avdekket i 2020.

Tilstandsanalysen og kartleggingen av deltidsarbeid viste at deltidsstillinger er utbredt i deler av virksomheten, men vi vet per d.d. ikke om dette er frivillig eller ikke. I 2021 vil Bufdir og Bufetat gjennomføre en kartlegging av ufrivillig deltidsarbeid for å få mer innsikt i omfang av ufrivillig deltidsarbeid, årsaker til dette og mulige tiltak vi kan iverksette for å fremme en heltidskultur i hele virksomheten.

4.6.2

Redegjørelsesplikt for offentlige myndigheter

Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 24 annet ledd.

Aktivt likestillingsarbeid vil si å iverksette tiltak for likestilling og mot diskriminering uten at arbeidet skyldes konkrete tilfeller av diskriminering eller forskjellsbehandling. Arbeidet skal ta tak i systematiske skjevheter, forhindre diskriminering som det er vanskelig å påvise i enkelttilfeller, og forhindre diskriminering i fremtiden. Aktivt arbeid for likestilling i egen myndighetsrolle er viktig for å oppnå et mer likestilt samfunn. Pliktene som følger av likestillings- og diskrimineringsloven, tar utgangspunkt i at det ikke er rimelig å overlate til enkeltpersoner som diskrimineres, å ta tak i forskjellsbehandling. Derfor bør beslutningstakere jobbe med dette på eget initiativ.

Blant Bufdir og Bufetats innsatsområder er prinsippet at brukernes behov skal settes først. Det gjøres blant annet ved å sikre at likestilling og ikke-diskriminering ivaretas i alle deler av tjenesteapparatet gjennom likeverdige tjenester. Hensynet til likestilling er stadfestet i Bufdir og Bufetats overordnede strategier og på

de enkelte fagområdene i virksomheten. Bufdir vedtok i 2019 også en egen strategi for vårt arbeid som fagdirektorat på likestillingsfeltet.

Et særlig prioritert område for Bufdir og Bufetat de senere årene har vært å fremme likestilling og hindre diskriminering knyttet til etnisitet og religion i barnevernet. I 2016 utarbeidet Bufdir strategien *Barnevernet i et mangfoldig Norge – strategi for å øke tilliten mellom etniske minoritetsmiljøer og barnevernet*. Det ble også vedtatt en egen handlingsplan for å bedre tilliten mellom barnevern og etniske minoritetsmiljøer. Bakgrunnen for arbeidet er at en del minoritetsforeldre har lav tillit til barnevernet, samtidig som en fjerdedel av barna med barnevernstiltak er enten innvandrere eller barn av innvandrere.

Bufdirs arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering i myndighetsutøvelsen vår er også styrt av nasjonale handlingsplaner og strategier på de fagfeltene Bufdir har ansvar for. Videre har vi mål om at alle digitale tjenester og all grafikk skal være universelt utformet, og at språk og bilder skal speile en mangfoldig befolkning og ikke spille på stereotyper.

Bufdir jobber med å framskaffe kunnskap om likestilling og ikke-diskriminering på våre fagområder gjennom FoU-opppdrag, undersøkelser blant organisasjoner, kommuner og brukere av våre tjenester, samt bruker-medvirkning. Bufdir har også en avtale med SSB om koordinering av likestillingsstatistikk. Analyseavdelingen jobber med å fremskaffe og systematisere kunnskap om likestillingsutfordringer på Bufdirs ansvarsområder. Mye av denne kunnskapen er oppsummert på statistikk- og analysesidene på nett⁵¹.

Gjennom utredningsinstruksen er statlige virksomheter pålagt å utrede konsekvenser for likestilling når nye tiltak skal foreslås. Gjennom en egen arbeidsprosess for utredninger skal Bufdir sikre at vi gjør en grundig nok vurdering av likestillingshensyn.

I løpet av 2020 har Bufdir iverksatt en rekke tiltak for å sikre likestilling og fremme diskriminering i arbeidet vårt. Bufdir ser behov for å styrke den målrettede og planmessige innsatsen for å fremme likestilling i 2021. Under følger en oversikt over innsats for å fremme likestilling innen direktoratets fagområder og planer for arbeidet videre.

Kompetansesatsing i barnevernet

Som et ledd i kvalitets- og kompetanseløftet i de kommunale barnevernstjenestene har barnevernsansatte mulighet til å få støtte til videreutdanning. Dette kan de gjøre gjennom tilskuddsordningen for barnevernsfaglig videreutdanning. Fra 2021 er det mulig å fordype seg innen minoritetskompetanse i barnevernet.

Ambassadøravtale med trossamfunn

Et viktig arbeid for Bufdir og Bufetat er å rekruttere fosterforeldre som er egnet som fosterhjem. Samtidig ser vi behov for en styrket og målrettet innsats for å rekruttere fosterhjem som i større grad speiler det etniske og religiøse mangfoldet i befolkningen. Derfor har vi i 2020 jobbet for å få på plass ambassadøravtaler mellom Bufetat og tros- og livssynssamfunn som er tilknyttet Samarbeidsrådet for tros- og livssynsorganisasjoner (STL). Avtalen inngås mellom Bufetat og organisasjoner med gjensidige forpliktelser. Dette kan blant annet være informasjonsdeling og bistand fra Bufetat, og at organisasjonene skaper engasjement og synliggjør behovet for fosterhjem i sine nettverk. Foreløpig har seks organisasjoner signert avtalen.

51 https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/

Tilgjengelige krisesentre

De siste årene har Krisesentrenes tilgjengelighet blitt analysert, og det har blitt avdekket manglende universell utforming og tilpasning til personer med funksjonsnedsettelse ved en del krisesentre.

Buudir har tilskudd til utviklingsprosjekter som kommunene kan søke på, og i 2020 har én kommune fått tilskudd til å tilpasse krisesentertilbudet til personer med nedsatt funksjonsevne som en særlig utsatt gruppe. Alle som pusser opp eller bygger nye sentre, skal dessuten sørge for at senteret utformes slik at det er tilgjengelig for alle.

Familievernet

Buudir gjør beregninger av kjønnsfordeling blant dem som henvender seg til familievernet. Analysen har vist at det er en overvekt av kvinner som henvender seg til familievernet. Informasjonen brukes til styring og utvikling av familievernet. Analysene har gitt informasjon om mulige implikasjoner for kjønnslikestilling i tjenesten og ført til økt bevissthet i familievernet om kjønnsdimensjonen, dvs. hvem som henvender seg.

Familier med vedvarende lav inntekt

Litt over halvparten av familier med vedvarende lav inntekt har flukterfaring eller innvandrerbakgrunn, og blant familier uten slik bakgrunn er det flest enslige forsørgere, oftest kvinner. Buudir følger opp tiltak 23 i regjeringens strategi *Like muligheter i oppveksten*, som ble lansert i oktober 2020. Tiltaket er en tilskuddsordning til lokale lag og foreninger. I retningslinjene for ordningen er det presisert at likestilling mellom barn og ungdom som i liten grad deltar i organisert idrett, herunder barn og unge med nedsatt funksjonsevne, barn fra familier med lav betalingsevne og jenter med minoritetsbakgrunn, skal sikres når midlene fordeles. Buudir vil følge opp dette tiltaket videre i 2021.

Planer for likestillingsarbeidet i 2021

Prosjektene og tiltakene fortsetter i 2021. I arbeidet med likestillingsredegjørelsen har alle avdelinger i direktoratet besvart en undersøkelse om hvordan de jobber for å ivareta likestilling og ikke-diskriminering i arbeidet sitt. Innspill og forslag til tiltak vil vurderes videre for å sikre aktivt, målrettet og planmessig likestillingsarbeid i 2021.

4.7

Regjeringens fellesføring: inkluderingsdugnad

Også i 2020 har vi arbeidet for å innfri målet i inkluderingsdugnaden om at minimum fem prosent av nyansettelser i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Resultatet for året er lavere enn vi skulle ønske.

Det kan være flere årsaker til at vi ikke når målet. Antall søkere fra målgruppen er lavt, og det tar tid før endringer i arbeidet vårt gir reell effekt. Vi har i 2020 fokusert på å finne kunnskapsbaserte tiltak og arbeidet med profesjonalisering av rekrutteringsprosessen for å sikre en mer likestilt rekruttering.

Vi har jobbet med å skrive gode stillingsannonser som ikke diskriminerer. Vi har oppdatert mangfoldserklæringen og har gjort

den til vår egen for å knytte den tettere til oppgavene våre og understreke hvordan den er et viktig styringsdokument for Bufdir og Bufetat.

Fremover vil vi fokusere enda bredere på inkluderingsarbeidet, da vi ser at rekrutterings tiltak må følges opp med ytterligere tiltak. Av de nyansatte i målgruppen i år har tre registrert nedsatt funksjonsevne og én hull i CV. Vi har ikke tall som viser hvor mange av de til sammen 572 søkerne som har registrert hull i CV eller nedsatt funksjonsevne som faktisk var kvalifisert for stilingen de søkte på.

Nyansettelser i 2020	Bufdir	Bufetat
Antall utlyste stillinger	40	480
Antall søkere totalt	2 571	16 167
Antall søkere i målgruppen	114	458
Antall nyansatte i målgruppen	1	3
Andel nyansatte med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV	2,5 %	0,6 %

4.8

Digitalisering

Utvikling og forvaltning av våre nettstedbaserte tjenester er under stadig utvikling, og det er fortsatt behov for å bygge opp kompetanse på digitalisering i virksomheten. Bufdir.no er virksomhetens digitale informasjonskanal til omverdenen. Nettstedet rommer også spesialiserte tjenester som foreldrehverdag.no, digitalt støttet mekling og foreldre-samarbeidsavtalen, samt fosterhjem.no.

I løpet av høsten 2020 har vi sett behovet for å differensiere de digitale tjenestene på bufdir.no mellom ulike målgrupper, særlig mellom innbyggere og profesjonelle brukere. I 2021 vil det være en redesignprosess for å tydeliggjøre dette skillet, samtidig som vi vil bygge standardiserte maler for økt produksjon av innhold og digitale veiledere på bufdir.no.

Økt produksjonstakt og lovkrav knyttet til universell utforming gjør det viktig å prioritere denne oppgaven for 2021.

Det har vært mange informasjonsoppgaver knyttet til korona i løpet av 2020, og bufdir.no har raskt blitt tilrettelagt for å kunne spre informasjon til innbyggere og profesjonelle. Introduksjon av viktige tjenester som digitalt støttet mekling på bufdir.no øker behovet for oppetid og driftsstabilitet, og ung.no og bufdir.no vil derfor flyttes over i skybasert drift rett over nyttår.

4.7

Tilskudd

Bufdir forvalter 24 tilskuddsordninger til et bredt spekter av tilskuddsmottakere. I 2020 tildelte vi over 1,2 milliarder kroner i drift- og prosjektmidler. Interesserte kan gjøre seg kjent med tilskuddsordningene, hvordan man søker, og se hvem som har fått tilskudd på Bufdirs nettsider. Hele tilskuddsprosessen foregår i direktoratets tilskuddsportal.

Tabellen til høyre gir en oversikt over direktoratets tilskuddsordninger (unntatt øremerkede tilskudd), antall innvilgede søknader og innvilget beløp.

Tilskuddsordninger (ikke enkelttilskudd)	Antall innvilgede søknader	Innvilget beløp
Barn og ungdoms deltakelse og innflytelse i samfunnet:		
Nasjonalt driftstilskudd LNU, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	12 660 000
Internasjonalt driftstilskudd LNU, Ungdom og Fritid, Unge funksjonshemmede	3	3 720 000
Nasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner**	88	155 800 000
Internasjonal grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner**	35	4 370 000
Erasmus+ Aktiv ungdom	72	40 000 000
Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*	78	42 850 100
Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge	737	384 877 947
Inkludering og tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering		
Bedre levekår lhbtq*	21	12 785 000
Funksjonshemmedes organisasjoner (inkl.særtilskudd)**	137	208 321 675
Fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse	119	24 647 325
Bedre levekår for personer med funksjonsnedsettelse*	32	19 059 733
Oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom*	109	49 300 000
Universell utforming	44	12 420 000
Universell utforming KS-nettverket	18	2 967 000
Familie og omsorg – Samliv og oppdragerollen		
Familie- og likestillingspolitiske organisasjoner	31	6 300 000
Samlivstiltak	152	10 621 370
Samlivskurs for førstegangsforeldre	8	3 940 800
Organisasjoner i Barnevernet*	8	16 700 000
Utviklings- og samhandlingsprosjekter i barnevernet*	22	20 000 000
Foreldrestøttende tiltak*	144	35 400 000
Videreutdanning barnevernfaglig veiledning	276	25 340 819
Systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn	44	28 710 000
Arbeid mot vold og overgrep i nære relasjoner		
Sentre mot incest og seksuelle overgrep***	22	101 153 689
Bo- og støttetilbud for utsatte for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	5	17 000 730
Tiltak mot vold og overgrep	38	11 782 138
Totalt ****	2 246	1 250 728 326

* Direktoratet tildeler midler for tre-fire år på enkelte ordninger, med forbehold om Stortingets bevilgning.
«Antall innvilgede» gjelder alle for tilskuddsåret 2020, uavhengig av om vedtak ble fattet i 2017, 2018, 2019 eller 2020.

** Søkes ikke om beløp, men på bakgrunn av beregningsvariabler.

*** Overslagsbevilgning

**** Direktoratet og etaten forvalter også midler til adopsjonsstøtte, familievern, og øremerkede tilskudd

Del 5

Vurdering av fremtids- utsikter

For de fleste barn og unge er Norge et godt land å vokse opp i. Ungdata 2020 viser at norske ungdommer stort sett trives med livet de lever. Vi vet også at de mest sårbare barna som har hatt behov for barnevernstjenester, har en bedre utvikling enn tidligere. Samtidig har året som har gått satt oss på prøve. Koronapandemien har gjort hverdagen mer krevende for utsatte barn og unge, og vi vet ennå ikke hvordan dette kommer til å påvirke oss i tiden som kommer.

I Norge har vi et lov- og regelverk som gir barn, unge og familiene utstrakte rettigheter, fremmer likestilling og forbyr diskriminering. Norge er rangert som et av de mest likestilte landene i verden. Alt dette er et godt grunnlag for det videre arbeidet med samfunnsoppdraget vårt og de utfordringene vi skal løse.

Bufdir jobber for å skape endringer for barn, unge, familier og grupper som er utsatt for diskriminering. For å oppnå dette er vi avhengige av å følge samfunnsutviklingen nøye. Ulike samfunnsområder vil påvirke Bufdir og Bufetats regioner i årene som kommer.

Økende forskjeller blant barn og unge

Stadig flere barn vokser opp i familier med lavinntekt. Sosioøkonomiske forskjeller kan både ha negative konsekvenser under oppveksten, men også videre i voksen alder. Barn av foreldre med lav utdanning og dårlig økonomi presterer ofte selv svakere på skolen. Dette er bekymringsfullt for barnas fremtid, men også for foreldre med færre ressurser til å hjelpe barna når samfunnet rundt stiller økende krav for å lykkes i livet. Det er et stort press på barn og unge om å lykkes på mange arenaer i livet, og samtidig opplever unge med lav sosioøkonomisk status lav fremtidstro.

Bufdir følger nøye med på utviklingen av sosiale forskjeller blant barn og unge. Koronapandemien og de innførte tiltakene kan få omfattende og langvarige konsekvenser for sårbare barn og

unge, og deres familier. Flere barnefamilier vil antagelig oppleve dårlig råd, og enkelte av konsekvensene av pandemien kan ha virkning i flere år fremover.

Mer psykiske plager blant ungdom

Stadig flere unge i Norge opplever psykiske plager. Mange sårbare unge har økt risiko for psykiske helseplager, spesielt i familier med lavinntekt. Samtidig er det mange barn og unge som opplever å bli avvist av BUP-tjenestene etter henvisning av kommunene.⁵² Bufdir vil fortsette å jobbe med helsesektoren for å sikre god psykisk helsehjelp til barn som har behov for hjelp fra barnevernet, også utenfor de vanlige rammene for helsetjenester.

Bufdir og Bufetat følger utviklingen av unges psykiske helse, både for å sikre nok kunnskap til å møte disse barna på en god måte og god nok kompetanse til å fange opp barn med psykiske lidelser som har behov for behandling av andre tjenester. Koronautbruddet kan påvirke barn og unges psykiske helse fremover, og Bufdir vil rådgi tjenesteapparatet om hvordan de kan hjelpe på best mulig måte.

Barns digitale hverdag

Barn og unge samhandler i økende grad digitalt med både jevnaldrende og andre gjennom sosiale medier og spill. Det siste året har i større grad også tvunget barns skolearbeid og undervisning over på digitale flater. Men unge kan også oppleve negative hendelser i det digitale rommet, som mobbing, trakassering og i verste fall seksuelle overgrep. De kan utsettes for innhold som de ikke er modne for å håndtere eller ikke ønsker å se.

Den digitale revolusjonen har endret samfunnet vårt kraftig i løpet av de siste tre tiårene. Det er stadig et behov for kunnskap om hvordan digitaliseringen påvirker barn og unge, slik at vi kan gi gode faglige råd og utvikle vårt eget tjenestetilbud tilpasset den tiden vi lever i.

⁵² Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten (2020). Ungdom med uavklart tilstand - Samhandling mellom kommunale tjenester og mellom kommunale tjenester og BUP. Hentet fra: <https://ukom.no/forside/ukoms-rapporter/ungdom-med-uavklart-tilstand/>. 03.03.2021

Familielivet i endring

Det norske familielivet har vært gjennom til dels store endringer de siste 20-30 årene, og disse trendene vil antakelig fortsette i årene som kommer. Barn og unge har en mer organisert hverdag enn tidligere, og samfunnet forventer mer oppfølging fra foreldre enn tidligere. Selv om det er mange positive effekter av disse rammene, kan det også bidra til at sårbare barn og familier får utfordringer med å delta på aktiviteter eller oppleve sterkere press om oppfølging av barn.

Bufdir er opptatt av å følge nøye med på hvordan familielivet organiseres og utvikler seg, slik at vi styrer tjenestene våre deretter.

Likestilling under press

Det norske samfunnet utvikler seg i retning av mer likestilling mellom kjønnene og større synlig seksualitets- og kjønns mangfold. Dette er positivt for barn og unge, særlig for unge lhbtqi-personer som i større grad kan være åpne og være seg selv. Selv om majoriteten i samfunnet i stadig større grad omfavner dette mangfoldet, blir samtidig enkelte grupper som ikke aksepterer utviklingen, mer synlige og aktive som motstrømninger mot likestilling og mangfold. Bufdir vil fortsette å være en synlig og sterk faglig stemme, som kan formidle god kunnskap på hele likestillingsfeltet, også fremover.

Koronapandemien har satt nytt søkelys på likestillingsutfordringer. Virusset, myndighetenes krisehåndtering og de smittebegrensende tiltakene har vist seg å treffe grupper i befolkningen ulikt. Bufdir følger med på og kartlegger likestillingskonsekvenser av pandemien fortløpende.

For å motvirke at pandemihåndteringen og tiltak hemmer likestillingen, må både offentlige myndigheter og arbeidsgivere vurdere hvilke konsekvenser ulike tiltak har for likestilling.

Dette gjelder både nasjonalt, lokalt og på den enkelte arbeidsplass. Her er også aktivitets- og redegjørelsespliktene gode verktøy. Bufdir vil fortsette å være en rollemodell for alle arbeidsgivere og offentlige myndigheter når det gjelder oppfølgingen av aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet, også etter pandemien.

Bufdir vil fortsette å følge opp våre forpliktelser både til FN-konvensjoner og bærekraftsmål, både nasjonalt og i kommunene. For Bufdir er flere av bærekraftsmålene tett knyttet til vårt samfunnsoppdrag. I arbeidet for likestilling er Bufdirs innsats særlig rettet mot å bygge ned diskriminerende barrierer i samfunnet. Bærekraftsmålene er viktige for Norge i dialogen med andre land og i bistand, men forplikter oss også nasjonalt. Skal vi ha legitimitet internasjonalt, må vi fortsette å prioritere den nasjonale innsatsen.

Barnevernsreformen er også en oppvekstreform

I 2022 trer barnevernsreformen i kraft. Reformen skal gi mer ansvar til kommunene. Forebyggende arbeid og tidlig innsats skal styrkes. Målet er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Bufdirs oppgaver som fagdirektorat for det kommunale barnevernet blir derfor enda viktigere i årene som kommer.

Bakgrunnen for å flytte mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, er kommunenes nærhet til familiene og innsikten i barnas og foreldrenes behov. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunene. For å lykkes må kommunene tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Barnevernsreformen bør derfor i realiteten sees på som en oppvekstreform.

Bufdir har etablert en nasjonal koordineringsgruppe for gjennomføring av barnevernsreformen, som skal legge til rette for en god gjennomføring av barnevernsreformen på lokalt nivå. Dette gjøres ved å bidra til aktiviteter og initiativ som skal gjøre kommunene godt rustet til å gjennomføre reformen.

I 2020 etablerte Bufdir tjenestekataloger for å tydeliggjøre hvilke forventninger som stilles til statlige, kommunale og private aktører, innenfor de ulike tjenestene. I 2021 vil Bufdir ferdigstille tjenestekataloger for hjelpetiltak og fosterhjem, og etterleve de etablerte tjenestekatalogene frem mot reformen. Oppfølging av regjeringens kompetansestrategi er sentralt for å øke kompetansen og kvaliteten i det kommunale barnevernet.

Bufdir vil i 2021 bidra til å spre god informasjon om barnevernsreformen til alle relevante aktører, blant annet ved å arrangere webinarer.

Koronatiltak har, som beskrevet i tidligere kapitler, økt presset på barnevernstjenestene. Frem mot reformen vil det være spesielt viktig å avdekke slitasje både på kommunene og tjenestene. Enkelte kommuner opplever at handlingsrommet er brukt opp, som følge av strenge tiltak over lengre tid. Dette kan føre til et etterslep i kommunene inn mot reformen, og gjøre det vanskelig å legge til rette for forebyggende arbeid, samtidig som arbeidsporteføljen vokser. På en annen side har både kommunene og tjenestene vist en god evne til å omstille seg på kort tid.

Skjerpede krav til rettsikkerhet

Både kommunalt og statlig barnevern kan foreta alvorlige inngrep ovenfor barn og deres familier, og kravene til vurderinger og dokumentasjon er gjennom mange år skjerpet. Det er omfattende ekstern kontroll og tilsyn fra aktører som domstoler, Statsforvalter, Sivilombudsmann og Riksrevisjon.

I 2020 stilte Høyesterett i lys av flere dommer fra den europeiske menneskerettighetsdomstolen også skjerpede krav til kommunens saksbehandling både når det gjelder vurdering og begrunnelse, samt dokumentasjon av disse.

God saksbehandling bidrar til økt kvalitet i barneverntjenesten og styrker rettsikkerheten til både barn og familier. Det er en tydelig forventning om at kravene til saksbehandlingen overholdes. For å oppfylle kravene må det blant annet legges til rette for økt forvaltningskompetanse og riktig bemanning i norsk barnevern i fremtiden. Direktoratet vil ved standardisering, kompetansehevede tiltak og digitale initiativ legge til rette for at tjenestene skal kunne oppfylle kravene som vil bli stilt i årene som kommer.

Nye krav, nye løsninger

I en tid hvor vi må forvente strammere offentlige budsjetter fremover, må vi gjøre tydelige prioriteringer for å sikre gode tjenester til barn og familier når de trenger det. Økt bruk av digitale verktøy både for de ansatte i Bufdir og Bufetats regioner og dem vi er til for, er helt sentralt for å lykkes. Digitalisering er en viktig del av Bufetats arbeid for å sikre kvalitet, et likeverdig tilbud til alle og økt rettssikkerhet. Videreutvikling og implementering av digitale verktøy skal gjøre våre tjenester mer tilgjengelig for dem som trenger oss, og hver enkelt ansatt nødvendige verktøy for å løse sine arbeidsoppgaver. Bufdir har ambisjon om å bli en datadrevet virksomhet hvor vi kjenner våre data godt og bruker riktige tall til riktige beslutninger. Dette arbeidet vil fortsatt ha høy prioritet fremover.

Samarbeid på tvers av sektorer blir viktigere enn noen gang. For dem som trenger hjelp er det avgjørende at de får god og kunnskapsbasert hjelp på riktig sted og til riktig tid. Bistandsplikten innebærer at Bufetat ofte får ansvaret for unge som også har behov for hjelp fra andre etater.

Bufdir arbeider systematisk for et konstruktivt samarbeid med alle relevante aktører til beste for våre brukere. Koronapandemien har stilt særskilte krav til tversektoriell samhandling og gitt oss verdifulle erfaringer i den videre utviklingen av slikt samarbeid.

Kunnskapsgrunnlaget for våre tjenester utvikles kontinuerlig. Både den forskningsbaserte og erfaringsbaserte kunnskapen påvirker samfunnets forventninger til tjenestene våre. Evne til endring er derfor en stadig viktigere kompetanse for mange av våre tjenester. Endringsevnen avhenger av mange faktorer. God kompetanse hos de ansatte er vesentlig. I institusjonsbarnevernet er fleksible bygg

som kan tilpasses ulike behandlingsmodeller og målgrupper også vesentlig, blant annet for etatens evne til å forebygge utilsiktede flyttinger og uhensiktsmessig bruk av enetiltak.

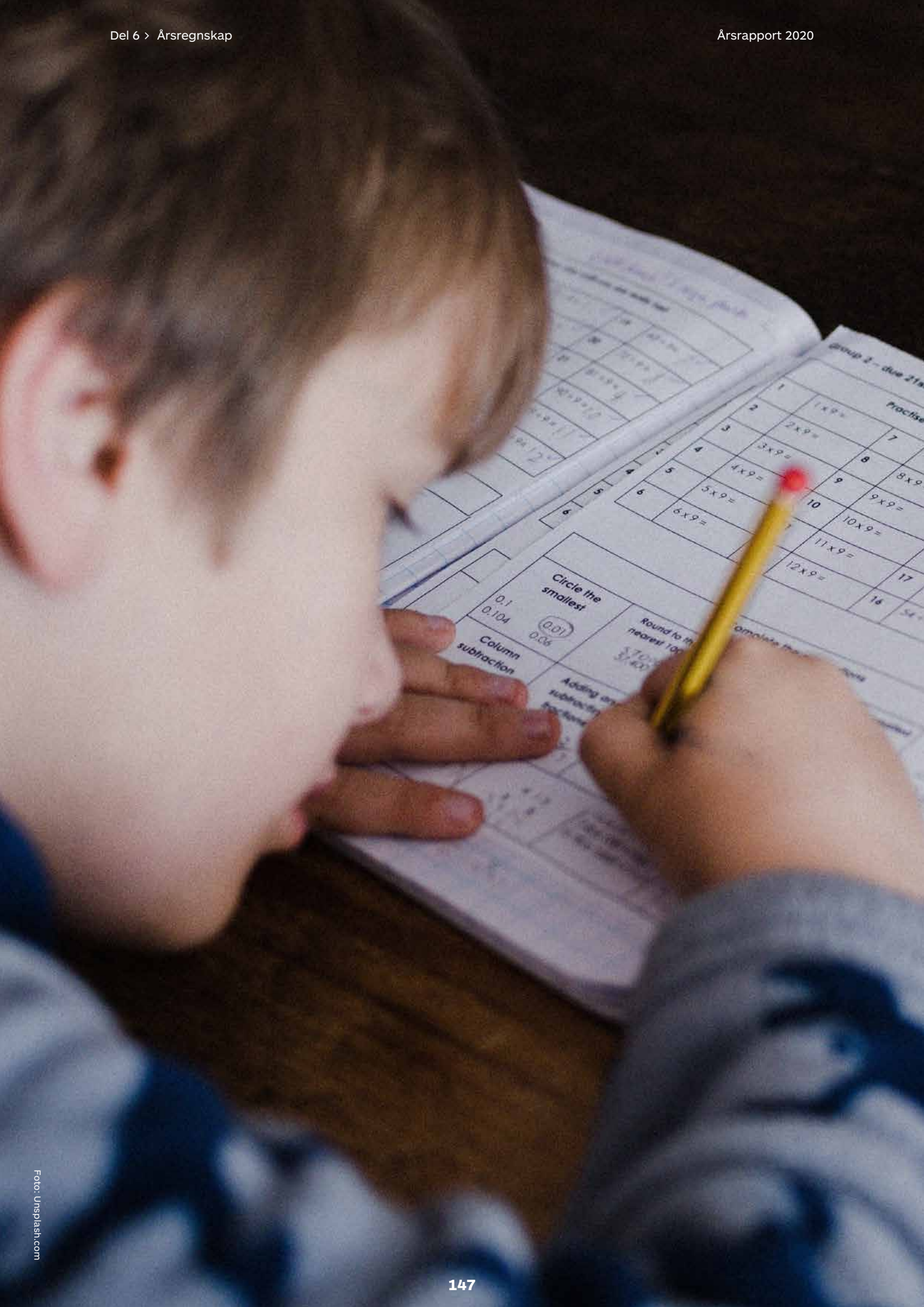
Bufdirs faste omdømmeundersøkelser fortsetter å vise at befolkningens tillit til barnevernet styrker seg. Mer åpenhet og debatt kan ha gitt økt forståelse for kompleksiteten i sakene. Å sikre høy tillit til Bufdir og Bufetats tjenestetilbud er en kontinuerlig prosess. Arbeid med tillit og omdømme til kommunalt barnevern, barnevernsinstitusjoner og Bufdir vil fortsette å være en prioritert oppgave i 2021.

Del 6

Årsregnskap

6.1

Ledelseskommentarer

Bufdir er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det framgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser at Bufdir hadde en samlet tildeling på 10,2 mrd. kroner i 2020. Regnskapet for 2020 viste at Bufdir har utgiftsført 10,1 mrd. kroner. Inkludert mottatte belastningsfullmakter. Netto rapportert til bevilgningsregnskapet, etter fratrukk av inntekter på 1,9 mrd. kroner, var på 8,1 mrd. kroner i 2020.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet (FIN) og krav fra BFD i instruks om økonomistyring. Direktoratet mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Samlet disponerte direktoratet tildelinger på utgiftssiden på 10,2 mrd. kroner inkludert mottatte belastningsfullmakter. Det ble mottatt belastningsfullmakter på til sammen 13,2 mill. Belastningsfullmaktene er knyttet til flere samarbeidsprosjekter mellom Bufdir og andre departementer/direktorater innenfor direktoratets ansvarsområder.

Bufdir har avgitt belastningsfullmakter på til sammen 58,3 mill. kroner. Fullmaktene er i hovedsak gitt til statsforvalterembetene knyttet til oppfølging av kompetansesatsingen.

Forvaltning og utbetaling av tilskudd skjer i henhold til eget regelverk fastsatt av BFD.

Samlet utbetalte Bufdir 2,1 mrd. kroner i tilskudd i 2020. Dette er en økning på 0,2 mrd. kroner fra 2019. Økningen er i hovedsak tilskudd til ideelle organisasjoner, denne type tilskudd utgjør 50 prosent av utbetalingen av tilskudd. Tilskudd til kommunene utgjorde 34 prosent av tilskuddsutbetalingene, hvor det største tilskuddet var 370,8 mill. kroner til forsterkning av kommunale fosterhjem. Det ble utbetalt 170,5 mill. kroner som tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, 385 mill. kroner til bekjempelse av barnefattigdom og 233 mill. kroner til funksjonshemmedes organisasjoner. For øvrige tilskudd vises det til bevilgningsrapporteringen.

Samlet regnskapsresultat, inklusive utgiftsført av andre, viste en mindreutgift på 115 millioner kroner i forhold til tildeling i 2020. Øvrige inntekter viste merinntekt på 15,8 mill. kroner. Videre har det grunnet omlegging av utbetalingsløsning for overtid, reisetid og timelønn blitt gitt fullmakt til å overskride driftsbevilgningen tilsvarende denne engangseffekten av omleggingen. Denne engangseffekten utgjorde 39,5 mill. kroner. Et samlet resultat for etaten viste dermed en mindreutgift på 169,9 mill. kroner i 2020. Sammenlignet med 2019 har mindreutgiften økt med 90,3 mill. kroner.

Covid-19-pandemien har medført sammensatte økonomiske konsekvenser, både gjennom økt tildeling for å ivareta sårbare barn, økte utgifter til smitteverntiltak og mindreforbruk som følge av mindre reiseaktivitet og utsatte prosjekter.

Etter direktoratets vurdering viste regnskapsresultatet kun mindre avvik i forhold til tildelingen. Kapittel 842 Familievernet viste netto en mindreutgift på 8,8 mill. kroner, som utgjør 1,4 prosent av total bevilgning. Kapittel 846 Familie- og oppveksttiltak viste netto en mindreutgift på 16,6 mill. kroner, som utgjør 2 prosent av total bevilgning. Kapittelet ble ved RNB og nysaldering i 2020 styrket med 89,2 mill. kroner grunnet tiltak for utsatte og sårbare barn og familier berørt av Covid-19-pandemien. Kapittelet har også fått økt tilskudd på 11,1 mill. kroner til adopsjonsorganisasjoner pga. inntektssvikt. Det var en mindreutgift på kapittel 855 Det statlige barnevernet på 12,7 millioner kroner, som utgjør 0,2 prosent av total bevilgning. I tillegg kommer 37,1 mill. kroner i engangseffekt av omlegging av utbetalings-løsning for overtid, reisetid og timelønn. Den økonomiske situasjonen i det statlige barnevernet er utfordrende, og det har vært ekstra krevende å oppnå budsjettbalanse i 2020 med usikkerheten omkring Covid-19-pandemien. Det har således vært gjennomført sterk økonomistyring for å sikre balanse på kapittel 855.

Inkludert avgitte belastningsfullmakter, viser samlet netto regnskapsresultat for kapittel 858 Direktoratet en mindreutgift på 39,9 mill. kroner som utgjør 6,5 prosent av total bevilgning. Mindreutgiften skyldes i hovedsak pandemien hvor flere av prosjektene på posten er blitt utsatt, i tillegg til lavere reiseaktivitet, avlyste seminarer og samlinger.

Rapporterte utgifter til drift eksklusive utbetalinger av tilskudd var 7,9 mrd. kroner i 2020. Av dette utgjør utbetalinger til lønn og sosiale utgifter 4,1 mrd. kroner, som tilsvarer om lag 52 prosent av totale driftsutgifter. Andre større driftsutgifter er knyttet til kjøp av barnevernstjenester fra private og ideelle organisasjoner, noe som var 2,8 mrd. kroner i 2020.

Mellomværende med statskassen utgjorde 223,6 mill. kroner per 31.12.20. Det vises til oppstillingen av artskontorrapporteringen for nærmere redegjørelse av hvilke eiendeler, gjeld og mellomværende består av. Bufdir har per 31.12.20 en leverandørgjeld på 483,1 mill. kroner som ikke er betalt, og framkommer dermed ikke som en utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 8.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Bufdir. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d., men revisjonsberetningen vil foreligge senest 1. mai og er da ikke unntatt offentlighet. Beretningen vil bli publisert på Bufdirs nettsider.

Oslo, 15. mars 2021

Mari Trommald

direktør

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

6.2

Prinsippnote årsregnskap

Årsregnskap for Bufdir er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a** Regnskapet følger kalenderåret.
- b** Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c** Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d** Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen “Netto rapportert til bevilgningsregnskapet” er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises

derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen.

Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskontro) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifisering og leverandørspesifisering. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2020

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandrertiltak
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd
0315	Frivillighetsformål	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	21	Spesielle driftsutgifter
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	70	Likestilling mellom kjønn
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	72	Lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og interkjønn
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	73	Likestillingssenter
0352	Nedsatt funksjonsevne	21	Spesielle driftsutgifter
0352	Nedsatt funksjonsevne	70	Funksjonshemmede sine organisasjoner
0352	Nedsatt funksjonsevne	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet
0352	Nedsatt funksjonsevne	72	Funksjonshemmede sine levekår og livskvalitet
0840	Tiltak mot vold og overgrep	21	Spesielle driftsutgifter
0840	Tiltak mot vold og overgrep	61	Tilskudd til incest- og voldtektssenter
0840	Tiltak mot vold og overgrep	70	Tilskudd til voldsforebyggende tiltak
0840	Tiltak mot vold og overgrep	73	Tilskudd til senter for voldsutsatte barn
0841	Samliv og konfliktløsning	21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse
0841	Samliv og konfliktløsning	22	Opplæring, forskning, utvikling mv.
0841	Samliv og konfliktløsning	70	Tilskudd til samlivstiltak
0842	Familievern	01	Driftsutgifter
0842	Familievern	21	Spesielle driftsutgifter
0842	Familievern	70	Tilskudd til kirken sin familieverntjeneste mv.
0843	Adopsjonsstønad	70	Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet
0846	Familie og oppvekst	21	Spesielle driftsutgifter
0846	Familie og oppvekst	60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn
0846	Familie og oppvekst	61	Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom
0846	Familie og oppvekst	62	Utvikling i kommunene
0846	Familie og oppvekst	70	Barne- og ungdomsorganisasjoner
0846	Familie og oppvekst	71	Utvikling - og opplysningsarbeid mv.
0846	Familie og oppvekst	79	Tilskudd til internasjonalt ungdomsarbeid mv.
0847	EUs ungdomsprogram	01	Driftsutgifter
0853	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker	01	Driftsutgifter
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	21	Spesielle driftsutgifter
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	61	Utvikling i kommunene
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	62	Tilskudd til barnevernsfaglig videreutdanning
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	71	Utvikling og opplysningsarbeid mv.
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	72	Tilskudd til forskning og kompetanseutvikling i barneverne
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Driftsutgifter
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	21	Spesielle driftsutgifter
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	22	Kjøp av private barnevernstjenester
0855	Statlig forvaltning av barnevernet	60	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak
0856	Barnevernets omsorgssentersenter for enslige, mindreårige asylsøkere	01	Driftsutgifter
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	01	Driftsutgifter
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	21	Spesielle driftsutgifter
0291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Driftsutgifter
0466	Særskilte straffesaksutgifter m.m	01	Driftsutgifter
0540	Direktoratet for forvaltning og IKT	25	Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter
0590	Planlegging og byutvikling	21	Spesielle driftsutgifter
0762	Primærhelsetjeneste	21	Spesielle driftsutgifter
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter

Sum utgiftsført

Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2020	Merutgift(-) og mindretgift
A,B	19 600 000	17 000 730	2 599 270
A,B	3 500 000	2 450 000	1 050 000
A,B	5 000 000	-	5 000 000
A,B	11 225 000	10 645 718	579 282
A,B	13 425 000	13 425 000	-
A,B	12 785 000	12 785 000	-
A,B	15 745 000	15 744 736	264
A,B	17 600 000	10 669 412	6 930 588
A,B	232 995 000	232 990 323	4 677
A,B	13 000 000	15 252 000	-2 252 000
A,B	19 060 000	19 059 733	267
A,B	20 650 000	15 560 541	5 089 459
A,B	101 762 000	101 153 687	608 313
A,B	38 345 000	42 212 138	-3 867 138
A,B	31 925 000	31 925 000	-
A,B	12 423 000	10 686 808	1 736 192
A,B	7 350 000	3 158 799	4 191 201
A,B	14 636 000	13 290 245	1 345 755
A,B	364 277 000	354 101 098	10 175 902
A,B	27 653 000	25 696 743	1 956 257
A,B	219 201 000	222 853 470	-3 652 470
A,B	4 800 000	5 197 274	-397 274
A,B	28 000 000	12 360 842	15 639 158
A,B	44 050 000	43 480 148	569 852
A,B	429 969 000	152 929 031	277 039 969
A,B	113 042 000	113 060 000	-18 000
A,B	170 460 000	170 460 000	-
A,B	39 410 000	315 725 797	-276 315 797
A,B	8 310 000	8 310 006	-6
A,B	8 749 000	8 536 995	212 005
B	570 000	564 776	5 224
A,B	54 145 000	51 320 676	2 824 324
A,B	16 184 000	4 936 915	11 247 085
A,B	58 971 000	27 071 000	31 900 000
A,B	25 900 000	24 143 319	1 756 681
A,B	37 026 000	36 959 673	66 327
A,B	133 318 000	106 477 241	26 840 759
A,B	3 973 874 000	3 925 111 155	48 762 845
A,B	30 958 000	25 483 601	5 474 399
A,B	2 772 493 000	2 816 441 273	-43 948 273
A,B	373 459 000	371 059 427	2 399 573
A,B	89 139 000	89 898 399	-759 399
A,B	596 981 000	568 321 206	28 659 794
A,B	19 401 000	12 156 495	7 244 505
B	-	3 200	-
B	916 000	912 493	3 507
B	-	193 518	-
B	4 918 726	4 918 636	90
B	450 000	-	450 000
B	6 300 000	6 645 012	-345 012
B	-	15 281 478	-
	10 243 950 726	10 088 620 769	2 555 329 957

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2020

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst
3842	Familievern	01	Diverse inntekter
3847	EUs ungdomsprogram	01	Tilskudd fra Europakommisjonen
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	01	Diverse inntekter
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	02	Barnetrygd
3855	Statlig forvaltning av barnevernet	60	Kommunale egenandeler
3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere	01	Diverse inntekter
3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	01	Diverse inntekter
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift

Sum inntektsført

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer			
60086401	Norges Bank KK /innbetalinger		
60086402	Norges Bank KK/utbetalinger		
708052	Endring i mellomværende med statskassen		

Sum rapportert

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

708052	Mellomværende med statskassen		
--------	-------------------------------	--	--

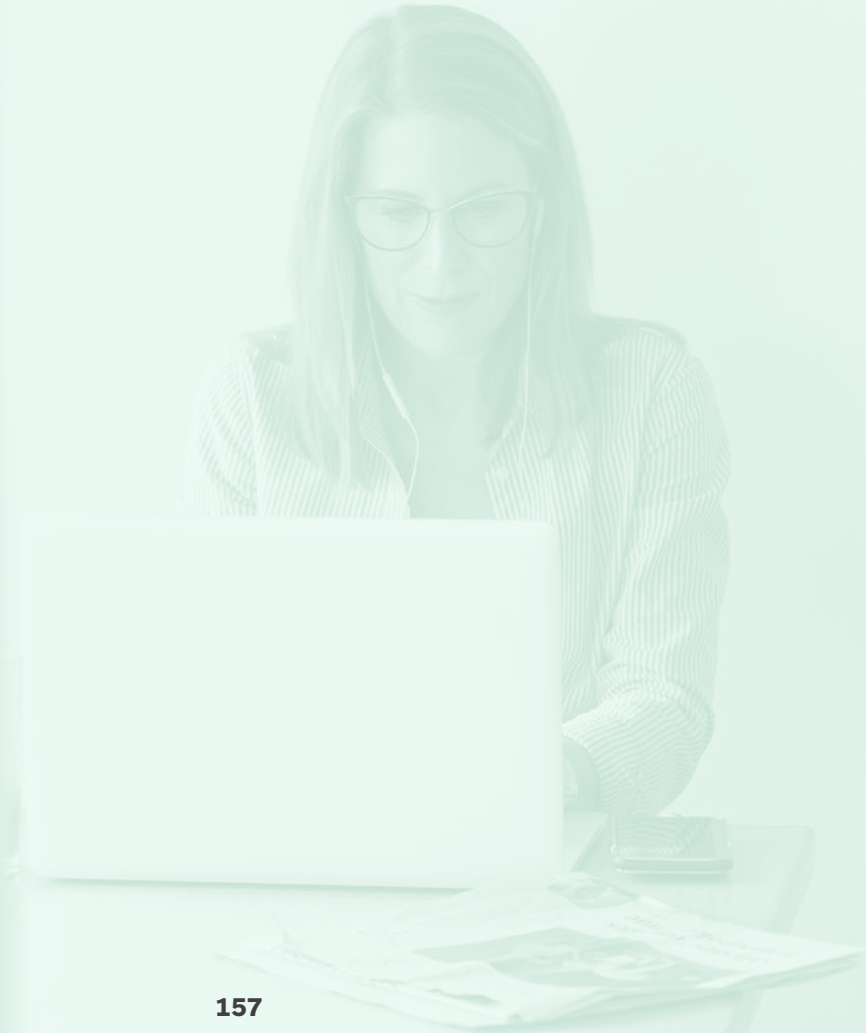
* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år for nærmere forklaring.

Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2020	Merinntekt og mindreinntekt for november 2020*
	760 000	750 965	-9 035
	2 364 000	3 280 114	916 114
	10 534 000	12 278 645	1 744 645
	3 959 000	2 598 844	-1 360 156
	1 431 748 000	1 440 019 702	8 271 702
	-	101 352	101 352
	499 000	6 637 035	6 138 035
	-	26 478 394	
	-	454 793 235	
	1 449 864 000	1 946 938 286	
		8 141 682 483	
		1 666 216 473	
		-9 779 137 140	
		-28 761 816	
		0	
	31.12.2020	31.12.2019	Endring
	-223 629 603	-194 867 787	-28 761 816

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
29162		19 600 000	19 600 000
29173		3 500 000	3 500 000
31521		5 000 000	5 000 000
35121		11 225 000	11 225 000
35170		13 425 000	13 425 000
35172		12 785 000	12 785 000
35173		15 745 000	15 745 000
35221		17 600 000	17 600 000
35270		232 995 000	232 995 000
35271		13 000 000	13 000 000
35272		19 060 000	19 060 000
84021		20 650 000	20 650 000
84061		101 762 000	101 762 000
84070		38 345 000	38 345 000
84073		31 925 000	31 925 000
84121		12 423 000	12 423 000
84122		7 350 000	7 350 000
84170		14 636 000	14 636 000
84201	9 266 000	355 011 000	364 277 000
84221	1 351 000	26 302 000	27 653 000
84270		219 201 000	219 201 000
84370		4 800 000	4 800 000
84621		28 000 000	28 000 000
84660	1 160 000	42 890 000	44 050 000
84661		429 969 000	429 969 000
84662		113 042 000	113 042 000
84670		170 460 000	170 460 000
84671		39 410 000	39 410 000
84679		8 310 000	8 310 000
84701	126 000	8 623 000	8 749 000
85421	390 000	53 755 000	54 145 000
85445	5 768 000	10 416 000	16 184 000
85461		58 971 000	58 971 000
85462		25 900 000	25 900 000
85471		37 026 000	37 026 000
85472	4 000 000	129 318 000	133 318 000
85501	4 958 000	3 968 916 000	3 973 874 000
85521	6 190 000	24 768 000	30 958 000
85522		2 772 493 000	2 772 493 000
85560		373 459 000	373 459 000
85601		89 139 000	89 139 000
85801	1 157 000	595 824 000	596 981 000
85821	778 000	18 623 000	19 401 000
Sum	35 144 000	10 195 652 000	10 230 796 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindretgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt
29162		2 599 270		2 599 270	
29173		1 050 000		1 050 000	
31521	"kan overføres"	5 000 000		5 000 000	
35121	"kan overføres, kan nyttes under post 70"	579 282		579 282	
35170	"kan nyttes under post 21"	-		-	
35172		-		-	
35173		264		264	
35221	"kan nyttes under post 71"	6 930 588	601 521	6 329 067	
35270		4 677		4 677	
35271	"kan overføres, kan nyttes under post 21"	-2 252 000		-2 252 000	
35272		267		267	
84021	"kan nyttes under post 70 og kap.846, post 62"	5 089 459	270 469	4 818 990	
84061	"overslagsbevilgning"	608 313		608 313	
84070	"kan nyttes under post 21 og kap. 858 post 01"	-3 867 138		-3 867 138	
84073	"kan overføres"	-		-	
84121	"overslagsbevilgning"	1 736 192		1 736 192	
84122		4 191 201		4 191 201	
84170	"kan nyttes under kap. 842, post 01 og kap. 858, post 01"	1 345 755		1 345 755	
84201	"kan nyttes under post 70"	10 175 902		10 175 902	-9 035
84221		1 956 257		1 956 257	
84270	"kan nyttes under post 01"	-3 652 470		-3 652 470	
84370	"overslagsbevilgning"	-397 274		-397 274	
84621	"kan overføres, kan nyttes under post 61 og 71"	15 639 158	334 721	15 304 437	
84660	"kan overføres"	569 852		569 852	
84661	"kan nyttes under post 71"	277 039 969		277 039 969	
84662		-18 000		-18 000	
84670		-		-	
84671	"kan nyttes under post 21"	-276 315 797		-276 315 797	
84679	"kan overføres"	-6		-6	
84701	"kan overføres"	212 005		212 005	916 114
85301		5 224		5 224	
85421	"kan nyttes under post 71"	2 824 324	19 456 544	-16 632 220	
85445	"kan overføres"	11 247 085		11 247 085	
85461		31 900 000	31 291 252	608 748	
85462	"kan nyttes under post 72"	1 756 681		1 756 681	
85471	"kan nyttes under post 21"	66 327		66 327	
85472	"kan overføres, kan nyttes under post 21"	26 840 759	1 026 830	25 813 929	
85501	"kan nyttes under post 22 og post 60"	48 762 845		48 762 845	384 489

...Fortsetter på neste side

Fullmakt til å overskride bevilgning med overtid, reisetid, og timelønn for november 2020*	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
	2 599 270		
	1 050 000		
	5 000 000	5 000 000	5 000 000
	579 282	23 135 000	579 282
	-		
	-		
	264		
	6 329 067	880 000	880 000
	4 677		
	-2 252 000		
	267		
	4 818 990	1 032 500	951 852
	608 313		
	-3 867 138		
	-	63 015 000	-
	1 736 192		
	4 191 201	367 500	367 500
	1 345 755		
	10 540 047	17 750 550	6 887 576
	1 956 257	1 315 100	1 315 100
	-3 652 470		
	-397 274		
	15 304 437	42 900 000	14 554 437
	569 852	84 450 000	569 852
	277 039 969		
	-18 000		
	-		
	-276 315 797		
	-6	16 390 000	
	1 128 119	17 161 000	1 128 119
	5 224		
20 245	-16 611 975	2 699 750	
	11 247 085	29 716 000	11 247 085
	608 748		
	1 756 681		
	66 327		
	25 813 929	242 583 000	9 201 954
37 085 467	86 232 802	198 445 800	52 955 803

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt
85521	"kan overføres"	5 474 399		5 474 399	
85522	"kan nyttes under post 01"	-43 948 273		-43 948 273	
85560	"kan nyttes under post 01"	2 399 573		2 399 573	8 271 702
85601		-759 399		-759 399	101 352
85801		28 659 794	1 772 166	26 887 628	6 138 035
85821		7 244 505	1 348 466	5 896 039	
		170 699 568	56 101 969	114 597 599	15 802 657

* Denne kolonnen er kun aktuell for virksomheter som er lønnskunde av DFØ og som er berørt av omleggingen av utbetalingsløsningen i DFØ. DFØ har i 2020 endret utbetalingsløsningen for overtid, reisetid og timelønn. Dette medfører at virksomheter som er lønnskunder av DFØ for regnskapsåret 2020 vil utbetale overtid for 13 måneder (november og desember 2019 og januar til november 2020). Berørte virksomheter har fått fullmakt til å overskride bevilgning i 2020 tilsvarende engangseffekten knyttet til omlegging av utbetalingsløsningen i DFØ.

** Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Fullmakt til å overskride bevilgning med overtid, reisetid, og timelønn for november 2020*	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
22 734	5 497 133	48 889 000	5 497 133
	-43 948 273		
	10 671 275		
1 057 456	399 408	4 456 950	399 408
909 128	33 934 791	29 791 200	29 791 200
1 371	5 897 410	931 150	931 150
39 469 581	169 869 837	830 909 500	142 257 452

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Mottatte belastningsfullmakter (gjelder for både utgiftskapitler og inntektskapitler)

Bufdir har i 2020 mottatt belastningsfullmakter på til sammen 13,2 mill. kroner. Bufdir har mottatt en belastningsfullmakt på:

- > DIFI har gjennom medfinansieringsordningen støttet prosjektet digital mekling med belastningsfullmakt på 4,9 mill. kroner på kap. 540 post 25.
- > Helsedirektoratet har gitt belastningsfullmakt til Bufdir på kap. 762 post 21 på 6,3 mill. kroner til prosjektet Ung.no
- > Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker har gitt belastningsfullmakt til Bufdir på kap. 853 post 01 på 0,6 mill. kroner i forbindelse med drift og forvaltning av fylkesnemndenes IKT- system
- > Kommunal og moderniseringsdepartementet har gitt belastningsfullmakt til Bufdir på kap. 590 post 21 på 0,5 mill. kroner til kompetanseprogrammet for universell utforming.
- > Justis- og beredskapsdepartement har gitt belastningsfullmakt til Bufdir på kap. 400 post 01 på 0,9 mill. kroner.
- > Justis- og beredskapsdepartement har gitt belastningsfullmakt til Bufdir på kap. 466 post 01 uten spesifikk sum for oversettelse av dokumenter i enkeltsaker etter Haag-konvensjonen 1980 og Europarådkonvensjonen 1980. Det ble i 2020 belastet 0,2 mill. kroner for dette arbeidet.

Bufdir har belastet til sammen 13,2 mill. kroner av mottatte belastningsfullmakter. Av dette gjelder 0,2 mill. kroner av belastningsfullmakt gitt uten sum og det er dermed et mindreforbruk på 0,2 mill. kroner på belastningsfullmakter med avgitt beløp. Det skyldes et merforbruk på 0,3 mill. kroner på

kap. 762 post 21 og et mindreforbruk på 0,5 mill. kroner på kap. 590 post 21. Bufdir har ved en feil belastet kap. 291 post 21 for 3200 kroner uten belastningsfullmakt.

Bufdir har videre benyttet seg av belastningsfullmakt fra Finansdepartementet på kap. 1633 post 01 gitt i rundskriv R-116 fra 12. mars 2015 som gjelder nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen. Bufdir har i 2020 belastet 15,3 mill. kroner på posten.

Stikkordet «kan overføres»

Poster med stikkordet "kan overføres" gir hjemmel til å overføre bevilgningen til de to neste budsjettårene, dette gjelder samtlige poster med stikkordet i denne noten

Stikkordet «kan nyttes under»

Poster med stikkordet "kan nyttes under" gir hjemmel til å overskride bevilgningen på posten stikkordet viser til, med innsparing under den bevilgningen den henvises fra. Bufdir har i 2020 benyttet denne fullmakten på flere kapitler og poster.

- > Kap. 352 har et merforbruk post 71 som dekkes av mindreforbruket på post 21.
- > Kap. 840 har et merforbruk på post 70 som dekkes av mindreforbruket på post 21.
- > Kap. 842 har et merforbruk på post 70 som dekkes av mindreforbruket på post 01.
- > Kap. 846 har et merforbruk på post 71 som dekkes av mindreforbruket på post 61 og post 21.
- > Kap. 854 har et merforbruk på post 21 som dekkes av mindreforbruket på post 72.
- > Kap. 855 har et merforbruk på post 22 som dekkes av mindreforbruket på post 01.

Kap. 846 post 60 omfatter tilskuddsordningen «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn – åpne møteplasser». Målgruppen for tilskuddsordningen er både kommuner, private aktører og frivillige organisasjoner. Post 60 har kommuner som formål, men i 2020 er det

utbetalt av denne posten 24,1 mill. kroner til private aktører og frivillige organisasjoner hvor tildelingen er gitt.

Stikkordet «overslagsbevilgning»

Poster med stikkord "overslagsbevilgning" gir hjemmel til å overskride bevilgningen mot etterfølgende framlegg for Stortinget. BFD har delegert denne fullmakten til Bufdir på kap. 840 post 61, kap. 841 post 21 og kap. 843 post 70.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

Bufdir har avgitt belastningsfullmakter til andre statlige virksomheter på til sammen 58,3 mill. kroner:

- > kap. 352 post 21 på til sammen 1,3 mill. kroner
- > kap. 840 post 21 på til sammen 0,8 mill. kroner
- > kap. 846 post 21 på til sammen 0,8 mill. kroner
- > kap. 854 post 21 på til sammen 17,3 mill. kroner
- > kap. 854 post 61 på til sammen 31,8 mill. kroner
- > kap. 854 post 72 på til sammen 2,2 mill. kroner
- > kap. 858 post 01 på til sammen 1,8 mill. kroner
- > kap. 858 post 21 på til sammen 2,4 mill. kroner

Belastningsfullmaktene er gitt til Helseledelse, Utlendingsdirektoratet, Politidirektoratet og Fylkesmennene. Totalt har andre statlige virksomheter belastet Bufdir med til sammen 56,1 mill. kroner, som gir et mindreforbruk på til sammen 2,2 mill. kroner. Det totale mindreforbruket fordeler seg som følger:

- > kap. 352 post 21 mindreforbruk på 0,7 mill. kroner
- > kap. 840 post 21 mindreforbruk på 0,5 mill. kroner
- > kap. 846 post 21 mindreforbruk på 0,4 mill. kroner
- > kap. 854 totalt har et merforbruk på 0,5 mill. kroner
- > kap. 858 totalt har et mindreforbruk på 1,1 mill. kroner

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

BFD har delegert fullmakt til å overskride bevilgningen på:

- > kap. 842 post 01 mot merinntekter på kap. 3842 post 01
- > kap. 847 post 01 mot merinntekter på kap. 3847 post 01
- > kap. 855 post 01 mot merinntekter på kap. 3855 post 01, 02 og 60
- > kap. 856 post 01 mot merinntekter på kap. 3856 post 01
- > kap. 858 post 01 mot merinntekter på post 3858 post 01.

I 2020 har mindreinntektene på kap. 3842 post 01 blitt dekket av mindreforbruk på kap. 842 post 01. Merinntekten på kap. 3847 post 01 er lagt til mindreforbruket på kap. 847 post 01.

Kap. 3855 har til sammen en merinntekt på 8,7 mill. kroner, som er lagt til mindreforbruket på kap. 855 post 01 og post 60 og trukket fra merforbruket på post 22. Kap. 3856 post 01 har en merinntekt som trekkes fra merforbruket på kap. 856 post 01 og kap. 3858 post 01 har en merinntekt som er lagt til mindreforbruket på kap. 858 post 01.

Romertallsvedtak

Fullmakt om utbetalingsløsning for overtid, reisetid og timelønn i 2020, etter omleggingen av utbetalingsløsningen i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. Bufdir har mottatt fullmakt til å overskride driftsbevilgningen sin tilsvarende engangseffekten av omleggingen. Dette utgjorde 39,5 mill. kroner totalt for Bufdir og Bufetat. Av dette har Bufdir søkt om overføring på 37,1 mill. kroner på kap. 855 post 21 for den ekstra utbetalingen av 13. periode.

Mulig overførbart beløp

Bufdir har i 2020 et mindreforbruk på 169,9 mill. kroner, inkludert merinntekter og ekstra bevilgning for overtid, reisetid og timelønn november 2020. Av dette er mulig overførbart beløp beregnet til 142,3 mill. kroner.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2020

	Note	2020	2019
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	1 447 811 288	1 475 113 233
Salgs- og leieinnbetalinger	1	13 763 890	11 863 874
Andre innbetalinger	1	4 089 464	2 527 625
Sum innbetalinger fra drift		1 465 664 641	1 489 504 732
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	4 119 787 827	4 009 973 175
Andre utbetalinger til drift	3	3 819 090 370	3 819 612 419
Sum utbetalinger til drift		7 938 878 197	7 829 585 594
Netto rapporterte driftsutgifter		6 473 213 556	6 340 080 861
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	2 070	63 683
Sum investerings- og finansinntekter		2 070	63 683
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	18 152 628	10 479 563
Utbetaling av finansutgifter	4	71 412	119 999
Sum investerings- og finansutgifter		18 224 040	10 599 563
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		18 221 970	10 535 880
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	26 478 394	19 409 525
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		26 478 394	19 409 525
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	2 116 237 108	1 925 231 507
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		2 116 237 108	1 925 231 507
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		454 793 235	440 380 932
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		15 281 478	14 662 474
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-439 511 757	-425 718 459
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		8 141 682 483	7 830 720 265
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2020	2019
Fordringer		558 713	1 138 941
Kontanter		0	416 991
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		2 659 961	1 694 272
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-153 767 590	-139 207 688
Annen gjeld		-73 080 687	-58 910 304
Sum mellomværende med statskassen	8	-223 629 603	-194 867 787

Note 1 innbetaling av drift

	31.12.2020	31.12.2019
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	1 221 500	344 616
Barnetrygd	2 700 196	2 555 684
Tilskudd fra EU	3 869 889	2 748 627
Kommunale egenandeler, normert sats	1 392 257 795	1 394 180 152
Kommunale egenandeler, utover normert sats	47 761 907	75 284 155
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1 447 811 288	1 475 113 233
Salgs- og leieinnbetalinger		
Refusjoner for klientutlegg	74 967	0
Ansatte, betalinger for kost og andre ytelser	4 070 249	4 140 885
Kurs- og konferanseinntekter	401 765	722 639
Andre refusjoner, tilskudd og gaver	1 423 327	1 825 128
Refusjon fra forsikringsselskaper	74 553	179 172
Refusjon for veiledning	6 457 479	4 984 205
Refusjon fra andre instanser	1 261 549	11 846
Hus-/fremleieinntekter, egne/andre leide bygg	11 846	37 800
Sum salgs- og leieinnbetalinger	13 763 890	11 863 874
Andre innbetalinger		
Salgssum anleggsmidler, avgiftsfri	4 089 464	2 527 625
Sum andre innbetalinger	4 089 464	2 527 625
Sum innbetalinger fra drift	1 465 664 641	1 489 504 732

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2020	31.12.2019
Lønn	2 751 575 635	2 632 623 155
Arbeidsgiveravgift	454 793 235	440 380 932
Pensjonsutgifter*	394 114 454	370 868 938
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-161 225 552	-149 899 607
Andre ytelser	680 530 055	715 999 757
Sum utbetalinger til lønn	4 119 787 827	4 009 973 175
Antall utførte årsverk:	3 920	3 725

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2020 er 14,4 prosent. Premiesatsen for 2019 var 14,3 prosent.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2020	31.12.2019
Husleie	295 493 149	282 788 908
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	19 237 461	18 683 484
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	93 096 381	97 157 633
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	2 931 017	2 378 182
Mindre utstysanskaffelser	111 830 952	98 209 740
Leie av maskiner, inventar og lignende	56 994 869	50 646 235
Kjøp av konsulenttjenester	105 346 148	89 276 280
Kjøp av fremmede tjenester	2 964 494 693	2 949 603 551
Reiser og diett	39 520 336	76 968 975
Øvrige driftsutgifter	130 145 365	153 899 430
Sum andre utbetalinger til drift	3 819 090 370	3 819 612 419

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2020	31.12.2019
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	2 016	63 683
Valutagevinst	54	0
Sum innbetaling av finansinntekter	2 070	63 683

	31.12.2020	31.12.2019
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	71 276	105 048
Valutatap	136	14 951
Sum utbetaling av finansutgifter	71 412	119 999

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2020	31.12.2019
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	227 803	34 500
Maskiner og transportmidler	479 781	1 435 630
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende*	17 445 044	9 009 433
Sum utbetaling til investeringer	18 152 628	10 479 563

* Økningen i utbetalinger til investeringer skyldes i hovedsak flytting og etablering av nye avdelinger, oppgradering av IKT-utstyr, samt hjemmekontortiltak ifb. Covid-19.

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2020	31.12.2019
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	26 478 394	19 409 525
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	26 478 394	19 409 525

Saldoen består i det vesentligste av tilbakebetalte ubenyttede tilskudd fra tidligere år.

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2020	31.12.2019
Tilskudd til kommuner	718 346 097	696 927 999
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	336 895 638	310 501 301
Tilskudd til utenlandsadopsjon	5 197 274	8 712 115
Tilskudd til ideelle organisasjoner	1 055 798 099	909 090 092
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	2 116 237 108	1 925 231 507

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2020	31.12.2020	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Omløpsmidler			
Kundefordringer	17 456 981	0	17 456 981
Andre fordringer	558 713	558 713	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 659 961	2 659 961	0
Sum	20 675 655	3 218 674	17 456 981
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld*	-227 331 778	0	-227 331 778
Skyldig skattetrekk	-141 742 290	-153 767 590	12 025 300
Annen kortsiktig gjeld	-255 081 909	-73 080 687	-182 001 223
Sum	-624 155 977	-226 848 277	-397 307 700
Sum	-603 480 323	-223 629 603	-379 850 719

*Leverandørgjeld

I tillegg til leverandørgjeld bokført på konto 240, er det bokført kr. 255.770.510 på konto 299 som gjelder fakturaer med fakturadato i 2020, som er bokført i 2021.

6.3

Økonomi: utvikling i utgifter og andre indikatorer

Kapittel 842/3842 – Familievernet

Utgifter på kapittel 842 dekker driftsutgifter til offentlig eide familievernkontor, og tilskudd til finansiering av kirkens familievern. Inntektene er diverse kursinntekter mv. Familievernet har hatt en reell utgiftsreduksjon på 3,6 prosent i 2020, som følge av redusert bevilgning. Frem til og med 2019 inkluderte utgiftene på kapittel 842 utgifter i Bufdir og Bufetat senter for administrasjon og utvikling (BSA) som er flyttet til kapittel 858 i 2020. Hensyntatt flytting av 16 mill. kroner, var det en reduksjon på 0,9 prosent i utgifter til familievernet i 2020 sammenlignet med 2019.

Post	2018	2019	2020	Endring		Endring i prosent	
				18-19	19-20	18-19	19-20
01 Driftsutgifter	354 608	374 427	354 101	19 818	-20 326	5,6	-5,4
70 Tilskudd til kirkens familievern	216 525	224 038	222 853	7 513	-1 185	3,5	-0,5
Sum utgifter	571 133	598 465	576 955	27 332	-21 511	4,8	-3,6
01 Diverse inntekter	699	514	751	-184	237	-26,4	46,0
Sum inntekter	699	514	751	-184	237	-26,4	46,0

Tabell 1 Kapittel 842/3842. Beløp i 1000 kroner. 2020 - kroner

Kapittel 855/3855 – Statlig forvaltning av barnevernet

Utgifter på kapittel 855 dekker i hovedsak driftsutgifter til den statlige forvaltningen av barnevernet. Utgiftene ble 310 mill. kroner lavere enn i 2019, hvorav 270 mill. kroner er knyttet til flytting av utgifter til kapittel 858. I tillegg utgjorde 37,1 mill. kroner engangseffekter av omlegging av utbetalingsløsning for overtid, reisetid og timelønn. Ved å se bort fra disse utgiftene var utgiftene på om lag samme nivå som i 2019. Nær 85 prosent av utgiftene går til egen drift og kjøp av plasser i barneverninstitusjoner og fosterhjem. Lavere inntekter i 2020 enn i 2019 skyldes en nedgang i antall oppholdsdøgn i barneverninstitusjoner og fosterhjem.

	2018	2019	2020	Endring		Endring i prosent	
01 Driftsutgifter	4 217 757	4 151 765	3 925 111	-65 993	-226 654	-1,6	-5,5
22 Kjøp av barnevernstjenester	2 902 115	2 894 604	2 816 441	-7 511	-78 163	-0,3	- 2,7
60 Tilskudd til kommunene	375 015	376 731	371 059	1 716	-5 672	0,5	-1,5
Sum utgifter	7 494 887	7 423 100	7 112 612	-71 787	-310 488	-1,0	-4,2
01 Diverse inntekter	13 933	8 405	12 279	-5 528	3 873	-39,7	46,1
02 Barnetrygd	2 267	2 526	2 599	259	73	11,4	2,9
60 Kommunale egenandeler	1 541 611	1 516 487	1 440 020	-25 124	-76 467	-1,6	-5,0
Sum inntekter	1 557 811	1 527 419	1 454 897	-30 392	-72 522	-2,0	-4,7

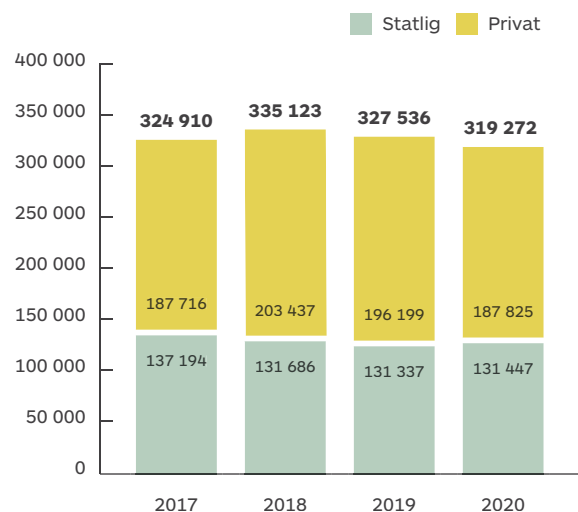
Tabell 2 Kapittel 855/3855. Beløp i 1000 kroner. 2020-kroner

Nærmere om utviklingen i statlige barnevern

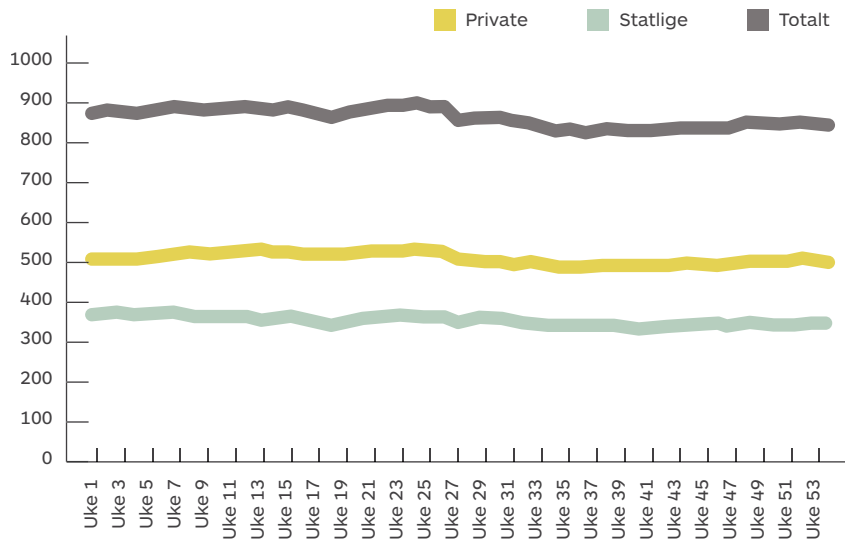
Barneverninstitusjoner

Det var i gjennomsnitt 872 barn med opphold i barneverninstitusjoner i 2020. Dette tilsvarer en nedgang på 25 barn sammenlignet med 2019 og 45 barn sammenlignet med 2018. I starten av 2020 bodde det om lag 900 barn på institusjon, men gjennom året ble antallet redusert, og ved utgangen av året bodde det om lag 850 barn på institusjon. I gjennomsnitt var det færre barn som bodde i private barnevernsinstitusjoner i 2020 enn i 2019, mens antall barn i statlige institusjoner har vært stabilt. Det har vært ulik utvikling i regionene i Bufetat i 2020. Region øst og Region vest har hatt en økning i gjennomsnittlig antall barn i institusjon, mens det har vært en nedgang i øvrige regioner.

Figur 43
Utvikling oppholdsdager barneverninstitusjoner. 2017-2020 i antall.

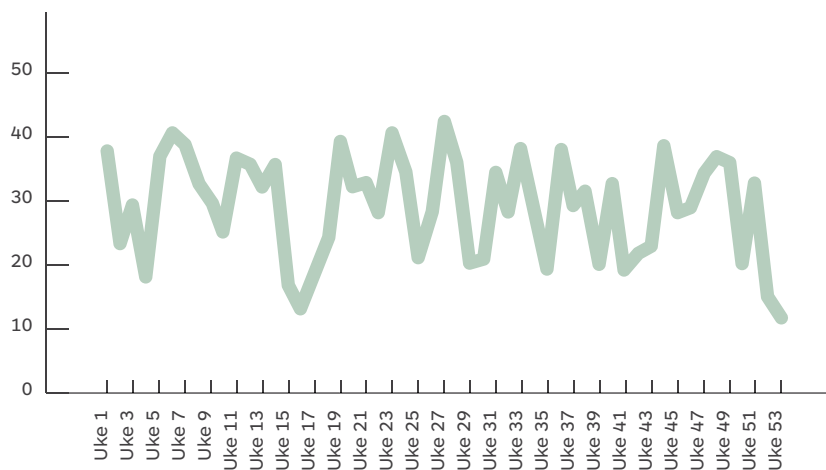

Figur 44
Barn i institusjon. Per uke i 2020 i antall.

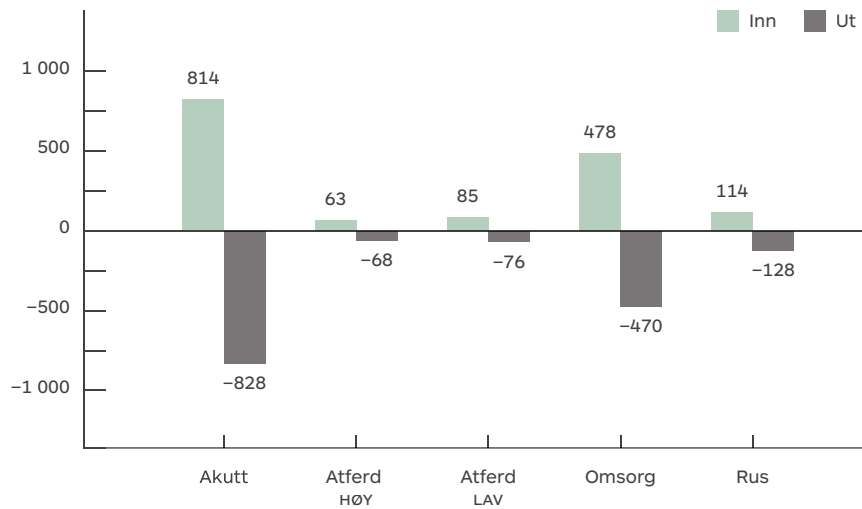
Nye plasseringer i institusjon varierer fra uke til uke, og figuren under viser en nedadgående trend gjennom 2020. Nye akutt plasseringer utgjorde 52 prosent av alle nye plasseringer. Totalt ble det utskrevet flere barn enn det kom nye inn i 2020.

Figur 45
Nye plasseringer. Per uke i 2020 i antall.

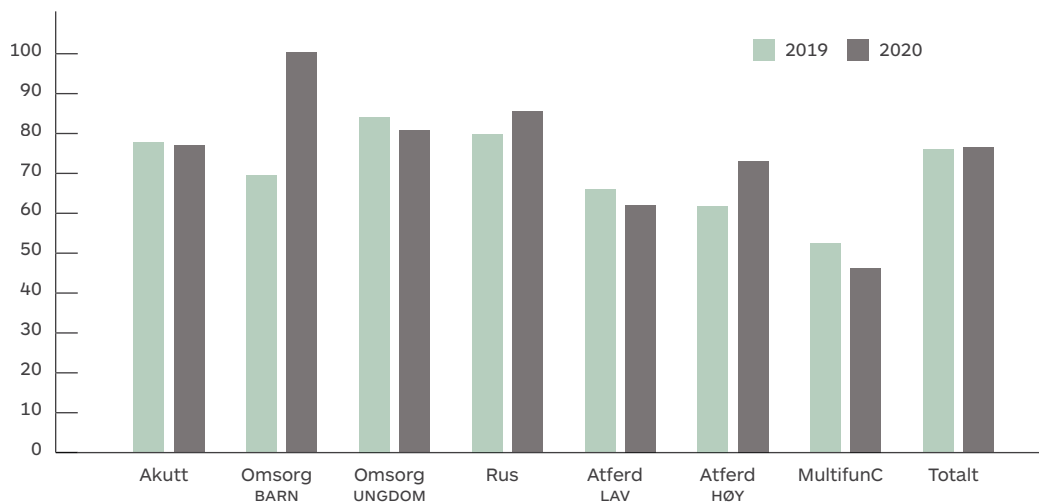

Figur 46
Inn og utstrøm institusjon i 2020.

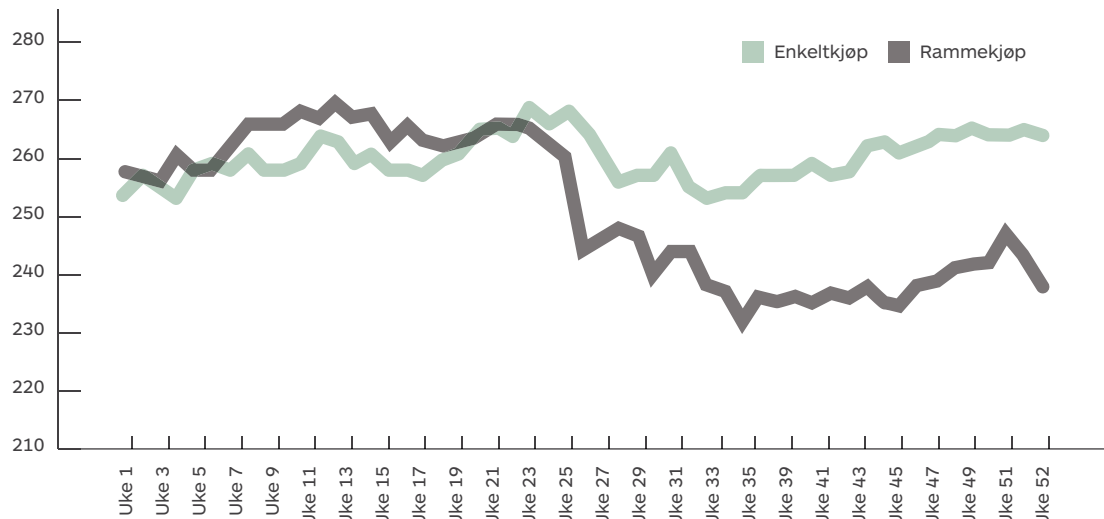

Samlet var kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner 77 prosent i 2020 mot 76 prosent i 2019. Det har vært krevende å øke kapasitetsutnyttelsen i statlige institusjoner. At ikke kapasiteten blir utnyttet som planlagt kan ha flere årsaker. I noen tilfeller vil det ikke være forsvarlig å la et barn bo sammen med de øvrige beboere på institusjoner dersom barnet f.eks. har store atferdsproblemer. For å skjerme og ivareta sikkerheten til både barnet og personalet blir inntaket i en periode redusert, og plasseringen legger beslag på flere plasser.

Figur 47
Kapasitetsutnyttelse statlige institusjoner. 2019 og 2020 i prosent.

Figur 48
Barn i institusjon. Per uke i 2020 i antall.

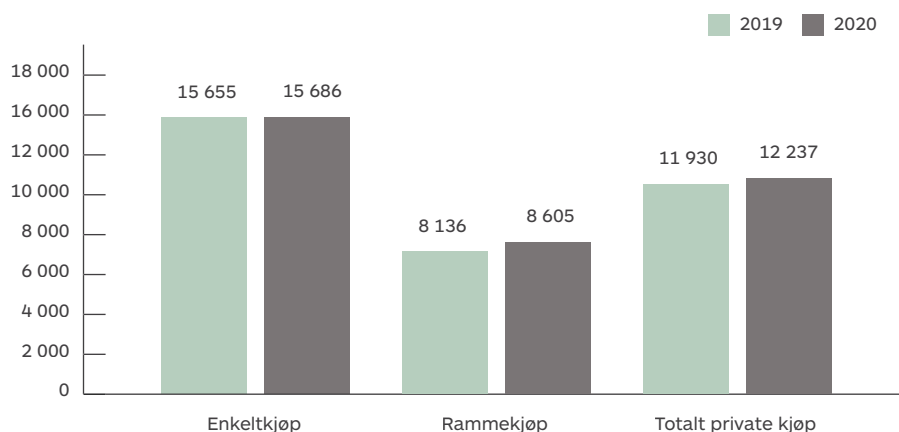

I 2020 har antall oppholdsdøgn i private institusjoner blitt redusert med om lag 8 000 døgn sammenlignet med 2019. Det har vist seg å være krevende å vri plasseringene fra enkeltkjøp til rammeavtaler, og mange barn ble plassert på enkeltkjøp også i 2020. Regionene inngår enkeltkjøpsavtaler når behovet ikke kan dekkes gjennom inngåtte rammeavtaler. Dette kan være tilfelle når det ikke foreligger rammeavtale for aktuell målgruppe, avtalene er fullt utnyttet eller barnets behov går utover det som lagt til grunn i rammeavtalene. I mange tilfeller tilsier barnets komplekse og sammensatte behov en tettere bemanning enn det som ligger til grunn i rammeavtalene. Over tid har bemanning per barn på enkeltkjøp økt, og ligger i gjennomsnitt høyere enn på rammeavtaler. Enkeltkjøpene vil derfor i mange tilfeller ikke kunne erstattes av plassering på dagens rammeavtaler.

Personalkostnader utgjør om lag 80 prosent av utgiftene på både rammekjøp og enkeltkjøp, og grunnet høyere bemanning per plass på enkeltkjøp ligger utgiftene høyere enn på rammeavtaler. Reelt har imidlertid utgift per oppholdsdag for enkeltkjøp vært uendret sammenlignet med 2019, mens det har vært en økning i utgift per oppholdsdag på rammekjøp. Samlet lå utgift per oppholdsdag for private kjøp noe høyere enn i 2019. Mange plasseringer på enkeltkjøp gir høye utgifter til private kjøp av barnevernsplasser også i 2020. Totalt har færre oppholdsdøgn i private institusjoner imidlertid bidratt til en reell nedgang i utgiftene sammenlignet med 2019.

Figur 49

Utgift per oppholdsdag i private institusjoner i 2020 i kroner.

Fosterhjem

I 2020 har det vært en nedgang i gjennomsnittlig antall barn i statlige og private fosterhjem.

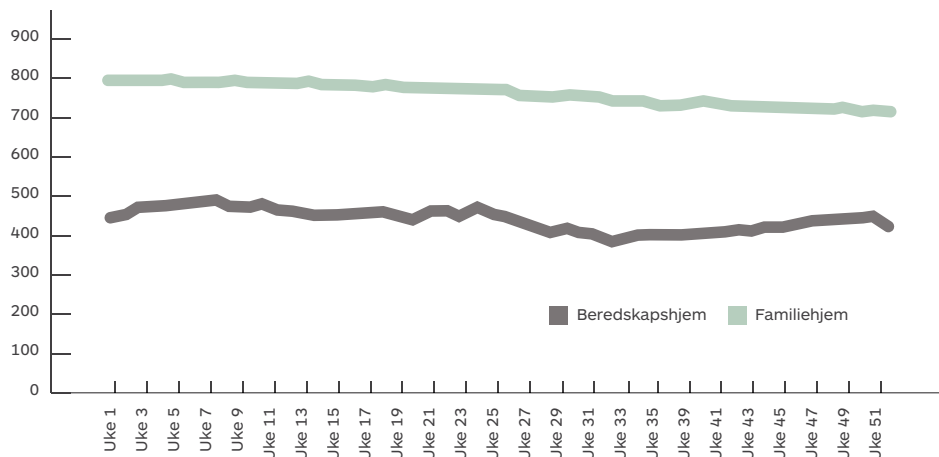
Det bor flere barn i familiehjem enn beredskaps-hjem. I starten av 2020 bodde det om lag 800 barn i statlige og private familiehjem, men antallet barn har blitt redusert gjennom året til i overkant av 700. Det har også vært en liten nedgang i antall barn som bor i beredskapshjem gjennom året. Totalt har dermed antall oppholdsdøgn i statlige og private fosterhjem

blitt redusert sammenlignet med 2019.

For statlige hjem var antall oppholdsdøgn lavere enn forventet i regionenes prognoser, blant annet som følge av færre rekrutteringer av nye familier enn planlagt. Totalt var det en reell nedgang i utgiftene til statlige og private fosterhjem i 2020 sammenlignet med 2019.

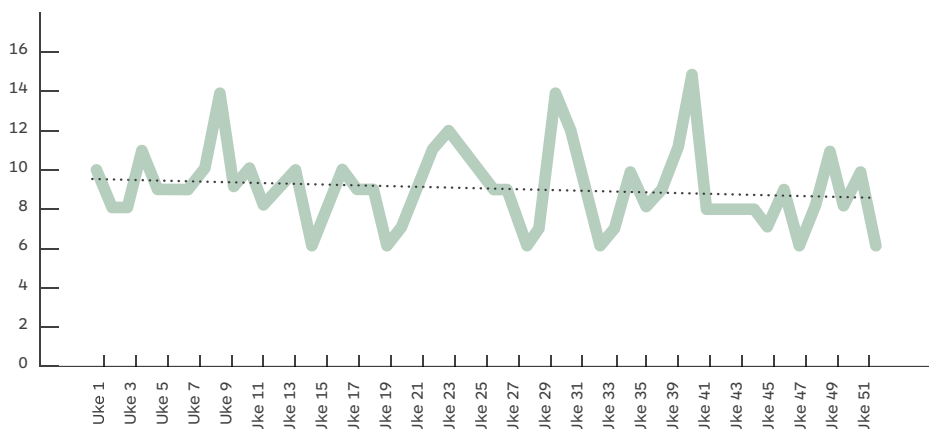
Figur 50

Utvikling av barn i fosterhjem. Per uke 2020 i antall.

Figur 51

Nye plasseringer i statlige og private fosterhjem. Per uke 2020 i antall.

Antall oppholdsdøgn knyttet til forsterknings-tiltak i fosterhjem var høyere i 2020 enn i 2019, men lavere gjennomsnittlig utgift per oppholdsdøgn bidro likevel til en reduksjon i utgiftene sammenlignet med 2019.

Senter for foreldre og barn

Kapasitetsutnyttelsen i de statlige sentrene for foreldre og barn var i gjennomsnitt 78 prosent i 2020. Dette var betydelig lavere enn budsjettert, og henger i noe grad sammen med korona-situasjonen som har gjorde det mer utfordrende

å utnytte tilbudet fullt ut i 2020. I 2019 hadde de statlige sentrene for foreldre og barn en gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse på over 100 prosent. Færre oppholdsdøgn gjør at utgift per oppholdsdag lå betydelig over 2019-nivået i 2020. I de private sentrene er det garantert for 40 plasser, og utgiftene er dermed uavhengig av hvor mange familier som er i sentrene.

Hjelpetiltak i hjemmet

Det var i 2020 en nedgang i antall oppholdsdøgn sammenlignet med 2020, men samtidig var

utgift per døgn noe høyere slik at totale utgifter ble tilnærmet uendret.

Ikke-aktivitetsbaserte utgifter

Et stramt budsjett i 2019 gjorde at regionene måtte gjøre betydelig innsparinger på de ikke-aktivitetsbaserte utgiftene for å

oppnå budsjettbalanse. I 2020 ble utgiftene påvirket av at reiser, konferanser og stedlige samlinger mv ikke ble gjennomført grunnet koronapandemien. Noen utviklingsprosjekter ble imidlertid igangsatt i 2020. Totalt var det en liten reell økning i utgiftene sammenlignet med 2019.

	Oppholdsdager		Utgift per opphdag		Utgifter (mill.kroner)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Sentre for foreldre og barn	29 087	21 549	7 388	9 745	215	210
Statlige og private fosterhjem	465	430 147	3 313	3 473	1 543	1 494
Forsterkede fosterhjem	835	889 741	437	416	365	370
Barnevernsinstitusjoner	327 536	319 272	12 098	12 895	3 962	4 117
Hjelpetiltak i hjemmet	144 821	142 074	1 223	1 246	177	177
Ikke aktivitetsbasert utgifter Bufetat	–	–	–	–	704	721

Utgifter fordelt etter formål Bufetat (ikke prisjustert)

Kapittel 3855 Statlig forvaltning av barnevernet

Post 01 Diverse inntekter

Størstedelen av inntektene på posten er et resultat av at kommunen skal dekke ekstrautgifter som gjelder barn plassert i statlige tiltak, når utgiftene ikke er knytte til tiltak som er en del av institusjonstilbudet. I tillegg blir tilfeldige inntekter regnskapsført på posten.

Totalt var det inntekter på 12 mill. kroner på posten i 2020. Refusjon av klientutgifter utgjorde om lag 4 mill. kroner. Inntektene har blitt redusert de senere årene da flere regioner endret praksis ved betaling av klientutgifter. Tidligere betalte Bufetat utgiftene, og krevde refusjon fra kommunene. Utgiftene til nødvendige klær, utstyr og reiser sendes nå direkte til kommunene, slik at kommunene selv betaler utgifter til klientene det første året. I 2020 utgjorde inntekter fra salg av anleggsmidler og leieinntekter om lag 5 mill. kroner i 2020.

Post 60 Kommunale egenandeler

Inntekter som følger av kommunale egenandeler avhenger av den samlede aktivitetsveksten. Selv om tidligere aktivitetsutvikling gir en indikasjon på hvor mange oppholdsdager som kan forventes ett år frem i tid, er det er vanskelig å forutse nøyaktig hvor mange barn som vil ha behov for institusjons- eller fosterhjems plass. Kommunene betaler det samme for institusjons- og fosterhjems plasser uavhengig om det er statlige eller private plasser, og sammensetningen av statlige og private tiltak har ikke betydning for inntektene. Færre antall oppholdsdager i institusjon og fosterhjem i 2020 enn i 2019 bidro til en inntektsnedgang på 76 mill. kroner.

Kapittel 856/3856 - Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere

	2018	2019	2020	Endring		Endring i prosent	
Post				18-19	19-20	18-19	19-20
01 Driftsutgifter	187 050	124 109	89 898	-62 941	-34 211	-33,6	-27,6
Sum utgifter	187 050	124 109	89 898	-62 941	-34 211	-33,6	-27,6
01 Diverse inntekter	378	146	101	-231	-45	-61,3	-30,8
Sum inntekter	378	146	101	-231	-45	-61,3	-30,8
Sum inntekter	699	514	751	-184	237	-26,4	46,0

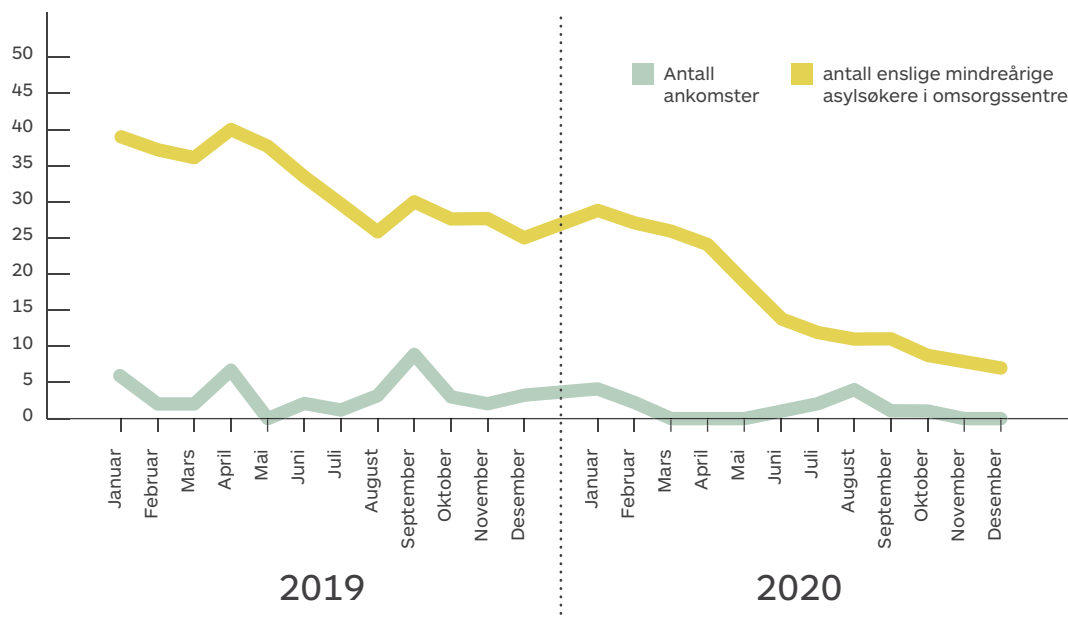
Kapittel 856 skal dekke utgifter til drift av statlige omsorgssentre og til kjøp av plasser i private tiltak. I tillegg inngår forvaltningsoppgaver knyttet til omsorgssentrene i utgiftene. Dette er arbeid med godkjenning og etterfølgende kontroll av de private sentrene, kvalitetssikring av de statlige omsorgssentrene, opplæring og oppfølging, arbeid med anskaffelser, administrasjon og arbeidet med bosetting av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.

Det var få ankomster av enslige mindreårige asylsøkere til Norge i 2020 og barn i omsorgssentrene var dermed lavt gjennom hele året. Ved utgangen av 2020 bodde det kun 7 barn i omsorgssentre, som er historisk lavt. En del av årsaken skyldes Covid-19 med reiserestriksjoner og de strenge grensekontrollene.

Totalt var utgiftene 89,9 millioner kroner i 2020. Det var en nedgang på 34,2 mill. kroner sammenlignet med 2020, hvorav 11 mill. kroner er knyttet til flytting av utgifter til kapittel 858. Ved å se bort fra disse utgiftene var det en reell utgiftsreduksjon på 19 prosent fra 2019. Få barn i omsorgssentre ga lavere utgifter til vikarer og midlertidig ansatte, i tillegg til reduserte driftsutgifter knyttet til klientrelaterte utgifter.

Figur 52

Utvikling av ankomster og bosatte i omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere. 2019-2020 i antall.

I løpet av 2020 var det 15 ankomster av enslige mindreårige asylsøkere, som er en reduksjon på 25 barn fra 2019 (40 ankomster i 2019). Gjennomsnitt var det 16 barn i omsorgssentrene i 2020, mens antallet ved utgangen av året var 7 barn. Antall bosatte fra omsorgssentre var 25 i 2020, som er en reduksjon på 10 bosatte sammenlignet med 2019.

Kapittel 858/3858 – Bufdir og BSA

Post	2018	2019	2020	Endring		Endring i prosent	
				18-19	19-20	18-19	19-20
01 Driftsutgifter	284 570	302 787	568 321	18 217	265 534	6,4	87,7
21 Spesielle driftsutgifter	12 568	13 240	12 156	672	-1 083	5,3	-8,2
Sum utgifter	297 138	316 027	580 478	18 890	264 451	11,8	79,5
01 Diverse inntekter	3 023	5 789	6 637	2 766	848	91,5	14,6
Sum inntekter	3 023	5 789	6 637	2 766	848	91,5	14,6

Post 01 dekker lønnsutgifter og øvrige driftsutgifter i Bufdir og BSA. I 2020 er det kostnadsøkning på 265,5 mill. kroner som tilsvarer 87,7 prosent. Det skyldes i hovedsak at posten er økt med 297 mill. kroner, for å flytte ikke-aktivitetsstyrte utgifter i Bufetat Senter for administrasjon og utvikling (BSA) og Bufdir, fra kap. 842, 855 og 856. Hensyntatt flyttingen av utgifter har Bufdir og BSA hatt en utgiftsreduksjon på om lag 30 mill. kroner i 2020, sammenlignet med 2019. Reduksjonen skyldes i hovedsak pandemien hvor flere av prosjektene på posten er blitt utsatt, i tillegg til vakanser, lavere reiseaktivitet, avlyste seminarer og samlinger.

Post 21 dekker utgifter til forskning og utviklingstiltak, inkludert videre utvikling av IKT og digitalisering i Bufdir, og utbetalinger av godtgjørelse til medlemmene av Fordelingsutvalget. Det har vært en reduksjon i utgifter på 8,2 prosent i 2020, sammenlignet med 2019. Reduksjonen skyldes i hovedsak pandemien som har medført at flere av prosjektene har faseforskyvninger, og ikke blitt igangsatt etter planen.

Inntektene knytter seg til ulike prosjekter, som egenandeler i forbindelse med deltakelse i «Hva med oss?», inntekter i forbindelse med andre samlivstiltak og andre tilfeldige inntekter. Inntektene har økt med 14,6 prosent i 2020. Økningen skyldes i hovedsak økte refusjoner fra NORAD og lønnsrefusjoner fra KUD.

Del 7

Vedleggs- oversikt

- 1 Styringsparametere og resultatkrav
- 2 Oppdrag fra tildelingsbrevet
- 3 Aktivitetsrapport
  - 3a EMA
  - 3b Adopsjon
- 4 Annen rapportering til BFD
- 5 Kommunalt barnevern - vurdering
  - 5a Kommunalt barnevern - Multirapport
  - 5b Kommunalt barnevern - Ansvar for tilsyn med barn i fosterhjem
  - 5c Kommunalt barnevern - Interkommunalt samarbeid

Bufdir

Postadresse:

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse:

Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Sentralbord:

466 15 000

